Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

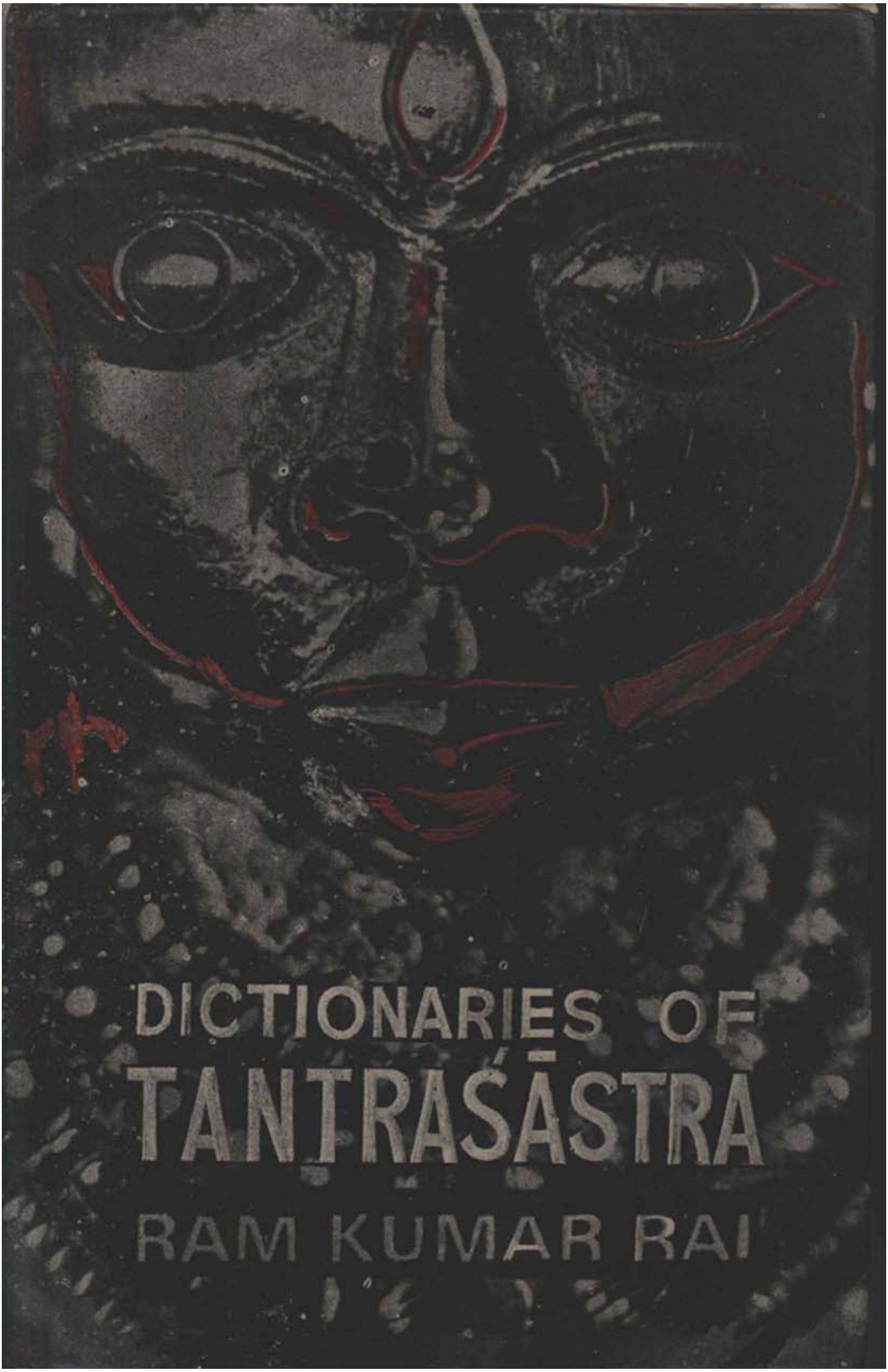

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Indological Reference Series No. 2

Dictionaries of TANTRA ŚĀSTRA or THE TANTRĀBHIDHĀNA

Containing :

Texts and English Translations of Mantrābhidhānam, Prakārāntara Mantrābhidhāna, Ekākṣarakośa, Bījanighaṇṭu, Mātṛkānighaṇṭu, Prakārāntara Mātṛkānighaṇṭu I and II, Prakārāntara Varṇanighaṇṭu, Bījābhidhāna, Mantrārthābhidhāna of Varadā Tantra, Mudrānighaṇṭu and Varṇabījakośa.

Text Edited and Translated into English by

RAM KUMAR RAI

PRACHYA PRAKASHAN

VARANASI-221 002

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Second Edition : 1984

PRACHYA PRAKASHAN
74-A, Jagatganj
VARANASI—221002 (INDIA)
Phone : 53252

All Rights Reserved

No part of this book may be translated or reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publishers.

Price Rs. 50.00

Printed by P. K. Rai at the Anoop Printing Works, Varanasi,
nda Published by Rakesh Rai for Prachya Prakashan, Varanasi.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

PREFACE

The Tantra literature of India, though in most cases almost lost, is still the only source whence a knowledge of Sādhanā in all its aspects—theoretical, practical and ritualistic—may be derived and understood, because it is a Practical (*Pratykṣa*) Science. However, the Śāstra in its literature is not a plain exposition which would reveal its intricacies to anyone who lays a hand on it. The Initiation from a Guru is therefore essential. In fact it has been repeatedly emphasised in the Śāstra that it can be fully understood only by such an Initiation — *Śrīnātha vaktrāt*. However, if the subsequent tools which unravel the mysteries of Texts and also assist the process of decoding the Mantras concealed in the Text, are available, a Sādhaka can achieve some practical result. Today when worthy Teachers (Sadgurus) are getting scarce such tools become all the more essential. The various Abhidhānas or Dictionaries come under this category.

These Abhidhānas and Koṣas contain some of those methods which help deciphering the relationships of Śabda and Artha as they are put forward in the Śāstras. Therefore, when a true knowledge of this relationship is acquired, the significance of Śabda and Artha is fully realised. As Abhidhāna is essentially necessary for the understanding of other Śāstras, likewise Śabdārtha-jñāna is essential for the understanding of Tantraśāstra. The Upāsanā as denoted in the Āgamaśāstra is absolutely impossible without a complete understanding of the significance of Mantras. The particular Upāsanā of a particular Devatā by means of a definite Mantra as laid down in the Tantras, is not possible to be gone through unless and until the significance of that Mantra is at the very

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

beginning realised. No fruit is derived from a Mantra if it is used without being understood. This understanding of a Bīja or a Mantra is never possible without the help of a Abhidhāna. As for example, the Ekākṣara Mantra of Kālī is Krīm (क्रीँ). This is derived from the unification क र ई ँ. Wherever this Bījākṣara has been referred to in the Āgamaśāstra no mention is made of this simple unification of which the Bījākṣara is constituted. Only a few apparently unintelligible Śabdas are given there. If the meaning of these Śabdas are not understood this Ekākṣara-bīja of Kālī cannot be comprehended in its fullest significance. A few other examples would further clarify this point.

In the Tripuṭ-stotra it is said : "Such as recite the first of thy golden Bīja Bakam placed on Vahni accompanied by Trimūrti combined with Śaśāṅka, attain all prosperity." (*Bakam vahnisaṁsthitaṁ trimūreyā prajuṣṭam śaśāṅkena yuktam*).

This statement in itself may be completely unintelligible; but if all the technical words are substituted by the Bījāksaras then everything would become clear : Bakam, which ordinarily means a crane, is Śa (श) in its special Bīja-sense; Vahni or fire is Ra (र), Trimūrti or the Trinity is Ī (ई), and Śaśāṅka or the Moon is the Candrabindu (ँ). The Bīja-mantra, therefore; denoted by the Sloka is combination of all these Akṣaras, viz., Śa + Ra + Ī + Candrabindu (श+र+ई+ँ) which becomes Śrīm (श्रीँ). This Śrīm is the Bīja-mantra of Lakṣmī the Goddess of Prosperity. Therefore, Japa of this Mantra brings to the Sādhaka Prosperity, as said in the Śloka.

A reference to tke Koṣas under the Devanāgarī letters would show that one letter connotes several Deities. For example, Ī (ई) stands for Trinity, Rati, Govinda, Vāmākṣī, Kamalā, Kalā, Māyā, Lakṣmī, Śānti, and Vaiṣṇavī.

These examples are enough to emphasize the necessity of consultation of various Koṣas or the Dictionaries of Tantra.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

It was customary with Ācāryas of the past to make excerpts from Tantras of such portions as might be of general importance and current use. The various Mantrābhidhānas and Nighaṇṭus are such excerpts which were originally parts of bigger Tāntrika works. Besides, there are certain other works of Dictionary class which were written exclusively to facillitate deciphering of the Mantras which are usually given in the Texts in a covert form.

Most of these Koṣas are, however, either lost or not available. Long back Sir John Woodroffe collected and published them, but only in their Textual form. His edition also is not available, although its necessity was always being felt. Therefore, when the Publishers proposed to bring it out not only in its original form but with an English translation, I readily agreed to it although fully conscious of my limitations.

The works of Dictionary class included in the present collection can be placed under different categories. The Prakārāntara Mantrābhidhāna is reputed to be a part of the Rudrayāmala Tantra. The Mātṛkānighaṇṭu and the Bījanighaṇṭu by Bhairava are Dictionaries of the single vowels and consonants of Devanāgarī alphabet. The Ekākṣara-koṣa and Dvayākṣara-koṣa are also of similar character. The Ekākṣara-koṣa gives the meanings of one lettered words and Dvayākṣara-koṣa of two-lettered words. Both are ancient Dictionaries, but differ from Mātṛkānighaṇṭu and Bījanighaṇṭu in as much as the Ekākṣara and Dvayākṣara state the general literary meaning of the words. While the latter give their technical meaning according to Tantras. Thus, whereas the letter Ka (क) in its general sense means 'water', in special or technical sense in the Śāstras denotes Krodhīśa who is one of the Bhairavas.

The Bījanighaṇṭu, Mātṛkānighaṇṭu, and Mudrānighaṇṭu are divisions of Mantra-koṣa.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

The modes of Bījoddhāra have been illustrated in Bījanighaṇṭu and Bījābhidhāna and in some places the Vācaka Śabdas of these have been mentioned. A Sādhaka's duty does not end with the recital of these Bījas only; he should also know the meaning of the Bīja. For this very reason, it is useless to perform the Upāsanā of a Bīja without knowing its import in full. For the purpose of easily understanding the significance of the Bījas, the Mantrārthābhidhāna of the Varadā Tantra, as presented here, may be found useful. Although all the Bījas have not been mentioned in it, yet with a little insight the Sādhaka will be able to glean out the meaning of other Bījas by working along the line shown in the stock examples of the Text.

At the end a Varṇabījakoṣa has been given which contains meanings of nearly five thousand Tāntrika words.

How far I have succeeded in bringing out the subtlities of meanings contained in the obscure and difficult Ślokas concealing the meanings in a mystified form, I am not certain; but I am sure about the earnestness of my efforts. I hope the work will prove considerably helpful to the Sādhakas in the determination of Mantra and Deity for their Sādhanā.

RKR

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

TABLE OF CONTENTS

Preface

Mantrābhidhāna 2

Prakārāntara Mantrābhidhāna 8

Ekākṣarakoṣa 34

Bījanighaṇṭu 40

Mātṛkānighaṇṭu 52

Prakārāntara Mātṛkānighaṇṭu I 60

Prakārāntara Matṛkānighaṇṭu II 68

Prakārāntara Varṇanighaṇṭu 78

Bījābhidhāna of Bhūtaḍāmara Tantra 88

Mantrārthābhidhāna of Varadā Tantra 94

Mudrānighaṇṭu 98

Varṇabījakoṣa 121

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ŚAKTI GODDESS

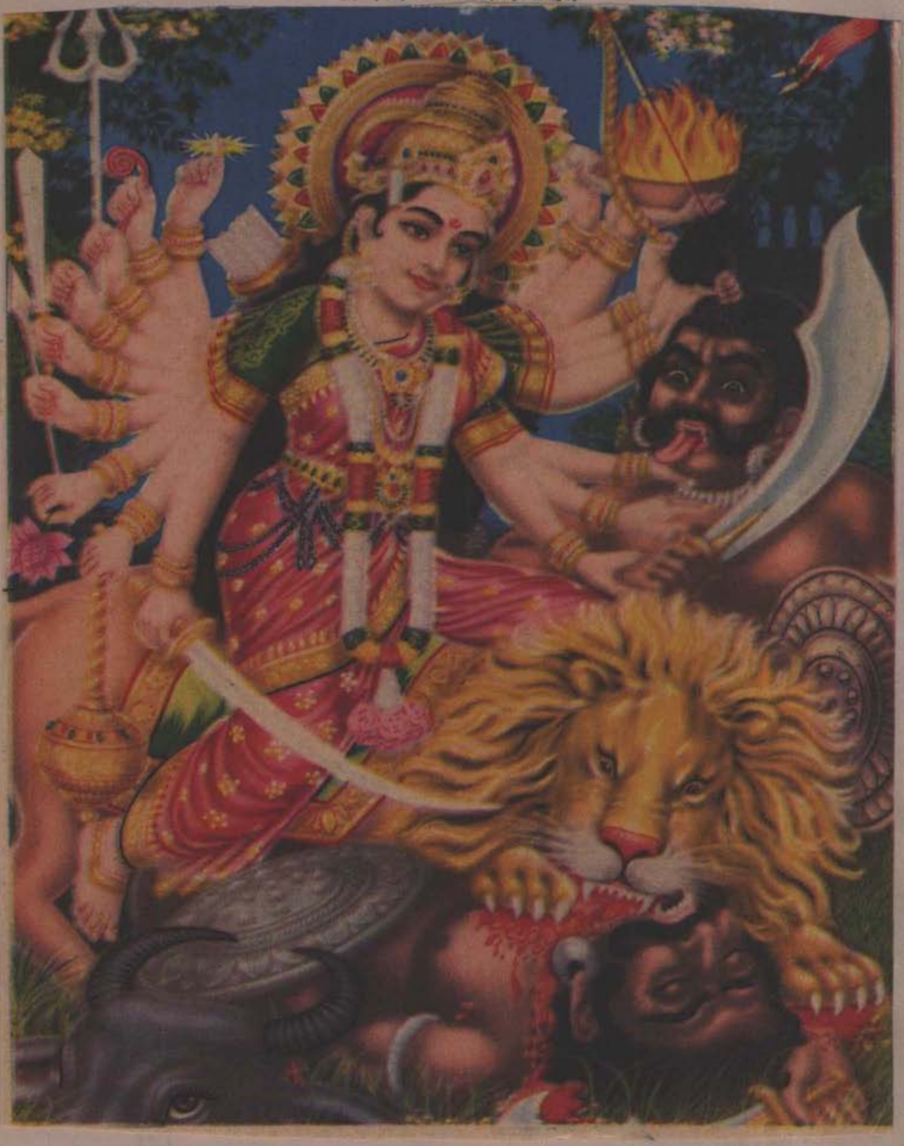

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

DICTIONARIES OF TANTRAŚĀSTRA

OR

THE TANTRĀBHIDHĀNAM

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ॐ नमः

अथ मन्त्राभिधानम्

श्रीभैरव उवाच—

अ-कारः केशवो विष्णुः श्रीकण्ठोऽपि स्वरादिकः ।
मस्तकश्च ललाटश्च ह्रस्वश्च वरवर्णिनि ! ॥ १ ॥
आ प्रतिष्ठा मुखं दीर्घं नारायणोऽप्यनन्तकः ।
इ-कारो माधवः सूक्ष्मो दक्षनेत्रश्च लोचनम् ॥ २ ॥
ई-र्गोविन्दस्त्रिमूर्तिः स्याद्वामाक्षि कमला कला ।
माया लक्ष्मी रतिः शान्तिर्वैष्णवी बिन्दुमालिनी ॥ ३ ॥
उः शिवः प्रणवं विष्णुर्दक्षकर्णोऽमरेश्वरः ! :
ऊ-रर्घीशो वामकर्णः कथितो मधुसूदनः ॥ ४ ॥
ऋ-र्नासा दक्षनासा च भाव(र)भूतिस्त्रिविक्रमः ।
ॠ-कारो वामनासा च वामनोद्यदधीश्वरः ॥ ५ ॥
ऌः स्थाणुर्दक्षगुल्फस्थो गण्डाख्यः श्रीधरोऽपि च ।
ॡ-कारोऽपि हृषीकेशो हरोऽसौ वामगण्डकः ॥ ६ ॥
ए-कारो विजया शक्तिर्भगसंज्ञाभिधायकः ।
पद्मनाभो महेशानि ! प्रोक्तो झिण्टीशनायकः ॥ ७ ॥
ऐ-कारो भौतिकश्चैव दामोदरोऽधराह्वयः ।
अष्टस्वरोऽपि विज्ञेया हिमपर्वतकन्यके ! ॥ ८ ॥
ओ-कारश्चोर्ध्वदन्तश्च सद्योजातश्च सत्यकः ।
वासुदेवो महेशानि ! दन्तो मे परिकीर्त्तितः ॥ ९ ॥
औ-कारो मनुराख्यातो दन्तान्तोऽधोरदाह्वयः ।
सङ्कर्षणोऽपि देवेशि ! कथितोऽनुग्रहेश्वरः ॥ १० ॥
अनुस्वारश्च बिन्दुश्च दण्डो दण्डी वियद् विदुः ।
प्रद्युम्नश्चाक्रूरश्चापि शीर्षश्च मरणं प्रिये ! ॥ ११ ॥
विसर्गः सर्ग आख्यातो विष(प)द्विषममानसः ।
अनिरुद्धो महासेनः कलाज्ञाऽपि रमापि च ॥ १२ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Auṁ Namaḥ

Mantrābhidhānam

Śrī Bhairava said :

A-kāra, O Varavarṇinī ! expresses Keśava, Viṣṇu, Śrīkaṇṭha, Svara, Mastaka, Lalāṭa, and Hrasva. 1

Ā-kāra denotes Pratiṣṭhā, Mukha, Dīrgha (mātrā), Nārāyaṇa, Ananta; and I-kāra is Mādhava, Sūkṣma, Dakṣanetra and Locana. 2

Ī-kara denotes Govinda, Trimūrti, perhaps Vāmākṣi, Kamalā, Kalā, Māyā, Lakṣmī, Rati, Śānti, Vaiṣṇavī and Vindumālinī. 3

U-kāra denotes Śiva, Praṇava, Viṣṇu, Dakṣakarṇa, and Amareśvara; and Ū-kāra stands for Arghīśa, Vāmakarṇa and Madhusūdana. 4

Ṛ-kāra denotes Nāsā, Dakṣanāsā, Bhāva, Bhūti and Trivikrama; and Ṝ-kāra stands for Vāmanāsā and Vāmanodyadadhīśvara. 5

Ḷ-kāra denotes Sthāṇu, Dakṣagulpha, Gaṇḍa and Śrīdhara. Ḹ indicates Hṛṣīkeśa, Hara and Vāmagaṇḍa. 6

E-kāra, O Maheśāni ! is indicative of Vijayā, Śakti, Bhaga, Padmanābha, Maheśa and Jhiṇṭīśanāyaka. 7

Ai-kāra, O Himaparvata-kanyā ! is Bhautika, Dāmodara, Adharāhvaya, Aṣṭasvara. 8

O-kāra, O Maheśāni ! indicates Ūrdhvadanta, Sadyojāta, Satyaka, Vāsudeva, Maheśa and Danta. 9

Au-kāra, O Deveśi ! denotes Manu, Dantānta, Adhorada, Saṁkarṣaṇa and Anugraheśvara. 10

Anusvāra (Ṁ), O my Beloved ! is Bindu, Daṇḍa, Daṇḍī, Viyat, Pradyumna, Akrūra, Śīrṣa and Maraṇa. 11

Visarga (Ḥ) stands for Sarga, Viṣadviṣama, Mānas, Aniruddha, Mahāsena, Kalājña and Rama, 12

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

क: क्रोधीशो मुखं चक्री व्रतदेव: सुरो रवि: ।
खश्चण्डो देवि ! चण्डेश ऋद्धिश्चैव तथा गदी ॥ १३ ॥
ग-कारो देवि ! शारङ्गी स्मृति: पञ्चान्तकोऽपि च ।
घ-कारश्च महेशानि ! खड्गी चैव शिवोत्तम: ॥ १४ ॥
ङ-कारश्चैव रुद्रश्च शङ्खी चैव वरानने ! ।
च-कार: कूर्चसंज्ञ: स्यात् कथितश्च प्रिये ! हली ॥ १५ ॥
छ-कारो मुषली ज्ञेय एकनेत्रश्च शैलजे ! ।
ज: शिवोऽर्चिर्महेशानि ! शूली च चतुराननः ॥ १६ ॥
झ: पाशी स्यादजेशश्च ञ-कार: सर्वकोऽङ्कुशी ।
ट-कारो देवि ! सोमेशो मुकुन्दश्च प्रकीर्त्तित: ॥ १७ ॥
ठ-कारो लाङ्गली चन्द्रो नन्दयोनिर्नगात्मजे ! ।
ड-कारश्च महेशानि ! खड्गार्धाकारसंज्ञक: ॥ १८ ॥
ढ-कारश्चार्धनारीशो नवश्च परमेश्वरि ! ।
ण-कारश्चाप्युमाकान्तो विज्ञेयो नरजित् प्रिये ! ॥ १९ ॥
त-कारो हरिराख्यात आपटी च वरानने ! ।
थ-कारो देवदेवेशि ! कुष्ठो दण्डी च कीर्त्तित: ॥ २० ॥
द-कार: सत्यसंज्ञ: स्यादद्रिश्च परमेश्वरि: ।
ध-कारश्च महेशानि ! मीन: सानुग एव च ॥ २१ ॥
न-कारो मेषसंज्ञ: स्याद्दीर्घी सौरिश्च कीर्त्तित: ।
प-कारो लोहित: पार्श्वं शूरश्च परमेश्वरि ! ॥ २२ ॥
फ-कारश्च महेशानि ! शिखी चैव जनार्दन: ।
ब-कारो भूधरश्चैव दश गण्डो वरानने ! ॥ २३ ॥
भ-कारश्च द्विवचनो विश्वमूर्तिश्च कीर्त्तित: ।
म-आदिरयो महाकालो वैकुण्ठोऽपि विषं प्रिये ! ॥ २४ ॥
य-कार: पवन: कालो पुरुषोत्तम एव च ।
रोऽसु: पञ्चकसीशोऽग्निरंकुशं परगुर्विणी ॥ २५ ॥
ल-कारश्च पिनाकीश इन्द्रांशो स्वर्बलानुज: ।
व-कारो वरुणो बालो मेद: खड्गीश्वरोऽजर: ॥ २६ ॥
श-कारश्च महेशानि ! वृषघ्न: कथितो वक: ।
ष-कार: श्वेत आख्यातो मूर्द्धन्यो वृषसंज्ञक: ॥ २७ ॥
स: कुली शक्तिराख्यातो हंसो दु:खीशसंज्ञक: ।
भृगुर्देवो च परमा चन्द्रोऽपि परमेश्वरि ! ॥ २८ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Ka is Krodhīśa, Mukh, Cakrī, Vratadeva, Sura and Ravi. Kha, O Devi ! is Caṇḍa, Caṇḍeśa, Ṛddhi and Gadī. 13

Ga-kāra, O Devi ! denotes Śāraṅgī, Smṛti and Pañcāntaka. Gha-kāra, O Maheśāni ! expresses Khaḍgī and Śivottama. 14

Ṅa-kāra, O Varānane ! denotes Rudra and Śaṅkhī and Ca-kāra, O Beloved ! is Kūrca-saṁjñaḥ and Halī. 15

Cha-kāra, O Śailaje! denotes Muṣalī and Ekanetra. Ja-kāra. O Maheśāni ! indicates Śiva, Arci. Śūlī, and Caturānana. 16

Jha denotes Pāśī and Ajeśa; and Ña-kāra, Sarvaka and Aṅkuśī. O Devi ! Ṭa-kāra indicates Someśa and Mukunda. 17

Ṭha-kāra, O Nagātmaje ! denotes Lāṅgalī, Candra and Nandayoni. Ḍa-kāra, O Maheśani ! is Khaḍgārdhākāra. 18

Ḍha-kāra, O Parameśvari ! expresses Ardhanārīśa and Nava. Ṇa-kāra, My Beloved ! is Umākānta and Narajit. 19

Ta-kāra, O Varānane ! represents Hari and Āpaṭī. Tha-kāra, O Deva-deveśi ! indicates Kuṣṭha and Daṇḍī. 20

Da-kāra, O Parameśvari ! is Satyasaṁjñaḥ and Adri. Dha-kāra, O Maheśāni ! expresses Mīna and Sānuga. 21

Na-kāra denotes Meṣa, Dīrghī and Sauri. O Parameśvari ! Pa-kāra expresses Lohita, Pārśva and Śūra. 22

O Maheśāni ! Pha-kāra denotes Śikhī and Janārdana, and O Varānane ! Ba-kāra expresses Bhūdhara, Daśa and Gaṇḍa.

Bh-kāra denotes Dvivacana and Viśvamūrti; and O My Beloved ! Ma is Āditya, Mahākāla, Vaikuṇṭha and Viṣa. 24

Ya-kāra denotes Pavana, Kālī and Puruṣottama, and Ra indicates Pañcakasīśa, Agni, Aṁkuśa and Paragurviṇī. 25

La-kāra denotes Pinākīśa, Indrāṁśāṁśa, Balānuja. Va-kāra is Varuṇa, Bāla, Meda, Khadgīśvara and Ajara. 26

Śa-kāra, O Maheśāni ! indicates Vṛṣaghna, and Vaka, and Ṣa-kāra is Śveta, Mūrdhanya and Vṛṣa. 27

Sa, O Parameśvari ! is Kulī, Śakti, Haṁsa, Duḥkhīśa, Bhṛgu, Devī, Paramā and Candra. 28

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ह-कारो नकुलीशोऽपि हंसः प्राणोऽङ्कुशं प्रिये ! ।
महेशो नकुली चैव वराहो गगनं रविः ॥ २९ ॥
ल-कारो विमलो जीवः शिवो भूमिर्वरानने ! ।
क्ष-कारो नरसिंहश्च मेरुः संवर्तकोऽपि च ॥ ३० ॥
तव स्नेहान्महादेवि ! कथितं मातृकाक्षरम् ।
पर्यायैरपि विज्ञेयं न प्रकाश्यं कदाचन ॥ ३१ ॥
ओङ्कारः प्रणवो ध्रुवश्च गिरिजे ! तारश्च वेदादिकः
ह्रीं लज्जा गिरिजा च शक्तिरपि हृल्लेखा च माया परा ।
श्रींकारः कमला च विष्णुवनिता क्रोङ्कारबीजं सृणिः
स्वाहा वह्निवधूः शिरोऽपि ठयुगं फट्कारमस्त्राक्षरम् ॥ ३२ ॥
हूं कूर्चं परमेशि ! दीर्घकवचं हुं वर्मबीजं नमः
स्वान्तं हृच्च रतिस्तुषारगिरिजे ! स्त्रींकारबीजं वधूः ।
ऐङ्कारोऽपि च वाग्भवोऽथ सुतरां आंबीजकं पाशकं
सौर्देवी च परा च शक्तिरथ वं तत् तोयबीजं प्रिये ! ॥ ३३ ॥
क्लीं कामो ग्लौश्च भूबीजं श्रौं विश्वः क्ष्रौं नृकेशरी ।
ह्रौं प्रासादं शिवो गश्च विघ्नराज उदाहृतम् ॥ ३४ ॥
ई-कारो वेदमाता च क्लीबं ऋ ॠ ऌ ॡ च वै ।
एतत् सर्वं महेशानि ! पठनीयं प्रयत्नतः ॥ ३५ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Ha-kāra, My Beloved ! is Nakulīśa, Hamsa, Prāṇa, Aṅgula, Maheśa, Nakulī, Varāha, Gagana and Ravi. 29

La-kāra, O Varānane ! denotes Vimala, Jīva, Śiva, and Bhūmi, and Kṣa-kāra is Narasiṁha, Meru and Saṁvartaka. 30

O Mahādevi ! with love for You I have described the Mātṛkā Akṣaras, synonyms of which even after having known them, should not be disclosed to all. 31

O Girijā ! Auṁkāra is Praṇava, Dhruva, Tāra and Vedas; Hrīṁ is Lajjā, Girijā, Śakti, Hṛllekhā, Māyā and Parā; Śrīṁ-kāra is Kamalā and Viṣṇuvanitā; Krom-kāra is Bīja Kroṁ and Śṛṇiḥ; Svāhā is Vahnivadhū, Śira and Ṭhayugam; Phaṭ-kāra is Astrākṣara. 32

Hrīṁ, O Parameśi ! is Kūrca and Dīrghakavaca; Huṁ is Varmabīja. O Daughter of the Snows ! Svānta is Rati. Bīja Strīṁ is Vadhū; Aiṁ is Vāgbhava; Āṁ is Pāśaka; Sauḥ is Devī, Parā, and Śakti; and Vaṁ is Toya. 33

Klīṁ is Kāma; Glau is Bhū-bīja; Śrauṁ is Viśva; Kṣrauṁ is Nṛsiṁha; Hauṁ is Prāsāda and Śiva; Gaṁ is Vighnarāja. 34

Ī-kāra is Vedamātā and the Klības Ṛ, Ṝ, Ḷ, Ḹ. O Maheśāni ! these are all worth effortful study. 35

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

प्रकारान्तर-

मन्त्राभिधानम्

ॐ ॥ ३५ ॥

ओङ्कारो वर्तुलस्तारो वामश्च हंसकारणम् ।
मन्त्राद्य: प्रणव: सत्यं बिन्दुशक्तिस्त्रिदैवतम् ॥ १ ॥
सर्वबीजोत्पादकश्च पञ्चदेवो ध्रुवस्त्रिक: ।
सावित्री त्रिशिखो ब्रह्म त्रिगुणो गुणजीवक: ॥ २ ॥
आदिबीजं वेदसारो वेदबीजमत: परम् ।
पञ्चरश्मिस्त्रिकूटे च त्रि(तारं)भवो भवनाशन: ॥ ३ ॥
गायत्री-बीजपञ्चांशो मन्त्रविद्याप्रसू: प्रभु: ।
अक्षरं मातृकासूश्चानादिरद्वैत-मोक्षदो ॥ ४ ॥

अ ॥ ४२ ॥

अ: श्रीकण्ठ: सुरेशश्च ललाटश्चैकमात्र(तृ)क: ।
पूर्णोदरी सृष्टिमेधो सारस्वत: प्रियंवद: ॥ ५ ॥
महाब्राह्मी वासुदेवो धनेश: केशवोऽमृतम् ।
कीर्त्तिर्निवृत्तिर्वागीशो नरकारिर्हरो मरुत् ॥ ६ ॥
ब्रह्मा वामाऽऽद्यजो ह्रस्व: करसू: प्रणवाद्यक: ।
ब्रह्माणी कामरूपश्च कामेशी वासिनी वियत् ॥ ७ ॥
विश्वेश: श्रीविष्णुकण्ठी प्रतिपत्ति: स्थिरं शिनो[१] ।
अर्कमण्डलवर्णाद्यो ब्राह्मण: कामकर्षिणी ॥ ८ ॥

अ ॥ ३६ ॥

आकारो विजयाऽनन्तौ दीर्घच्छायो विनायक: ।
क्षीरोदधि: पयोदश्च पाशो दीर्घास्यवृत्तको ॥ ९ ॥
प्रचण्ड एकजो रुद्रो नारायण इभेश्वर: ।
प्रतिष्ठा मानदा कान्तो विश्वान्तक-गजान्तको ॥ १० ॥
पितामहो द्विठान्तो भू: क्रिया कान्तिश्च सम्भव: ।

---

१ प्रतिपत्तिथिरश्विनीति पाठान्तरम् ।

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

PRAKĀRĀNTARA

Mantrābhidhānam

Auṁ 35.

Auṁ-kāra denotes : Vartula, Tāraḥ, Vāma, Haṁsakāraṇa, Mantrādya, Praṇava, Satya, Vinduśakti, Tridaivata, Sarvabījotpādaka, Pañcadeva, Dhruva, Trika, Sāvitrī, Triśikha, Brahma, Triguṇa, Guṇajīvaka, Ādibīja, Vedasāra, Vedabīja, Paramaḥ, Pañcaraśmi, Trikūṭa, Tritāra, Bhava, Bhavanāśana, Gāyatrī, Bīja, Pañcāṁśa, Mantravidyāprasū, Prabhu, Akṣara, Mātṛkāsū, Anādi, Advaita, and Mokṣadā.

A 42.

A denotes Śrīkaṇṭha, Sureśa, Lalāṭa, Eka-mātraka, Pūrṇodarī, Sṛṣṭi, Medhā, Sārasvata,Priyaṁvada, Mahābrāhmī,Vāsudeva, Dhaneśa, Keśava, Amṛta, Kīrti, Nivṛtti, Vāgīśa, Narakāri, Hara, Marut, Brahmā, Vāmā, Ādyaja, Hrasva, Karasū, Praṇavādyaka, Brahmāṇī, Kāmarūpa, Kāmeśī, Vāsinī, Viyat, Viśveśa, Śrīviṣṇukaṇṭha, Pratipatti, Sthira, Śinī, Arkamaṇḍala, Varṇādya, Brāhmaṇa, Kāmakarṣiṇī.

Ā 36.

Ā-kāra denotes Vijayā, Ananta, Dīrghaecchāyā, Vināyaka, Kṣīrodadhi, Payoda, Pāśa, Dīrghāsya, Vṛttaka, Pracaṇḍa, Ekaja, Rudra, Nārāyaṇa, Ibheśvara, Pratīṣṭhā, Mānadā, Kānta, Viśvāntaka, Gajāntaka, Pitāmaha, Dviṭhānta, Bhūḥ, Kriyā, Kānti, Sambhava, Dvitīyā, Mānadā, Kāśī, Vighnarāja, Kuja, Viyat, Svarāntaka, Hṛdaya, Aṅguṣṭha, Bhagamālinī.

For Private and Personal Use Only

द्वितीया मानदा काशी विघ्नराजः कुजो वियत् ।
स्वरान्तकश्च हृदयमङ्गुष्ठो भगमालिनी ॥ ११ ॥

इ ॥ २९ ॥

इः सूक्ष्मा शाल्मली विद्या चन्द्रः पूषा सुगुह्यकः ।
सुमित्रं सुन्दरो वीरः कोटरः काटरः पयः ॥ १२ ॥
भ्रूमध्यो माधवस्तुष्टिर्दक्षनेत्रञ्च नासिका ।
शान्तः कान्तः कामिनी च कामो विघ्नविनायकः ।
नेपालो भरणी रुद्रो नित्या क्लिन्ना च पावकः ॥ १३ ॥

ई ॥ ३८ ॥

ईस्त्रिमूर्त्तिर्महामाया लालाक्षी वामलोचनम् ।
गोविन्दः शेखरः पुष्टिः सुभद्रा रत्नसंज्ञकः ॥ १४ ॥
विष्णुर्लक्ष्मीः प्रहासश्च वाग्विशुद्धः परापरः ।
कालोत्तरीयो भेरुण्डा रतिश्च पौण्ड्रवर्द्धनः ॥ १५ ॥
शिवोत्तमः शिवा तुष्टिश्चतुर्थी बिन्दुमालिनी ।
वैष्णवी बैन्दवी जिह्वा कामकला सनादका ॥ १६ ॥
पावकः कोटरः कीर्त्तिर्मोहिनी कालकारिका ।
कुचद्वन्द्वं तर्जनी च शान्तिस्त्रिपुरसुन्दरी ॥ १७ ॥

उ ॥ ३२ ॥

उः शङ्करो वर्तुलाक्षी भूतः कल्याणवाचकः ।
अमरेशो दक्षकर्णः षड्वक्त्रो मोहनः शिवः ॥ १८ ॥
उग्रप्रभुर्धृतिर्विष्णुर्विश्वकर्मा महेश्वरः ।
शत्रुघ्नश्चेटि(न्धि)का पुष्टिः पञ्चमी वह्निवासिनी ॥ १९ ॥
कामघ्नः कामना चेशो मोहिनी विघ्नहृन्मही ।
उटसूः कुटिला श्रोत्रं पारद्वीपो वृषो हरः ॥ २० ॥

ऊ ॥ २५ ॥

ऊः कण्टको रतिः शान्तिः क्रोधनो मधुसूदनः ।
कामराजः कुजेशश्च महेशो वामकर्णकः ॥ २१ ॥
अर्घीशो भैरवः सूक्ष्मो दीर्घघोणा सरस्वती ।
विलासिनी विघ्नकर्त्ता लक्ष्मणो रूपकर्षिणी ।
महाविद्येश्वरी षष्ठी षण्डो भूः कान्यकुब्जका ॥ २२ ॥

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra　www.kobatirth.org　Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

I 29.

I-kāra denotes : Sūkṣmā, Śālmalī, Vidyā, Candra, Pūṣā, Suguhyaka, Sumitra, Sundara, Vīra, Koṭara, Kāṭara, Paya, Bhrūmadhya, Mādhava, Tuṣṭi, Dakṣanetra, Nāsikā, Śānta, Kānta, Kāminī, Kāma, Vighna-vināyaka, Nepāla, Bharaṇī, Rudra, Nityā, Klinnā, Pāvaka.

Ī 38.

Ī-kāra denotes : Trimūrti, Mahāmāyā, Lolākṣī, Vāmalocana, Govinda, Śekhara, Puṣṭi, Subhadra, Ratnasaṁjñaka, Viṣṇu, Lakṣmī, Prahāsa, Vāgviśuddha, Parāparaḥ,Kālottarīya, Bheruṇḍā, Rati, Pauṇḍravardhana, Śivottama, Śivā, Tuṣṭi, Caturthī, Vindumālinī, Vaiṣṇavī, Baindavī, Jihvā, Kāmakalā, Sanādakā, Pāvaka, Koṭara, Kīrti, Mohinī, Kālakārikā, Kucadvandva, Tarjanī, Śānti, and Tripura-sundarī.

U 32.

U-kāra denotes : Śaṅkara, Vartulākṣī, Bhūta, Kalyāṇa, Amareśa, Ḍakṣakarṇa, Ṣaḍvaktra, Mohana, Śiva, Ugra, Prabhu, Dhṛti, Viṣṇu, Viśvakarmā, Maheśvara, Śatrughna, Indhikā, Puṣṭi, Pañcamī, Vahnivāsinī, Kāmaghna, Kāmanā, Īśa, Mohinī, Vighnahṛt, Mahī, Uṭasūḥ, Kuṭilā, Śrotra, Pāradvīpa, Vṛṣa, and Hara.

Ū 25.

Ū-kāra denotes : Kaṇṭaka, Rati, Śānti, Krodhana, Madhusūdana, Kāmarāja, Kujeśa, Maheśa, Vāmakarṇaka, Arghīśa, Bhairava, Sūkṣma, Dīrghaghoṇā, Sarasvatī, Vilāsinī, Vighnakartā, Lakṣmaṇa, Rūpakarṣiṇī, Mahāvidyeśvarī, Ṣaṣṭhī, Ṣaṇḍa, Bhūḥ, Kānyakubjaka.

Ṛ 27.

Ṛ denotes : Puḥ, Dīrghamukhī, Rudra, Devamātā, Trivikrama, Bhāvaḥ, Bhūtiḥ, Kriyā, Krūrā, Recikā, Nāsikā, Dhṛta, Ekapāda, Śira, Mālā, Maṇḍalā, Śāntinī, Jala, Karṇa, Kāmalabhā(tā), Meda, Nivṛtti, Gaṇanāyaka, Rohiṇī, Śivadūtī, Pūrṇagiri, Saptamī.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ऋ ॥ २७ ॥

ऋ: पुर्दीर्घमुखी रुद्रो देवमाता त्रिविक्रम: ।
भाव(र)भूति: क्रिया क्रूरा रेचिका नासिका धृत: ॥ २३ ॥
एकपाद: शिरो माला मण्डला शान्तिनी जलम् ।
कर्ण: कामलभा(१) मेदो निवृत्तिर्गणनायक: ॥ २४ ॥
रोहिणी शिवदूती च पूर्णागिरिश्च सप्तमी ॥ २५ ॥

ॠ ॥ ३१ ॥

ॠ: क्रोधोऽतिथीशो वाणी वामना श्रीश्च गोधृती(२) ।
ऊर्ध्वमुखी निशानाथ: पद्ममाला विनष्टधी: ॥ २६ ॥
शशिनी मोचिका श्रेष्ठा दैत्यमाता प्रतिष्ठिता ।
एकदन्ताह्वयो माता हरिता मिथुनोदया ॥ २७ ॥
कोमल: श्यामला मेधी प्रतिष्ठा प(र)तिरष्टमी ।
ब्रह्मण्यमपि कीलालं पावको गन्धकर्षिणी ॥ २८ ॥

ऌ ॥ ३१ ॥

ऌ: स्थाणु: श्रीधर: शुद्धो मेधा धूम्रो वको वियत् ।
देवयोनिर्दक्षगण्डो वहेश:(३) कौन्त-रुद्रकौ ॥ २९ ॥
विश्वेश्वरो दीर्घजिह्वा महेन्द्रो लाङ्गलि: परा ।
चन्द्रिका पार्थिवो धूम्रा द्विदन्त: कामवर्द्धन: ॥ ३० ॥
शुचिस्मिता च नवमी कान्तिरावा(धा)तकेश्वर: ।
चित्ता(न्ता)कर्षिणी काशश्च तृतीय: कुलसुन्दरी ॥ ३१ ॥

ॡ ॥ ३४ ॥

ॡकार: कमला हर्षा हृषीकेशो मधुव्रत: ।
सूक्ष्मा कान्तिर्वामगण्डो रुद्र: कामोदरी सुरा ॥ ३२ ॥
का(शा)न्तिकृत् स्वस्तिका शक्रो मायावी लोलुपो वियत् ।
दशमी सुस्थिरो माता नीलपीतो गजानन: ॥ ३३ ॥
कामिनी विश्वगा कालो नित्या शुद्धा शुचि: कृती ।
सूर्या धैर्या कर्षणी च एकाकी दनुजप्रसू: ॥ ३४ ॥

ए ॥ ३३ ॥

ए-कारो वाग्भ(स्त)व: शक्तिर्भिण्टीशोष्ठौ भगो मरुत् ।

---

१ "कामलता मेष:" इति पाठान्तरम् । २ वामनागोऽथ श्रीर्धृति:
३ वाहग: कुम्भ:-

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

R̄ 31.

R̄ denotes : Krodha, Atithīśa, Vāṇī, Vāmana, Śrī, Godhṛti, Ūrdhvmukhī, Niśānātha, Padmamālā, Vinaṣṭadhīḥ, Śaśinī, Mocikā, Śreṣṭhā, Daityamātā, Pratiṣṭhitā, Ekadantāhvayaḥ, Mātā, Haritā, Mithunodayā, Komala, Śyāmalā, Medhī, Pratiṣṭhā, Pati, Aṣṭamī, Brahmaṇya, Kīlāla, Pāvaka, Gandhakarṣiṇī.

Ḷ 31.

Ḷ denotes : Sthāṇu, Śrīdhara, Śuddha, Medhā, Dhūmra, Vaka, Viyat, Devayoni, Dakṣagaṇḍa, Veheśa, Kaunta, Rudra, Viśveśvara, Dīrghajihvā, Mahendra, Lāṅgali, Parā, Candrikā, Pārthiva, Dhūmrā, Dvidanta, Kāmavardhana, Śucismitā, Navamī, Kānti, Āvā(dhā)takeśvara, Cittā(ntā)karṣiṇī, Kāśaḥ, Tṛtīya, Kulasundarī.

Ḹ 34.

Ḹ-kāra denotes : Kamalā, Harṣā, Hṛṣīkeśa, Madhuvrata, Sūkṣmā, Kānti, Vāmagaṇḍa, Rudra, Kāmodarī, Surā, Kāntikṛt, Svastikā, Śakra, Māyāvī, Lolupa, Viyat, Daśamī, Susthira, Mātā, Nīlapīta, Gajānana, Kāminī, Viśvapā, Kāla, Nityā, Śuddhā, Śuci, Kṛtī, Sūryā, Dhairyā, Karṣiṇī, Ekākī, Danujaprasūḥ.

E 33.

E-kāra denotes : Vāgbhavaḥ, Śakti, Jhiṇṭīśa, Oṣṭhaḥ, Bhaga, Marut, Sūkṣmabhūta, Ūrdhvakeśī, Jyotsnā, Śraddhā, Pramardana, Bhaya, Jñāna, Kṛṣā, Dhīrā, Jaṅghā, Sarvasamudbhava, Vahni, Viṣṇu, Bhagavatī, Kuṇḍalī, Mohinī, Rasa, Yoṣit, Ādhāraśakti, Trikoṇā, Īśasaṁjñaka, Sandhi, Ekādaśī, Bhadrā, Padmanābha, Kulācala.

Ai 36.

Ai-kāra denotes : Lajjā, Bhautikaḥ, Kāntā, Vāyavī, Mohinī, Vibhuḥ, Dakṣā, Dāmodara, Prajñā, Adhara, Vikṛtamukhī, Kṣamātmaka, Jagadyoni, Paraḥ, Paranibodhakṛt, Jñānāmṛtā, Kapardī, Śrī, Pīṭheśa, Agni, Samātṛkaḥ, Tripurā, Lohitā, Rājñī, Vāgbhava, Bhautikāsana, Maheśvara, Dvādaśī, Vimala,

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सूक्ष्मभूतोर्ध्वकेश्यौ[१] च ज्योत्स्ना श्रद्धा प्रमर्दनः ॥ ३५ ॥
भयं ज्ञानं कृषा(शा) धीरा जङ्घा सर्वसमुद्भवः ।
वह्निर्विष्णुर्भगवती कुण्डली मोहिनी रसः ॥ ३६ ॥
योषिदाधारशक्तिश्च त्रिकोणा ईशसंज्ञकः ।
सन्धिरेकादशी भद्रा पद्मनाभः कुलाचलः ॥ ३७ ॥

ऐ ॥ ३६ ॥

ऐ-लज्जा भौतिकः कान्ता वायवी मोहिनी विभुः ।
दक्षा दामोदरः प्रज्ञाऽधरो विकृतमुख्यपि ॥ ३८ ॥
क्षमात्मको जगद्योनिः परः परनिबोधकृत् ।
ज्ञानामृता कपर्दी श्रीः पीठेशोऽग्निः समातृकः ॥ ३९ ॥
त्रिपुरा लोहिता राज्ञी वाग्भवो भौतिकासनः ।
महेश्वरो द्वादशी च विमलश्च सरस्वती ॥ ४० ॥
कामकोटो(टी) वामजानुरंशुमान् विजया जटा ॥ ४१ ॥

ओ ॥ ३२ ॥

ओ-कारः सत्यपीयूषौ पश्चिमास्यः श्रुतिः स्थिरा ।
सद्योजातो वासुदेवो गायत्री दीर्घजङ्घकः ॥ ४२ ॥
आप्यायनी चोर्ध्वदन्तो लक्ष्मीर्वाणी सु(मु)खी द्विजः ।
उद्देश्यदर्शकस्तीव्रः कैलासो वसुधाक्षरः[२] ॥ ४३ ॥
प्रणवांशो ब्रह्मसूत्रमजेशः सर्वमङ्गला ।
त्रयोदशो दीर्घनासा रतिनाथो दिगम्बरा ॥ ४४ ॥
त्रैलोक्यविजया प्रक्षा प्रोतिर्बीजादिकर्षिणी ॥ ४५ ॥

औ ॥ ३० ॥

औ-कारः शक्तिको नादस्तै(ते)जसो वामजङ्घकः ।
मणिबन्धो ग्रहेशश्च शंकुकर्णः[३] सदाशिवः ॥ ४६ ॥
अधोदन्तश्च कण्ठोष्ठी सङ्कर्षणः सरस्वती ।
आज्ञा चोर्ध्वमुखी शान्तो व्यापिनी प्रकृतः पयः ॥ ४७ ॥
अनन्ता ज्वालिनी व्योमा[४] चतुर्दशी रतिप्रियः[५] ।
नेत्रमात्माकर्षिणी च ज्वाला मालिनिका भृगुः ॥ ४८ ॥

---

१ सूक्ष्माऽमृतोर्ध्वकेशी च २ कैलासश्च सुधाकर इति पाठान्तरम्
३ शंकुवर्णः ४ रोमा ५ रतिः प्रियः

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Sarasvatī, Kāmakoṭa(ṭī), Vāmajānu, Aṁśumān, Vijayā, Jaṭā.

O 32.

O-kāra denotes : Satya, Pīyūṣa, Paścimāsya, Śruti, Sthirā, Sadyojāta, Vāsudeva, Gāyatrī, Dīrghajaṅghaka, Āpyāyanī, Ūrdhvadanta, Lakṣmī, Vāṇī, Sumukhī, Dvija, Uddeśyadarśaka, Tīvra, Kailāsa, Vasudhākṣara, Praṇavāṁśa, Brahmasūtra, Ajeśa, Sarvamaṅgalā, Trayodaśī, Dīrghanāsā, Ratinātha, Digambarā, Trailokyavijayā, Prajñā, Prīti, Bījādikarṣiṇī.

Au 30.

Au-kāra denotes : Śaktika, Nāda, Tai(Te)jasa, Vāmajaṅghaka, Maṇibandha, Graheśa, Śaṅkukarṇa, Sadāśiva, Adhodanta, Kaṇṭha, Oṣṭha, Saṅkarṣaṇa, Sarasvatī, Ājñā, Ūrdhvamukhī, Śānta, Vyāpinī, Prakṛta, Paya, Anantā, Jvālinī, Vyomā, Caturdaśī, Ratipriya, Netra, Ātmakarṣiṇī, Jvālā, Mālinikā, Bhṛgu.

Ṁ 39.

Ṁ-kāra denotes : Cakṣuṣī, Danta, Ghaṭikā, Samaguhyaka, Pradyumna, Śrīmukhī, Prīti, Bījayoni, Vṛṣadhvaja, Para, Śaśī, Pramāṇīśa, Soma, Bindu, Kalānidhi, Akrūra, Cetanā, Nāda, Pūrṇā, Duḥkhahara, Śiva, Śira, Śambhu, Nareśa, Sukhaduḥkhaprvartaka, Pūrṇimā, Revatī, Śuddha, Kanyācara, Ravi, Viyat, Amṛtākarṣiṇī, Śūnya, Vicitrā, Vyomarūpiṇī, Kedāra, Rātrinātha, Kubjikā, Budbuda.

Aḥ 30.

Aḥ denotes : Kaṇṭhaka, Mahāsena, Kalā, Pūrṇāmṛtā, Hari, Icchā, Bhadrā, Gaṇeśa, Rati, Vidyā, Sukha, Mukha, Dvivindū, Rasanā, Soma, Aniruddha, Duḥkhasūcaka, Dvijihvaḥ, Kuṇḍala, Vaktra, Sarga, Śakti, Niśākara, Sundarī, Suyaśā, Anantā, Gaṇanātha, Maheśvara.

Ka 42.

Ka denotes : Krodhīśa, Mahākālī, Kāmadeva, Prakāśaka, Kapālī, Taijasa, Śānti, Vāsudeva, Jayā, Anala, Cakrī, Prajāpati, Sṛṣṭi, Dakṣaskandha, Viśāṁpati, Ananta, Pārthiva, Bindu,

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अं ॥ ३९ ॥

अ-ङ्कारश्चक्षुषी दन्तो घटिका समगुह्यक: ।
प्रद्युम्न: श्रीमुखी प्रीतिर्बीजयोनिर्वृषध्वज: ॥ ४९ ॥
परं शशी प्रमाणीश: सोमो बिन्दु: कलानिधि: ।
अक्रूरश्चेतना नाद: पूर्णा दु:खहर: शिव: ॥ ५० ॥
शिर: शम्भुर्नरेशश्च सुखदु:खप्रवर्त्तक: ।
पूर्णिमा रेवती शुद्ध: कन्याचर(रो)रविर्वियत्[१] ॥ ५१ ॥
अमृताकर्षिणी शून्यं विचित्रा व्योमरूपिणी ।
केदारो रात्रिनाथश्च कुब्जिका चैव बुद्बुद: ॥ ५२ ॥

अ: ॥ ३० ॥

अ: कण्ठको महासेन: कला पूर्णामृता हरि: ।
इच्छा भद्रा गणेशश्च रतिर्विद्या सुखं[२] मुखम् ॥ ५३ ॥
द्विबिन्दू रसना सोमोऽनिरुद्धो दु:खसूचक:[३] ।
द्विजिह्व: कुण्डलं वक्त्रं सर्ग: शक्तिर्निशाकर: ॥ ५४ ॥
सुन्दरी सुयशानन्ता(न्दा) गणनाथो महेश्वर: ॥ ५५ ॥

क ॥ ४२ ॥

क: क्रोधीशो महाकालो कामदेव: प्रकाशक: ।
कपाली तँ(ते)जस: शान्तिर्वासुदेवो जयाऽनल: ॥ ५६ ॥
चक्री प्रजापति: सृष्टिर्दक्षस्कन्धो विशाम्पति:[४] ।
अनन्त: पार्थिवो बिन्दुस्तापिनी परमार्थक: ॥ ५७ ॥
वर्गाद्यश्च मु(सु)खं ब्रह्मा सखाम्भोधि:[५] शिरो(वो) जलम् ।
माहेश्वरी तुला पुष्पं(ष्पा) मङ्गलश्चरणं कर: ॥ ५८ ॥
नित्या कामेश्वरी मुख्य: कामरूपो गजेन्द्रक: ।
श्रीपुरं रमणी वङ्गकुसुमा[६] परमात्मक: ॥ ५९ ॥

ख ॥ २६ ॥

ख: प्रचण्ड: कामरूपी ऋद्धिर्वह्नि: सरस्वती ।
आकाशमिन्द्रियं दुर्गा चण्डीशस्तापिनी गुरु: ॥ ६० ॥
शिखण्डी दन्तजातीश: कफोणिर्गरुडो यति: ।
शून्यं कपाली कल्याणी सूर्पकर्णोऽजरामर: ॥ ६१ ॥

---

१ कन्या चरा वियद्रवि: २ विद्यामुखी ३ दु:खसूचकौ ४ दक्षकक्षौ निशापति:
५ सखाद्योऽम्भ: ६ अनङ्गकुसुमा, रंग: कुसुमिति वा पाठ:

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Tāpinī, Paramārthaka, Vargādi, Mu(su)kha, Brahmā, Sakhā, Ambhodhi, Śira(va), Jala, Māheśvarī, Tulā, Puṣpa(ā), Maṅgala, Caraṇa, Kara, Nityā, Kāmeśvarī, Mukhya, Kāmarūpa, Gajendra, Śrīpura, Ramaṇa, Vaṅgakusumā, Paramātma.

Kha 26.

Kha denotes : Pracaṇḍa, Kāmarūpī, Ṛddhi, Vahni, Sarasvatī, Ākāśa, Indriya, Durgā, Caṇḍīśa, Tāpinī, Guru, Śikhaṇḍī, Dantajātīśa, Kaphoṇi, Garuḍa, Yati, Śūnya, Kapālī, Kalyāṇī, Sūrpakarṇa, Ajarāmaraḥ, Śu(Śva)bhrā, Āgneyā, Caṇḍaliṅga, Janavyāhāra, Khaḍgakaḥ.

Ga 33.

Ga denotes. Gaurī, Gaurava, Gaṅgā,Gaṇeśa, Gokhuleśvara, Śārṅgī, Pañcāntaka, Gāthā, Gandharva, Sarvagaḥ, Smṛti, Sarvasiddhi, Prabhā, Dhūmrā, Dvijākhya, Śivadarśana, Viśvātmā, Gau, Pṛthagrūpā, Bālabaddha, Trilocana, Gīta, Sarasvatī, Vidyā, Bhoginī, Nandana, Dharā, Bhogavatī, Hṛdaya, Jñāna, Jālandhara, Lava.

Gha 25.

Gha denotes : Khaḍgī, Ghurghura, Ghaṇṭī, Ghaṇṭīśa, Tripurāntaka, Vāyu, Śivottama, Satya, Kiṅkiṇī, Ghoranādaka, Marīci, Varuṇa, Medhā, Kālarūpī, Dāmbhika, Lambodarā, Jvālamūla, Nandeśa, Hanana, Dhvani, Trailokyavidyā, Saṁhartā, Kāmākhyam, Anaghāmaya.

Ṅa 30.

Ṅa denotes : Śaṅkhī, Bhairava, Caṇḍa, Bindūttaṁsa, Śiśupriya, Ekarudra, Dakṣanakha, Kharpara, Viṣayaspṛhā, Kānti, Śvetāhvaya, Dhīra, Dvijātmā, Jvālinī, Viyat, Mantraśakti, Madana, Vighneśī, Ātmanāyaka, Ekanetra, Mahānanda, Durdhara, Candramā, Yati, Śivayoṣā, Nīlakaṇṭha, Kāmeśī, Maya, Aṁśuka.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शु(श्व)श्चाग्नेया चण्डलिङ्गो जनव्याहारखङ्गको ॥ ६२ ॥

ग ॥ ३३ ॥

गो गौरी गौरवो गङ्गा गणेशो गोकुलेश्वरः ।
शार्ङ्गी पञ्चान्तको गाथा गन्धर्वः सर्वगः स्मृतिः ॥ ६३ ॥
सर्वसिद्धिः प्रभा धूम्रा द्विजाख्यः शिवदर्शनः ।
विश्वात्मा गोः पृथग्रूपा बालवद्धस्त्रिलोचनः ॥ ६४ ॥
गीतं सरस्वती विद्याभोगिनी नन्दनो धरा ।
भोगवती च हृदयं ज्ञानं जालन्धरो लवः[1] ॥ ६५ ॥

घ ॥ २५ ॥

घः खड्गी घुर्घुरो घण्टी घण्टीशस्त्रिपुरान्तकः ।
वायुः शिवोत्तमः सत्यं[2] किङ्किणी घोरनादकः[3] ॥ ६६ ॥
मरीचिर्वरुणो मेधा कालरूपी च दाम्भिकः ।
लम्बोदरा ज्वालमूलं नन्देशो हननं ध्वनिः ॥ ६७ ॥
त्रैलोक्यविद्या संहर्त्ता कामाख्यमनघामयः ॥ ६८ ॥

ङ ॥ ३० ॥

ङः शङ्खी भैरवश्चण्डो बिन्दूत्तंस शिशुप्रियः ।
एकरुद्रो दक्षनखः खर्परो विषयस्पृहा ॥ ६९ ॥
कान्तिःश्वेताह्वयो धीरो द्विजात्मा ज्वालिनी वियत् ।
मन्त्रशक्तिश्च मदनो विघ्नेशी चात्मनायकः ॥ ७० ॥
एकनेत्रो महानन्दो दुर्द्धरश्चन्द्रमा यतिः ।
शिवयोषा नीलकण्ठः कामेशी च मयांशुको ॥ ७१ ॥

च ॥ ३७ ॥

चः पुष्करो हली वाणी चात्मशक्तिः सुदर्शनः ।
चतुर्मुण्डधरो भौमो महिषाचारसम्भिनी ॥ ७२ ॥
एकरूपो रुचिः कूर्मश्चामुण्डा दीर्घबाहु(लु)कः ।
वामबाहुर्मूलमाया चतुर्मूर्त्तिस्वरूपिणी ॥ ७२ ॥
दयितश्च द्विनेत्रश्च लक्ष्मीस्त्रितयलोचनः ।
चन्दनं चन्द्रमा दैवतश्चेतना वृश्चिको बुधः ॥ ७४ ॥
देवी कीटमुखीच्छात्मा कौमारी पूर्वफल्गुणी ।
अनङ्गमेखला वायुर्मेदिनी च मूलावती[4] ॥ ७५ ॥

---

१ नरः २ सत्या ३ घोरनायकः ४ कुलावती

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Ca 37.

Ca denotes : Puṣkara, Halī, Vāṇī, Ātmaśakti, Sudarśana, Catnrmuṇḍadhara, Bhauma, Mahiṣācārasambinī, Ekarūpa, Ruci, Kūrma, Cāmuṇḍā, Dīrghabāhuka, Vāmabāhu, Mūlamāyā, Caturmūrti, Dayita, Dvinetra, Lakṣmī, Tritayalocana, Candana, Candramā, Daiva, Cetanā, Vṛścika, Budha, Devī, Kīṭamukhī, Ātmā, Kaumārī, Pūrvaphalguṇī, Anaṅgamekhalā, Vāyu, Medinī, Mūlāvatī.

Cha 25.

Cha denotes : Chandana, Suṣumṇā, Paśu, Paśupati, Nirmala, Tarala, Vahni, Bhūtamātrā, Vilāsinī, Ekamātrā, Vṛṣalī, Dviśirā, Vāmakurpara, Gokarṇā, Lāṅgalī, Vāmaḥ, Kāmakartā, Sadāśiva, Mātā, Niśācara, Pāyu, Vikṣata, Sthitiśabdaka.

Ja 35.

Ja is : Śava, Vānara, Śūlī, Bhogadā, Vijayā, Sthirā, Laladeva, Jaya, Jetā, Dhātakī, Sumukhī, Vibhu, Lambodarī, Smṛti, Śākhā, Suprabhā, Kartṛkā, Dharā, Dīrghabāhu, Ruci, Haṁsa, Nandī, Teja, Surādhipa, Javana, Vegita, Vāma, Mānavākṣa, Sadātmaka, Hṛt, Māruteśvara, Vegī, Āmoda, Madavihvala.

Jha 37.

Jha denotes : Jhaṅkārī, Guha, Jhañjhāvāyu, Satya, Ṣaḍunnata, Ajeśa, Drāviṇī, Nāda, Pāśī, Jihvā, Jala, Sthiti, Virājendra, Dhanurhasta, Karkaśa, Nādaja, Kuja, Dīrghabāhu, Bala, Rūpa, Ākandita, Sucañcala, Durmukha, Naṣṭa, Ātmā, Vikaṭā, Kucamaṇḍala, Kalahaṁsapriyā, Vāmā, Aṅgulimadhyaparvaka, Dakṣahāsa, Aṭṭahāsa, Pāpātmā, Vyañjana, Svara.

Ña 24.

Ña-kāra denotes : Bodhinī, Viśvā, Kuṇḍalī, Ma(su)khada, Viyat, Kaumārī, Nāgavijñānī, Savyāṅgulanakha, Vaka, Sarveśa, Cūrṇitā, Buddhi, Svargātmā, Ghargharadhvani, Dharma,

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

छ ॥ २५ ॥

छ-श्छन्दनं सुषुम्ण च पशुः पशुपतिर्मतिः ।
निर्मलं तरलं वह्निर्भूतमात्रा विलासिनी ॥ ७६ ॥
एकमात्रा च[१] वृषली द्विशिरा वामकुर्परः ।
गोकर्णा लाङ्गली वामः कामकर्त्ता सदाशिवः ॥ ७७ ॥
माता निशाचरः पायुर्विक्षतः स्थितिशब्दकः ॥ ७८ ॥

ज ॥ ३५ ॥

जः शवो वानरः शूली भोगदा विजया स्थिरा ।
ललदेवो जयो जेता धातकी सुमुखी विभुः ॥ ७९ ॥
लम्बोदरी स्मृतिः शाखा सुप्रभा कर्तृका धरा ।
दीर्घबाहू रुचिर्हंसो[२] नन्दी तेजः सुराधिपः ॥ ८० ॥
जवनो वेगितो[३] वामो मानवाक्षः सदात्मकः ।
हृन्मारुतेश्वरो वेगी चामोदो मदविह्वलः ॥ ८१ ॥

झ ॥ ३७ ॥

झो झङ्कारी गुह्यो झञ्झावायुः सत्यः षडुन्नतः ।
अजेशो द्राविणी नादः पाशी जिह्वा जलं स्थितिः ॥ ८२ ॥
विराजेन्द्रो धनुर्हस्तः कर्कशो नादजः कुजः ।
दीर्घबाहुर्बलो रूपमाकन्दितः सुरुज्वलः ॥ ८३ ॥
दुर्मुखो नष्ट आत्मा च विकटा कुचमण्डलम् ।
कलहंसप्रिया वामा चांगुलीमध्यपर्वकः ॥ ८४ ॥
दक्षहासाट्टहासो च पापा(था)त्मा व्यञ्जनं स्वरः ॥ ८५ ॥

ञ ॥ २४ ॥

ञ-कारो बोधिनी विश्वा कुण्डली म(सु)खदो वियत् ।
कौमारी नागविज्ञानी सव्यांगुलनखो वकः ॥ ८६ ॥
सर्वेशश्चूर्णिता बुद्धिः[४] स्वगात्मा[५] घर्घरध्वनिः ।
धर्मैकपादो सुमुखी विरजा चन्दनेश्वरी ॥ ८७ ॥
गायनः पुष्पधन्वा च रागात्मा[६] च वराक्षिणी ॥ ८८ ॥

ट ॥ २८ ॥

ट-ष्टङ्कारः कपाली च सोमजो[७] खेचरो ध्वनिः ।

---

१ एकनेत्रश्च २ ह्रांसः ३ वेगिता ४ सिद्धिः ५ सर्गात्मा
६ वागात्मा ७ सोमेशः+सोमवाः

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Ekapāda, Sumukhī, Virajā, Candaneśvarī, Gāyana, Puṣpadhanvā, Rāgātmā, Varākṣiṇī.

Ṭa 28.

Ṭa denotes : Ṭaṅkāra, Kapālī, Somajā, Khecara, Dhvani, Mukunda, Vinadā, Pṛthvī, Vaiṣṇavī, Vāruṇī, Nava, Dakṣāṅgaka, Ardhacandra, Jarā, Bhūti, Punarbhava, Vṛhaspati, Dhanu, Citrā, Pramadā, Vimalā, Kaṭi, Rāja, Giri, Mahādhanu, Ghrāṇātmā, Sumukha, Marut.

Ṭha 28.

Ṭha denotes : Śūnya, Mañjarī, Bīja, Pāṇinī, Lāṅgalī, Kṣaya, Vanaja, Nandana, Jihvā, Sumañju, Ghurṇana, Sudhā, Vartula, Kuṇḍala, Vahni, Amṛta, Candramaṇḍala, Dakṣajānu, Ūrubhāva, Devabhakṣa, Vṛhaddhani, Ekapāda, Vibhūti, Lalāṭa, Sarvamitraka, Vṛṣaghna, Nalinī, Viṣṇu, Maheśa, Grāmaṇī, Śaśī.

Ḍa 24.

Ḍa denotes : Smṛti, Dāruka, Nandirūpiṇī, Yoginīpriya, Kaumārī, Śaṅkara, Trāsa, Trivaktra, Nadaka, Dhvani, Durūha, Jaṭila, Bhīmā, Dvijihva, Pṛthivī, Satī, Kolagiri, Kṣamā, Śānti, Nābhi, Svāti, Locana.

Ḍha 32.

Ḍha denotes : Ḍhakkā, Nirṇaya, Pūrva, Yajñeśa, Nadeśvara, Ardhanārīśvara, Toya, Īśvarī, Triśikhī, Nava, Dakṣapādāṅgulimūla, Siddhidaṇḍa, Vināyaka, Prahāsa, Tribhavā, Ṛddhi, Nirguṇa, Nidhana, Dhvani, Vighneśa, Pālinī, Tvak, Kadhāriṇī, Kroḍapucchaka, Elāpura, Tvagātmā, Viśākhā, Śrī, Mana, Rati.

Ṇa 26.

Ṇa denotes : Nirguṇa, Rati, Jñāna, Jṛmbhaṇa, Pakṣivāhana, Jayā, Śambhu, Narakajit, Niṣkalā, Yoginīpriya, Dvimukha, Koṭavī, Śrotra, Samṛddhi, Bodhinī, Matā, Trinetra, Mānuṣī, Vyoma, Dakṣapādāṅgulina(mu)kha, Rāghava, Śaṅkhinī, Vīra, Nārāyaṇa, Nirṇaya.

For Private and Personal Use Only

मुकुन्दो विनदा पृथ्वी वैष्णवी वारुणी नवः ॥ ८९ ॥
दक्षाङ्गकार्द्धचन्द्रौ च जरा भूतिः पुनर्भवः ।
बृहस्पतिर्धनुश्चित्रा प्रमदा[1] विमला कटिः ॥ ९० ॥
राज(जा)गिरिर्महाधनुर्घ्राणात्मा सुमुखो मरुत् ॥ ९१ ॥

ठ ॥ ३१ ॥

ठः शून्यं मञ्जरी बीजं पाणिनी लाङ्गली क्षयः ।
वनजो नन्दनो जिह्वा सुमंजुघूर्णनं[2] सुधा ॥ ९२ ॥
वर्तुलः कुण्डलं वह्निरमृतं चन्द्रमण्डलः ।
दक्षजानूरुभावौ च देवभक्षो वृहद्ध्वनिः ॥ ९३ ॥
एकपादो विभूतिश्च ललाटं सर्वमित्रकः ।
वृषघ्नो नलिनी विष्णुर्महेशो ग्रामणीः शशो ॥ ९४ ॥

ड ॥ २४ ॥

डः स्मृतिर्दारुको नन्दिरूपिणी योगिनी प्रियः ।
कौमारी शङ्करस्त्रासश्चिवक्त्रो(क्रो) नदको ध्वनिः ॥ ९५ ॥
दुरूहो जटिलो(ली) भीमा द्विजिह्वः पृथिवी सती ।
कोलगिरिः[3] क्षमा शान्तिर्नाभिः[4] स्वाती च लोचनम् ॥ ९६ ॥

ढ ॥ ३२ ॥

ढो ढक्का निर्णयः पूर्वो यज्ञेशश्च नदेश्वरः[5] ।
अर्द्धनारीश्वरस्तोयमीश्वरी त्रिशिखी नवः ॥ ९७ ॥
दक्षपादाङ्गुलेर्मूलं सिद्धिदण्डो विनायकः ।
प्रहासश्चिमवा ऋद्धिर्निर्गुणो निधनं ध्वनिः ॥ ९८ ॥
विघ्नेशः पालिनी त्वक् कधारिणी क्रोड़पुच्छकः ।
एलापुरं त्वगात्मा च विशाखा श्रीर्मनो रतिः ॥ ९९ ॥

ण ॥ २६ ॥

णो निर्गुणो रतिर्ज्ञानं जृ(ज)म्भणः पक्षिवाहनः ।
जया शम्भुर्नरकजित् निष्कला योगिनी प्रियः ॥ १०० ॥
द्विमुखं कोटवी श्रोत्रं समृद्धिर्बोधि(ध)नी मता ।
त्रिनेत्रो मानुषी व्योम दक्षपादांगुलेर्न(र्मु)खम् ।
राघवः शङ्खिनी वीरो नारायणश्च निर्णयः ॥ १०१ ॥

---

१ प्रमोदा २ सुनञ्जोघर्णकः ३ कोरगिरिः ४ कान्तिर्नाभिः ५ यज्ञेशो दनदेश्वरा

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Ta 31.

Ta is : Pūtanā, Hari(vi), Śuddhi, Śaktī, Śakti, Jaṭī, Dhvajā, Vāmasphik, Vāmakaṭī, Kāminī, Madhyakarṇaka, Āṣāḍhī, Taṇḍatusna, Kāmikā, Pṛṣṭhapucchaka, Ratnaka(ṇṭha), Śyāmamukhī, Vārāhī, Makara, Aruṇa(ṇā), Sugata, Ardhamukhī(khā), Buddhajānu, Kroḍapucchaka, Gandha, Vimba(śvā), Marut, Chatra, Anurādhā, Sauraka, Jayantī, Pulaka, Bhrānti, Anaṅgamadanāturā.

Tha 27.

Tha denotes : Sthirā, Mahāgranthi, Granthigrāha, Bhayānaka, Śilī, Śirasija, Daṇḍī, Bhadrakālī, Śiloccaya, Kṛṣṇa, Buddhi, Vikarmā(rṇā), Dakṣanāsādhipa, Amara, Varadā, Bhogadā, Keśa, Vāmajānū, Rasa, Apaḥ, Anala, Lola, Ujjayinī, Guhya, Śaraccandra, Divākara.

Da 40.

Da denotes : Adrīśa, Dhāta(na)ki, Dhātā, Dātā, Dala, Kalatraka, Dīna, Jñāna, Dāna, Bhakti, Āhavanī, Dharā, Suṣumṇā, Yoginī, Sadyaḥ, Kuṇḍala, Vāmagulphaka, Kātyāyanī, Śivā, Durgā, Laṅghanā, Nā, Trikaṇṭakī, Svastika, Kuṭilā, Rūpa, Kṛṣṇa, Umā, Jitendriya, Dharmahṛt, Vāmadeva, Brahmi, Bāhu, Sueañcalā, Haridrā, Pūraṁ, Adri, Dakṣapāṅī, Trirekhā.

Dha 35.

Dha denotes : Dhanārtha(khya), Ruci, Sthāṇu, Śāśvata, Yoginīpriya, Mīneśa, Śaṅkhinī, Toya, Nāgeśa, Viśvapāvanī, Dhiṣaṇā, Dhāraṇā, Cintā(trā), Netrayuma, Priya, Mati, Pītavāsā, Trivarṇā, Dhātā, Dharmaplavaṅgama, Sandarśa, Mohana, Lajjā, Vajratūṇḍādhara, Dharā, Vāmapādāṅgulimūla, Jyeṣṭhā, Surapura, Bhava, Sparśātmā, Dīrghajaṅghā, Dhaneśa, Dhanasañcaya.

Na 36.

Na denotes : Garjinī, Kṣamā, Sauri, Vāruṇī, Viśvapāvanī, Meṣa, Savitā, Netra, Dantura, Nārada, Añjana, Ūrdhvavāsī, Dviraṇḍa, Vāmapādāṅgulina(mu)kha, Vainateya, Stuti, Var-

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

त ॥ ३१ ॥

तः पूतना हरिः(विः) शुद्धिः शक्ती शक्तिर्जटी ध्वजा ।
वामस्फिग्वामकट्यौ च कामिनी मध्यकर्णकः ॥ १०२ ॥
आषाढी तण्डतुस्तश्च[1] कामिका पृष्ठपुच्छकः ।
रत्नकश्च(ण्ठः) श्याममुखी वाराही मकरोऽरुणः(णा) ॥ १०३ ॥
सुगतोऽर्द्धमुखी(खा) बुद्ध(र्ध्व)जानुश्च क्रोडपुच्छकः[2] ।
गन्धो बिम्बं(म्बा) मरुच्छत्रश्चानुराधा च सौरकः ॥ १०४ ॥
जयन्ती पुलको भ्रान्तिरनङ्गमदनातुरा ॥ १०५ ॥

थ ॥ २७ ॥

थः स्थिरामो महाग्रन्थिर्ग्रन्थिग्राहो भयानकः ।
शिर्ली शिरसिजो दण्डी भद्रकाली शिलोच्चयः ॥ १०६ ॥
कृष्णो बुद्धिर्विकर्मा(र्णा) च दक्षनासाधिपोऽमरः ।
वरदा भोगदा केशो वामजानू रसो(पो)ऽनलः ॥ १०७ ॥
लोलाप्यु(लो)ज्जयिनी(पूः) गुह्यः शरच्चन्द्रो दिवाकरः ॥ १०८ ॥

द ॥ ४० ॥

दोऽद्रीशो धात(न)किर्धाता दाता दलं कलत्रकम् ।
दीनं ज्ञानञ्च दानञ्च भक्तिराहवनी धरा ॥ १०९ ॥
सुषुम्ण योगिनी सद्यः कुण्डलं वामगुल्फकः ।
कात्यायनी शिवा दुर्गा लङ्गना ना त्रिकण्टकी ॥ ११० ॥
स्वस्तिकः कुटिला रूपं कृष्णश्चोमा जितेन्द्रियः ।
धर्मह्वद्वामदेवश्च अमिर्बाहुः शृङ्खला ॥ १११ ॥
हरिद्रा पूरमद्रिश्च दक्षपाणिच्छिरेखकः ॥ ११२ ॥

ध ॥ ३५ ॥

धो धनार्थो(ख्यो) रुचिः स्थाणुः शाम्भवी योगिनीप्रियः ।
मीनेशः शङ्खिनी तीर्थं नागेशो विश्वपावनी ॥ ११३ ॥
धिषणा धा(ध)रणा(ा) चिन्ता(न्त्रा) नेत्रयुग्मं प्रियो मतिः ।
पीतवासास्त्रिवर्णा च धाता धर्मप्लवङ्गमः ॥ ११४ ॥
सन्दर्शो मोहनो लज्जा वज्रतुण्डाधरो(रं) धरा ।
वामपादांगुलेर्मूलं ज्येष्ठा सुरपुरं भवः ॥ ११५ ॥
स्पर्शात्मा दीर्घजंघा च धनेशो धनसञ्चयः ॥ ११६ ॥

---

१ आषाण्तढाण्तक्षुद्रश्च   २ जानुः क्रीडश्च

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

tma, Taraṇi, Bali, Āgama, Vāmana, Jvālinī, Dīrgha, Nirīha, Sugati, Viyat, Śabdātmā, Dīrghaghoṇā, Hastināpura, Mecaka, Girināyaka, Nīla, Śiva, Anādi, Māhāmati.

Pa 38.

Pa denotes : Pū(śū)rapriyatā, Tīkṣṇā, Lohita, Pañcamī, Ramā, Guhyakartā, Nidhi, Śeṣa, Kālarātri, Suvāhitā, Tapana, Pālana, Pātā, Padmareṇu, Nirañjana, Sāvitrī, Pātinī, Pāna, Vīratattva, Dhanurdhara, Dakṣapārśva, Senānī, Marīci, Pāvana, Śani, Uḍḍīśa, Jayinī, Kumbha, Alasa, Rekhā, Mohaka, Mūlā, Dvitīya, Indrāṇī, Lokākṣī, Manatātmaka(na)ḥ.

Pha 34.

Pha denotes : Sakhī, Durgiṇī, Dhūmrā, Vāmapārśva, Janārdana, Jayā, Pāda, Śikhā, Raudrī, Phetkāra, Śākhinīpriya, Umā, Vihaṅgama, Kāla, Kubjinī, Priya, Pāvaka, Pralayāgni, Nīlapāda, Akṣara, Paśupati, Śaśi, Phūtkāra, Yāminī, Vyaktā, Pāvana, Mohavardhana, Niṣphalā, Vāk, Ahaṁkāra, Prayoga, Grāmaṇī, Phala.

Ba 44.

Ba denotes : Avanī, Bhūdhara, Mārga, Ghargharī, Locana, Pracetā, Kalasa, Pakṣī, Chagalaṇḍa, Kapardinī, Pṛṣṭhavaṁśa, Abhayā, Mātā, Śikhivāha, Yugandhara, Mukhavindu, Balī, Ghaṇṭā, Yoddhā, Trilocanapriya, Kledinī, Tāpinī, Bhūmi, Sugama, Indra, Bali, Priya, Surabhi, Mukha, Viṣṇu, Saṁhāra, Vasudhādhipaḥ, Ṣaṣṭhī, Pura, Peṭā, Modaka, Gagana, Prati, Pūrvāṣāḍhā, Madhyaliṅga, Śani, Kumbha, Tṛtīyaka.

Bha 33.

Bha denotes : Klinnā, Bhramara, Bhīma, Viśvamūrti, Niśāhvaya, Dviraṇḍa, Bhūṣaṇa, Mūla, Yajñasūtra, Vācaka, Nakṣatra, Bhramaṇa, Dīpti, Vaya, Bhūmi, Paya, Nabha, Nābhi, Bhadra, Mahābāhu, Viśvamūrti, Vibhāṇḍaka, Prāṇātmā, Tāpinī, Vajrā, Viśvarūpī, Candrikā, Bhimasena, Sudhāsena, Sukha, Māyā, Pura, Hara.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

न ॥ ३६ ॥

नो गर्जिनी क्षमा सौरिर्वारुणो[1] विश्वपावनी ।
मेषश्च सविता नेत्रं दन्तुरो[2] नारदोऽञ्जनः ॥ ११७ ॥
ऊर्ध्ववासी[3] द्विरण्डश्च वामपादांगुलेर्मु(र्न)खम् ।
वैनतेयः स्तुतिर्वर्त्म तरणिर्बलिरागमः ॥ ११८ ॥
वामनो ज्वालिनी दीर्घो निरीहः सुगतिर्वियत् ।
शब्दात्मा दीर्घघोणा च हस्तिनापुर-मेचकौ ॥ ११९ ॥
गिरिनायक-नीलौ च शिवोऽनादिर्महामतिः ॥ १२० ॥

प ॥ ३८ ॥

पः पू(शू)रप्रियता तीक्ष्णा लोहितः पञ्चमी रमा ।
गुह्यकर्ता निधिः शेषः कालरात्रिः सुवाहिता ! ॥ १२१ ॥
तपनः पालनः पाता पद्मरेणुर्निरंजनः ।
सावित्री पातिनी पानं वीरतत्वं[4] धनुर्द्धरः ॥ १२२ ॥
दक्षपार्श्वश्च सेनानीर्मरीचिः पवनः शनिः ।
उड्डीशं[5] जयिनी कुम्भोऽलसो रेखा[6] च मोहकः ॥ १२३ ॥
मूला द्वितीयमिन्द्राणी लोकाक्षी मन आत्मकः[7] ॥ १२४ ॥

फ ॥ ३४ ॥

फः सखी दुर्गिणी धूम्रा वामपार्श्वो जनार्द्दनः ।
जया पादः शिखा रौद्री फेत्कारः शाखिनीप्रियः ॥ १२५ ॥
उमा विहङ्गमः कालः कुब्जिनी प्रिय-पावकौ ।
प्रलयाग्निर्नीलपादोऽक्षरः पशुपतिः शशी ॥ १२६ ॥
फुत्कारो यामिनी व्यक्ता[8] पावनो मोहवर्द्धनः ।
निष्फला वागहङ्कारः प्रयोगो[9] ग्रामणीः फलम् ॥ १२७ ॥

ब ॥ ४८ ॥

बोऽवनी भूधरो मार्गो घर्घरी लोचनप्रियः ।
प्रचेताः कलसः पक्षी छगलण्डः कर्पर्द्दिनी ॥ १२८ ॥
पृष्ठवंशोऽभया माता शिखिवाहो युगन्धरः ।
मु(सु)खबिन्दुर्बली घण्टा योद्धा त्रिलोचनप्रियः ॥ १२९ ॥
क्लेदिनी तापिनी भूमिः सुगमिन्द्रो[10] बलिः प्रियः ।

---

१ वरुणा २ दन्तुरा ३ ऊर्ध्वचामी ४ वीरतन्त्रः ५ उड्डीनं ६ कान्ताऽवसं रेखा
७ मनतात्मनः(क) ८ झञ्झा ९ निष्फलो रागश्शृङ्गारो प्रयाणो १० सुगन्धिश्च

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Ma 38.

Ma denotes : Kālī, Kleśita, Kāla, Mahākāla, Mahāntaka, Vaikuṇṭha, Vasudhā, Candra, Ravi, Puruṣavācaka, Kālabhadra, Jayā, Medhā, Viśvadā, Dīptasaṁjñaka, Jaṭhara, Bhramā, Māna, Lakṣamī, Mātā, Ugra, Bandhana, Viṣa, Śiva, Mahāvīra, Śaśiputra, Janeśvara, Pramatta, Priyasū, Rudra, Sarvāṅga, Vahnimaṇḍala, Mātaṅgamālinī, Vindu, Śravaṇābha. Ratha, Viyat.

Ya 50.

Ya denotes : Vāṇī, Vasudhā, Vāyu, Vikṛti, Puruṣottama, Yugānta, Śvasana, Śīghra, Dhūmrā, Arci, Prāṇisevaka, Śaṅkhā, Bhrama, Jaṭī, Lolā, Vāyuvegī, Yaśaskara, Saṅkarṣaṇa, Kṣapā, Bāla, Hṛdaya, Kapilā, Prabhā, Āgneya, Vyāpaka, Tyāga, Homa, Yāna, Pramā, Sukha, Caṇḍa, Sarveśvarī, Ḍhūma, Cāmuṇḍā, Sumukheśvarī, Tvagātmā, Malaya, Mātā, Haṁsinī, Bhṛṅganāyaka, Cetanā, Śoṣaka, Mīna; Dhaniṣṭhā, Anaṅgavedinī, Meṣa, Soma, Paṅktināmā, Pāpahā, Prāṇasaṁjñaka.

Ra 44.

Ra denotes : Rakta, Krodhinī, Repha, Pāvaka, Taijasa, Mata, Prakāśa, Darśana, Dīpa, Vata, Kṛṣṇa, Para, Balī, Bhujaṅgeśa, Mati, Sūrya, Dhāturakta, Prakāśaka, Vyāpaka, Revatī, Dāma, Krauñca, Aṁśa, Vahnimaṇḍala, Ugrarekhā, Sthūladaṇḍa, Vedakaṇṭha, Kalā, Purā, Prakṛti, Sugata, Brahmaśabda, Gāyaka, Dhana, Śrīkaṇṭha, Uṣmā, Hṛdaya, Muṇḍī, Tripurasundarī, Yonija (Sabidnu) Jvālā, Śrīśaila, Viśvatomukhī.

La 35.

La denotes : Candra, Pūtanā, Pṛthvī, Mādhava, Śakra, Balānuja, Pinākīśa, Vyāpaka, Māṁsasaṁjñaka, Khaḍgī, Nāda, Amṛta, Devī, Lavaṇa, Vāruṇī, Pati, Sikhā, Vāṇī, Kriyā, Mātā, Bhāminī, Kāminīpriya, Jñāninī, Veginī, Ṇātha, Pradyumna, Śoṣaṇa, Hari, Viśvātmā, Manda, Balavāna, Meru, Giri, Kalārasa.

For Private and Personal Use Only

सुरभिर्मुख-विष्णु च संहारो वसुधाधिप: ।। १३० ।।
षष्ठी पुरं च पेटा च मोदको गगनं प्रति ।
पूर्वाषाढा-मध्यलिङ्गे शनि: कुम्भ-तृतीयकौ ।। १३१ ।।

भ ।। ३३ ।।

भ: क्लिन्ना भ्रमरो भीमो विश्वमूर्त्तिर्निशाह्वय:[1] ।
द्विरण्डो भूषणं मूलं यज्ञसूत्रस्य वाचक: ।। १३२ ।।
नक्षत्रं भ्रमणा दीप्तिर्व(र्भू)पयो भूमि: यो नभ: ।
नाभिर्भद्रं महाबाहुर्विश्वमूर्त्तिर्विभा(तु)ण्डक:[2] ।। १३३ ।।
प्राणात्मा तापिनी वज्रा[3] विश्वरूपी च चन्द्रिका ।
भीमसेन: सुधासेन: सु(मु)खं माया पुरं हर: ।। १३४ ।।

म ।। ३८ ।।

म: काली क्लेशित: कालो महाकाला महान्तक: ।
वैकुण्ठो वसुधा[4] चन्द्रो रवि: पुरुषवाचक: ।। १३५ ।।
लालभद्रा जया मेधा विश्वदा दीप्तसंज्ञक: ।
जठरश्च भ्रमा मानं लक्ष्मीर्मातोग्र बन्धने ।। १३६ ।।
विषं शिवो महावीर: शशिपुत्रो[5] जनेश्वर: ।
प्रमत्त: प्रियसु रुद्र: सर्वाङ्गं वह्निमण्डलम् ।। १३७ ।।
मातङ्गमालिनी बिन्दु: श्रवणाभं रथो[6] वियत् ।। १३८ ।।

य ।। ५० ।।

यो वाणी वसुधा वायुर्विकृति: पुरुषोत्तम: ।
युगान्त:[7] श्वसन: शीघ्रं धूम्रार्चि प्राणिसेवक: ।। १३९ ।।
शङ्खा भ्रमो जटो लोला वायुवेगी यशस्कर: ।
सङ्कर्षण: क्षपा बालो हृदयं कपिला प्रभा ।। १४० ।।
आग्नेयो व्यापकस्त्यागो होमो यानं प्रभा सुखम् ।
चण्ड: सर्वेश्वरो धूमश्चामुण्डा सुमुखेश्वरी ।। १४१ ।।
त्व(वे)गात्मा मलयो माता हंसिनी भृङ्गनायक: ।
चेतना शोषको मीनो धनिष्ठाऽनङ्गवेदिनी ।। १४२ ।।
मेष:[8] सोम: पंक्तिनामा पापहा प्राणसंज्ञक: ।। १४३ ।।

र ।। ४४ ।।

रो रक्त: क्रोधिनी रेफ: पावकस्तं(स्तवौ)जसो मत: ।

---

१ भयम्+तव: २ विमूर्त्तिक: ३ रुद्रा ४ वस्तुदा
५ शशिप्रभा ६ मखो ७ यगाम: ८ मेष्ठ+सेष्ठ:

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Va 22.

Va denotes : Bāla, Vāruṇī, Sūkṣmā, Varuṇa, Meda, Khaḍgīśa, Jvālinī, Vakṣa, Kalasa, Dhvanivācaka, Utkārī, Nīvīka, Vajra, Sphik, Sāgara, Śuci, Tridhātu, Śaṅkara, Śreṣṭha, Viśeṣa, Yamasādana.

Śa 30.

Śa denotes : Savyaṁ, Kāmarūpī, Kāmarūpa, Mahāmati, Saukhyanāmā, Kumāra, Asthi, Śrīkaṇṭha, Vṛṣaketana, Vṛṣaghna, Śayana, Śānta, Subhagā, Visphuliṅginī, Mṛtyudeva, Mahālakṣmī, Mahendra, Kulakaulinī, Bāhu, Haṁsa, Viyat, Vaktra, Hṛt, Anaṅgāṅkuśa, Khala, Vāmoru, Puṇḍarīkātmā, Kānti, Kalyāṇa.

Ṣa 32.

Ṣa denotes : Śveta, Vāsudeva, Pīta, Prajñā, Vināyaka, Parameṣṭhī, Vāmabāhu, Śreṣṭha, Garbhavimocana, Lambodara, Yama, Ajeśa, Kāmadhuk, Kāma, Dhūmaka, Suśrī, Uṣmā, Vṛṣa, Lajjā, Marudbhakṣya, Priya, Śiva, Sūryātmā, Jaṭhara, Koṣa, Mattā, Vakṣovidāriṇī, Kalakaṇṭha, Madhyabhinnā, Yuddhātmā, Khalapū, Śiva.

Sa 38.

Sa denotes : Haṁsa, Suyaśa, Viṣṇu, Bhṛgvīśa, Candra, Jagadbīja, Śaktināmā, So'haṁ, Vega(śa)vatī, Bhṛgu, Prakṛti, Īśvara, Śuddha, Prabhā, Śveta, Kulojjvala, Dakṣapāda, Amṛta, Brāhmī, Paramātmā, Paraḥ, Akṣara, Surūpa, Guṇeśa, Gauḥ, Kalakaṇṭha, Vṛkodara, Prāṇādya, Tripurādevī, Lakṣmī, Soma, Hiraṇyabhū, Durgottāriṇī, Sammoha, Jīva, Mūrti, Manohara.

Ha 51.

Ha denotes : Śiva, Gagana, Haṁsa, Nāgaloka, Ambikāpati, Nakulīśa, Jagatprāṇa, Prāṇeśa, Kapilā, Amala, Paramātmā, Ātmaja, Jīva, Yavāka, Śāntidaḥ, Aṅgana, Mṛga, Abhayā, Aruṇā, Sthāṇu, Kroṣṭu, Kūpavirāvaṇa, Lakṣmī, Brahmā,

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

प्रकाशो दर्शनो दीपो वत कृष्ण:[१] परं बली ॥ १४४ ॥
भुजङ्गेशो मति: सूर्यो धातुरक्त:[२] प्रकाशक: ।
व्यापको रेवती दाम क्रौञ्चांशो[३] वह्निमण्डलम् ॥ १४५ ॥
उग्ररेखा स्थूलदण्डो वेदकण्ठक(प)ला[४] पुरा ।
प्रकृति: सुगतो[५] ब्रह्मशब्दश्च गायको धनम् ॥ १४६ ॥
श्रीकण्ठ उष्मा हृदयं मुण्डी त्रिपुरसुन्दरी ।
सबिन्दुर्योनिजो ज्वाला श्रीशैलो विश्वतोमुखी ॥ १४७ ॥

ल ॥ ३५ ॥

ल-श्चन्द: पूतना पृथ्वी माधव:[६] शक्रवाचक: ।
बलानुज: पिनाकीशो व्यापको मांससंज्ञक: ॥ १४८ ॥
खड्गी नादोऽमृतं[७] देवी लवणं[८] वारुणी पति: ।
शिखा वाणी क्रिया माता भामिनी कामिनीप्रिया ॥ १४९ ॥
ज्ञानिनी[९] वेगिनी नाथ:[१०] प्रद्युम्न: शोषणो हरि: ।
विश्वात्म-मन्दो बलवान्[११] मेरुर्गिरि: कलारस: ॥ १५० ॥

व ॥ २२ ॥

वो बालो वारुणी सूक्ष्मा वरुणो मेदसंज्ञक: ।
खड्गीशो ज्वालिनी वक्ष:[१२] कलसं ध्वनिवाचक: ॥ १५१ ॥
उत्कारीशस्तु नीवीको[१३] वज्रं स्फिक् सागर: शुचि: ।
त्रिधातु: शङ्कर: श्रेष्ठो विशेषो यमसादनम् ॥ १५२ ॥

श ॥ ३० ॥

श: सव्यश्च कामरूपी कामरूपो महामति: ।
सौख्यनामा कुमारोऽस्थि श्रीकण्ठो वृषकेतन: ॥ १५३ ॥
वृषघ्न: शयनं शान्त:[१४] सुभगा विस्फुलिङ्गिनी ।
मृत्युदेवो[१५] महालक्ष्मीर्महेन्द्र: कुलकौलिनी ॥ १५४ ॥
बाहुहंसो वियद् वक्त्रं हृदनङ्गाङ्कुश: खल: ।
वामोरु: पुण्डरीकात्मा कान्ति: कल्याणवाचक: ॥ १५५ ॥

---

१ रक्तकृष्ण:+रजस्तृष्णा २ धातुराज: ३ दानं कुक्ष्यंशो+दासो दक्षांश:
४ वेदकश्चपला ५ सुगणो+छगलो ६ माधवी ७ मृडं ८ मरणं
९ ज्वालिनी १० नाद: त्म ११ मन्त्री+मन्द्री बलो चेत:
१२ सङ्क+रङ्क कलसं रवि १३ ना वीतां १४ शान्ता १५ मृत्युदेवो

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Hari, **Śambhu**, Prāṇaśakti, **Lalāṭaja**, **Sva(Sa)kopavāraṇa**, **Śūlī**, **Caitanya**, **Pādapūraṇa**, **Mahālakṣmī**, **Paraṁ**, **Nāda**, **Megha-nāda**, **Hari**, **Manaḥ**, **Bindu**, **Durgā**, **Priyā**, **Devī**, **Megha**, **Śyāmeśvara**, **Pumān**, **Dakṣapāda**, **Sadā**, **Śambhu**, **Sākhoṭa**, **Somamaṇḍala**.

La 23.

La denotes : **Pṛthvī**, **Vimalā**, **Megha**, **Ananta**, **Havyavaha**, **Sitā**, **Vyāpinī**, **Śivadā**, **Ketu**, **Jagat**, **Sāratara**, **Haṭha**, **Glau**, **Mṛḍānī**, **Vedārthasāra**, **Nārāyana**, **Svayam**, **Jaṭhara**, **Nakulī**, **Pīta**, **Śiveśa**, **Anaṅgamālinī**.

Kṣa 35.

Kṣa indicates : **Kopa**, **Tumburu**, **Kāla**, **Rukṣa**, **Saṁvartaka**, **Para**, **Nṛsiṁha**, **Vidyutā**, **Māyā**, **Mahātejā**, **Yugāntaka**, **Parā-tmā**, **Krodha**, **Saṁhāra**, **Vanānta**, **Meru**, **Sarvāṅga**, **Sāgara**, **Kāma**, **Saṁyogānta**, **Tripūraka**, **Kṣetrapāla**, **Mahākṣobha**, **Mātṛkānta**, **Anala**, **Kṣaya**, **Mukha**, **Kavya**, **Mahānantā**, **Kālajihva**, **Gaṇeśvara**, **Chāyāputra**, **Saṁghāta**, **Malayaśrī**, **Lalāṭaka**.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

षं ॥ ३२ ॥

षः श्वेतो वासुदेवश्च पीतं[1] प्रज्ञा विनायकः ।
परमेष्ठि वामबाहुः श्रेष्ठो गर्भविमोचनः ॥ १५६ ॥
लम्बोदरो यमोऽजेशः कामधुक् काम(ल)धूमकः ।
सुश्रीरुष्मा वृषो लज्जा मरुद्रूक्षयः प्रियः शिवः ॥ १५७ ॥
सूर्यात्मा जठरः कोषो मत्ता वक्षोविदारिणी ।
कलकण्ठी मध्यभिन्ना युद्धात्मा खलपूः[2] शिरः ॥ १५८ ॥

स ॥ ३८ ॥

सो हंसः सुयशा[3] विष्णुर्भृग्वीशश्चन्द्रसंज्ञकः ।
जगद्बीजं शक्तिनामा सोऽहं[4] वेग(श)वती भृगुः ॥ १५९ ॥
प्रकृतिरीश्वरः शुद्धः प्रभा श्वेतः[5] कुलोज्ज्वलः ।
दक्षपादोऽमृतं ब्राह्मी परमात्मा परोऽक्षरः ॥ १६० ॥
सुरूपश्च[6] गुणेशो गौः कलकण्ठो वृकोदरः ।
प्राणाद्यस्त्रिपुरादेवी[7] लक्ष्मीः सोमो हिरण्यभूः[8] ॥ १६१ ॥
दुर्गोत्तारिणी सम्मोहा जीवो मूर्तिमनोहरः[9] ॥ १६२ ॥

ह ॥ ५१ ॥

हः शिवो गगनं हंसो नागलोकोऽम्बिकापतिः ।
नकुलीशो जगत्प्राणः प्राणेशः कपिलाऽमलः[10] ॥ १६३ ॥
परमात्मात्मजो जीवो यवाकः[11] शान्तिदोऽङ्कनम्[12] ।
मृगोऽभयाऽरुणा स्थाणुः क्रोष्टुः कूपविरावणः[13] ॥ १६४ ॥
लक्ष्मीर्ब्रह्मा हरिः[14] शम्भुः प्राणशक्तिर्ललाटजः[15] ।
स्व(स)कोपवारणः शूली चैतन्यं पादपूरणः ॥ १६५ ॥
महालक्ष्मीः परं नादो मेघनादो हरिर्मनः ।
बिन्दुर्दुर्गा प्रिया देवी मेघः श्यामेश्वरः पुमान् ॥ १६६ ॥
दक्षपादः सदा शम्भुः साखोटः सोममण्डलम् ॥ १६७ ॥

ल ॥ २३ ॥

लः पृथ्वी विमला मेघोऽनन्तो हव्यवहः सिता ।

---

१ बाहुर्हिआ २ पीता+प्रीता श्रद्धा ३ मलपुः ४ सुजनी ५ मोहो
६ श्वेता ७ सुरूपा च ८ श्च पुरादेवी ९ हिरण्यपुः १० मनोजवः
११ मलः+मतः १२ वराकः १३ अंगलः १४ रटकोपरिवारणः+
कूटकोपरिवारणः १५ मंविहरः हरिहरः

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

व्यापिनी शिवदा केतुर्जगत् सारतरं हठः ॥ १६८ ॥
ग्लौर्मृड़ानी च वेदसारो[1] नारायणः स्वयम् ।
जठरो नकुलिः पीतः[2] शिवेशोऽनङ्गमालिनो ॥ १६९ ॥

क्ष ॥ ३५ ॥

क्षः कोपस्तुम्बुरुः[3] कालो रुक्षः[4] संवर्तकः परः[5] ।
नृसिहो विद्युता माया महातेजा युगान्तकः ॥ १७० ॥
परात्मा क्रोध-संहारी वनान्तो[6] मेरुवाचकः ।
सर्वाङ्गं[7] सागरः कामः संयोगान्तस्त्रिपूरकः ॥ १७१ ॥
क्षेत्रपालो महाक्षोभो मातृकान्तोऽनल-क्षयी ।
मुखं कव्यं महानन्ता[8] कालजिह्वा गणेश्वरः ॥ १७२ ॥
छायापुत्रश्च संघातो मलयश्रीर्ललाटकः ★ ॥ १७३ ॥

---

१ प्राणशंकिर्ललाटजः २ वेदार्थः सारो ३ पीता ४ स्तम्बुकः+स्तुघुकः
५ व्यक्षः ६ पयः ७ वलान्तो+नलान्तः ८ सर्वांगः ९ कव्यवहाऽनन्ताः
★ ललाटक इत्यनन्तरम् एतत् पद्यपंचकं क्वचिदधिकं दृश्यते—

अर्कमाता कला वाणी नादो बिन्दुः सदाशिवः ।
अनुच्चार्या तुरीया च विश्वमातृकला परा ॥ नादः ॥
नमो हृत् पूजनं न्यासः सन्नतिर्विनतिर्नतिः ।
भक्तिस्तथा मन्त्ररूपं वन्दनं त्वभिवादनम् ॥ नमः ॥
स्वाहा परा देवभोज्यं ठद्वयं चन्द्रयुग्मकम् ।
श्रुवो हरिर्देवमाता देवास्यं वह्निसुन्दरी ॥ स्वाहा ॥
शिखा वषट् शिरोमध्यं शक्रमाता हरप्रिया ॥ वषट् ॥
क्रोधाख्योहं तनुत्रश्च शस्त्रादौ रिपुसंज्ञकः ॥ हुं ॥
नेत्रयुग्मं तथा वौषट् शक्रदैवतमेव च ॥ वौषट् ॥
अस्त्रादौ फट् छोटिका स्यादङ्गान्तः सुरवाचकः ॥ फट् ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

एकाक्षरकोष:

अ-कारो वासुदेव: स्यादाकारश्च पितामह: ।
पूजायामपि माङ्गल्ये आ-कार: परिकीर्तित: ॥ १ ॥
इ-कारो उच्यते कामो लक्ष्मी-री-कार उच्यते ।
उ-कार: शङ्कर: प्रोक्त ऊ-कारश्चापि रक्षणे ॥ २ ॥
ऋ-कारो देवमाता स्याद् ॠ-कारो दनुजप्रसू: ।
लृ-कारो देवयोनि: स्याल् लॄ-र्माता सद्भिरुच्यते ॥ ३ ॥
ए-कार: कथितो विष्णु-रैकारश्च महेश्वर: ।
ओ-कारस्तु भवेद्ब्रह्मा औ-कारो रुद्र उच्यते ॥ ४ ॥
अं स्याच्च परमं ब्रह्म अ: स्याद्देवो महेश्वर: ।
क: प्रजापतिरुद्दिष्टो को वायुरिति शब्दित: ॥ ५ ॥
क-श्चात्मा च समाख्यात: क: प्रकाश उदाहृत: ।
कं शिरो जलमाख्यातं कं सुखञ्च प्रकीर्त्तितम् ॥ ६ ॥
पृथिव्यां कु: समाख्याता कुत्सायां कु: प्रकीर्त्तित: ।
ख-मिन्द्रियं समाख्यातं खमाकाशमुदाहृतम् ॥ ७ ॥
खं स्वर्गं च समाख्यातं खं सर्पं च प्रकीर्त्तितं ।
तथा श्वभ्रे च खं प्राहु: खं शून्ये च प्रकीर्त्तितम् ॥ ८ ॥
गो गणपतिरुद्दिष्टो गो गन्धर्व: प्रकीर्त्तित: ।
गं गीतं गा च गाथा स्याद् गौर्धेनुर्गौ: सरस्वती ॥ ९ ॥
गौर्मतापि समुद्दिष्टा पृथिव्यां गो: प्रकीर्त्तिता ।
घो घण्टायां समाख्यात: किङ्किणी घा प्रकीर्त्तिता ॥ १० ॥
उपमा घा समाख्याता कुस्वरे घु: प्रकीर्त्तित: ।
हनने घा समाख्याता गन्धने घ: प्रकीर्त्तित: ॥ ११ ॥
ङ-कारो भैरव: ख्यातो ङकारो विषये स्मृत: ।
च-कारश्चन्द्रमा: ख्यातस्तस्करश्च प्रकीर्त्तित: ॥ १२ ॥
निर्मलं छं समाख्यातं तरणो छ: प्रकीर्त्तित: ।
छेदने छ: समाख्यातो विद्वद्भि: शब्दकोविदै: ॥ १३ ॥
वेगिते ज: समाख्यातो जघने ज: प्रकीर्त्तित: ।

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Ekākṣarakoṣa

A-kāra denotes Vāsudeva, Ā-kāra expresses Pitāmaha. Ākāra has been considered auspicious in worship. 1

I-kāra is Kāma; Ī-kāra is Lakṣmī; U-kāra is said to be Śaṅkara, and Ū-kāra is Rakṣaṇa. 2

Ṛ-kāra is Devamātā; Ṝ-kāra is Danujaprasū; Ḷ-kāra is Devayoni, and Ḹ-kāra is Mātā. 3

E-kāra is Viṣṇu; Ai is Maheśvara; O is Brahmā, and Au expresses Rudra. 4

Ṁ is Param-Brahma; Ḥ is Maheśvara; Ka is Prajāpati and Vāyu. 5

Ka is Ātmā; Kaḥ is Prakāśa, Kaṁ is Śira, Jala and Sukha. 6

Ku denotes Pṛthvī and Kutsa. Kha expresses Indriya and Akāśa. 7

Khaṁ denotes Svarga, Sarpa, Śvabhra and Śūnya. 8

Ga is meant for Gaṇapati and Gandharva; Gaṁ is Gītā; Gā is Gāthā; Gau is Dhenu and Sarasvatī. 9

Go is Mātā and Pṛthivī. Gha denotes Ghaṇṭā and Ghā is Kiṅkinī. 10

Ghā is Upamā; Ghu is Kusvara; Ghā is Hanana, and Ghah is Gandhana. 11

Ṅa-kāra is Bhairava and Viṣaya. Ca is Candramā and Taskara. 12

Cha is famous among the erudites as Nirmala, Taraṇī and Chedana. 13

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जेता च जः समाख्यातः प्रसिद्धः शब्दकोविदैः ॥ १४ ॥
झंझावाते झ-कारः स्यान्नष्टे झः समुदाहृतः ।
ञ-कारो गायने प्रोक्तो ञकारो घर्घरध्वनौ ॥ १५ ॥
टङ्कारे टः पृथिव्यां टा टो ध्वनौ च प्रकीर्त्तितः ।
ठो महेश्वर आख्यातः शून्ये च ठः प्रकीर्त्तितः ॥ १६ ॥
बृहद्ध्वनौ च ठः प्रोक्तस्तथा चन्द्रस्य मण्डले ।
ड-कारः शङ्करः प्रोक्तस्त्रासध्वन्योः प्रकीर्त्तितः ॥ १७ ॥
ढ कारः कीर्त्तिता ढक्का निर्गुणे च ध्वनावपि ।
ण-कारः कीर्त्तितो ज्ञाने निर्णयेऽपि प्रकीर्त्तितः ॥ १८ ॥
त-कारः कथितश्चौरः क्रोड़े पुच्छे प्रकीर्त्तितः ।
शिलोच्चये थ-कारः स्यात् थकारो भयरक्षणे ॥ १९ ॥
दं कलत्रे समाख्यातं दो दान-च्छेद-धातुषु ।
धं धने च धनेशे धो धा धातरि निदर्शितः ॥ २० ॥
धिषणा धीः समाख्याता धूश्च स्याद् भार-चिन्तयोः ।
न-कारः सुगते बन्धे नुः स्तुतौ च प्रकीर्त्तितः ॥ २१ ॥
नेता नीश्च समाख्यातस्तरणौ नौः प्रकीर्त्तिता ।
(नकारः सौगते बुद्धौ स्तुतौ सूर्ये च कीर्त्तितः ॥ २२ ॥
न-शब्दः स्वागते बन्धौ वृक्षे सूर्ये च कीर्त्तितः ।)
पः कुवेरः समाख्यातः पश्चिमे च प्रकीर्त्तितः ॥ २३ ॥
पवने पः समाख्यातः पाः पाने पाश्च पातरि ।
कफे वाते फकारः स्यात्तथाह्वाने प्रकीर्त्तितः ॥ २४ ॥
झंझावाते फ-कारः स्यादक्षरे च प्रकीर्त्तितः ।
कोपे फिश्च समाख्यातस्तथा निष्फलभाषणे ॥ २५ ॥
वक्षःस्थले च बः प्रोक्तो गदायां समुदाहृतः ।
नक्षत्र भं बुधैः प्रोक्त भ्रमरे भः प्रकीर्त्तितः ॥ २६ ॥
भा दीप्तिरपि भूर्भूमिर्भीर्भयं कथिता बुधैः ।
मः शिवश्चन्द्रमा वेधा मा च लक्ष्मीः प्रकीर्त्तिता ॥ २७ ॥
मा च मातरि माने च वन्धने मूः प्रकीर्त्तिता ।
यशो यः कथितः शिष्टैर्यो वायुरिति शब्दितः ॥ २८ ॥
याने यातरि यस्त्यागे कथितः शब्दवेदिभिः ।
रः स्यात् कामेऽनिले वह्नौ शब्दे रुः परिकीर्त्तितः ॥ २९ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Ja is famous among the masters of words to denote Vegita, Jaghana and Jetā. 14

Jha denotes Jhañjhāvāta and Naṣṭa, while Ña expresses Gāyana and Gharghara-dhvani. 15

Ṭa is famous for Pṛthivī and the sound Ṭa-Ṭa, and Ṭha for Maheśvara and Śūnya. 16

Ṭha is used to mean Vṛhaddhvani and Candramaṇḍala, and Ḍa is used for the sound of Trāsa. 17

Ḍha denotes Ḍhakkā, Nirguṇa and Dhvani. Ṇa expresses Jñāna and Nirṇaya. 18

Ta means Caura, Kroḍa and Puccha. Tha is used to mean Śiloccaya and Bhayarakṣaṇa. 19

Da means Kalatra, Dāna, Cheda and Dhātu. Dha expresses Dhana and Dhaneśa, and Dhā is Dhātā. 20

Dhī expresses Dhiṣaṇā. Dhū is Bhāra and Cintā. Na is used for Sugata and Bandha, and Nu for Stuti. 21

Nī is Netā and Nau is Taraṇi. (Na expresses Sugata, Buddha, Stuti and Sūrya. 22

Na indicates Svāgata, Bandha, Vṛkṣa and Sūrya). Pa is Kuvera and Paścima. 23

Pa is Pavana, Pā is Pāna and Pātā. Pha indicates Kapha, Vāta and Āhvāna. 24

Pha is also used to mean Jhañjhāvāta and Akṣara; and Phi is used for Kopa and Niṣphala-bhāṣaṇa. 25

Ba is Vakṣa-sthala and Gadā, while Bha denotes Nakṣatra and Bhramara. 26

Bhā is Dīpti, Bhū is Bhūmi, and Bhī is Bhaya. Ma is Śiva, Candramā and Vedhā. Mā denotes Lakṣmī. 27

Mā is Mātā and Māna; Mū is Bandhana. Ya is used by the gentlemen for Yaśa and Vāyu. 28

Ya is Yāna, Yātā and Tyāga. Ra denotes Kāmā, Anila and Vahni. 29

Rā, Rī are Dhana; Ra is Dhānya, and Ru is Bhaya. La is Indra, Lavaṇa, and Dāna. Lī is Śleṣaṇa. 30

La denotes Śleṣa, Āśaya, Pralaya, Sādhana, Mānas, Varuṇa and Sāntvanā. 31

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

धने रा रीश्च रो धान्ये रुर्भये च प्रकीर्त्तितः ।
ल इन्द्रे लवणे लः स्याल्लादाने श्लेषणेऽपि लीः ॥ ३० ॥
लः श्लेषे चाशये चैव प्रलये साधनेऽपि लः ।
मानसे वरुणे चैव लकारः सान्त्वनेऽपि च ॥ ३१ ॥
प्रचेता वः समाख्यातः कलसे व प्रकीर्त्तितः ।
पक्षी च विनिगदितो गमने विः प्रकीर्त्तितः ॥ ३२ ॥
वदन्ति शं बुधाः श्रेयः शश्च शास्ता निगद्यते ।
शीः शसं शयनं चाहुर्हिंसा शूश्च निगद्यते ॥ ३३ ॥
ष-कारः कीर्त्यते श्रेष्ठे षूश्च गर्भविमोचने ।
उपसर्गे परोक्षे च षकारः परिकीर्त्तितः ॥ ३४ ॥
सोऽपसर्गः समाख्यातः सा तु लक्ष्मीर्निगद्यते ।
सः कोपे करणे सः स्यात्तथा शूलिनि कीर्त्तितः ॥ ३५ ॥
सकारो वानरः प्रोक्तः सकारः सर्व उच्यते ।
सा चैव गौः समाख्याता संसर्ग स प्रकीर्त्तितः ॥ ३६ ॥
हः कोपे धारणेऽपि स्याद् हः शूलिनि समीरितः ।
हिः पद्यपूरणे प्रोक्तो हिः स्याद् हेत्ववधारणे ॥ ३७ ॥
क्षः क्षेत्रे रक्षसि प्रोक्तो नियतं शब्दवेदिभिः ।
क्षिः क्षेत्रे क्षत्ररक्षे च नृसिंहे च प्रकीर्त्तितः ॥ ३८ ॥

इति श्रीपुरुषोत्तमदेवविरचित-
एकाक्षरकोषः समाप्तः ।

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Va is Pracetā, Kalasa and Pakṣī. Vi denotes Gamana. 32

Śa is Śreya and Śāstra. Śī is Śasaṁ and Śayana. Śū is Hiṁsā. 33

Sa is Śreṣṭha; Sū is Garbhavimocana. Ṣa denotes Upasarga and Parokṣa. 34

Sa is Apasarga; Sā is Lakṣmī and Śūlī; Sa is Kopa and Karaṇa. 35

Sa is Vānara, Sarva and Saṁsarga. Sā is Gau. 36

Ha is used to mean Kopa, Dhāraṇa and Śūlī. Hi is Padmapūraṇa, Hetu and Avadhāraṇa. 37

Kṣa is specified by the erudites to mean Kṣetra and Rakṣā. Kṣi denotes Kṣetra, Kṣatra, Rakṣā and Nṛsiṁha. 38

End of Ekākṣara-koṣa

written by Śrī Puruṣottamadeva.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

बीजनिघण्टुः

अथ वक्ष्ये मन्त्रकोषं यदुक्तं भूतडामरे ।
क्रमाद् बीजविधानञ्च श्रुत्यर्थज्ञानसम्भवम् ॥

श्रीशिव उवाच—

अ विद्युज्जिह्वा, आ कालवज्री, इ गर्जिनी, ई धूम्रभैरवी, उ कालरात्रिः, ऊ विदारी, ऋ महारौद्री, ॠ भयङ्करी, ऌ संहारिणी, ॡ करालिनी, ए ऊर्ध्वकेशी, ऐ उग्रभैरवी, ओ भीमाक्षी, औ डाकिनी, अं रुद्रडाकिणी, अः चण्डिका, क क्रोधीशः, ख वामनः, ग चण्डः, घ विकारी, ङ उन्मत्तभैरवः, च ज्वालामुखः, छ रक्तदंष्ट्रः ज असिताङ्गः, झ बड़वामुखः, ञ विद्युन्मुखः, ट महाज्वालः, ठ कपाली, ड भीषणः, ढ रुरुः, ण संहारी, त भैरवः, थ दण्डी, द बलिभुक्, ध उग्रशूलधृक्, न सिंहनादी, प कपर्दी, फ करालाग्निः, ब भयङ्करः, भ बहुरूपी, म महाकालः, य जीवात्मा, र क्षतजोक्षितः, ल बलभेदी, व रक्तपटः, श चण्डीशः, ष ज्वलनध्वजः, स धूमध्वजः, ह व्योमवक्त्रः, क्ष त्र्यैलोक्यग्रसनात्मकः ॥

(नयनश्रोत्रास्यनासाहृत्सु न्यासे दश स्वराः ।)

विद्युज्जिह्वा कालवक्त्रा महाकालैरलङ्कृता ॥ ॐ ॥
विशबीजं श्रुतिमुखं ध्रुवं हालाहलं प्रिये (च तत्) ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Bījanighaṇṭu

Now I shall describe the Mantra Koṣa as it is told in the Bhūtaḍāmara (Tantra); and out of my knowledge of the meaning of Śrutis, I shall also declare the order of the Bījavidhāna.

Śrī Śiva Said—

A is Vidyujjihvā; Ā is Kālavajrī; I is Garjinī; Ī is Dhūmrabhairavī; U is Kālarātri; Ū is Vidārī; Ṛ is Mahāraudrī; Ṝ is Bhayaṅkarī; Ḷ is Saṁhāriṇī; Ḹ is Karālinī; E is Ūrdhvakeśī; Ai is Ugrabhairavī; O is Bhīmākṣī; Au is Ḍākinī; Ṁ is Rudrarākinī; Ḥ is Caṇḍikā; Ka is Krodhīśa; Kha is Vāmana; Ga is Caṇḍā; Gha is Vikārī; Ṅ is Unmattabhairava; Ca is Jvālāmukha; Cha is Raktadaṁṣṭra; Ja is Asitāṅga; Jha is Baḍavāmukha; Ñ is Vidyunmukha; Ṭa is Mahājvāla; Ṭha is Kapāli; Ḍa is Bhīṣaṇa; Ḍha is Ruru; Ṇ is Saṁhārī; Ta is Bhairava; Tha is Daṇḍī; Da is Balibhuk; Dha is Ugraśūladhṛka; Na is Siṁhanādī; Pa is Kapardī; Pha is Karālāgni; Ba is Bhayaṅkara; Bha is Bahurūpī; Ma is Mahākāla; Ya is Jīvātmā; Ra is Kṣatajokṣita; La is Balabhedī; Va is Raktapaṭaḥ; Śa is Caṇḍīśa; Ṣ is Jvalanadhvajaḥ; Sa is Dhūmadhvaja; Ha is Vyomavaktra; Kṣa is Trailokyagrasanātmaka.

(For the Nyāsa of Eyes, Ears, Mouth, Nose and Heart Ten SAaras are used.)

Note :—For the process of Bījoddhāra (derivation of a Bīja) refer to the Translator's Introduction at the beginning of the work and also the above Table).

Consisting of Vidyujjihvā (A), Kālavaktrā (U) and aborned with Mahākāla (M) is the Bīja Auṁ for Viṣabīja, Śrutimukha, Dhruva and Halāhala.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

चण्डीशः क्षतजारूढो धूम्रभैरव्यलंकृतः ।
नादबिन्दुसमायुक्तो बीजं विष्णुप्रिया मतम् ॥ श्रीं ॥

क्षतजस्थो व्योमवक्त्रो धूम्रभैरव्यलंकृतः ।
नादबिन्दुसमायुक्तो बीजं प्राथमिकं स्मृतम् ॥ ह्रीं ॥

क्रोधीशः क्षतजारूढो धूम्रभैरव्यलंकृतः ।
नादबिन्दुसमायुक्तः पितृभूवासिनी स्मृतः ॥ क्रीं ॥

विदारीयुक्तं व्योमास्यं रुद्राकिण्यलंकृतम् ।
कूर्चं कालं क्रोधबीजं जानीहि वीरवन्दिते ॥ हूँ ॥

नादबिन्दुसमायुक्तां समादायोग्रभैरवीम् ।
भौतिकं वाग्भवं बीजं विद्धि सारस्वतं प्रिये ॥ ऐं ॥
प्रलयाग्निर्महाज्वालः ख्यातश्चास्त्रमनुः प्रिये ॥ फट् ॥

क्रोधीशरक्तभीमाख्योऽङ्कुशोऽयं नादबिन्दुमान् ॥ क्रों ॥
द्विठः शिरो वह्निजाया स्वाहा ज्वलनवल्लभा ॥ स्वाहा ॥

क्रोधीशो बलभिद् धूम्रभैरवीनादबिन्दुभिः ।
त्रिमूर्त्तिर्मन्मथः कामः बीजं त्रैलोक्यमोहनम् ॥ क्लीं ॥

व्योमास्यः कालरात्र्याढ्यो वर्म बिन्दीन्दुसंयुतः ।
कथितं कवचं बीज कुलाचारप्रियेऽमले ॥ हुं ॥

व्योमास्यः क्षतजारूढो डाकिनीनादबिन्दुभिः ।
ज्योतिर्मन्त्रः समाख्यातो महापातकनाशनः ॥ ह्रौं ॥

संयुक्तो धूम्रभैरव्या रक्तस्थो बलिभोजनः ।
नादबिन्दुसमायुक्तः किङ्किणीबीजमुत्तमम् ॥ द्रीं ॥

वहुरूपिणमादाय क्षतजोक्षितसंस्थितम् ।
विदार्यालिङ्गितं तद्वद् विशेषार्थो महामनुः ॥ भ्रूं ॥

धूमध्वजाधः कालाग्निः सोर्ध्वकेशीन्दुबिन्दुभिः ।
युगान्तकारकं बीजं भैरवेण प्रकाशितम् ॥ स्फें ॥

संहारिण्याश्रितश्चोर्ध्वकेशिनी तु कपर्द्दिनम् ।
नादबिन्दुसमायुक्तं बीजं वैतालिकं स्मृतम् ॥ प्लूं ॥

सनादबिन्दुं क्रोधीशं गुह्यसंहारिणीस्थितम् ।
कम्पिनीबीजमित्युक्तं द्विठेनोक्ता मनोहरी ॥ क्लीं स्वाहा ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Adorned with Caṇḍīśa Kṣatajārūḍha and Dhūmrabhairavī and containing Nāda and Bindu is the Bīja Śrīṁ of the Beloved of Viṣṇu (i. e. Lakṣmī).

Adorned with Kṣatajasya, Vyomavaktra and Dhūmrabhairavī, and containing Nāda and Bindu is the primal Bīja Hrīṁ.

Adorned with Krodhīśa, Kṣatajārūḍha, Dhūmrabhairavī and with Nāda and Bindu is the Pitṛbhūvāsinī Bīja Krīṁ.

Containing Vidārī and Vyomāsya and adorned with Rudrarākinī, is the Kūrca, Kāla and Krodha Bīja Hūṁ.

Containing Nāda and Bindu and Ugrabhairavī is Bhautika, Vāgbhava and Sarasvatī Bīja Ai.

Depicted by Pralayāgni and Mahājvālā and famous in Śāstras is the Bīja Phaṭ.

Depicted by Krodhīśa, Rakta-bhīmākṣya and with Nāda and Bindu is the Aṁkuśa Bīja Kroṁ.

Dviṭha, Śira, wife of Agni, Jvalanavallabhā Svāhā Bīja is Svāhā.

Depicted by Krodhīśa, Balabhid, Dhumrabhairavī, Nāda and Bindu is Trimūrti, Manmatha, Kāma and Trailokyamohana Bīja Klīṁ.

Depicted by Vyomāsya, Kālarātri and with Bindu is the Varma, and Kavaca Bīja Huṁ.

Vyomāsya, Kṣatajārūḍha, Dākinī and with Nāda and Bindu is the Jyotirmantra Hrauṁ, destroyer of biggest of the sins.

Raktastha, Balibhojana, Dhūmrabhairavī with Nāda-Bindu is the fine Kiṅkinī Bīja Drīṁ.

Bahurūpī, Kṣatajokṣita and indicated by Bidārī is the Bīja Bhrūṁ of the special meaning of Mahāmanu.

Dhūmradhvaja, Kālāgni, Ūrdhvakeśī and with Bindu is Yugāntakāraka Bīja brought to light by Bhairava.

Ūrdhvakeśī, Saṁhāriṇī, Kaparddī, and united with Nāda-Bindu is to be known as the Vaitālika Bīja Pleṁ.

Krodhīśa with Nāda-Bindu, Saṁhāriṇī is the beautiful Kampinī Bīja Klīṁ Svāhā, so said by the Devatās.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

कपर्द्दिनं समादाय क्षतजोक्षितसंस्थितम् ।
संयुक्तं धूम्रभैरव्या ध्वांक्षोऽयं नादबिन्दुमान् ॥ प्रीँ ॥
कपालिद्वयमादाय महाकालेन मण्डितम् ।
समासनमिति प्रोक्तं चण्डिकाख्यं मनोहरम् ॥ ठंठं ठःठः ॥
प्रलयाग्निस्थितो धूमध्वजो गुह्ये सबिन्दुमान् ।
संयुक्तो धूम्रभैरव्या स्मृता फेत्कारिणी प्रिये ॥ स्फीं ॥
क्षतजस्थो व्योमवक्त्रो बिन्दुखण्डेन्द्वलंकृतः ।
खद्योतमिति विख्यातं ग्रासिनी कालरात्रियुक् ॥ ह्लुँ ॥
क्षतजस्थं व्योमवक्त्रं नादबिन्दुसमन्वितम् ।
विदारीभूषणं कृत्वा बीजं वैवस्वतात्म(न्त)कम् ॥ ह्रूँ ॥
व्योमवक्त्रो धूमध्वजो वारणः प्रलयाग्निकः ।
ऊर्ध्वकेशी क्षतारूढा बिन्दुचन्द्रार्द्धसंगता ॥
बीजमानन्दभैरव्या मूकानन्दकरं परम् ॥ ह्स्ख्फ्रें ॥
अ-कारे भीषणा कीर्त्तिर्विद्युज्जिह्वेति कीर्त्तिता ।
आ-कारे तामसी कालवक्त्री (जिह्वा) च कालभैरवी ॥
इ-कारे गर्जिनी चण्डा विज्ञेया रुद्रभैरवी ।
ई-कारे शूलिनी ख्याता चण्डोग्रा धूम्रभैरवी ॥
उ-कारे कालकूटा(वक्त्रा)ख्या प्रचण्डा चण्डवल्लभा ।
विदार्यू-कारके प्रोक्ता ता(ना)लजङ्घा कपालिनी ॥
ऋ-कारे स्यान्महारौद्री ज्वालिनी यागिनीत्यपि ।
ॠ-कारे कालिका प्रोक्ता पितृकाली भयङ्करी ॥
संहारिणी लृ-कारे स्यान्मेघनादोग्रभाषिणी ।
रुद्रचण्डा कालरात्रिः ॡ-कारे च करालिनी ॥
ऊर्ध्वकेशी च चामुण्डा नादिन्ये-कारके स्मृता ।
ऐ-कारे कोटराक्षी च मालिन्युन्मत्तभैरवी ॥
ज्वालिन्यो-कारगा ज्ञेया भीमाक्षी चण्डमालिनी ।
औ-कारे डाकिनी सिंहनादिनी चण्डभैरवी ॥
अक्रूराख्या विदारी च अं-कारे रुद्रा(डा)किणी ।
शेषे कपालिनी याम्या चण्डिका कुण्डलद्वयम् ॥
विसर्गो नादः सकलाः षड्दशोक्ताः स्वरा मताः ॥
क्रोधीशो वारणश्चण्डः शङ्का तून्मत्तभैरवः ।
ज्वालामुखो रक्तदंष्ट्रोऽसिताङ्गो बलयामुखः ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Kaparddī, Kṣatajokṣita, united with Dhūmrabhairavī, with Nāda-Bindu is the Dhvāṅkṣa Bīja Prīṁ.

Two Kapālīs, imposed with Mahākāla is the beautiful Caṇḍikā and Samāsan Bīja Ṭhaṁ Ṭhaṁ Ṭhaḥ-Ṭhaḥ.

Embedded in Pralayāgni, Dhūmadhvaja with Bindu united with Dhūmrabhairavī is the Phetkāriṇī Bīja Sphīṁ.

Kṣatajastha, Vyomavaktra, adorned with Candravindu and Kālarātri is the famous Khadyota and Grāsinī Bīja Hruṁ.

Kṣatajastha, Vyomavaktra with Nāda-Bindu and Bidārī is Vaivasvatāntaka Bīja Hrūṁ.

Vyomavaktra, Dhūmadhvaja, Vāraṇa, Pralayāgni, Ūrdhvakeśī, Kṣatajārūḍha with Candravindu is the Ānanda Bhāiravī Bīja HSaKhaPhreṁ which gives pleasure even to the Dumb.

A is Bhīṣaṇā, Kīrti and Vidyujjihvā. Ā is Tāmasī Kālavajrī, Kālajihvā, and Kālabhairavī.

I is Garjinī known in the form of Caṇḍa and Rudrabhairavī; Ī is Dhūmrabhairavī famous in the form of Śūlinī and Caṇḍogrā.

U is Kālakūṭa (vaktra) famous in the form of Pracaṇḍa and Caṇḍavallabhā. Ū is Vidārī said as Tālajaṅghā and Kapālinī.

Ṛ is Mahāraudrī famous in the form of Yoginī and Jvālinī. Ṝ is Bhayaṁkarī known as Kālikā and Pitṛkāli.

Ḹ is Saṁbāriṇī who is Ugrabhāṣinī like Meghanāda. Ḷ is Rudracaṇḍā, Kālarātri, and Karālinī.

E is Kāmuṇḍa, Ūrdhvakeśī and Nādinī. Ai is Koṭarākṣī, and Unmattabhairavī.

O is Jvālinī, Caṇḍamālinī and Bhīmākṣī. Au is Saṁhanādinī, Caṇḍabhairavī, Dākinī.

Ṁ is Akrūra, Vidārī, Rudrarākinī. Ḥ is Kapālinī, Yāmyā, Caṇḍikā and Kuṇḍaladvayam.

It is said that in Visarga are inherent the Nāda, Kāla and the sixteen Svaras.

Ka is Krodhīśa, Kha is Vāraṇa, Ga is Caṇḍa, Gha is Śaṅkā, Ṅ is Unmattabhairava. Ca is Jvālāmukhā, Cha is Raktadaṁṣṭra, Ja is Asitāṅga. Jha is Balayāmukha.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

विद्युन्मुखो महाज्वाली कपाली भीषणो गुरुः ।
प्रहारी रौरवो दण्डी बलितोऽस्युग्रशूलधृक् ।
सिंहनादी कपर्दी च प्रलयाग्निर्भयङ्करः ।
बहुरूपी महाकालः स्थिरात्मा क्षतजोक्षितः ॥
बलभेदी रक्तपटश्चण्डीशो ज्वलनध्वजः ।
धूमध्वजो व्योमवक्त्रस्त्रैलोक्यग्रसनात्मकः ॥
(नयनश्रोत्रास्यनासाहृत्सु न्यासे दश स्वराः ॥
ध्वजिनीधूम्रभैरव्यावभावे च दृशोः स्मृते ।
मूलार्णमुखमादिष्टं हृदयं स्वरशक्तयः ॥
आदिमध्यावसानेषु पूर्वाभावे यथोत्तरम् ।)
कण्ठास्यः कालवक्त्रेण महाकालेन भूषितः ।
तदादिः पञ्चरश्मिश्च सृष्टिस्थितिलयं विषम् ॥ ॐ ॥
शूलिन्या सहितोऽग्निस्थश्चण्डीश इन्दुबिन्दुमान् ।
एतद्विष्णुप्रियाबीजं यस्मान्यं जगतः प्रियम् ॥ श्रीं ॥
क्षतजस्थो व्योमवक्त्रश्चण्डोग्राबिन्दुभूषितः ।
आद्रिजा रौद्री धूतेशी बीजम् प्राथमिकं प्रियम् ॥ ह्रीं ॥
क्रोधीशो रक्तसंस्थश्च धूम्रभैरव्यलंकृतः ।
बिन्द्विन्दुसंयुतो बीजम् द्रावणं क्लेदनं स्मृतम् ॥ क्रीं ॥
व्योमास्यो बिन्दुसंयुक्तस्तालजङ्घाविभूषितः ।
कूर्च्च कालो महाकालः क्रोधबीजम् निरञ्जनम् ॥ हुँ ॥
उन्मत्तभैरवी रुद्रडाकिन्या च विभूषिता ।
नादेनाऽलंकृता बीजम् वाग्भवं बुद्धिवर्द्धनम् ॥ ऐं ॥
फड़ित्यस्त्रं प्रसिद्धं स्याज् ॥ फट् ॥ ज्वालाग्निव्यापिकांकुशः ॥ क्रों ॥
शिरः स्वाहा द्विठो वह्निजाया ज्वलनवल्लभा ॥
दक्षजानुद्वयं सेन्दुः देवास्यं वह्निसुन्दरी ॥ स्वाहा ॥
इन्द्रासनगतो ब्रह्मा त्रिमूर्त्तीन्दुश्च मन्मथः ॥ क्लीं ॥
गर्जिनी-धूम्रभैरव्यौ दक्षवामपयोधरौ ।
व्योमास्यः कामवक्त्राढ्यो वर्मबिन्दीन्दुसंयुतः ॥ हुँ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Ña is Vidyunmukha; Ṭa is Kapālī, Ḍa is Bhīṣaṇā, Ḍha is Guru, Ṇa is Prahārī; Ta is Raurava, Tha is Daṇḍī, Da is Balita, Dha is Ugraśūladhṛk.

Na is Simhanādī; Pa is Kapardī, Pha is Pralayāgni, Ba is Bhayaṅkara, Bha is Bahurūpī, Ma is Mahākāla; Ya is Sthlrātmā, Ra is Kṣatajokṣita.

La is Balabhedī, Va is Raktapaṭa, Śa is Caṇḍīśa, Ṣa is Jvalanadhvaja, Sa is Dhūmadhvaja, Ha is Vyomavaktra, Kṣa is Trailokyagrasanātmaka.

(For the Nyāsa of Eyes, Ears, Mouth, Nose, and Heart ten Svaras are used. Dhvajinī and Dhūmrabhairavī are omitted. Mouth is the place of Mūlavarṇa and Heart of the Svaraśaktis. In the beginning, middle and end, the order is just as one letter comes after the other.)

Ornamented with Kanṭhastha, Kālavaktra and Mahākāla is the Pañcaraśmi Bīja Auṁ, the cause of Sṛṣṭi, Sthiti and Pralaya.

Śūlinī, Agnistha, and Caṇḍīśa with Nāda-Bindu is the Viṣṇupriyā (Lakṣmī) Bīja Śrīm, so accepted in the world.

Kṣatajastha, Vyomavaktra and Caṇḍogrā, and ornamented with Bindu is the Primal and loved Bīja Hrīṁ of Adrijā, Raudrī, and Bhūteśī.

Krodhīśa, Raktasaṁstha and embelished with Dhūmrabhairavī, with Candrabindu is the Bīja Krīṁ known as Drāvaṇa and Kledana.

Vyomāsya, adorned with Tālajanghā and with Bindu is Kūrca, Kāla, Mahākāla, Nirañjana and Krodha Bīja Hūṁ.

Adorned with Unmattabhairavī, Rudraḍākinī, and Nāda, is Buddhivardhana and Vāgbhava Bīja Aiṁ.

Famous Phaḍityāstra Bija is Phaṭ. Jvālāgni, Vyāpaka, Aṅkuśa Bīja is Kroṁ.

Śira, Svāhā, Dviṭha, Vahnijāyā, Jvalanavallabhā, Dakṣajānudvaya, Devāsya Vahnisundarī Bīja is Svāhā.

Indrāsanagata Brahmā, Trimūrti and with Bindu is Manmatha Bīja Klīṁ.

Garjinī, Dhūmrabhairavī, Dakṣavāmapayodhara, Vyomā-

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शून्यं क्षतजमारूढं चण्डभैरव्यलंकृतम् ।
नादबिन्दुयुतं मूर्ध्नि ज्योतिर्मन्त्र उदाहृतः ॥ ह्रौँ ॥
आदिदेवेन निर्दिष्टं मन्त्रकोषमनुत्तमम् ।
यदर्थिभ्यः पुरा गुप्तं तन्मयाऽद्य प्रकाशितम् ॥
यक्षडामरतन्त्रस्य मन्त्रकोशविवेचनम् ।
क्रोधीशेन तु यत्प्रोक्तं भैरवाय महात्मने ॥
विद्युच्चण्डाशिनी गौरी क्रोशिनी नागिनी जया ।
किन्नरी योगिनी यक्षी भूतिनी प्रेतिनी नरी ॥
यामि(ग्रासि)नी त्रासिनी चण्डी कलेत्येवं प्रकीर्तिता ।
कालभैरवेमरसर्वासु भूतलाङ्गलवरासु च (?) ॥
सुभगा सुमुखी चण्डी पार्वती सुरतप्रिया ।
उर्वशी चैन्द्रि(चित्रि)णो लोला कङ्काली मेखला शची ॥
मानिनी हंसिनी चौला कलना भू(धू)मिनीति च ।
आदिदेवेन निर्दिष्टाः प्रथमाधिपशक्तयः ॥
विभ्रमो बाहुलो दण्डी भैरवो नटकः शुकः ।
वृकोदरो जटो भीष्मः क्षोभकः खे(ख)चरो नटः ॥
निशाचरो ध्वजी भीमो विचित्रः कौषिको यमः ।
लिङ्गी वत्साधिको भृङ्गी मणिभद्रो घटोत्कचः ॥
महानन्दी शुको दण्डी सुग्रीवः कलहो भवः ।
दण्डो भाषान्तकोऽजेशो (गर्गो) हंसः पक्षेश्वरो हली ॥
चण्डीबीजमिति ख्यातं विद्युन्नागाङ्गनांशुकैः ।
औरसाधिकेऽशुकाद्या च धूमिन्यसौ किन्नरः स्मृतः (?) ॥
उर्वश्यालंकृतो हंसो हसेन्दुमस्तकोद्धृतः ॥ हूं ॥
विद्युचण्डा च हंसी च केतुर्नागिन्यलंकृता ॥ ह (?)
डिण्डिभेन सरक्तेन कामिनी बिन्दुभिः शशी ॥ श्रीं ॥
हंससुग्रीवपार्वत्या कपर्द्दीन्द्वाद्यलंकृता ॥ ह्रीं ॥
विग्रहकलहकामिनोन्द्वादिप्राणहारिणी ॥ क्रीं ॥
विभ्रमो रक्तपार्वत्यै स्वाहा उल्कामुखी स्मृता ॥
ज्वालन्परीति विख्याता सबिन्द्विन्दुकला नटी ॥ ठं ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

sya, Kālavaktra, Ādhya and with Nāda-Bindu is Varma Bīja Huṁ.

Śunya, Kṣatajamārūḍha, adorned with Caṇḍabhairavī, with Nāda-Bindu is Mūrdhni Jyoti Mantra Bīja Hrauṁ.

The great Mantrakoṣa described by Ādideva, which hither to remained a secret, has now been brought to light by me.

The Mantrakoṣa of the Yakṣaḍāmara Tantra was discribed by Krodhīśa for Mahātmā Bhairava.

Vidyuccaṇḍāśinī, Gaurī, Krośinī, Nāginī, Jayā, Kinnarī, Yoginī, Yakṣī, Bhūtinī, Pretinī, Narī, Yāmi (Grāsi)nī, Trāsinī, Caṇḍī, Kalā, Kālabhairava, Amara, Sarva, Bhūta, Lāṅgalī, Varā, Subhagā, Sumukhī, Caṇḍī, Pārvatī, Suratapriyā, Urvaśī, Caindriṇī (Citriṇī), Līlā, Kaṅkālī, Mekhalā, Śacī, Māninī, Haṁsinī, Caula, Kalanā, Bhūmi (Dhūmi), Nīti, etc. are the Śaktis whose first reigning Deities are as follows :

Vibhrama, Bahula, Daṇḍī, Bhairava, Naṭaka, Śuka, Vṛkodarā, Jaṭa, Bhīṣma, Kṣobhaka, Khecara, Naṭa, Niśācara, Dhyāji, Bhīma, Vicitra, Kauṣika, Yama, Liṅgī, Vatsādhika, Bhṛṅgī, Maṇibhadra, Ghaṭotkaca, Mahānandi, Śuka, Daṇḍī, Bhāṣāntaka, Ajeśa, Haṁsa, Pakṣeśa, Cara, and Hali.

Caṇḍī Bīja is remembered for Vidyādhara, Nāga, Yakṣa, Cāraṇa and Kinnarī (?) and Śuka; Dhuminī, etc. are also remembered as Sādhikās of Caṇḍi Bīja.

Embellished with Urvāśī and with Nāda-Bindu is Haṁsa Bīja Hūṁ.

Embellished by Vidyuccaṇḍā, and Ketunāginī is Bīja H (?).

Diṇḍibha, Sarakta, and with Nāda-Bindu is Kāminī Bīja Śrīṁ.

Haṁsa, Sugrīva, Pārvatī and with Nāda-Bindu is Kaparddī Bīja Hrīṁ.

Vigraha, Kalahakāminī, Nindā, Vāda, Prāṇahāriṇī (Perhaps Krodha) Bīja is Krīṁ.

Known as Vibhrama, Rakta Pārvatī, Svāhā and Ulkāmukhī, and famous as Jvālandharī with Nāda-Bindu is Kalā Naṭī Bīja Ṭhaṁ.

4

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

हंसः सुग्रीवः चण्डाद्यैः खद्योतैः परिकीर्तिता ॥ ह्लं ॥
श्यामालिङ्गितदेहोऽसौ खद्योतो ज्योतिरीरितः ॥ ह्लौं ॥
यमः सुग्रीवः कामिनीन्द्रेन्द्वाद्यैः किन्नरीति च ॥ ह्लु ॥
सुग्रीवोऽपि यमश्चण्डो नीलाद्यैर्वाण ईरितः ॥ द्रां ॥
यमः सुग्रीवबिन्द्वोन्दुजपाद्यः पिशिताशनः ॥ द्रुं ॥
त्यागिनं मणिभद्रस्थं प्रेतिनीन्द्वाद्यलंकृतम् ।
युगान्तकारकं बीजम् भैरवेण प्रकाशितम् ॥ स्फ्रें ॥
भृङ्गिणं मेखलायुक्तं प्रेतिनीन्द्वाद्यलंकृतम् ।
बीजं वैतालिकं प्रोक्तं द्विठेनोक्ता मनोहरी ॥ प्लें स्वाहा ॥
विभ्रमो धूमिनी विद्युच्चण्डिकाद्यस्तु काकिनी ।
ध्वाङ्क्षबीजमिति ख्यातं सर्वतन्त्रेषु गोपितम् ॥ प्रीं ॥
नटद्वयेन धूमिन्या उर्ध्वकेश्या ह्यलंकृतम् (?) ॥ फ्रें ॥
नटो धवानसंयुक्तो नटोतीक्ष्णपयोधरैः (?) ॥ टंटं ॥
पार्वत्यालिङ्गितं मणिभद्रस्थं योगिनीप्रिये ।
फेत्कारिणीति विख्याता विद्युच्चण्डविभूषिता ॥ स्फीं ॥
सुग्रीवास्थिलयः श्रोत्रे ह्यत्वाविकलाहशः (?) ।
विकलायाः ष्वभावे च स्याद्गौरीति च पार्वती ॥
मूलार्णमासमाख्यातं हृदयं स्वरशक्तयः ।
भवस्थित्यवसानेषु विज्ञातव्यं यथोत्तरम् ॥
आदिदेवेन निर्दिष्टं जम्बुद्वीपे कलौ युगे ।
मन्त्रकोषमिदं भूतयक्षडामरतन्त्रयोः ॥
मर्त्यानामुपकाराय त्रिषु लोकेषु दुर्लभम् ॥

इति श्री भैरवविरचितो बीजनिघण्टुमन्त्रकोषः
समाप्तः

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Haṁsa, Sugrīva, Caṇḍādya and Khadyota Bīja is Hraṁ.

Known as Śyāma Śarīra Khadyota Jyoti is the Bīja Hrauṁ.

Yama, Sugrīva, Kāminī, Indra, Indu, Ādyā and Kinnara Bīja is Hru.

Sugrīva, Yama, Caṇḍa, Nīlādi are said Ārṇava and their Bīja is Ḍrāṁ.

Yama, Surīva, with Candravindu and Japādi is Piśitāsana Bīja Drūṁ.

Adorned by Tyaginī, Maṇibhadrastha, Pretinī, Indu, etc., and told by Bhairava is Yugāntakāraka Bīja Spheṁ.

Adorned by Bhṛṅgī, Mekhalāyukta, Pretinī, and Indu etc., and told as Manoharī by the Devtās is Vaitālika Bīja Pleṁ Svāhā.

Consisting of Vibhrama, Dhūminī, Vidyuccaṇḍikā, Kākinī etc., and secret in all the Tantras is Dhvāṅkṣa Bīja Prīṁ.

Naṭadvaya, Dhūminī and with Ūrdhvakeśī is the Bīja Phreṁ.

Consisting of conical breasted Naṭī and Naṭa sound is Bīja Taṁ-Thaṁ.

Inherent in Maṇibhadra embracing Pārvatī, Yoginīpriya, and like the restlessness of Ears and Heart, are Gaurī and Pārvatī of restless nature.

The Svaraśaktīs situated in the Heart are described as Mūlavarṇa. Creation, Existence and Destruction come after one another in their sequence.

In Kaliyuga, this Mantrakoṣa of Bhūtaḍāmara Tantra, scarce in all the three worlds, was described by Ādideva for the benefaction of mankind.

End of the Bījanighaṇṭu Mantrakoṣa
written by Śrī Bhairava.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अथ मातृकानिघण्टुः

श्रीगणेशं नृसिंह तं भारतीमीश्वरं गुरुम् ।
नत्वा वक्ष्ये मातृकाणां निघण्टुं बालबुद्धये ॥ १ ॥
ध्रुवस्तारस्त्रिवृद् ब्रह्म वेदाद्य(दि)स्तारकोऽव्ययः ।
प्रणवश्च त्रिमात्रोऽपि ओङ्कारो ज्योतिरादिमः ॥ २ ॥
श्रीकण्ठः केशवः कण्ठो निवृत्तिश्च स्वरादिकः ।
अ-कारो मातृकाद्यश्च वात इत्यपि कीर्त्तितः ॥ ३ ॥
नारायणस्तथाऽनन्तो मुखवृत्तं गुरुस्तथा ।
विष्णुशय्या तथा शेषो दीर्घ आ-कार एव च ॥ ४ ॥
माधवः सूक्ष्मसंज्ञश्च विद्या दक्षिणलोचनम् ।
गन्धर्वः पाञ्चजन्यश्च इ-कारश्च मखांकुरः (न्तकः) ॥ ५ ॥
गोविन्दश्च त्रिमूर्त्तीशः शान्तिः स्याद्वामलोचनम् ।
नृसिंहास्त्रं तथा माया ई-कारोऽपि सुरेश्वरः ॥ ६ ॥
अमरेशस्तथा विष्णुरिन्धिका च गजांकुशः ।
दक्षकर्णश्च विज(न)य उ-कारो मन्मथाभिधः ॥ ७ ॥
अर्घीशो दीपिका वामश्रवणो मधुसूदनः ।
इन्द्रश्चापः षण्मुखश्च ऊ-कारो रक्षणाभिधः ॥ ८ ॥
रेचिका दक्षनासा च भारभूतिस्त्रिविक्रमः ।
देवमाता रिपुघ्नश्च ऋ-कारस्तपनः स्मृतः ॥ ९ ॥
अतिथीशो वामनश्च मोचिका वामनासिका ।
दैत्यमाता च दैवज्ञ ॠ-कारस्त्रिपुरान्तकः ॥ १० ॥
श्रीधरश्चामरः(परा) स्थाणुर्दक्षगण्डस्त्रिवेद(देव)कः ।
एकांघ्रिर्वज्रदण्डश्च व्योमार्द्धं ऌ-स्वरः स्मृतः ॥ ११ ॥
हृषीकेशो हरः सूक्ष्मो वामगण्डः कुवेरदृक् ।
अर्द्धचीं नीलचरण ॡ-कारश्च त्रिकण्ठ(कूट)कः ॥ १२ ॥
झिण्टीशः पद्मनाभश्च शक्तिर्दक्षः क्षमाऽमृतम् ।
भग ऊर्ध्व कामरूप एकारश्च त्रिकोणकः ॥ १३ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Mātṛkānighaṇṭu

Bowing to my Īśvara-like Guru Nṛsiṁha, Bhāratī and Śrī Gaṇeśa, I describe the Mātṛkānighaṇṭu for the common man. 1

Dhruva, Tāra, Trivṛt, Brahmā, Vedas, Tāraka, Praṇava, Trimātrā and Auṁkāra etc., Jyotis are depicted by Auṁ. 2

Śrīkaṇṭha, Keśava, Kaṇṭha, Nivṛtti, Svaras, Mātṛkas, and Vāta are denoted by A-kāra. 3

Ā-kāra is the name of Nārāyaṇa, Ananta, Mukhavṛtta, Guru, Viṣṇuśayyā Śeṣa and Dīrghī. 4

I-kāra denotes Mādhava, Sūkṣmasaṁjña, Dakṣsiṇalocana, Gandharva, Pāñcajanya and Makhāṅkura. 5

Ī-kāra denotes Govinda, Trimūrtīśa, Śānti, Vāmalocana, Nṛsiṁhāstra, Māyā, and Sureśvara. 6

U denotes Amareśa, Viṣṇu, Indhikā, Gajāṅkuśa, Dakṣakarṇa, Vijaya (Vinaya) and Manmatha. 7

Ū is the name of Arghīśa, Dīpikā, Vāmaśravaṇa, Madhusūdana, Indra, Cāpa, Ṣaṇmukha, and Rakṣaṇa. 8

Ṛ is the name of Recikā, Dakṣanāsā, Bhārabhūti, Trivikrama, Devamātā, Ripughna, and Tapana. 9

Ṝ denotes Atithīśa, Vāmana, Mocikā, Vāmanāsikā, Daityamātā, Daivajña and Tripurāntaka. 10

Ḷ denotes Śrīdhara, Amara, (Parā), Sthāṇu, Dakṣagaṇḍa, Trivedakaḥ (Tridevakaḥ), Ekāṅghri, Vajradaṇḍa and Vyomārdha. 11

Ḹ denotes Hṛṣīkeśa, Hara, Sūkṣma, Vāmagaṇḍa, Kuveradṛk, Ardharca, Nīlacaraṇa, Trikaṇṭhak (Trikūṭaka). 12

E denotes Jhiṇṭīśa, Padmanābha, Śakti, Dakṣā, Kṣamā, Amṛta, Bhaga, Ūrdhva, Kāmarūpa, and Trikoṇaka. 13

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ज्ञानामृता भौतिकश्च धरा दामोदरस्तथा ।
वागीशो व(ध)र्म भयद ऐ-कारस्त्रिपुरस्तथा ॥ १४ ॥
सद्योजातो वासुदेवो रुद्रो दन्तस्त्रिमातृ(त्र)कः ।
आप्यायनी मन्त्रनाथ ओ-कारो न(ना)गसंज्ञकः ॥ १५ ॥
सङ्कर्षणोऽनुग्रहेशो मुरारिर्व्यापिनी तथा ।
अधोदन्तगतो मायी नृसिंहाङ्कं तथौ-स्वरः ॥ १६ ॥
अक्रूरो व्योमरूपश्च प्रद्युम्नश्चन्द्रसंज्ञकः ।
अनुस्वारस्तथा बिन्दुरं-कारश्च शिरोगतः ॥ १७ ॥
अनन्तश्च महासेनोऽनिरुद्धो रसव(ना)र्णकः ।
कन्यास्तननिभः सर्गो विसर्गश्चान्तिमस्वरः ॥ १८ ॥
(एतानि स्वरनामानि । मातृकाव्यञ्जननामनि वच्मि ॥)
क्रोधीशो धातुसंज्ञश्च चक्री सृष्टिः करादिगः ।
वर्गादिर्माया देवेशः क-कारः कामगः स्मृतः ॥ १९ ॥
ऋद्धिर्गदी च चण्डेशः खेटो दक्षिणकूर्परः ।
कैटभश्चैव मातङ्गः संहारः खार्णकः स्मृतः ॥ २० ॥
स्मृतिः पञ्चान्तकः शार्ङ्गी गणेशो मणिबन्धगः ।
गोमुखो गजकुम्भश्च ग-कारः सिंहसंज्ञकः ॥ २१ ॥
खड्गी शिवोत्त(न)मो मेधा दक्षिणांगुलिमूलकम् (गः) ।
घनो घनस्वरश्चैव घ-कारो ङादिमः स्मृतः ॥ २२ ॥
शङ्खको रुद्रकान्तिश्च दक्षांगुल्यग्रसंस्थितः ।
क्लीबवक्त्रश्च मा(म)द्रेशो ङ-कारश्चानुनासिकः ॥ २३ ॥
हली कूर्मेश्वरो लक्ष्मीर्वामबा(ह्वादिग)हुर्हृषस्तथा ।
चि(त्ताचा)त्र-वारी चञ्चलश्च च-कारः संस्मृतो बुधैः ॥ २४ ॥
एकनेत्रश्च मुषली वामकूर्परगो द्युतिः ।
त्रिबिन्दुकस्तथाचारी छ-कारः प्रेक्ष(श्लेष्म)काभिधः ॥ २५ ॥
स्थिरो जयन्तो जयजः शूली च चतुराननः ।
मणिबन्धगतो वामो ज-कारो जप(न)को मतः ॥ २६ ॥
स्थितिः पाशी तथाऽजे(हे)शो वामांगुलितलस्थितः ।
स्वस्तिकः खण्डसंज्ञश्च झ-कारो जान्तसंज्ञकः ॥ २७ ॥
वामांगुल्यग्रतः(ग.) सिद्धिरंकुशः सर्वसंज्ञकः ।
ज्ञप्रियो(ह्निगो)ह्यनुनासश्च ञ-कारश्च निरञ्जनः ॥ २८ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Ai denotes Bhautika, Dharā, Jñānāmṛta, Dāmodara, Vāgīśa, Varma (Dharma), Bhayadā and Tripura. 14

O is the name of Sadyojāta, Vāsudeva, Rudra, Danta, Trimātṛka (Trimātraka), Āpyāyanī, Mantranātha, Nāga (Naga). 15

Au denotes Saṅkarṣaṇa, Anugraheśa, Murārī, Vyāpinī, Adhodanta, Māyī, Nṛsiṁhāṅga, and Svara. 16

Ṁ is the name of Akrūra, Vyomarūpa, Pradyumna, Candra, Anusvāra, Vindu, and Śirogata. 17

Ḥ is the name of Ananta, Mahāsena, Aniruddha, Rasavarṇa, (Rasanārṇaka), Kanyāstananibhaḥ, Sarga, Visarga, Antima-svara. 18

These are the names of the Svaras (Vowels). Now I describe the names denoted by the Vyañjanas (Cansonants).

Ka denotes Krodhīśa, Dhātṛsaṁjñaka, Cakrī, Sṛṣṭi, Karādiga, Vargādi, Māyā, Deveśa, and Kāmaga. 19

Kha denotes Ṛddhi, Gadī, Caṇḍeśa, Kheṭa, Dakṣiṇakūrpara, Kaiṭabha, Mātaṅga and Saṁhāra. 20

Ga stands for Smṛti, Pañcāntaka, Śārṅgī, Gaṇeśa, Maṇibandhaga, Gomukha, Gajakumbha and Siṁha. 21

Gha denotes Khaḍgī, Śivottama, Medhā, Dakṣināṅgulimūlaka, Ghana, Ghanasvara, Ṅādima. 22

Ṅ denotes Śaṅkhaka, Saṅkrānti, Daksāngulyagra, Saṁsthita, Klībavaktra, Bhadreśa, Ānunāsika. 23

Ca denotes Halī, Kūrmeśvara, Lakṣmī, Vāmabāhu, Diśā, Citra and Cañcala. 24

Cha denotes Ekanetra, Muṣalī, Vāmakūrpara, Dyuti, Trivinduka, Ācārī, and Prekṣaka. 25

Ja denotes Sthira, Jayant, Śūlī, Caturānana, Maṇibandhagata, Vāma, and Japana(ka). 26

Jha denotes Sthiti, Pāśī, Ajeśa (Aheśa), Vāmāṅgulitalasthita, Svastika, Khaṇḍa, and Jānta. 27

Ña denotes Vāmāṅgulyagrataḥ, Siddhi, Aṁkuśa, Sarva, Jñāpriya, Ānunāsa and Nirañjana. 28

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जरा मुकुन्दः सोमेशो दक्षपादादिगो मुखम्(कः) ।
गजांकुशश्च बालेन्दुरमृताद्यष्ट-कारकः ।। २९ ।।
लाङ्गलीशो नदज्ञ(न्दज)श्च पालिनी च कमण्डलुः ।
दक्षजानुर(ग)तः स्थायी ठ-कारः स्थविरः स्मृतः ।। ३० ।।
नन्दी क्षान्तिर्धा(र्दा) रकश्च चा(डा)मरो दक्षगुल्फगः ।
व्याघ्रपादः शुभांघ्रिश्च ड-कारो भौमजः स्मृतः ।। ३१ ।।
ईश्वरश्चार्द्धनारीशो नरः शङ्खान्तराकृतः(ति) ।
दायादोऽङ्गुलिमूलश्च ढ-श्च सङ्कोचकारकः ।। ३२ ।।
उमाकान्तो नरकजिद् रतिर्दक्षपदाग्रगः ।
निर्वाणस्त्रिगुणाकारस्त्रिरेखो णः समीरितः ।। ३३ ।।
वामोरुर्मीन(मूल)निलय आषाढ़ी कामिको हरिः ।
तीव्रश्च तरलो नीलस्त-कारः कीर्त्तितो बुधैः ।। ३४ ।।
दण्डीशो वरदः कृष्णो वामजानुगतः स्थिरः ।
सौरिश्चापि विशालाक्षो थ-कारः परिकीर्त्तितः ।। ३५ ।।
सत्योऽत्री(शसः श्रो)शो ह्लादिनी च वामगुल्फतस्तथा ।
शूलः कुवेरो दाता च द-कारो धादिमः स्मृतः ।। ३६ ।।
मीनेशः सात्वतः प्रीतिर्वामपादांगुलीगतः ।
धर्मे(ने)शो धरणीशश्च ध-कारो दान्तिमो मतः ।। ३७ ।।
शर्वो मन्त्रेश्वरो दीर्घो वामपादांगुलाग्रगः ।
नरो नदी च नादी च न-कारश्चानुनासिकः ।। ३८ ।।
तीक्ष्णा च लोहितः शूरो दक्षपाणि(र्श्व)श्च पार्थिवः ।
पद्मेशो नान्तिमः फादिः प-कारोऽपि प्रकीर्त्तितः ।। ३९ ।।
जनार्द्दनः शिखी रौद्री वामपार्श्वकृतालयः ।
फट्कारः प्रोच्यते सद्भिः फ-कारः पान्तिमस्तथा ।। ४० ।।
छगलण्डो भूधरश्चाभया पृष्ठ(ष्ठं)गतस्तथा ।
सुरसो वज्रमुष्टिश्च ब-कारो भादिमोऽपि च ।। ४१ ।।
विश्वमूर्त्तिर्द्विरण्डेशो निद्रा नाभिगतस्तथा ।
भृकुटी च भरद्वाजो भ-कारश्च भयावहः ।। ४२ ।।
वैकुण्ठश्च महाकालस्तन्द्री(न्त्री) जठरसंस्थितः ।
मन्त्रेशो मण्डलो मानी विषं सूर्यो म-कारकः ।। ४३ ।।
क्षुधा बाली च वायुस्त्वग् हृद्गतः पुरुषोत्तमः ।
यमुना यामुनेयश्च य-कारो मान्तिमः स्मृतः ।। ४४ ।।

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Ṭa denotes Jarā, Mukunda, Someśa, Dakṣapādādiga, Mukha, Gajāṅkuśa, Bālendu and Amṛtādya. 29

Ṭha denotes Lāṅgalīśa, Nadajña, Pālinī, Kamaṇḍalu, Dakṣajānurata, and Sthavira. 30

Ḍa denotes Nandī, Kṣānti, Dhāraka, Dāraka, Cā(Ḍā)-mara, Dakṣagulphagaḥ, Vyāghrapāda, Śubhāṅghri, and Bhaumaja. 31

Ḍha denotes Īśvara, Ardhanārīśa, Nara, Śaṅkhāntarākṛti, Dāyāda, Aṅgulimūla and Saṁkocakāraka. 32

Ṇa denotes Umākānta, Narakajit, Rati, Dakṣapādāgragaḥ, Nirvāṇa, Triguṇākāra, Trirekhā and Samīrita. 33

Ta denotes Vāmoru, Mīnanilaya, Āsāḍhī, Kāmika, Hari, Tīvra, Tarala, and Nıla. 34

Tha denotes Daṇḍīśa, Varada, Kṛṣṇa, Vāmajānugata, Sthira, Sauri, and Viśālākṣī. 35

Da denotes Satya, Atrīśa, Śrīśa, Hlādinī, Vāmagulphagata, Śūla, Kubera, Dātā, Dhādima. 36

Dha denotes Mīneśa, Śātvata, Prīti, Vāmapādāṅguligata, Dharmeśa (Dhaneśa), Dharanī and Dāntima. 37

Na denotes Śarva, Mantreśvara, Dīrgha, Vāmapādāṅgu-lāgraga, Nara, Nadī, Nādī and Ānunāsika. 38

Pa denotes Tīkṣṇa, Lohita, Sūra, Dakṣapāṇi, Pārthiva, Padmeśa, Nāntima and Phādi. 39

Pha denotes Janārdana, Śikhī, Raudrī, Vāmapārśvakṛ-tālaya, Phaṭkāra, Saḍbhiḥ and Pāntima. 40

Ba denotes Chagalaṇḍa, Abhayā, Pṛṣṭhagata, Surasa, Vajramuṣṭi, and Bhādima. 31

Bha denotes Viśvamūrti, Dviraṇḍeśa, Nidrā, Nābhigata, Bhṛikuṭī, Bhāradvāja, and Bhayāvaha. 42

Ma denotes Vaikuṇṭha, Mahākāla, Tandrī (Tantrī), Jaṭharasaṁsthita, Mantreśa, Maṇḍala, Mānī, Viṣa and Surya. 43

Ya denotes Kṣudhā, Bālī, Vāyu, Tvak, Hṛdgata, Puru-ṣottama, Yamunā, Yāmuneya, and Māntima. 44

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

क्रोधिनी च भुजङ्गेशो बाली रुधिर-पावकौ ।
रोचिष्मान् दक्षिणांशश्च रुचिरो रेफ ईरितः ॥ ४५ ॥
क्रिया ककुदो मांसश्च पिनाकी भूर्बलानुजः ।
लम्पटः शक्रसंज्ञश्च वायवीयो ल-कारकः ॥ ४६ ॥
बाली वामांसनिलयो मेदो वारिद-वारुणौ ।
ह्(उ)त्कारी जलसंज्ञश्च चण्डीशोऽपि व-कारकः ॥ ४७ ॥
मृत्युर्वको वृ(वि)षघ्नश्च हृदो दक्षकरस्थितः ।
शङ्ख(ङ्कु)कर्णोऽस्थिसंज्ञश्च श कारो विद्भिरीरितः ॥ ४८ ॥
वृषः श्वेतेश्वरः पीता मज्जा तृड् वामबाहुगः ।
षडाननः षडाकारः ष-कारः कीर्त्तितो बुधैः ॥ ४९ ॥
भृगुः श्वेतस्तथा हंसो हृदो दक्षिणपादगः ।
समयः सामगः शुक्रः सङ्गतिः सार्णकः शशी ॥ ५० ॥
नभो वराहो नकुली हृदो वामपदः स्थितः (तिः) ।
सदाशिवोऽरुणः प्राणो हयग्रीवो ह-कारकः ॥ ५१ ॥
हृदयान्नाभिसंस्थानः शिवेशः क(वि)मलोऽसितः ।
लघुप्रयत्नश्चोपान्त्यो(न्त्यो) ल-कारः प्रोच्यते बुधैः ॥ ५२ ॥
संवर्त्तको नृसिंहश्च हृदयान्मुखसंस्थितः ।
अनन्तः परमात्मा च वज्रकायोऽन्तिमः क्ष-कः ॥ ५३ ॥
अथ कादिमते प्रोक्ताः शङ्करेण शिवां प्रति ।
अकारादिक्षकारान्ता वर्णसंज्ञाः क्रमाद् ब्रवे ॥ ५४ ॥
वातो मरुच्चाग्निर्वह्निधरा क्ष्मा जल-वारिणी ।
बिभुः खञ्च चरः शुचिर्भूर्वनं स्वञ्च शक्तियुक् ॥ ५५ ॥
प्राणस्तेजः स्थिरा वार्यु वायुश्चापि प्रभा जया ।
कमभ्रं नाद-दावौ च कुः पाथो व्योम तारकः ॥ ५६ ॥
शिखी गोत्रा तोय-शून्ये जवा द्युति रविः स्मृतः ।
भूमी रसो नभश्चैव व्याप्तं दाहो रसऽम्बुधिः ॥ ५७ ॥
वियत् स्पर्शश्च रुद्धंस इला तासां क्रमाः स्मृताः ।
मातृकावर्णसंज्ञास्तु ता ज्ञात्वा चोद्धरेन्मनून् ॥ ५८ ॥
ग्रन्थाननेकानालोक्य महीदासेन धीमता ।
मातृकाक्षरसंज्ञेयं बद्धा स्वपरबुद्धये ॥ ५९ ॥

इति श्रीमन्महीदासविरचित-
मातृका-निघण्टुः समाप्तः ।

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Ra denotes Krodhinī, Bhujaṅgeśa, Bālī, Rudhira, Pāvaka, Rociṣmā, Dakṣiṇa, Rucira, and Repha. 45

La denotes Kriyā, Kakuda, Māṁsa, Pinākī, Bhūḥ, Balānuja, Lampaṭa, Śakrasaṁjña, and Vāyavīya. 46

Va denotes Bālī, Vāmāṁsanilaya, Meda, Vārida, Vāruṇa, Hṛtkārī (Utkārī), Jala, and Caṇḍīśa. 47

Śa denotes Mṛtyu, Vaka, Vṛṣaghna (Viṣaghna), Hṛda, Dakṣakarasthita, Śaṅkhakarṇa, (Saṅkukarṇa), Asthi. 48

Ṣa denotes Vṛṣa, Śveteśvara, Pītā, Majjā, Vāmabāhuga, Ṣaḍānana, and Ṣaḍākāra. 49

Sa denotes Bhṛgu, Śveta, Haṁsa, Hrd, Dakṣiṇapādagah, Samaya, Sāmagaḥ, Śukra, Saṅgati, and Śaśī. 50

Ha denotes Nabha, Varāha, Nakulī, Hṛt, Vāmapada, Sthita, Sadāśiva, Aruṇa, Prāṇa, and Hayagrīva. 51

La denotes Hṛdaya-Nābhi-saṁsthāna, Śiveśa, Kamala, Vimala, Asita, Laghuprayatna, Upāntya (Upātya). 52

Kṣa denotes Saṁvartaka, Nṛsiṁha, Hṛday-saṁsthita, Ananta, Paramātmā, Vajrakāya and Antima. 53

After this, Lord Śaṁkara described to Pārvati the names of different letters from A to Kṣa and their meanings in their order according to the Kādi-mata. 54

Vāta, Mārut, Agni, Vahni, Dharā, Kṣamā, Jala, Vāri, Vibhu, Khaṁ (Ākāśa), Cara, Śuci, Bhūḥ, Vana, Sva, Śakti, Prāṇa, Teja, Sthira, Vāryu, Vāyu, Prabhā, Jayā, Kam, Abhra, Nāda, Rāva, Kuḥ, Pātha, Vyoma, Tāraka, Śikhī, Gotra, Toya, Śūnya, Dyuti, Ravi, Bhūmi, Rasa, Nabha, Vyāpta, Dāha, Rasa, Ambudhi, Viyat, Sparśa, Rut, Haṁsa, Ilā, are in their order the names of Mātrkā Varṇas (Letters of the Alphabet). One who knows them gets emancipated. 55-58

After a study of numerous works the erudite Mahīdāsa has, for the enhancement of his and others' knowledge, created this nomenclature of the Mātrkās. 59

End of the Mātṛkānighaṇṭu written by

Śrī Mahīdās.

For Private and Personal Use Only

प्रकारान्तर

मातृकानिघण्टुः

ध्रुवस्तारस्तथोङ्कारो मूलज्योतिः शिवोऽव्ययः ।
वेदाद्यस्तारकोऽव्यक्तः शाखादिः प्रणवः स्मृतः ॥ १ ॥
मातृकाद्यः स्वराद्यश्च श्रीकण्ठः केशवो लघुः ।
कलाद्यः केशवः कृष्णो भूतेशः प्रथमो भवेत् ॥ २ ॥
हृत् तारको गुरुर्दीर्घो नारायण चतुर्मुखौ ।
अनन्तो वासुदेवश्च वेदान्तः कारकः स्मृतः ॥ ३ ॥
दक्षाक्षो माधवः सूक्ष्मः पाञ्चजन्यो मखांकुरः ।
विड् बिन्दुः परमेशश्च गन्धर्वः परमः स्मृतः ॥ ४ ॥
वामाक्षिश्च त्रिमूर्त्तिश्च महामाया सुरेश्वरः ।
इन्द्रमूर्त्तिर्नृसिंहास्त्रं स्मृतो गोविन्द ई-स्वरः ॥ ५ ॥
याम्यकर्णोऽमरेशश्च मन्मथोऽथ गजांकुशः ।
विजयो विघ्नहर्त्ता च विष्णुरुकारकः स्मृतः ॥ ६ ॥
वामकर्णोऽथ वामांसो दीर्घश्च मधुसूदनः ।
इन्द्रचापोऽथ सूक्ष्मश्च षण्मुखः पट्स्वरः स्मृतः ॥ ७ ॥
दक्षनासा त्रिविक्रान्तो भारभूवि(तिग्र)ग्रहाधिपः ।
ऋङ्मूर्त्तिस्तु यती धर्म(र्मो)रिपुघ्न ऋ-स्वरः स्मृतः ॥ ८ ॥
वामनासा(ऽ)तिथीशश्च श्रीकण्ठस्त्रिपुरान्तकः ।
अमृतेशः स्वरः स्थाणुर्देवजु(काऽ)ष्टस्वरः स्मृतः ॥ ९ ॥
याम्यगण्डस्थितः स्थाणुर्हृशीकेशस्त्रिदेवकः ।
एकांघ्रिर्वज्रदण्डश्च व्योमाद्री लृ-स्वरः स्मृतः ॥ १० ॥
वामगण्डोदरार्द्धे च पद्मनाभः कुबेरहृक् ।
गणेशश्च त्रिकण्ठश्च नीलांघ्रिर्दशमः स्वरः ॥ ११ ॥
ऊर्ध्वहस्तो गजज्योतिर्दामोदरस्त्रिकोणकः ।
झिण्टीशः कामरूपश्च शक्तिरेकारकः स्मृतः ॥ १२ ॥
अधो धरेन्द्र-वागीशा वासुदेवोऽथ भौतिकः ।
त्रैपुरः प्रणतो वर्म-मरुतौ द्वादशस्वरः ॥ १३ ॥

PRAKĀRĀNTARA

Mātṛkānighaṇṭu

Auṁ is the name of Dhruva, Tāra, Mūlajyoti, Śiva, Avyaya, Vedādya, Tāraka, Avyakta, Śākhādi and Praṇava. 1

A is the name of Mātṛkādya, Svarādya, Śrīkaṇṭha, Keśava, Laghu, Kalādya, Keśava, Kṛṣṇa, Bhūteśa, and Prathama. 2

Ā is the name of Hṛt, Tāraka, Guru, Dīrghī, Nārāyaṇa, Caturmukha, Ananta, Vāsudeva, Vedānta and Kāraka. 3

I is the name of Dakṣākṣa, Sūkṣma, Pāñcajanya, Makhāṅkura, Viḍa, Vindu, Parameśa, Gandharva and Parama. 4

Ī denotes Vāmākṣi, Trimūrti, Mahāmāyā, Sureśvara, Indramūrti, Nṛsiṁhāstra, Govinda and Īśvara. 5

U denotes Yāmyakarṇa, Amareśa, Manmatha, Gajāṅkuśa, Vijaya, Vigknahartā, and Viṣṇu. 6

Ū is the name of Vāmakarṇa, Vāmāṁsa, Dīrgha, Madhusūdana, Indracāpa, Sūkṣma, Ṣaṇmukha and Ṣaṭsvara. 7

Ṛ is the name of Dakṣanāsā, Trivikrānta, Bhārabhūti, Grahādhipa, Ṛṅmūrti, Yatī, Dharma and Dharmaripughna. 8

Ṝ is the name of Vāmanāsā, Atithīśa, Śrīkaṇṭha, Tripurāntaka, Amṛteśa, Svara, Sthāṇu, Devajuṣṭasvara. 9

Ḷ stands for Yāmyagaṇḍasthita, Sthāṇu, Hṛṣīkeśa, Tridevaka, Ekāṅghri, Vyoma and Adri. 10

Ḹ stands for Vāmagaṇḍa, Udarārdha, Padmanābha, Kuberadṛka, Gaṇeśa, Trikaṇṭha, and Nīlāṅghri. 11

E denotes Ūrdhvahasta, Gajajyoti, Dāmodara, Trikoṇaka, Jhiṇṭīśa, Kāmarūpa, and Śakti. 12

Ai denotes Adhaḥ, Dharendra, Vāgīśa, Vāsudeva, Bhautika, Traipura, Prāṇa, Varma and Marut. 13

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ऊर्ध्वदन्तालिजः सद्यः सङ्कर्षणस्त्रिमात्रकः ।
मन्त्रेशो नगसंज्ञश्च मात्रेशान्त्वोस्वरः स्मृतः ॥ १४ ॥
अधोदन्तानिलो मित्रः प्रद्युम्नोऽनुग्रहेश्वरः ।
नृसिंहाख्यो मुरारिश्च मायाविश्चौस्वरः स्मृतः ॥ १५ ॥
ऊर्ध्वदन्तश्चानिरुद्धो हरो भानुः स्वरः शशी ।
मनश्चानङ्ग-कवचौ निगूढ अं-स्वरः स्मृतः ॥ १६ ॥
कार्त्तिकेयोऽनिरुद्धश्च शिल्पाभिज्ञो रमापि च ।
सृष्टिः संहारकर्त्ता च विषं च अः-स्वरः स्मृतः ॥ १७ ॥
याम्यकर्णादिकः क्रोधी वायुर्वह्निर्गदी रुजा ।
यादवेशो मुरारिश्च कामाङ्गः काणकः स्मृतः ॥ १८ ॥
दक्षिणकूर्परः खेटः शार्ङ्गी चण्डीशकः खगः ।
कंटमारिश्च मातङ्गः संहारः खार्णकः स्मृतः ॥ १९ ॥
मणिबन्धस्थितः सिंहः पद्मान्तक-गणेश्वरौ ।
गोमुखो गजकुम्भश्च हलीशश्च गजाननः ॥ २० ॥
अंगुलीमूलगो मेघो मुषली च शिवोत्तमः ।
बराहो धनकामश्च शिवाऽघो घार्णकः स्मृतः ॥ २१ ॥
दक्षांगुल्यग्रगः शूली वलीवाख्यश्चैव रुद्रकः ।
डामरेशो हरिः श्रीमान् रुद्रेशो ङार्णकः स्मृतः ॥ २२ ॥
ना चामरादिकः कूर्मः शूली चन्द्रक सायकौ ।
भूभेत्ता चित्रचारी च चञ्चलश्चार्णको मतः ॥ २३ ॥
वामकूर्परगः पाशी परिपूर्णकनेत्रकौ ।
त्रिबिन्दुको ज्वरी वामा श्लेषकश्छार्णकः स्मृतः ॥ २४ ॥
वाममणिबन्धगतश्चतुर्मुखो जयन्तकः ।
जपज्योतिरनाकारो जनक उत जार्णकः ॥ २५ ॥
अंगुलीमूलगः खण्डः कुमुदः स्वस्तिकः स्मृतः ।
विख्यातकः स्थिराकारो झङ्कारो झार्णको मतः ॥ २६ ॥
वामांगुल्यग्रगः सोमो नन्दो विड्विड् निरञ्जनः ।
सुधर्मो ह्यनुनासश्च ज्ञप्तिगो ञार्णकः स्मृतः ॥ २७ ॥
दक्षपादादिगो नन्दी लाङ्गली चार्द्धचन्द्रकः ।
गर्जांकुशो मृगाद्यश्च बालेन्दुष्टार्णकः स्मृतः ॥ २८ ॥
याम्यगुल्फोऽर्द्धनारीशो भौमजो दिव्यनायकः ।
सुधाबिन्दुर्घटाकारः प्लावकष्ठार्णको मतः ॥ २९ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

O is the name of Ūrdhvadantālijaḥ, Sadyah, Saṁkarṣaṇa, Trimātraka, Mantreśa, Naga, and Mātreśa. 14

Au denotes Adhodanta, Anila, Mitra, Pradyumna, Anugraheśvara, Nṛsiṁha, and Māyāvit. 15

Ṁ denotes Ūrdhvadanta, Hara, Bhānu, Svara, Śaśī, Mana, Anaṅga, and Kavaca. 16

Ḥ denotes Kārtikeya, Aniruddha, Śilpābhijña, Ramā, Sṛṣṭi, Saṁhārakartā, and Viṣa. 17

Ka denotes Yāmyakarṇādika, Krodhī, Vāyu, Vahni, Gadī, Rujā, Yādaveśa, Murāri, Kāmāṅga and Kārṇaka. 18

Kha stands for Dakṣiṇakūrpara, Kheṭa, Śārṅgī, Caṇḍīśa, Khaga, Kaiṭabhādi, Mātaṅga, Saṁhārṇaka. 19

Ga denotes Maṇibandhasthita, Siṁha, Pañcāntaka, Gaṇeśvara, Gomukha, Gajakumbha, Halīśa, Gajānana. 20

Gha is the name of Aṅgulimūlaga, Megha, Muṣalī, Śivottama, Varāha, Dhanakāma, Śivā and Agha. 21

Ṅa stands for Dakṣāṅgulyagraga, Śūlī, Klība, Rudraka, Ḍāmareśa, Hari, Śrīmān, Rudreśa. 22

Ca is the name of Nā, Cāmarādika, Kūrma, Śūlī, Candraka, Sāyaka, Bhūbhettā, Citrakārī and Cañcala. 23

Cha denotes Vāmakūrparaga, Pāśī, Paripūrṇa, Ekanetra, Trivinduka, Jvarī, Vāmā and Śleṣaka. 24

Ja denotes Vāmamaṇibandhagata, Caturmukha, Jayantaka, Japajyoti, Anākāra, Janaka and Uta. 25

Jha denotes Aṅgulimūlaga, Khaṇḍa, Kūmuda, Svastika, Vikhyātaka, Sthirākāra and Jhaṅkāra. 26

Ña denotes Vāmāṅgulyagraga, Soma, Nanda, Vidviḍ, Nirañjana, Sudharma, Anunāsa, Jñāptiga. 27

Ṭa is the name of Dakṣapādādiga, Nandī, Lāṅgalī, Ardhacandra, Gajāṅkuśa, Mṛgādya, and Bālendu. 28

Ṭha denotes Yāmyagulpha, Ardhanārīśa, Bhaumaja, Divyanāyaka, Sudhāvindu, Ghaṭākāra, Plāvaka. 29

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

याम्यजानुस्थितो दण्डो दारुको वत्सलो नरः ।
डामरो व्याघ्रपादश्च शूली स्त्री डार्णकः स्मृतः ॥ ३० ॥
याम्यपादांगुली पूर्णोऽप्युमाकान्तस्तथा हरिः ।
शङ्खनाभिर्ढ्ढं लोहो दाहको ढार्णकः स्मृतः ३१ ॥
याम्यपादांगुल्यग्रस्थ आषाढ़ीशस्त्रिविक्रमः ।
त्रिरेखस्त्रिगुणाकारो निर्वाणो णार्णको मतः ॥ ३२ ॥
वामपादादिकस्तीव्रो हस्त्यश्वतरलोऽङ्घ्रिकः ।
नीलकोऽप्यर्थको धाता तड़ित् तु तार्णको मतः ॥ ३३ ॥
वामजानुर्विशालाक्षी शौरी दग् वै कमण्डलुः ।
सूचीपूरस्थिरस्थायी स्थविरस्थार्णको मतः ॥ ३४ ॥
वामगुल्फस्थितः शूली दात्री दाता कुबेरकः ।
चन्द्रकश्च हरिद्रान्तो देवेशो दार्णकः स्मृतः ॥ ३५ ॥
वामांगुल्यादिको मीनो जनार्दन-शिरः-कराः ।
धर्मशो धरणीशश्च स्थाणुः प्रीतिश्च धार्णकः ॥ ३६ ॥
वामांगुल्यग्रगो मेषो भूधरोऽथ विशाम्पतिः ।
नरोऽन्तरं दिनं दीनो नदीनो नार्णकः स्मृतः ॥ ३७ ॥
याम्यपार्श्वो दक्षकुक्षिर्विश्वार्त्तिश्चैव लोहितः ।
पार्थिवः पद्मनाभश्च पद्मेशः पार्णकः स्मृतः ॥ ३८ ॥
वामपार्श्वोऽथ वैकुण्ठः शिवोऽनलस्त्रिपत्रकः ।
कान्तोरगो सरित् फुल्लः फट्कारः फार्णको मतः ॥ ३९ ॥
पृष्ठवंशो गणेशश्छगलण्डः पुरुषोत्तमः ।
बलवान् वज्रमुष्टिश्च सुरसो वार्णकः स्मृतः ॥ ४० ॥
नाभिजश्च द्विरण्डेशो भारवाही जया बलः ।
शुभदोऽथ भरद्वाजो भृकुटो मार्णकः स्मृतः ॥ ४१ ॥
जठरो भाववीरश्च महाबालो बलानुजः ।
माधवो मरणं मायी मन्त्रेशो मार्णको मतः ॥ ४२ ॥
यमो वरुण-वागीशो स्वशनो यामुनेयकः ।
मृगेन्द्रो वायुसंज्ञश्च वचनं याणकः स्मृतः ॥ ४३ ॥
असृग् यातुष ईषघ्नो भुजङ्गेशो हुताशनः ।
तीव्रज्योतिः परं चिह्नं सुचिरो रार्णको मतः ॥ ४४ ॥
मेधा धियो जलान्तस्थः खड्गीशो हंस-वारिदो ।
वरुणश्च शिवो रौद्रो मृतेशो वार्णकः स्मृतः ॥ ४५ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Ḍa is the name of Yāmyajānusthita, Daṇḍa, Dāruka, Vatsala, Nara, Ḍāmara, Vyāghrapada, Śūlī, and Strī. 30

Ḍha denotes Yāmyapādāṅguli, Pūrna, Umākānta, Hari, Śaṅkhanābhi, Dṛḍha, Loha and Dāhaka. 31

Ṇa denotes Yāmyapādāṅgulāgrastha, Āṣāḍhīśa, Trivikrama, Trirekhā, Triguṇākara, and Nirvāṇa. 32

Ta is the name of Vāmapādādika. Tīvra, Hastyaśvatarala, Aṅghri, Nīlaka, Arthaka, Dhātā, and Taḍita. 33

Tha denotes Vamajānu. Viśālākṣī, Śaurī, Dṛga, Kamaṇḍalu, Sūcīpursthirasthāyī, and Sthavira. 34

Da stands for Vāmagulphasthita, Śūlī, Dātrī, Dātā, Kubera, Candraka, Haridrānta, Deveśa. 35

Dha stands for Vāmāngulyādika, Mīna, Janārdana, Śira, Karā, Dharmeśa, Dharaṇīśa, Sthāṇu and Prīti. 36

Na denotes Vāmāṅgulyagraga, Meṣa, Bhūdhara, Viśāmpati, Nara, Antara, Dina, Dīna and Nadīna. 37

Pa denotes Yāmyapārśva, Dakṣakukṣi, Viśvārti, Lohita, Pārthiva, Padmanābha and Padmeśa. 38

Pha stands for Vāmapārśva, Vaikuṇṭha, Śiva, Anala Tripatraka, Kānta, Araga, Sarit, Phulla, Pahṭkāra. 39

Ba stands for Pṛṣṭhavaṁśa, Gaṇeśa, Chagalaṇḍa, Puruṣottama, Balavāna, Vajramuṣṭi and Surasa. 40

Bha stands for Nābhija, Dviraṇḍeśa, Bhāravāhī, Jayā, Bala, Śubhada, Bharadvāja and Bhṛkutī. 41

Ma denotes Jaṭhara, Bhāvavīra, Mahābala, Balānuja, Mādhhva, Maraṇa, Māyī and Mantreśa. 42

Ya stands for Yama, Varuṇa, Vāgīśa, Svaśana, Yāmuneyaka, Mṛgendra, Vāyu and Vacana. 43

Ra is the name of Asṛg, Yātuṣa, Īṣaghna, Bhujaṅgeśa, Hutāśana, Tīvrajyoti, Para, Cihna, and Sucira. 44

Va denotes Medhā, Dhī, Jalāntastha, Khaḍgīsa, Haṁsa, Vārida, Varuṇa, Śiva, Raudra and Mṛteśa. 45

5

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अस्थि धातुर्वराहश्च लक्ष्मीशः शंकु-कर्णिके ।
तथा नयः समिधश्च साम्बकः शार्णकः स्मृतः ॥ ४६ ॥
शुक्ल-धातु भृगुर्हंसः सामगः सत्यसङ्गतिः ।
मत्यानन्दोऽथ दीप्तास्यः समयः षार्णकः स्मृतः ॥ ४७ ॥
मब्बाह्वयः श्वेतरूपो विलेपश्च घटाकृतिः ।
षडाननः षडाकारः षडटः सार्णको मतः ॥ ४८ ॥
प्राणनोऽथ हयीशश्च हयानन-सदाशिवौ ।
हुताशो हाकिनी द्रावो हेरम्बो हार्णको मतः ॥ ४९ ॥
नन्दी च परमात्मा च संवर्त्तक-कृतान्तकौ ।
वज्रकायोऽक्षयो व्यापी नृसिंहः क्षार्णकः स्मृतः ॥ ५० ॥
निघण्टुर्मातृकार्णानां कण्ठपीठे निधीयताम् ।
विस्फोटनाय मन्त्राणां सलीलं पण्डितर्जनैः ॥ ५१ ॥
शरीरे सर्वमन्त्राणामुद्धाराय सुबुद्धिभिः ॥ ५२ ॥

इति श्रीदेशिकमण्डलीमुकुटमाणिक्योपम-परमहंस-
श्रीमध्वाचार्यविरचितो मातृका-
निघण्टुः समाप्तः ।

अयं तावद् वर्णसंज्ञोद्धार प्रकारः

वातः	मरुत्	अग्निः	वह्निः	धरा	क्ष्मा	जलं	वारि	विभुः	स्वः
अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ॠ	ऌ	ॡ
चरा	शुचिः	भूः	वनं	खं	शक्तिः	प्राणः	तेजः	स्थिरा	वाः
ए	ऐ	ओ	औ	अं	अः	क	ख	ग	घ
द्युः	वायुः	प्रभा	ज्या	कम्	अभ्रं	नादः	दावः	कुः	पाथः
ङ	च	छ	ज	झ	ञ	ट	ठ	ड	ढ
व्योम	रयः	शिखी	गोत्रा	तोयं:	शून्यं	जवी	द्युतिः	भूमिः	रसः
ण	त	थ	द	ध	न	प	फ	ब	भ
नभः	व्याप्तं	दाहः	रसा	अम्बु	वियत्	स्पर्शः	हृत्	हंसः	इला
म	य	र	ल	व	श	ष	स	ह	ल

ग्रासः

क्ष

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Śa denotes Asthi, Dhātu, Varāha, Lakṣmīśa, Śaṅku, Karṇika, Naya, Samidha and Sāmbaka. 46

Ṣa denotes Śukla, Dhātu, Bhṛgu, Haṁsa, Sāmaga, Satyasaṁgati, Matyānanda, Dīptāsya, and Samaya. 47

Sa stands for Majjā, Śvetarūpa, Vilepa, Ghaṭākṛti, Ṣaḍānana, Ṣaḍākara, and Ṣaḍaṭaḥ. 48

Ha is the name of Prāṇana, Halīśa, Hayānana, Sadāśiva, Hutāśa, Hākinī, Drāva and Heramba. 49

Kṣa is the name of Nandī, Paramātmā, Saṁvartaka, Kṛtānta, Vajrakāya, Vyāpī and Nṛsiṁha. 50

This Matṛka-varṇa-nighaṇṭu, which deserves to be memorised, has been described to enable the Paṇḍitas understand the Mantras easily.

To enable the erudites to derive the Mantras is the primary purpose of this work.

End of the Mātṛkānighaṇṭu written by the Crown and Jewel of the Ḍeśika-maṇḍalī, Paramahaṁsa Śri Madhvācārya.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

प्रकारान्तर

मातृकानिघण्टुः

श्रीभैरव उवाच—

निघण्टमातृकां देवि कथयस्व प्रसादतः ।
यथा विज्ञातया देवि सर्वज्ञत्वं प्रजायते ॥
यथा जानासि देवेशि निर्घण्टं कथयस्व मे ॥ १ ॥

श्रीभैरव्युवाच—

साधु साधु महाबाहो लोकानां हितकारक ।
परं गूढं निगूढञ्च निर्घण्टमातृकाक्षरम् ॥ २ ॥
गुरोः परम्पराज्ञातं सबाह्याभ्यन्तरस्थितम् ।
नहि जानन्ति ये मूढाः फलं न स्यान् महेश्वर ॥ ३ ॥
मन्त्रोद्धारप्रसङ्गञ्च पूजाखण्डं गुरुक्रमम् ।
मालिनीशक्तिसङ्केतं सिद्धान्तं वामदक्षिणम् ॥ ४ ॥
गारुडं भूततन्त्रञ्च भैरवं सारसंग्रहम् ।
निर्घण्टकं मया प्रोक्तं शतकोटिप्रविस्तरम् ॥ ५ ॥

श्रीभैरव उवाच—

स्वच्छन्दगतिसद्भावं भेदनिन्दाविसर्पिणम् ।
किञ्चित् किञ्चित् जानामि न जानामि च मातृकाम् ॥ ६ ॥
अहीनमन्त्रं जानीयाद् हीनमन्त्रञ्च मातृकाम् ।
गोत्रहीनञ्च संस्थानं गुरुहीनं पदे पदे ॥ ७ ॥

श्रीभैरव्युवाच—

तव स्नेहात् प्रवक्ष्यामि निर्घण्टमातृकां शृणु ।
सर्वादौ प्रणवो मन्त्रस्तदुद्धारं शृणुः प्रिय ॥ ८ ॥
ॐ-कारो वर्त्तुलस्तारो बिन्दुशक्तिस्त्रितत्वकम् ।
प्रणवश्चन्द्र साद्यश्च पञ्चदेवो ध्रुवस्त्रिकः ॥ ॐ ॥ ९ ॥
श्रीकण्ठ आद्यजो ह्रस्वो ब्रह्म चैवादिमातृका ।
सुरेशश्चैव वागीशः सारस्वतो ललाटजः ॥ अ ॥ १० ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

PRAKĀRĀNTARA

Mātṛkānighantu

Śrī Bhairava said—

O Devī ! Kindly tell me the Nighaṇṭu Mātṛkā, knowledge of which gives rise to the knowledge of every name. As you know, kindly tell me the same Nighaṇṭu. 1

Śrī Bhairavī said—

You are Blessed, O Mahābāhu, Benefactor of the Lokas ! this Nighaṇṭu Mātṛkā is very difficult and secret. 2

O Maheśvara ! those who do not possess the knowledge of the Mātṛkākṣaras obtained from the tradition of the Gurus and existing in the internal and external consciousness, are fools and they do not get any fruit. 3

Mantroddhāra-prasaṅga, Pūjākhaṇḍa, Gurukrama, Mālinīśakti-saṁketa, Vāma-dakṣiṇa-siddhānta, Gāruḍa and Bhūta Tantras, Bhairava Sārasaṁgraha, and Nirghaṇṭu—all these have been declared by me in their hundred million elaboration. 4-5

Śrī Bhairava said—

I am a person of a free nature away from feelings of truth. Full of the failings of contempt and reprehensible nature, know not much about the Matṛkās. I know a little of other Mantras but do not possess a knowledge of the Mātṛkā Mantras. I am at every step devoid of Gotra, Kula and Guru. 6-7

Śrī Bhairavī said—

Out of love for you I now describe the Nighaṇṭu Mātṛkā, which please listen. First of all listen to the method of the derivation of Praṇava which is the Primal Mantra. 8

Auṁ-kāra, Vartula, Tāra, Vinduśakti. Tritattvaka, Praṇava, Candra Ādya, Pañcadeva, Dhruva and Trika are denoted by Auṁ. 9

Śrīkaṇṭha, Ādyaja, Hrasva, Brahmā, Ādimātṛkā, Sureśa, Vāgīśa, Sārasvat and Lalāṭaja, are represented by A. 10

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अनन्तश्चान्तको वक्त्र-विश्वान्तौ चरुज: स्मृत: ।
क्षीरोदधि: पयोदश्च दीर्घच्छायो विनायक: ॥ आ ॥ ११ ॥
इकारश्चन्द्र-सूक्ष्मो च दक्षनेत्रं सुगुह्यक: ।
रुद्रश्च कोटरश्चैव नासिका परिकीर्त्तित: ॥ इ ॥ १२ ॥
ई-त्रिमूर्तिर्वामनेत्रं शेखर: कोटरस्तथा ।
वाग्मी शुशुद्धश्च जिह्वाख्यो माया विष्णु: प्रकाशित: ॥ ई ॥ १३ ॥
अमरेशो दक्षकर्ण उग्रश्चेति तमोहन: ।
विश्वकर्मा तथा श्रोत्रं बभ्रु: काल: प्रकीर्त्तित: ॥ उ ॥ १४ ॥
ऊ-रर्घीशो महेशश्च ऊकार: श्रोत्रमेव च ।
प्रजेश: सर्वश्रोत्रश्च ऊकारो नवभैरव: ॥ ऊ ॥ १५ ॥
ऋकारो माव(र)भूतिश्च दक्षनासापुटस्तथा ।
निवृत्ती रुद्रमाया च एकपादश्च कथ्यते ॥ ऋ ॥ १६ ॥
अतिथीशो वामनासा प्रतिष्ठा पतिरेव च ।
अक्षाग्रजश्च मायाग्निरूर्ध्वमूर्त्ति: प्रकीर्त्तित: ॥ ॠ ॥ १७ ॥
लृ: स्थाणुर्दक्षगण्डश्च विशेषश्चैव पार्थिव: ।
महेन्द्रो लाङ्गलिश्चैव राजा धूम्रो वकस्तथा ॥ लृ ॥ १८ ॥
लॄ-र्हरो वामगण्डश्च मायावी शक्र-स्वस्तिको ।
शान्तिकृत् शुद्ध-रुद्रौ च नीलपादोपलोनुप: ॥ लॄ ॥ १९ ॥
झिण्टीश ऊर्ध्वदन्ताख्यो ह्यग्निर्वाग्भव एव च ।
भगश्च दक्षदन्तश्च ज्ञान-शक्ती च जङ्घक: ॥ ए ॥ २० ॥
भौतीशश्चाधोदन्तश्च क्षमात्मक: समातृक: ।
वामजानुर्जगद्योनि: पीठेशश्चांशुमान् विभु: ॥ ऐ ॥ २१ ॥
ओ: सद्योजात ऊर्द्धास्यो गायत्री दक्षजङ्घक: ।
अजेशश्चैव पीयूष: पश्चिमास्य: श्रुतिस्तथा ॥ ओ ॥ २२ ॥
………अनुश्चाध ओष्ठ: (?) शान्तिको वामजङ्घक: ।
तैजसश्चैव कण्ठोष्ठौ नादाक्षश्च सदाशिव: ॥ औ ॥ २३ ॥
अं क्रूरो घण्टिका दण्डो बिन्दुक: समगुह्यक: ।
चक्षु: परिजयोनिश्च सौख्य दु:ख-प्रवर्त्तका: ॥ अं ॥ २४ ॥
महासेनो द्विजिह्वाख्यो हयो मद्रश्च कष्टक: ।
द्विबिन्दुकोऽमरेशश्च सोमश्चैव हरिस्तथा ॥ अ: ॥ २५ ॥
क: क्रोधीशो दक्षस्कन्धो ह्यग्निरद्रश्च मन्मथ: ।
तैजस: शान्तिकापाली वासुदेवश्च मस्तक: ॥ क ॥ २६ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Ananta, Ānanda, Vaktra, Viśvāntaka, Ruja, Kṣīrodadhi, Payoda, Dīrghacchāyā and Vināyaka are denoted by Ā. 11

Candra, Sūkṣma, Dakṣanetra, Suguhyaka, Rudra, Koṭara and Nāsikā are denoted by I. 12

Trimūrti, Vāmanetra, Śekhara, Koṭara, Vāgmī, Śuddha, Jihvākhya, Māyā and Viṣṇu are denoted by Ī. 13

Amareśa, Dakṣakarṇa, Ugra, Tamohana, Viśvakarmā, Śrotra, Babhru and Kāla are denoted by U. 14

Arghīśa, Maheśa, U-kāra, Śrotra, Prajeśa, Sarvaśrotra and Navabhairava are denoted by Ū. 15

Bhāva(Bhāra)Bhūti, Dakṣanāsāpuṭa, Nivṛtti, Rudramāyā, and Ekapāda are denoted by Ṛ. 16

Atithīśa, Vāmanāsā, Pratiṣṭhā, Pati, Akṣāgraja, Māyāgni and Ūrdhvamūrti are denoted by Ṝ. 17

Sthāṇu, Dakṣagaṇḍa, Viśeṣa Pārthiva, Mahendra, Lāṅgalī, Rājā and Dhūmra are denoted by Ḷ. 18

Hara, Vāmagaṇḍa, Māyāvī, Śakra, Svastika, Śāntikṛt, Śuddha, Ruddha and Nīlapādopalonupa are denoted by Ḹ. 19

Jhiṇṭīśa, Ūrdhvadanta, Agni, Vāgbhava, Bhaga, Dakṣadanta, Jñāna, Śakti and Jaṅghaka, are denoted by E. 20

Bhautīśa, Adhodanta, Kṣamātmaka, Samātṛka, Vāmajānu, Jagadyoni, Pīṭheśa, Aṁśumān and Vibhu are denoted by Ai.

Sadyojāta, Ūrdhāsya, Gāyatrī, Dakṣajaṅghaka, Ajeśa, Pīyūśa, Paścimāsya and Śruti are denoted by O. 22

Aṇu, Ādha, Oṣṭha, Śānti, Vāmajaṅghaka, Taijasa, Kaṇṭhoṣṭha, Nādākṣa and Sadāśiva are denoted by Au. 23

Krūra, Ghaṇṭikā, Daṇḍa, Vindu, Samaguhyaka, Cañcu, Parijayoni, Saukhya-Duḥkha-Pravartaka are denoted by Ṁ. 24

Mahāsena, Dvijihvākhya, Haya, Bhadra, Kaṇṭaka, Dvivindu, Amareśa, Soma and Hari are denoted by Ḥ. 25

Krodhīśa, Dakṣaskandha, Agni, Rudra, Manmatha, Taijasa, Śānti, Kāpālī, Vāsudeva and Mastaka are denoted by Ka. 26

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

खः प्रचण्डो दक्षबाहुः शून्यश्चाकाश एव च ।
कपाली दन्तजातीशः श्रीखण्डी कामरूपिणः ॥ ख ॥ २७ ॥
गः पश्चान्तः पृथग्रूपः शिवदर्शनसंज्ञकः ।
गणेश्वरो द्विजाख्यश्च गौरवी गौश्च स्वर्यगः ॥ ग ॥ २८ ॥
घः संहर्ता दक्षकरः काम(ल)रूपी शिवोत्तमः ।
खड्गो सध्यो घोरनामा मेधा गौश्च घकारकः ॥
शिवाख्यो लाङ्गली मूलो दन्तुरो घुर्घुरोऽपि च ॥ घ ॥ २९ ॥
ङ-कारश्चैव रुद्रश्च दक्षहस्तांगुलि नखः ।
खर्परश्च द्विजात्मा च एकवक्त्रो गतिस्तथा ॥ ङ ॥ ३० ॥
चः कूर्मो वामजङ्घाख्यो द्विनेत्रश्चैकरूपकः ।
तृतीयलोचनश्चैव चर्ममुण्डधरस्तथा ॥ च ॥ ३१ ॥
छ-श्चैकनेत्रो वामश्च वामबाहुश्च लाङ्गली ।
द्विशिरा एकपादश्च पशुः पशुपतिस्तथा ॥ छ ॥ ३२ ॥
ज-श्चतुराननो वामः कूर्परश्च त्रिशूलिनः ।
दीर्घबाहुश्च शाखाख्यो धातारश्च विभुस्तथा ॥ ज ॥ ३३ ॥
झो जिह्वा वामहस्तश्च कङ्कणः कृतमण्डलः ।
अकल्पक(त)श्च झङ्कारी दक्षशाखा गुहस्तथा ॥
दीर्घबाहू रसो रूपं नादाख्यश्चातिचञ्चलः ॥ झ ॥ ३४ ॥
ञो धर्मः सुखदो ज्ञानी वामकरांगुली नखः ।
एकपादः कुण्डली च वामपाणिस्तथा नखः ॥ ञ ॥ ३५ ॥
ट-कारः सोमनाथाख्यः खेचरो दक्षस्फिक् कटिः ।
कपाली वामकटिश्च अर्धचन्द्रः पुनर्भवः ट ॥ ३६ ।
ठकारो लाङ्गली चैव दक्षोरुर्वर्त्तुलः पुनः ।
पूर्णचन्द्रामृताख्यो च तथा करतलद्वयम् ॥
वनजा जीवनो जीवो वृषघ्नश्चन्द्रकः सुधा ॥ ठ ॥ ३७ ॥
ड-कारो दारुकः प्रोक्तो दक्षजानुश्च पालकः ।
वामबाहुश्च कौमारी तथा वै योगिनीप्रियः ॥ ड ॥ ३८ ॥
ढ-कारोऽप्यर्धनारीशो दक्षजङ्घाभिधस्तथा ।
विनायकः सिद्धिदाता विघ्नेशः सव्यबाहुकः ॥ ढ ॥ ३९ ॥
ण-कारश्च उमाकान्तो दक्षपादाभिधस्तथा ।
नारायणो द्विनेत्रश्च तथा वै योगिनां प्रियः ॥ ण ॥ ४० ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Pracaṇḍa, Dakṣabāhu, Śūnya, Ākāśa, Kapālī, Dantajātīśa, Śrīkhaṇḍī, and Kāmarūpī are denoted by Kha. 27

Pañcānta, Pṛthagrūpa, Śivadarśana, Gaṇeśvara, Dvijākhya, Gaurava and Gauḥ are denoted by Ga. 28

Saṁhartā, Dakṣakara, Kāma(la)rūpī, Śivottama, Khaḍgī, Savya, Ghoranāmā, Medhā, Gau, Śivākhya, Lāṅgalī, Mūla, Dantura and Ghurghura are denoted by Gha. 29

Rudra, Dakṣahastāṅguli, Nakha, Kharpara, Dvijātmā, Ekavaktra and Gati are denoted by Ṅa. 30

Kūrma, Vāmajaṅghā, Dvinetra, Ekarūpa, Tṛtīyalocana and Carmamuṇḍadhara are denoted by Ca. 31

Ekanetra, Vāma, Vāmabāhu, Lāṅgalī, Dviśira, Ekapāda, Paśu and Paśupati are denoted by Cha. 32

Caturānana, Vāma, Kūrpara, Triśūlina, Dīrghabāhu, Śākhā, Dhātā and Vibhu are denoted by Ja. 33

Jihvā, Vāmahasta, Kaṅkaṇa, Kṛtamaṇḍala, Akalpaka, Jhaṅkāri, Dakṣaśākhā, Guha, Dīrghabāhu, Rasa, Rūpa, Nāda and Aticañcala are denoted by Jha. 34

Dharma, Sukhada, Jñānī, Vāmakarāṅgulinakha, Ekapāda, Kuṇḍalī, Vāmapāṇi and Nakha are denoted by Ña. 35

Somanātha, Khecara, Dakṣasphik, Kaṭi, Kapālī, Vāmakaṭi, Ardhacandra and Punarbhava are denoted by Ṭa. 36

Lāṅgalī, Dakṣoru, Vartula, Pūrṇacandra, Amṛta, Karataladvaya, Vanaja, Jīvana, Jīva, Vṛṣaghna, Candraka and Sudhā are denoted by Ṭha. 37

Dāruka, Dakṣajānu, Pālaka, Vāmabāhu, Kumārī and Yoginīpriya are denoted by Ḍa. 38

Ardhanārīśa, Dakṣajaṅghā, Vināyaka, Siddhidātā, Vighneśa and Savyabāhuka are denoted by Ḍha. 39

Umākānta, Dakṣapāda, Nārāyaṇa, Dvinetra, Yogināṁpriya are denoted by Ṇa. 40

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

तमाटः षाटिर्वामस्फिक् ताराख्य ऊर्ध्वजानुकः ।
शक्ती शक्तिर्जटा चैव तारको मध्यकर्णकः ॥ त ॥ ४१ ॥
थः श्री वासी भयानकः शिली शिरसिजस्तथा ।
महाग्रन्थिश्च विख्यातो ग्रन्थिग्राहक एव च ॥ थ ॥ ४२ ॥
दोऽद्रीशो वामजानुश्च दाता धाता च धातकिः ।
कुण्डलं दक्षपादश्च तथा धर्माभिधायकः ॥ द ॥ ४३ ॥
ध-कारो वामजङ्घा च प्रियश्च दर्शनस्तथा ।
नेत्रयुग्मञ्च संज्ञा च स्थाणुरस्थाणुरीश्वरः ॥ ध ॥ ४४ ॥
नो मेषो वामपादश्चानादिर्नीलश्च वामनः ।
दन्तुरश्चोर्ध्ववासी च नरदेवो निरञ्जनः ॥ न ॥ ४५ ॥
निधिः शेषो गुह्यकर्त्ता तपनः पञ्चमस्तथा ।
वीरभद्रा च सावित्रो कालरात्रिः पुरारिहा ॥ प ॥ ४६ ॥
फः शिखी वामपार्श्वश्च फेत्कारो वामपादकः ।
नीलपादस्तथा प्रोक्तः शिखी वैशाखिनां प्रियः ॥ फ ॥ ४७ ॥
ब-श्छगण्डः पृष्ठवंशः शिखिबाहो युगन्धरः ।
मुखबिन्दुर्बलिर्घण्टी योद्धा त्रिलोचनप्रियः ॥ ब ॥ ४८ ॥
भो द्विरण्डो नाभि भद्रे भीमो भाषणमेव च ।
दक्षस्कन्दो महाबाहुर्भ्रमरस्तु जयाभिधः ॥ भ ॥ ४९ ॥
महाकाली समुद्राख्यः कालसंज्ञो विषान्तकः ।
कृतान्तः कृधि(षि)तः पुन्सो यमश्च कालभद्रकः ॥ म ॥ ५० ॥
यः कृतीशो युगान्तश्च बालीशो वायुसंज्ञकः ।
वायुवेगी तथा शीघ्रः श्वसन प्राणसंज्ञकः ॥ य ॥ ५१ ॥
रो भुजङ्गो धातुरक्तः सूर्यो वै वेदकस्तथा ।
दीपको ज्वलनश्चैव स्थूलदण्डश्च तैजसः ॥ र ॥ ५२ ॥
लः पिनाकी सितश्चन्द्रः पृथ्वीबीजं प्रकीर्त्तितः ।
पूतना पीतशिखिनः लकारवाचकः स्मृतः ॥ ल ॥ ५३ ॥
वः खड्गीशः स्वायुयुतो (?) वज्रस्फिक् मुखमेव हि ।
वरुणः सागरश्चैव जगद् भाषा शुचिस्तथा ॥ व ॥ ५४ ॥
शः शकारोऽथ विधाता कुमारश्चैव मन्मथः ।
श्रीकण्ठः पवनो देवो वामोरुः कामरूपकः ।
विशेषः कामरूपी च सौख्यदाता शुचिस्तथा ॥ श ॥ ५५ ॥
षः श्वेत उष्मा सूर्याग्निरजेशः कालधूमकः ।

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Tamāṭa, Ṣāṭi, Vāmasphik, Tārā, Ūrdhvajānu, Śaktī, Śaktijaṭā, Tāraka and Madhyakarṇa are denoted by Ta. 41

Strī, Vāsī, Bhayānaka, Śilī, Śirasija, Mahāgranthi, Granthi and Granthigrāhaka are denoted by Tha. 42

Adrīśa, Vāmajānu, Dātā, Dhātā, Dhātakī Kuṇḍala, Dakṣapāda, Dharmābhidhāyaka are denoted by Da. 43

Vāmajaṅghā, Priya, Darśana, Netrayugma, Sthāṇu and Īśvara are denoted by Dha. 44

Meṣa, Vāmapāda, Anādi, Nīla, Vāmana, Dantura, Ūrdhvavāsi, Naradeva and Nirañjana are denoted by Na. 45

Nidhi, Śeṣa, Guhyakartā, Tapana, Pañcama, Vīrabhadra, Sāvitrī, Kālarātri and Purāriha are denoted by Pa. 46

Śikhī, Vāmapārśva, Phetkāra, Vāmapādaka, Nīlaqāda, Śikhī and Śākhi-priya are denoted by Pha. 47

Chagaṇḍa, Pṛṣṭhavaṁśa, Śikhivaha, Yugandhara, Mukhavindu, Balī, Ghaṇṭī, Yoddhā, Trilocanapriya are denoted by Ba. 48

Dviraṇḍa, Nābhi, Bhadra, Bhīma, Bhāṣaṇa, Dakṣaskanda, Mahābāhu, Bhramara and Jaya are denoted by Bha. 49

Mahākālī, Samudra, Kāla, Viṣāntaka, Kṛtānta, Kṛdhita, (Kṛṣita), Pumān, Yama and Kālabhadra are denoted by Ma.

Kṛtīśa, Yugānta, Bālīśa, Vāyuvegī, Śīghra, Śvasana and Prāṇa are denoted by Ya. 51

Bhujṅga, Dhāturakta, Sūrya, Vedaka, Dīpaka, Jvalana, Sthūladaṇḍa and Taijasa are denoted by Ra. 52

Pinākī, Sita, Candra, Pṛthvībīja, Pūtanā, Pitā, Śikhī, are denoted by La. 53

Khaḍgīśa, Svāyuyuta (?), Vājrasphika, Mukha, Varuṇa, Sāgara, Jagat, Bhāṣā and Śuci are denoted by Va. 54

Vidhātā, Kumāra, Manmatha, Śrīkaṇṭha, Pavana, Deva, Vāmoru, Kāmarūpa, Viśeṣa, Kāmarūpī Saukhyadātā and Śuci are denoted by Śa. 55

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

लम्बोदरो जठरश्च वैनायको यमस्तथा ॥ ष ॥ ५६ ॥
सकारः शक्तिनामा च चन्द्रपिण्डः शशी तथा ।
प्रकृतिर्मूर्त्तिरेवाशुरीश्वरः शक्तिरूपकः ॥
जगद्बीज जलाख्यश्च परमात्माऽमृतः स्मृतः ॥ स ॥ ५७ ॥
हो नकुलीशः प्राणेशः प्राणः सम्वित् तथात्मजः ।
अम्बिकापतिरात्मा च जीवो हंसः प्रकीर्त्तितः ॥
नागलोकोऽमलाख्यश्च शिवः शान्तदसंज्ञकः ॥ ह ॥ ५८ ॥
क्रोधः कोपः क्षकारश्च आत्मा क्षी कामरूपकः ।
संहारो नारसिंहोऽथ महातेजो युगान्तकः ॥
क्षयः संवर्त्तकः प्रोक्तः सर्वज्ञः क्षेत्रपालकः ॥ क्ष ॥ ५९ ॥

॥ इति मातृका-निर्घण्टुः समाप्तः ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Śveta, Uṣmā, Sūrya, Agni, Ajeśa, Kāladhūmaka, Lambodara, Jaṭhara, Vināyaka and Yama are denoted by Ṣa. 56

Śaktināmā, Candrapiṇḍa, Śaśī, Prakṛti, Mūrti, Āśu, Īśvara, Śaktirūpaka, Jagadbīja, Jala, Paramātmā, Amṛta are denoted by Sa. 57

Nakuliśa, Prāṇeśa, Prāṇa, Saṁvit, Ātmaja, Ambikāpati, Ātmā, Jīva, Haṁsa, Nāgaloka, Amalā, Śiva and Śāntidaḥ are denoted by Ha. 58

Krodha, Kopa, Ātmā, Strī, Kāmarūpaka, Saṁhāra, Nṛsiṁha, Mahāteja, Yugāntaka, Kṣaya, Saṁvartaka, Sarvajña and Kṣetrapālaka are denoted by Kṣa. 59

End of the Mātṛkānighaṇṭu.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

प्रकारान्तर

वर्णनिघण्टुः

प्रणम्य परमानन्दं श्रीगुरुं पुरुषोत्तमम् ।
मातृकार्ण-निघण्टुं यं प्रवक्ष्ये बालबुद्धये ॥ १ ॥
प्रणवस्तारकोऽव्यक्तो वेदादिश्च शिवोऽव्ययः ।
आदिमश्च ध्रुवोङ्कारो मूलज्योतिः शिवादिकः ।
त्रिवृद् ब्रह्मा त्रिमात्रश्च शब्दाः प्रणववाचकाः ॥ २ ॥ ॐ ॥
स्वराद्यो मातृकाद्यश्च वातः कण्ठोऽमृतेश्वरः ।
विघ्नेश्वरो निवृत्तिश्च श्रीकण्ठः केशवो लघुः ॥ ३ ॥ अ ॥
मुखवृत्तं गुरुः शेषो दीर्घोऽनन्तो मरुत् तथा ।
नारायणो विघ्नराजः प्रतिष्ठा च द्वितीयकः ॥ ४ ॥ आ ॥
माधवः सूक्ष्म-विद्याऽग्निर्द्विबिन्दुर्दक्षलोचनः ।
गन्धर्वः पाञ्चजन्यस्तु इकारस्तु मखांकुरः ॥ ५ ॥ इ ॥
नृसिंहास्त्रं शान्ति-माये गोविन्दश्च सुरेश्वरः ।
त्रिमूर्त्तिर्वामनयनो वह्निरीकारकः स्मृतः ॥ ६ ॥ ई ॥
विजयो मन्मथो विष्णुर्विघ्नकृच्छक्रुरेन्धिके ।
गजांकुशो दक्षकर्णो वृत्ताक्षिरमरेश्वरः ॥ ७ ॥ उ ॥
षण्मुखः क्ष्मा विघ्नहर्त्ता अर्घीशो मधुसूदनः ।
दीपिका वामकर्णेन्द्र-चापाः षष्ठस्वरः स्मृतः ॥ ८ ॥ ऊ ॥
विघ्नराड् देवमाता च रिपुघ्नो रेचिका जलम् ।
भारभूतिर्दीर्घमुखी दक्षनासस्त्रिविक्रमः ॥ ९ ॥ ऋ ॥
मोचिका गोमुखी वाम-नासो दैवज्ञ-वामनौ ।
दैत्यमाताऽतिथीशश्च वारिधि(णि ?)र्गणनायकः ॥ १० ॥ ॠ ॥
परा स्थाणुर्दीर्घजिह्वा श्रीधरो दक्षगण्डकः ।
त्रिवेदकश्च वामार्धो विभुरेकांघ्रिको ल्वु.... ॥ ११ ॥ ऌ ॥
सूक्ष्मा हर्षा हृषीकेशो खं त्रिकूटो द्विदन्तकः ।
कुण्डोदरी हरीशश्च नीलांघ्रिश्च कुबेर-दृक् ॥ १२ ॥ ॡ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

PRAKĀRĀNTARA

Varṇanighaṇṭu

Saluting my Paramānanda-svarūpa Puruṣottama Guru, I now describe the Mātṛkāṇa Nighaṇṭu for the common man. 1

Auṁ denotes Praṇava, Tāraka, Avyakta, Vedādī, Śiva, Avyaya, Ādima, Dhruva, Auṁkāra, Mūlajyoti, Śivādika, Trivṛt, Brahmā, Trimātrā. 2

A denotes : Svarādya, Mātṛkādya, Vāta, Kaṇṭha, Amṛteśvara, Vighneśvara, Nivṛtti. Śrīkaṇṭha, Keśava and Laghu. 3

Ā denotes : Mukhavṛtta, Guru, Śeṣa, Dīrgha, Ananta, Marut, Nārāyaṇa, Vighnarāja, Pratiṣṭhā, and Dvitīya. 4

I denotes : Mādhava, Vidyā, Agni, Dvivindu, Dakṣalocana, Gandharva, Pāñcajanya, and Makhāṅkura. 5

Ī denotes : Nṛsiṁha, Śānti, Māyā, Govinda, Sureśvara, Trimūrti, Vāmanayana and Vahni. 6

U denotes : Vijaya, Manmatha, Visnu, Vighnakṛta, Śaṅkara, Indhikā, Gajāṅkuśa, Dakṣakarṇa, Vṛtākṣi and Amareśvara. 7

Ū denotes : Ṣaṇmukha, Kṣmā, Vighnahartā, Arghīśa, Madhusūdana, Dīpikā, Vāmakarṇa, Indra-cāpa, and Ṣaṣṭhasvara. 8

Ṛ denotes : Vighnarāṭ, Devamātā, Ripughna, Recikā, Jala, Bhārabhūti, Dīrghamukhī, Dakṣanāsā and Trivikrama. 9

Ṝ denotes : Mocikā, Gomukhī, Vāmanāsā, Daivajña, Vāmana, Daityamātā, Vāridhi(Vāriṇi) and Gaṇanāyaka. 10

Ḷ denotes : Parā, Sthāṇu, Dīrghajihvā, Śrīdhara, Dakṣagaṇḍaka, Trivedaka, Vāmārdha, Vibhu, Ekaṅghri etc. 11

Ḹ denotes : Sūkṣma, Harṣa, Hṛṣīkeśa, Khaṁ, Trikūṭa, Dvidanta, Kuṇḍodarī, Harīśa, Nīlāṅghri and Kubera-dṛka. 12

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

सूक्ष्मामृता पद्मनाभो झिण्टीशो गजवक्त्रक: ।
त्तर: शक्ति: कामरूप: त्रिकोणोर्ध्वाधरो मगम् ॥ १३ ॥ ए ॥
ज्ञानामृता वर्म-शुची दामोदर-निरञ्जनी ।
वागधरी भौतिकेशो वागीशस्त्रिपुरश्च ऐ ॥ १४ ॥ ऐ ॥
आप्यायनी वासुदेवश्चोर्ध्वदन्तस्त्रिमातृक: ।
रथ: कपर्दी भुवनं मन्त्रेश ओ-स्वर: स्मृत: ॥ १५ ॥ ओ ॥
अनुग्रहो दीर्घवक्त्रो मायी सङ्कर्षणश्च खम् ।
मुरारिर्व्यापिनो चाधोदन्तगो नृहरेर्वपु: ॥ १६ ॥ औ ॥
अनुस्वारो व्योमरूप: प्रद्युम्न: शंकुकर्णक: ।
अक्रूर: स्थिति-संज्ञश्च बिन्दु-चन्द्रौ च अं-स्वर: ॥ १७ ॥ अं ॥
सर्गो विसर्गो विन्द्वन्तो महासेनानिरुद्धकौ ।
पूर्णमृता तथानन्ता अ:-स्वरस्तु वृषध्वज: ॥ १८ ॥ अ: ॥
ब्रह्म सृष्टि: खादिमश्च क्रोधीशश्च स्वरान्त(ज्ञ) क: ।
दक्षदोर्मूलगश्चक्री कामाख्यो गणनायक: ॥ १९ ॥ क ॥
खेटो गजेन्द्रश्चण्डीशो दक्षकूर्परगो गदी ।
कंटभारिश्च मातङ्गो बुद्धि: कान्तश्च खार्णक: ॥ २० ॥ ख ॥
सिंह: पद्मान्तक: शार्ङ्गी गोमुख: शूर्पकर्णक: ।
गजकुम्भ: स्मृति: खान्तो गकारो मणिबन्धन: ॥ २१ ॥ ग ॥
मेधा खड्गी(ण्डी) त्रिनेत्रश्च दक्षिणांगुलिमूलग: ।
शिवोत्तमो घनो गान्तो धनकामश्च घार्णक: ॥ २२ ॥ घ ॥
कान्तिर्लम्बो घ(ध)न: शङ्खी दक्षांगुल्यग्रगस्तथा ।
एकरुद्रश्च भद्रेशो क्लीबवक्त्रानुनासिकौ ॥ २३ ॥ ङ ॥
हली कूर्मेश्वरो लक्ष्मीर्महानादश्च चञ्चल: ।
चित्रचारी चामराख्यो वामदोर्मूलगश्च च ॥ २४ ॥ च ॥
चतुर्मूर्त्तिस्त्रिबिन्दुश्च मुषली वामकूर्पर: ।
श्लेषान्तको द्युतिश्चैकनेत्रो चान्तश्छकार्णक: ॥ २५ ॥ छ ॥
सदाशिव: स्थिरा शूली जयन्तश्चतुरानन: ।
जनको जयजो वाम-मणिबन्धगतो जक: ॥ २६ ॥ ज ॥
आमोदश्च स्थिति: पाशी अजेशो जाल-चन्द्रको ।
वामांगुलिगतो जान्तो झङ्कारो झार्णसंज्ञक: ॥ २७ ॥ झ ॥
ज्ञप्तिर्निरञ्जन: सिद्धो झान्त: सर्वेश्वर: शुभ: ।
दुर्मुखश्चानुनासश्च वामांगुल्यग्रगश्च ञ: ॥ २८ ॥ ञ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

E denotes : Sūkṣmā, Amṛtā, Padmanābha, Jhiṇṭīśa, Gajavaktra, Cara, Śakti, Kāmarūpa, Trikona, Ūrdhvādhāra and Bhaga. 13

Ai denotes : Jñānāmṛta, Varma, Śuci Dāmodara, Nirañjana, Vāgadhara, Bhautikeśa, Vāgīśa and Tripura. 14

O denotes : Āpyāyanī, Vāsudeva, Ūrdhvadanta, Trimātṛka, Ratha, Kapardī, Bhuvana and Mantreśa. 15

Au denotes : Anugraha, Dīrghavaktra, Māyī, Saṁkarṣaṇa, Khaṁ, Murārī, Vyāpinī, Adhodanta and Nṛharervapu. 16

Ṁ denotes : Anusvāra, Vyomarūpa, Pradyumna, Śaṅkukarṇa, Akrūra, Sthiti, Vindu and Candra. 17

Ḥ denotes : Sarga, Visarga, Vindu, Anta, Mahāsena, Aniruddha, Pūrṇāmṛta, Ananta and Vṛṣadhvaja. 18

Ka denotes : Brahma, Sṛṣti, Khādim, Krodhīśa, Svarāntaka, Svarānta(Svarāṅga) Dakṣiṇa, Mūlaka, Cakrī, Kāmākhya and Gaṇanāyaka. 19

Kha denotes : Kheṭa, Gajendra, Caṇḍīśa, Dakṣakūrpara, Gaḍī, Kaiṭabhāri, Mataṅga, Buddhi, Kānta. 20

Ga denotes : Siṁha, Pañcāntaka, Śārṅgī, Gomukha, Śūrpakarṇaka, Gajakumbha, Smṛti, Khānta and Māṇibandhana.

Gha denotes : Medhā, Khadgī, (Khaṅḍī), Trinetra, Dakṣiṇāngulmūla, Śivottama Ghana, Gānta and Dhanakāma. 22

Ṅ denotes : Kānti, Lamba, Ghana, Dhana, Śaṇkhī, Dakṣāṅgulyagraga, Ekarudra, Bhadreśa, Klībavaktra, and Ānunāsika. 23

Ca denotes : Halī, Kūrmeśvara, Lakṣmī, Mahānāda, Cañcala, Citracārī, Vāmākhya, Vāmadā and Mūlaga. 24

Cha denotes : Caturmūrti, Trivindu, Muṣalī, Vāmakūrpara, Śleṣāntaka, Dyuti, Ekanetra and Vānta. 25

Ja denotes : Sadāśiva, Sthira, Śūlī, Jayanta, Caturānana, Janaka, Jayaja, Vāma-maṇibandhagata. 26

Jha denotes : Āmoda, Sthiti, Pāśī, Ajeśa, Jala, Candra, Vāmāṅguligata, Jānta and Jhaṅkāra. 27

Ñ denotes : Jñāpti, Nirañjana, Siddha, Jhānta, Sarveśvara, Śubha, Durmukha, Anunāsa, and Vāmāṅgulyagraga. 28

6

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

जरा मुकुन्दः सोमेशः सुमुखश्च गजांकुशः ।
३४ अमृताद्यस्तु बालेन्दुर्दक्षपन्मूलगष्टकः ॥ २९ ॥ ट ॥
पालिनी नन्दजः स्थायी लाङ्गलीशः कमण्डलुः ।
प्रमोदः स्थविरो वामजानुगश्चन्द्रमण्डलम् ॥ ३० ॥ ठ ॥
एकपादो व्याघ्रपादः शुभांघ्रिर्डामरेश्वरः ।
क्षान्तिर्नन्दी दारुकेशो भौमजो दक्षगुल्फगः ॥ ३१ ॥ ड ॥
ऐश्वरी चार्धनारीशो नरः शङ्खान्तराकृतिः ।
ढल·ढक्को द्विजिह्वश्च दणांघ्र्यंगुलिमूलगः ॥ ३२ ॥ ढ ॥
उमाकान्तो नरकजिद्रविः शूरस्त्रिरेखकः ।
निर्वाणस्त्रिगुणो दक्षपादाग्रश्च ण-कारकः ॥ ३३ ॥ ण ॥
वामोरुमूलगो विन्दुराषाढो कामिको हरिः ।
तीव्रश्च तरलो नीलो णान्तस्थादिस्त-कारकः ॥ ३४ ॥ त ॥
वामजानुगतः सौरिर्विशालाक्षश्च षण्मुखः ।
कृष्णश्च वरदो दण्डी स्थविरस्थार्णको मतः ॥ ३५ ॥ थ ॥
धाता च धादिमः सत्यः कुबेरो ह्लादिनी ततः ।
अत्रीशो वरदः शूलो वामगुल्फो द-कारकः ॥ ३६ ॥ द ॥
धरणीशश्च धर्मेशः प्रीतिर्मीनेश-सात्वतौ ।
वामपादांगुलिगतो वामदेवश्च दान्तिमः ॥ ३७ ॥ ध ॥
वामपादाग्रगः शौरी मेषेशौ नन्दि-नाटकौ ।
वक्रतुण्डश्च दीर्घा च नकारो नदीनायकः ॥ ३८ ॥ न ॥
तीक्ष्णा द्विरण्डः पद्मेशो नान्तिमः शूर-लोहितौ ।
दक्षपार्श्वगतः फादिः प्रचण्डश्च प-कारकः ॥ ३९ ॥ प ॥
वामपार्श्वगतो रौद्री शिखीशश्च जनार्दनः ।
सेनानीः पान्तिमो बादिः फट्कारश्च फ-कारकः ॥ ४० ॥ फ ॥
वज्रमुष्टिर्भया भादिर्भूधरः पृष्ठवंशगः ।
ग्रामणीश्छगलण्डेशः सुरसश्च ब-कारकः ॥ ४१ ॥ ब ॥
द्विरण्डेशो विश्वमूर्त्तिर्निद्रा भान्तो भयावहः ।
भृकुटीशो भरद्वाजो नाभिगश्च भ-कारकः ॥ ४२ ॥ भ ॥
प्र(वि)मत्तो मण्डलं मारी महाकालो विषं रविः ।
मन्त्रेशो जाठरस्तन्द्री वैकुण्ठश्च म-कारकः ॥ ४३ ॥ म ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Ṭa denotes : Jarā, Mukunda, Someśa, Sumukha, Gajāṅkuśa, Amṛtādya, Bālendu, Dakṣapanmūlaga. 29

Ṭha denotes : Pālinī, Nandaja, Sthāyī, Lāṅgalīśa, Kamaṇḍalu, Pramoda, Sthavira, Vāmajānuga and Candramaṇḍala. 30

Ḍa denotes : Ekapāda, Vyāghrapāda, Śubhāṅghri, Ḍāmareśvara, Kṣānti, Nandī, Dārukeśa, Bhaumaja and Dakṣagulphaga. 31

Ḍha denotes : Aiśvarī, Ardhanārīśa, Nara, Śaṅkhāntarākṛti, Ḍhala, Ḍhakkā, Dvijihva and Dakṣāṅghryaṅgulimūlaga.

Ṇa denotes : Umākānta, Narakajit, Ravi, Śūra, Trirekhā, Nirvāṇa, Triguṇa, and Dakṣapādāgra. 33

Ta denotes : Vamorumūlaga, Govinda, Āṣādhī, Kāmika, Hari, Tīvra, Tarala, Nīla and Ṇānta. 34

Tha denotes : Vāmjānugata, Saurī, Viśālākṣa, Ṣaṇmukha, Kṛṣṇa, Varada, Daṇḍī and Sthavira. 35

Da denotes : Dhātā, Dhāḍima, Satya, Kubera, Hlādinī, Atrīśa, Varada, Śūla, and Vāmagulpha. 36

Dha denotes : Dharaṇīṣa, Dharmeśa, Prīti Sātvata, Vāmapādāṅguligata, Vāmadeva and Dāntima. 37

Na denotes : Vāmapādāgraga, Saurī, Meṣeśa, Maṇḍī, Nāṭaka, Vaktratuṇḍa, Dīrgha and Nadīnāyaka. 38

Pa denotes : Tīkṣṇa, Dviraṇḍa, Padmeśa, Antima, Śūra, Lohita, Dakṣapārśvagata, Phādi and Pracaṇḍa. 39

Pha denotes : Vāmapārśvagata, Raudrī, Śikhīśa, Janārdana, Senānī, Pāntima, Bādi and Phaṭkāra. 40

Ba denotes ; Vajramuṣṭi, Abhayā, Bhādi, Bhūdhara, Pṛṣṭhavaṁśaga, Grāmaṇī, Chagalaṇḍeśa and Surasa. 41

Bha denotes : Dviraṇḍeśa, Viśvamūrti, Nidrā, Mānta, Bhayāvaha, Bhṛkuṭīśa, Bharadvāja and Nābhiga. 42

Ma denotes : Pramatta, Vimatta, Maṇḍala, Mārī, Mahākāla, Viṣa, Ravi, Mantreśa, Jaṭhara, Taṇḍrī and Vaikūṇṭha. 43

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

त्वग्गतो हृद्गतो मत्तो वाहनः पुरुषोत्तमः ।
क्षुधा मृगेन्द्रो यमुना बालीशो यामुनो मरुत् ॥ ४४ ॥ य ॥

दक्षांशगो भुजङ्गेशो रोचिष्मान् रुचिरः शिखी ।
बली रक्तं क्रोधिनी च जटी यान्तो र-कारकः ॥ ४५ ॥ र ॥

मुण्डो ककुद्मतो मांसं पिनाकीशो बलानुजः ।
क्रियेन्द्रौ लम्पटो भूमिर्वायवीयो ल-कारकः ॥ ४६ ॥ ल ॥

बालो वामांश-खङ्गीशावुत्कारी वरुणो जलम् ।
लान्तश्च वारिदो मेदः सुधाः धेनुर्व-कारकः ॥ ४७ ॥ व ॥

वृषघ्नः शङ्क(ङ्कु)कर्णी च मृत्युरूपो वकेश्वरः ।
अस्थ्यात्मा च वरेण्यश्च वान्तो हृद्दक्षहस्तगः ॥ ४८ ॥ श ॥

वृषकेतुर्वृषः पीता श्वेतेशश्च षडाननः ।
हृद् वाम बाहुगो मज्जा षडाकारः ष-कारकः ॥ ४९ ॥ ष ॥

दक्षप्रियो भृगुः शुक्रो हंसः समय-सामगो ।
हृदो दक्षिणपादस्थः श्वेता शक्तिर्निशाकरः ॥ ५० ॥ स ॥

मेघनादो नभः प्राणो हृदो वामपदस्थितः ।
हयग्रीवोऽरुणोऽनन्तो वराहो नकुलो शिखा ॥ ५१ ॥ ह ॥

उपान्त्यो गणपालश्च शिवेशो विमलो लघुः ।
हृदयान्नाभिगो जीवोऽसिता चैव ल-कारकः ॥ ५२ ॥ ल ॥

हृदयान्मुखगो व्यापी संवर्त्तक-नृसिंहकौ ।
अनन्ताख्यो गणेशश्च मेरुर्वज्रतनुः क्षकः ॥ ५३ ॥ क्ष ॥

वर्णोद्भवा मूर्त्तिभेदा नामभेदास्तथैव च ।
रुद्रयामलतन्त्रोक्ता मयोक्ता गुर्वमुज्ञया ॥ ५४ ॥

अकारादि-क्षकारान्ता वर्णसंज्ञा गुरूक्तितः ।
ग्रथिता सुखबोधेन मन्त्रोद्धाराय मन्त्रिणः ॥ ५५ ॥

अथ कादिमते प्रोक्ता संज्ञा भूतलिपिक्रमात् ।

वातो मरुच्चरः प्राणी वायुर्नादो रयो जवी ।
व्याप्तं स्पर्शो वायुजानां संज्ञा प्रोक्ता मनीषिभिः ॥ ५६ ॥

अग्निर्वह्निः शुचिस्तेजः प्रभा दावः शिखी द्युतिः ।
दाहो ग्रासश्च संज्ञोक्ता वह्न्यर्णानां क्रमादियम् ॥ ५७ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Ya denotes : Tvaggata, Matta, Vāhana, Puruṣottama, Kṣudhā, Mṛgendra, Yamunā, Bālīśa and Yāmuna. 44

Ra denotes : Dakśāṁśaga, Bhūjaṅgeśa Rociṣmān, Rucira, Śikhī, Balī, Rakta, Krodhinī, Jaṭī and Yānta. 45

La denotes : Muṇḍī, Kakudmata, Māṁsa, Pinākīśa, Balānuja, Kriyendra, Lampaṭa, Bhūmi and Vāyavīya. 46

Va denotes : Vāla, Vāmāṁśa, Khadgīśa, Utkārī, Varuṇa, Jala, Lānta, Vārida, Meda, Sudhā and Dhenu. 47

Śa denotes : Vṛśaghna, Śaṅkhakarṇī, Śaṅkukarṇī, Mṛtyurūpa, Vakeśvara, Asthyātmā, Vareṇya, Vānta, Hṛd, and Dakṣahastaga. 48

Ṣa denotes : Vṛṣaketu, Vṛṣa, Pītā, Śveteśa, Ṣaḍānana, Hṛt, Vāma, Bāhuga, Majjā and Ṣaḍākāra. 49

Sa denotes : Dakṣapriyā, Bhṛgu, Haṁsa, Samaya, Sāmaga, Hṛt, Dakṣiṇapādastha, Śvetā, Śakti and Niśākara. 50

Ha denotes : Meghanāda, Nabha, Prāṇa, Hṛd, Vāmapādasthita, Hayagrīva, Aruṇa, Ananta, Varāha, Nakulī and Śikhā. 51

'La denotes : Upāntya, Gaṇapāla, Śiveśa, Vimala, Laghu, Hṛdayānnābhiga, Jīva, and Asita. 52

Kṣa denotes : Hṛdayānmukhaga, Vyāpī, Saṁvartaka, Nṛsiṁha, Ananta, Gaṇeśa, Meru, and Vajratanu. 53

According to the instructions of my Guru I have described the Varṇodbhava, Mūrtibheda, and Nāmabheda as it is contained in the Rudrayāmala Tantra. 54

The names of the letters A to Kṣa as told by the Guru have been described for the facility of the Knowers of the Mantras so that they may conveniently derive the Mantras. 55

According to Kādimata the order of letter-names, classified under the Five Elements, are as follows :

Vāta, Marut, Cara, Prāṇa, Vāyu, Nāda, Raya, Javī, Vyāpta and Sparśa are the names of the Vāyu (Air) class of letters. 56

Agni, Vahni, Śuci, Teja, Prabhā, Dāva, Śikhī, Dyuti, Dāha and Grāsa, belong to the Agni (Fire) class of letters. 57

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

धरा क्षमा भू: स्थिरा ज्या कुर्गोत्रा भूमी रसा इला ।
दशानां भूमिवर्णानां संज्ञा प्रोक्ता विचक्षणैः ॥ ५८ ॥

जलं वारि वनं वा: कं पाथस्तोयं रसोऽम्बु हृत् ।
दशानां जलवर्णानां संज्ञोक्ता पूर्वसूरिभिः ॥ ५९ ॥

विभुः खं स्वर्द्यु रभ्रं च व्योम शून्यं नभो वियत् ।
हंसश्चाकाशवर्णानां संज्ञा मायाविर्गतः ॥ ६० ॥

एषा स्वतन्त्रतन्त्रोक्ता वर्ण संज्ञा समीरिता ॥ ६१ ॥

इति रुद्रयामलतन्त्रोक्त-वर्णनिघण्टुः ।
समाप्तः ।

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Dharā, Kṣmā, Bhū, Sthirā, Jyā, Kugotrā, Bhūmi, Rasā and Ilā belong to the Pṛthivī (Earth) class of letters. 58

Jala, Vāri, Vana, Vā, Kaṁ, Pātha, Toya, Rasa, Ambu and Hṛt belong to the Jala (Water) class of letters. 59

Vibhu, Khaṁ, Svarga, Dyu, Abhra, Vyoma, Śūnya, Nabha, Viyat, and Haṁsa belong to the Ākāśa (Ether) class of letters. 60

These letter-names have been described in the Tantras independently. 61

End of the Varṇanighaṇṭu of the Rudrayāmala Tantra.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अथ भूतडामरतन्त्रोक्त

बीजाभिधानम्

बीजसंकेतबोधार्थमाहृत्य तन्त्रशास्त्रतः ।
बीजनामानि कतिचिद् वक्ष्यामि विदुषां मुदे ॥

क्षतजस्थो व्योमवक्त्रो धूम्रभैरव्यलंकृतः ।
नादबिन्दु-समायुक्तो बीजं प्राथमिकं स्मृतम् ॥

माया लज्जा परा सम्वित् त्रिगुणा भुवनेश्वरी ।
हृल्लेखा शम्भुवनिता शक्तिर्देवीश्वरी शिवा ॥

महामाया पार्वती च संस्थानकृतरूपिणी ।
परमेश्वरी च भुवनाधात्री जीवनमध्यगा ॥ ह्लीं ॥

वह्निहीनेन्द्रयुङ् माया स्थिरमाया प्रकीर्त्तिता ॥ ह्लीं ॥
शाग्निशान्ति-बिन्दुनादैर्लक्ष्मीप्रणव उच्यते ।

श्रीर्लक्ष्मीर्विष्णुवनिता रमा क्षीरसमुद्रजा ॥ श्रीं ॥

षोडशव्यञ्जनं वह्नि-वामाक्षि-बिन्दु-संयुतम् ।

चन्द्रबीज-समारूढं वधूबीजमिदं स्मृतम् ॥
वधूर्वामेक्षणा योषिदेकाक्षी स्त्री च कामिनी ॥ स्त्रीं ॥

नादबिन्दु-समायुक्तो द्वादशस्तु स्वरो भगः ।
योनिः सरस्वतीबीजमधरं वाग्भवं च वाक् ॥ ऐं ॥

हकारो वामकर्णाढ्यो नादबिन्दु-विभूषितः ।
कूर्चं क्रोध उग्रदर्पो दीर्घसूङ्कार उच्यते ॥

शब्दश्च दीर्घकवचं ताराप्रणव इत्यपि ॥ हूं ॥
कामाक्षरं वह्निसंस्थं रतिबिन्दुविभूषितम् ।
कालीबीजमिदं प्रोक्तं रतिबीजं तदेव हि ॥ क्रीं ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Bijābhidhānam

(of the Bhūtaḍāmara Tantra)

In order to familiarise the Scholars I describe the Bīja-names collected from the Tantraśāstra.

Adorned with Kṣatajastha, Vyomavaktra, Dhūmrabhairavī and with Nāda-Bindu is the Primal Bīja (Auṁ).

Māyā, Lajjā, Parā, Saṁvit, Triguṇa, Bhuvaneśvarī, Hṛllekhā, Śambhuvanitā, Śakti, Devī, Īśvari, Śiva, Mahāmāyā, Pārvatī, Saṁsthānakṛtarūpiṇī, Parameśvarī, Bhuvanādhātrī, and Jīvanamadhyaga Bīja is Hlīṁ.

The Bīja of Vahni, Aindrī, Yugamāyā and Sthiramāyā is Hrīṁ.

Śrīṁ is the Bīja of Śri, Lakṣmī, Viṣṇuvanitā, Ramā and Kṣīrasamudrajā, called Śāgni, Śānti, Vindu, Nāda, Lakṣmī and Praṇava.

Consisting of Ṣoḍaṣavyañjana, Vahni, Vāmākṣī, Vindu and Candrabīja, and famous with the name of Vadhūbīja, is Vadhū, Vāmekṣaṇā, Yoṣiṭa, Ekākṣī, Strīṁ and Kāminī Bīja Strīṁ.

Consisting of Nāda-Bindu and the Dvādaśa Svara is the Bhaga, Yoni, Sarasvatī, Adhara, Vāgbhava and Vāk Bīja Aiṁ.

Hakāra, Vāmakarṇāḍhya and with Nāda-Bindu is called Kūrca, Krodha, Ugradarpa, and Dīrghahūṁkāra. The Bīja of these and of Śabda, Dīrghakavaca, Tārā and Praṇava is Hūṁ.

Consisting of Kāmākṣara, Vahnisaṁstha, Rati-bindu, and famous in the form of Kālībīja and Ratibīja is Bīja Krīṁ.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

कामाक्षरं धरासंस्थं रतिबिन्दुविभूषितम् ।
गुह्यकालीबीजमिदं गोपालबीजमित्यपि ॥

तद् कामबीजं कामेशीबीजं शक्तिस्त्वसौ परा ॥ क्लीं ॥
रुत्यान्तयुग् व्योम सेन्दु शैवं प्रासादमुच्यते ॥ ह्रौं ॥

कलाद्यं क्लेदिनीबीजं ॥ क्ल्हीं ॥ क्रोङ्कारस्त्वंकुशाभिधः ॥ क्रों ॥
आकारो बिन्दुमान् पाशः शेषश्च समुदीरितः ॥ आं ॥
सकला भुवनेशानी कामेशीबीजमुच्यते ॥ क्ल्हीं ॥

नमस्तु हृदयं ॥ नमः ॥ स्वाहा द्विठष्ठयुगलं ठठः ।
चन्द्रयुग्मं शिरो देवमाता ज्वलनसुन्दरी ॥

स्वाहा परा देवभोज्यं ठद्वयं चन्द्रयुग्मकम् ।
श्रुवो हविर्वेदमाता देवास्यं वह्निसुन्दरी ॥ स्वाहा ॥
शिखा वषट् शिरोमध्यं शक्रमाता हरप्रिया ।
शिखा वषट् च ॥ वषट् ॥ कवचं क्रोधो वर्म हुमित्यपि ।

क्रोधाख्यो हूं तनुत्रञ्च शस्त्रादौ रिपुसंज्ञकः ॥ हूं ॥
अस्त्रनेत्रयुगं ॥ वौषट् ॥ फडस्त्रं शस्त्रमायुधम् ॥ फट ॥

तार्तीयन्तु हेसौः प्रेतबीजं ॥ हेसौः ॥ हंसोऽजपामनुः ॥ हंसः ॥
गकारो बिन्दुमान् विघ्नरा(बी)जं गणेशबीजकम् ॥ गं ॥
स्मृतिस्थं मांसमोबिन्दुयुतं भूबीजमीरितम् ॥ ग्लौं ॥
ठान्तं हतन नेत्रेन्दु-युतन्तु विम्बबीजकम् ॥ ड्रीं ॥
अथ कामकला वामनयनं बिन्दु-संयुतम् ।
अर्कमाता कला वाणी नादोऽर्धेन्दुः सदाशिवः ॥
अनुच्चार्या तुरीया च विश्वमातृकला परा ॥ ँ नादः ॥

अथ भूतडामरतन्त्रोक्त-बीजनामानि

प्रणवो विषबीजं स्याद् ध्रुवं हालाहलं स्मृतम् ।
कालः श्रुतिमुखं ज्ञेयं बहुरूपि निरञ्जनम् ॥ प्रणवम् ॥

क्षतजस्थो व्योमवक्त्रो धूम्रभैरव्यलंकृतः ।
नादबिन्दु-समायुक्तो बीजं प्राथमिकं स्मृतम् ॥ ह्रीं ॥
क्रोधीशः क्षतजारूढो धूम्रभैरव्यलंकृतः ।
नादबिन्दुसमायुक्तः पितृभूवासिनी स्मृतः ॥ क्रीं ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Kāmākṣara, Dharāsaṁstha, and with Rati-bindu is Guhyakālī-bīja, Gopālabīja, Kāmabīja, Kameśvarībīja and Parāśaktibīja Klīṁ.

Consisting of Satyāntayuga, Vyoma and Indu is the Śiva Bīja Hauṁ.

Kalādya and Kledinī Bīja is KLHrīṁ. Kroṁkāra and Aṅkuśa Bīja is Kroṁ.

With Ākāra and Bindu is Pāśa and Śeṣa Bīja Āṁ.

Sakalā, Bhuvaneśānī and Kāmeśī Bīja is KLHrīṁ.

Namaskāra and Hṛdaya Bīja is Namaḥ.

Svāhā, Dviṭha, Ṭhayugala and ṬhaṬha Bīja is Svāhā.

Candrayugma, Śira, Devamātā, Jvalanasundarī, Svāhā, Parā, Devabhojya, Ṭhadvaya, Candrayugmaka, Śruva, Havi, Vedamātā, Devāsya and Vahnisundarī Bīja is Svāhā.

Śikhā, Vaṣat, Śiromadhya, Śakramātā and Harapriyā Bīja is Vaṣat. Kavaca, Krodha and Varma Bīja is Huṁ.

Krodhākhya, Tanutra, Śastrādi and Ripusaṁjñaka Bīja is Hūṁ. Astra, Netradvaya, and Vauṣaṭ Bīja is Vauṣaṭ. Phaḍastra, Śastra and Āyudha Bīja is Phaṭ.

Tārtīya, Hesau and Preta Bīja is Hesauḥ. Haṁsa, Ajapā, and Manu Bīja is Haṁsaḥ. With Vindu the letter Ga is the Bīja (Gaṁ) of Vighnarāja and Gaṅeśa With Smṛtistha Candravindu is Bhū Bīja Glauṁ.

Ṭhānta, Hanana, Netra and with Indu-bindu is Vimba Bīja Ḍrīṁ. Kāmakalā with Vindu is the Vāmanayana Bīja Īṁ. Arkamātā, Kalā, Vāṇī, Nāda, Ardhendu, Sadāśiva, Anuccārya, Turīyā and Viśvamātṛkā Bīja is ॐ Nādah.

Bīja-names described in the Bhūtaḍāmara Tantra.

Praṇava, Viṣabīja, Dhruva, Halāhala, Kāla, Śrutimukha, Bahurūpī, and Nirāñjana Bīja is Auṁ.

Adorned with Kṣatajastha, Vyomavaktra, Dhūmrabhairavī, and with Nāda-Vindu is the Primal Bīja Hrīṁ.

Adorned with Krodhīśa, Kṣatajārūḍha, Dhūmrabhairavī and with Nāda-Vindu is the Pitṛbhūvāsinī Bīja Krīṁ.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

१ क्रोधंकालात्मकं कुर्याद् भौतिकं वाग्भवं स्मृतम् ।
नादंबिन्दु-समायुक्तं समादायोग्रभैरवीम् ॥
बीजमेतत्तु कथितं शुद्धबुद्धि-प्रवर्त्तकम् ॥ ऐं ॥

क्रोधीशो बलभिद्-धूम्रभैरवी-नादबिन्दुभिः ।
त्रिमूर्त्तिर्मन्मथः कामराजस्त्रैलोक्यमोहनम् ॥ क्लीं ॥
इन्द्रासनगतो ब्रह्मा सत्रिमूर्त्तिस्तु मन्मथः ॥ क्लीं ॥
५ संयुक्तं धूम्रभैरव्याः रक्तस्थं बलिभोजनम् ।
नादबिन्दु-समायुक्तं किङ्किणीबीजमुत्तमम् ॥ व्रीं ॥

नादबिन्दु-समायुक्तं रक्तस्थं बलिभोजनम् ।
कालरात्र्यासनोपेतं विशिखाख्यं महामनुम् ॥ ह्रुं ॥
विदार्यालिङ्गितो गुह्यो बलिभुक्क्षतजोक्षितः ।
नादबिन्दु-समायुक्तो विज्ञेयः पिशिताशनः ॥ द्रूं ॥
१० धूमध्वजः करालाग्निः सोर्ध्वकेशीन्दु-बिन्दुभिः ।
युगान्तकारकं बीजं भैरवेण प्रकाशितम् ॥ स्फें ॥
कपर्दिनं समादाया क्षतजोक्षितविग्रहम् ।
संयुक्तं धूम्रभैरव्या ध्वांक्षोऽग्रं नादबिन्दुमान् ॥ प्रीं ॥

कपालीद्वयमादाय महाकालेन मण्डितम् ।
१५ पुनस्तद्द्वयमित्युक्तं चण्डिकाख्यं मनोहरम् ॥ ठंठं ठःठः ॥
क्षतजस्थं व्योमवक्त्रं बिन्दुखण्डैरलंकृतम् ।
खद्योतमिति संप्रोक्तं ग्रासिनी कालरात्रियुक् ॥ ह्लं ह्लुं ॥

क्षतजोक्षितमाकाशं नादबिन्दु-विभूषितम् ।
विदारीभूषितं चैव बीजं वैवस्वतात्मकम् ॥ ह्लूं ॥
२० कीर्त्याख्या कालवक्त्रा च महाकालेन भूषिता ।
तपनादिः पञ्चरश्मिः सृष्टिस्थित्यन्तकृद् विधिः ॥ ॐ ॥
व्योमस्थं ना(ता)लजङ्घास्थं बिन्दुनादविभूषितम् ।
२३ कूर्चं कालो महाकालः क्रोधबीजं निरञ्जनम् ॥ हूं ॥

इति भूतडामरतन्त्रोक्त-
बीजाभिधानं
समाप्तम् ।

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Famous as Krodha, Kālātmaka, Bhautika, Vāgbhava and with Nāda-Vindu and Ugrabhairavī is the Propeller of Śuddha Buddhi Bīja Aiṁ.

Consisting of Krodhīśa, Balabhid, Dhūmrabhairavī, Nāda and Vindu is the Trimūrti, Manmatha, Kāmarāja, and Trailokyamohana Bīja Klīṁ.

Consisting of Dhūmrabhairavī and Nāda-Vindu is the Indrāsanagata Brahmā, Trimūrti and Manmatha Bīja Klīṁ.

Consisting of Raktastha, Balibhojana, Dhūmrabhairavī and with Nāda-Vindu is the fine Kiṅkiṇī Bīja Drīṁ.

With Nāda-Vindu, Raktastha, Balibhojana, Kālarātri, Viśikhā and Mahāmanu Bīja is Druṁ.

Vidāryāliṅgita. Guhya, Balibhuk, Kṣatajokṣita and with Nāda-Vindu is the Piśitāsana Bīja Drūṁ.

Dhūmadhvaja, Karālāgni, with Ūrdhvakeśi-Vindu and brought to light by Bhairava is the Yugāntakāraka Bīja Sphem.

Dhūmrabhairavī with Nāda-Vindu, Kaparddī, Kṣatajokṣita Vigraha, Dhvāṅkṣa Bīja is Prīṁ.

Embellished with Mahākāla along with Kapālīdvaya and said twice is the Manohara Caṇḍikāḍhya Bīja ṬhamṬhaṁ ṬhaḥṬhaḥ.

Kṣatajastha, Vyomavaktra with Nāda-Vindu is the Khadyota, Grāsinī and Kālarātri Bīja Hraṁ Hruṁ.

With Nāda-Vindu, Kṣatajokṣita Ākāśa and Vidāribhūṣita Vaivasvāntaka Bīja is Hrūṁ.

Kīrtyākhya, Kālavaktra, and with Mahākāla, Tapanādi, Pañcaraśmi, Sṛṣṭi Sthiti, and Pralayaṅkarī Bīja is Auṁ.

Vyomastha, Nālajaṅghāstha, with Nāda-Vindu is Kūrca, Kāla, Mahākāla, Nirañjana and Krodha Bīja Hūṁ.

End of the Bījābhidhānam of the Bhūtaḍāmara Tantra.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अथ वरदातन्त्रोक्त

मन्त्रार्थाभिधानम्

शिव उवाच ।

मन्त्रार्थं कथयाम्यद्य शृणुष्व परमेश्वरि ।
विना येन न सिद्ध्येत्तु साधनैः कोटिशः शिवे ॥
आदौ प्रसादबीजस्य मन्त्रार्थं शृणु पार्वति ।
शिववाची हकारस्तु औकारः स्यात् सदाशिवः ॥
शून्यं दुःखहरार्थन्तु तस्मात्तेन शिवं यजेत् ॥ हौं ॥
द दुर्गावाचकं देवि ऊकारश्चापि रक्षणे ।
विश्वमाता नादरूपः कुर्वर्थो बिन्दुरूपकः ॥
तस्मात्तेनैव बीजेन दुर्गामाराधयेच्छिवे ॥ दूं ॥
क काली ब्रह्म र प्रोक्तं महामायार्थकश्च ई ।
विश्वमात्रर्थको नादो बिन्दुर्दुःखहरार्थकः ॥
तेनैव कालिकादेवीं पूजयेद् दुःखशान्तये ॥ क्रीं ॥
हकारः शिववाची स्यात् रेफः प्रकृतिरुच्यते ।
महामायार्थ ई-शब्दो नादो विश्वप्रसूः स्मृतः ॥
दुःखहरार्थको बिन्दुर्भुवनान्तेन पूजयेत् ॥ ह्रीं ॥
महालक्ष्म्यर्थकः शः स्याद् धनार्थो रेफ उच्यते ।
ईस्तुष्ट्यर्थो परो नादो बिन्दुर्दुःखहरार्थकः ॥
लक्ष्मीदेव्या बीजमेतत्तेन देवीं प्रपूजयेत् ॥ श्रीं ॥
सरस्वत्यर्थ ऐ-शब्दो बिन्दुर्दुःखहरार्थकः ।
सरस्वत्या बीजमेतत्तेन वाणीं प्रपूजयेत् ॥ ऐं ॥
कः कामदेव उद्दिष्टोऽप्यथवा कृष्ण उच्यते ।
लः इन्द्र ई तुष्टिवाची सुखदुःखप्रदश्च अं ॥
कामबीजार्थ उक्तस्ते तव स्नेहान्महेश्वरि ॥ क्लीं ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Mantrārthābhidhānam

(of the Varadā Tantra)

Śrī Śiva said : Listen, O Parameśvarī ! Now I shall describe to You the meaning of Mantras, in the absence of knowledge of which no one can get the fruit even with a million Sādhanā.

O Pārvatī ! first of all listen to the meaning of the Prasāda-bīja. Ha denotes Śiva and Au indicates Sadāśiva; Śūnya indicates Duḥkhahara. Thus Hauṁ is the Bīja for the worship of Śiva.

Da indicates Durgā; Ū indicates Rakṣaṇa; the Nādarūpa indicates Viśvamātā and Vindu indicates the Kurva. Thus Dūṁ is the Bīja for the worship of Durgā.

Ka indicates Kālī; Ra indicates Brahma; Ī denotes Mahāmāyā; Nāda denotes Viśvamātā and the Vindu indicates Duḥkhahara. Thus made up of these letters, Krīṁ is the Bīja for the worship of Kālikā Devī for getting relief from afflictions and pain.

Ha indicates Śiva; Repha indicates Prakṛti; Ī indicates Mahāmāyā; Nāda indicates Viśvaprasū and the Vindu indicates Ḍuḥkhahara. Consisting of these letters is the Bīja Hrīṁ for the worship of Bhuvaneśvarī.

Śa indicates Mahālakṣmī; Repha indicates Dhana; Ī indicates Tuṣṭi; Nāda indicates Parā; and Vindu indicates Duḥkhahara. Thus the Śrīṁ is the Bija for the worship of Lakṣmī Devī.

Ai stands for Sarasvatī and Vindu for Duḥkhaharaṇa. Thus Aiṁ is the Bīja for the worship of Vāṇī.

Ka stands for Kāmadeva or Kṛṣṇa; La for Indra; Ī for Tuṣṭi, and Ṁ for Sukha. Out of Love for You the Kāmabīja which I have described is Klīṁ.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

हूं: शिव: कथितो देवि उ भैरव इहोच्यते ।
परार्थो नादशब्दस्तु बिन्दुर्दु:खहरार्थक: ॥
वर्मबीजंत्रिभिर्ह्यत्र कथितस्तव यत्नत: ॥ हूं ॥
गणेशार्थो ग उक्तस्ते बिन्दुर्दु:खहरार्थक: ।
गं बीजार्थस्तु कथितं तव स्नेहान्महेश्वरि ॥ गं ॥
गो गणेशव्यापकार्थो लकारस्तेज ओर्मत: ।
दु:हरार्थंको बिन्दुगणेशं तेन पूजयेत् ॥ ग्लौं ॥
क्ष नृसिंहो ब्रह्म रश्च ऊर्ध्वदन्तार्थकश्च औ ।
दु:खहरार्थको बिन्दुर्नृसिंहं तेन पूजयेत् ॥ क्ष्रौं ॥
नामादिवर्ण: सर्वेषां नाम उक्तं स्वयम्भुवा ।
तेनंवर्थन्तु जानीयादर्थलग्यन्तु चिन्तयेत् ॥
यथायथं विभक्त्यर्थं मन्त्रार्थं चिन्तयेच्छिवे ।
तत्तद्वर्णादियोगेन संक्षेपात् कथितं त्वयि ॥
दुर्गोत्तारणवाच्य: स तारकार्थस्तकारक: ।
भुक्त्यर्थो रेफ उक्तोऽत्र महामायार्थकश्च ई ॥
विश्वमात्रर्थको नादो बिन्दुर्दु:हरार्थक: ।
वधूबीजार्थ उक्तोऽत्र तव स्नेहान्महेश्वरि ॥ स्त्रीं ॥
यत्र बिन्दुद्वयं मन्त्रे एकं दु:खहरार्थकम् ।
अन्यत् सुखप्रदं देवि ज्ञात्वा चार्थं विचिन्तयेत् ॥
यत्र बिन्दुद्वयं मन्त्रे अन्यत् पूर्णार्थकं मतम् ।
स्वाहामात्रार्थका देवि परार्था वा प्रकीर्त्तिता ॥
शक्रमाता वषट् प्रोक्ता हरिप्रियार्थका गिरा ।
सुरार्था फट् हयग्रीवे विद्धि बीजं विनिर्दिशेद् ॥
यं बीजं वायुवाची स्यात् लमैन्द्रं परिकीर्त्तितम् ।
अनेकाक्षरबीजे च स्वस्वबीजं स्वनामकम् ॥
एवं ज्ञात्वा महेशानि मन्त्रार्थं परिचिन्तयेत् ।
एकबीजद्वयं यत्र पृथगर्थं प्रकल्पयेत् ॥
वीप्सार्थं वा महेशानि ज्ञात्वा मन्त्रं जपेद्धिया ।
इति ते कथितो देवि मन्त्रार्थं परमेश्वरि ॥

इति वरदातन्त्रोक्त-मन्त्रार्थाभिधानं
समाप्तम् ।

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Ha stands for Śiva; Ū for Bhairava; Nāda for Parā, and the Vindu for Duḥkhahara. These three letters make the Varma Bīja Hūṁ.

Ga stands for Gaṇeśa; Vindu for Duḥkhaharaṇa Thus is made the Bīja Gaṁ for the worship of Gaṇeśa.

Ga stands for Gaṇeśa; La for Teja; Au for Mātā; Vindu for Duḥkhahara Thus the Bīja Glauṁ is meant for the worship of Gaṇeśa.

Kṣa stands for Nṛsiṁha; Ra for Brahma; Au for Ūrdhvadanta; and Vindu for Duḥkhahara. Thus the Bīja for the worship of Nṛsiṁha is Kṣrauṁ,

In each of the Mantras there are the first letters of Names, and the Name has been said Svayaṁbhū. Therefore one should use or meditate upon the letters after knowing their meaning. Thus I have described to you the method according to which one should understand and meditate upon the meaning of the Vibhaktīs.

Sa stands for Durgottāraṇa; Ta for Tāraka; Repha for Bhukti; Ī for Mahāmāyā; Nāda for Viśvamātrā; and Vindu for Duḥkhahara. Out of love for You the meaning of the Vadhūbīja which I have described is Strīṁ.

Whenever there are two Vindus in a Mantras, the one stands for Duḥkhaharaṇa and the other for providing Sukha.

Wherever are two Vindus in a Mantra, there the second is always used in the sense of Pūrṇa. The Mātrās of Svāhā are famous in the meaning of Parā.

Vaṣaṭ stands for Śakramātā; Girā for Haripriyā; Phaṭ for Surā; and Vivriṁ for Hayagrīva.

Yaṁ-bīja stands for Vāyu and Laṁ for Indra. In Bījas consisting of several letters each letter-bījā denotes its respective Devatā.

Wherever the same Bīja is used twice, their meanings should be considered different. Thus knowing the meaning of the Mantra one should satisfy himself.

One should use the Mantras for the purpose of Japa, only after knowing both of their Meanings.

End of the Mantrārthābhidhānam
of the Varadā Tantra,

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अथ

मुद्रानिघण्टुः

अथ मुद्राः प्रवक्ष्यामि सर्वतन्त्रेषु गोपिताः ।
याभिर्विरचिताभिश्च मोदन्ते मन्त्रदेवताः ॥ १ ॥
अर्च्चने जपकाले च ध्याने काम्ये च कर्मणि ।
स्नाने चावाहने शङ्खे प्रतिष्ठायाञ्च रक्षणे ॥ २ ॥
नैवेद्ये च तथान्ये च तत्तत्कल्पप्रकाशिते ।
स्थाने मुद्राः प्रकर्त्तव्याः स्वस्वलक्षणसंयुता ॥ ३ ॥
आवाहनादिका मुद्रा नव साधारणा मताः ।
तथा षडङ्गमुद्राश्च सर्वमन्त्रेषु योजयेत् ॥ ४ ॥
एकोनविंशतिर्मुद्रा विष्णोरुक्ता मनीषिभिः ।
शङ्खचक्रगदापद्मवेणुश्रीवत्सकौस्तुभाः ॥ ५ ॥
वनमाला तथा ज्ञानमुद्रा बिल्वाह्वया तथा ।
गरुडाख्या परा मुद्रा विष्णोः सन्तोषदायकाः ॥ ६ ॥
नारसिंही च वाराही हयग्रीवी धनुस्तथा ।
बाणमुद्रा ततः पर्शुर्जगन्मोहनिका परा ॥ ७ ॥
काममुद्रा पराख्याता शिवस्य दशमुद्रिकाः ।
लिङ्गयोनित्रिशूलाक्षमालेष्टाभीमृगाह्वयाः ॥ ८ ॥
खट्वाङ्गा च कपालाख्या डमरुः शिवतोषदाः ।
सूर्य्यस्यैकैव पद्माख्या सप्तमुद्रा गणेशितुः ॥ ९ ॥
दन्तपाशांकुशाविघ्नपर्शुलड्डुकसंज्ञिताः ।
बीजपूराह्वया मुद्रा विज्ञेया विघ्नपूजने ॥ १० ॥
पाशांकुशवराभीतिखड्गचर्मधनुःशराः ।
मौषली मुद्रिका दौर्गी मुद्राः शक्तेः प्रियङ्कराः ॥ ११ ॥
मुद्गरः पाशवज्राख्या जिह्वा ब्राह्मी तथैव च ।
पञ्चमुद्राः समाख्याता ब्रह्मास्त्रपूजने ॥ १२ ॥
लक्ष्मीमुद्रार्च्चने लक्ष्म्या वाग्वादिन्यास्तु पूजने ।

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Mudrānighaṇṭu

Now I shall describe to you the Mudrās which are held very secret in all the Tantras. Exhibition of Mudrās pleases the Mantra Devatā. 1

In Arcanā, Japa, Dhyāna, Sādhanā for desired results, and in Bathing, Invocation, blowing the Conch-shell, Consecration of a Deity, Protection, Offerings and the grains meant for the Deity, appropriate Mudrās with their respective forms must be exhibited. 2-3

Ordinarily there are nine Mudrās for Āvāhana (Invocation), and in all the Mantras one should use six-organed Mudrās. 4

The wise men have described Nineteen Mudrās for Viṣṇu, viz., Śaṅkha, Cakra, Gadā, Padma, Veṇu, Śrīvatsa, Kaustuba, Vanamālā, Jñāna, Bilva, Gāruḍa, Parā, Nārasiṁhī, Vārāhī, Hayagraivī, Dhanu, Vāṇa, Paraśu and Jaganmohinī, which please and satisfy Viṣṇu. 5-7

Popular by the name of Kāmamudrās, Śiva has Ten Mudrās, viz., Liṅga, Yoni, Triśūla, Akṣamālā, Vara, Abhaya, Mṛga, Khaṭvāṅga, Kapāla and Damarū, which all satisfy Śiva. 8-9

There is only one, Padmamudrā for Sūrya; and Gaṇeśa has Seven. Danta, Pāśa, Aṅkuśa, Vidyā, Paraśu, Laḍḍūka, and Bīja are the Mudrās for Gaṇeśa. 10

Paśa, Aṅkuśa, Vara, Abhaya, Khadga, Carma, Dhanu, Śara, Muṣalī and Mudrikā are the Ten Mudrās loved by Durgā. 11

Mudgara, Pāśa, Vajra, Jihvā and Brāhmī are the Five Mudrās specified for Brahmāstra Japa and Pūjā. 12

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अक्षमाला तथा वीणा व्याख्यापुस्तकमुद्रिके ॥ १३ ॥
सप्तजिह्वाह्वया मुद्रा विज्ञेया वह्निपूजने ।
मत्स्यमुद्रा च कूर्माख्या लेलिहा मुण्डसंज्ञिका ॥ १४ ॥
महायोनिरिति ख्याता सर्वसिद्धिसमृद्धिदा ।
शक्त्यर्चने महायोनिः श्यामादौ मुण्डमुद्रिका ॥ १५ ॥
मत्स्यकूर्मलेलिहाख्या मुद्रा साधारणी मता ।
तारार्चने विशेषास्तु कथ्यन्ते पञ्चमुद्रिकाः ॥ १६ ॥
योनिश्च भूतिनी चैव बीजाख्या दैत्यधूमिनी ।
लेलिहानेति संप्रोक्ताः पञ्चमुद्राः विलोकिताः ॥ १७ ॥
दशमुद्राः समाख्यातास्त्रिपुरायाः पूजने ।
संक्षोभद्रावणाकर्षवश्योन्मादमहांकुशः ॥ १८ ॥
खेचरी बीजयोन्याख्या त्रिखण्डा दश कीर्त्तिताः ।
कुम्भमुद्राऽभिषेके स्यात् पद्ममुद्रा तथासने ॥ १९ ॥
कालकर्णी प्रयोक्तव्या विघ्नप्रशमकर्मणि ।
गालिनी च प्रयोक्तव्या जलशोधनकर्मणि ॥ २० ॥
श्रीगोपालार्च्चने वेणुर्नृहरेर्नारसिंहिका ।
वराहस्य च पूजायां वाराहाख्यां प्रदर्शयेत् ॥ २१ ॥
हयग्रीवार्च्चने चैव हयग्रेवीं प्रदर्शयेत् ।
रामार्च्चने धनुर्बाणमुद्रे पर्शुस्तथार्च्चने ॥ २२ ॥
पर्शुरामस्य विज्ञेया जगन्मोहनसंज्ञिका ।
जगन्मोहनपूजायां काममुद्रा तदर्च्चने ॥ २३ ॥
वासुदेवाह्वयाह्व(ध्या)ने कुम्भमुद्रा तु रक्षणे ।
सर्वत्र प्रार्थने चैव प्रार्थनाख्यां प्रदर्शयेत् ॥ २४ ॥
उद्देशानुक्तमादयोच्यन्ते तल्लक्षणानि च ।
हस्ताभ्यामञ्जलिं बद्ध्वाऽनामिकामूलपर्वणोः ॥ २५ ॥
अंगुष्ठौ निक्षिपेत् सेयं मुद्रा त्वावाहनी स्मृता ।
अधोमुखी त्वियं चेत् स्यात् स्थापनी मुद्रिका स्मृता ॥ २६ ॥
उच्छ्रितांगुष्ठमुष्टयोश्च संयोगात् सन्निधापनी ।
अन्तःप्रवेशितांगुष्ठा सैव संबोधिनी मता ॥ २७ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Lakṣmī Mudrā is used in the worship of Lakṣmī, and in the worship of Sarasvatī the Mudrās used are Akṣmālā, Vīṇā, Vyākhyā and Pustaka. 13

Saptajihvā Mudrā has been specified for the worship of Agni. Matsya, Kūrma, Lelihā and Muṇḍa are also names of Mudrās. 14

Mahāyoni Mudrā fulfills all desires and bestows prosperity. In Śakti worship the Mahāyoni Mudrā and in the worship of Śyāmā the Muṇḍā Mudrā is used. 15

Matsya, Kūrma, and Lelihā are considered ordinary Mudrās. In the worship of Tārā specially five Mudrās are used, viz., Yoni, Bhūtinī, Bija, Daityadhūminī and Lelihā. 16-17

Ten Mudrās have been considered useful for the worship of Tripurā, viz., Saṁkṣobhiṇī, Vidrāvinī, Ākarṣiṇī, Vaśyakari, Unmādinī Mahāṅkuśā, Khecarī, Bīja, Yoni and Trikhaṇḍa. Kumbha-mudrā has been specified for Consecration and Padma-mudrā for Seating. 18-19

Kālakarṇī Mudrā is used in the rituals meant for subsiding disturbances and Gālini Mudrā in used in the rites connected with purification of water. 20

In worship of Śrī Gopāla the Venu Mudrā, in worship of Nṛhari the Nārasiṁhī Mudrā, and in worship of Varāha the Vārāhī Mudrā should be exhibited. 21

In the worship of Hayagriva the Hayagraivī Mudrā and in worship of Rama the Dhanuṣa-Vāṇa Mudrā should be exhibited In the worship of Paraśurāma the Paraśu Mudrā is specified. In the worship of Jaganmohana it is proper to exhibit the Kāma Mudrā. 22-23

In the worship of Vāsudeva the Kumbha Mudrā, and in Prayer the Prārthanā Mudrā should always be exhibited.

Now, according to their necessities the method for exhibiting the Mudrās is being described. 24-25

Both the hands should be joined to form a cavity; both the thums be placed on the root-joints of the respective ring-fingers This makes the Āvāhanī Mudrā. 25-26a

Forming the abovementioned Āvāhanī Mudrā, when it is turned up-side down it makes Sthāpinī Mudrā. 26b

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

उत्तानमुष्टियुगला सम्मुखीकरणी मता ।
देवताङ्गे षडङ्गानां न्यासः स्यात् सकलीकृतिः ॥ २८ ॥
सव्यहस्तकृता मुष्टिर्दीर्घाधोमुखतर्जनी ।
अवगुण्ठनमुद्रेयमभितो भ्रामिता मता ॥ २९ ॥
अन्योन्याभिमुखाश्लिष्टा कनिष्ठाऽनामिका पुनः ।
तथैव तर्जनी मध्या धेनुमुद्रेयमीरिता ॥ ३० ॥
अमृतीकरणं कुर्यात्तया साधकसत्तमः ।
अन्योन्यग्रथितांगुष्ठा प्रसारितकरांगुली ॥ ३१ ॥
महामुद्रेयमुदिता परमीकरणे बुधैः ।
प्रयोजयेदिमा मुद्रा देवताऽऽह्वानकर्मणि ॥ ३२ ॥
अङ्गन्यासक्षमा मुद्रास्तासां लक्षणमुच्यते ॥ ३३ ॥
अनंगुष्ठा ऋजवो हस्तशाखा
भवेन्मुद्रा हृदये शीर्षके च ।
अधोऽङ्गुष्ठा खलु मुष्टिः शिखायां
करद्वन्द्वांगुलयो वर्मणि स्युः ॥ ३४ ॥
नाराचमुष्ट्युद्धृतबाहुयुग्म-
कांगुष्ठतर्जन्युदितोध्वनिस्तु ।
विष्वक् विशक्तः कथिताऽस्त्रमुद्रा
यत्राक्षिणी तर्जनिमध्यमे स्तः ॥ ३५ ॥
नेत्रत्रयमत्र भवेदनामा
षडङ्गमुद्रा कथिता विधिज्ञैः ॥ ३६ ॥
अङ्गहीनस्य मन्त्रस्य स्वेनैवाङ्गानि कल्पयेत् ।
वैष्णवानान्तु मुद्राणां कथ्यन्ते लक्षणान्यथ ॥ ३७ ॥
वामंगुष्ठं तु संगृह्य दक्षिणेन तु मुष्टिना ।
कृत्वोत्तानां ततो मुष्टिमंगुष्ठन्तु प्रसारयेत् ॥ ३८ ॥
वामांगुल्यस्तथाश्लिष्टाः संयुक्ताः सुप्रसारिताः ।
दक्षिणांगुष्ठसंपृष्टाः शङ्खमुद्रेयमीरिता ॥ ३९ ॥
हस्तौ तु सम्मुखौ कृत्वा सन्नतप्रोथितांगुली ।
तलान्तर्मिलितांगुष्ठौ सुभुग्नौ सुप्रसारितौ ॥ ४० ॥
कनिष्ठांगुष्ठकौ लग्नौ मुद्रैषा चक्रसंज्ञिका ।

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Binding fists by both hands when both the thumbs are made to stand vertically it becomes Sannidhāpinī Mudrā.

Placing both the thumbs within both the fists and then turning the fists downwards makes the Sambodhinī Mudrā.

When the Sambodhinī Mudrā-fists are turned upwards it makes Sammukhīkaraṇa Mudrā. 27-28a

In the process of the Nyāsa of six organs of the body for the Devatās, Saralīkaraṇa Mudrā is formed. 28b

Making a fist of the left hand the forefinger be pointed downwards; then moving the fore-finger forward and backwards in a controlled manner makes Avaguṇṭhana Mudrā. 29

Place the fingers of right hand on the fingers of the left hand. The right fore finger should then be placed on the central point of the middle finger. The left fore-finger should be placed on the right middle finger; the left ring-finger be united with the right little finger and the right ring-finger with the left little-finger. All the fingers so placed and fixed, be turned downwards. This is the Dhenu Mudrā. 30

Wise Sādhakas perform the Amṛtīkaraṇa rite in this manner (i. e. pronouncing the Amṛta Bīja Vaṁ and exhibiting the Dhenu Mudrā.) 31 a

Uniting both the thumbs, fingers of both hands be extended. This has been called by wise the Paramīkaraṇa Mudrā.

These Mudrās are used in rituals connected with the Invocation. 31-32

Now the Ṣaḍaṅga Mudrās of Aṅga-nyāsa and their characteristics are being described. 33

Leaving the ring-finger and the thumb, if the rest of the fingers remain straight it makes the Hṛdaya Mudrā. Śiro Mudrā is also made like this. 34a

Making a fist and then pointing the thumb downwards is called Śikhā Mudrā; while extending the fingers of both the hands is called Varma or Kavaca Mudrā. 34b

Making sound by rubbing the thumbs and fore-fingers of both hands extended like arrows, is called the Astra Mudrā.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अन्योन्याभिमुखौ हस्तौ कृत्वा तु ग्रथितांगुली ॥ ४१ ॥
अंगुल्यौ मध्यमे भूयः सुलग्ने सुप्रसारिते ।
गदामुद्रेयमाख्याता विष्णोः सन्तोषवर्द्धिनी ॥ ४२ ॥
हस्तौ तु सम्मुखौ कृत्वा सन्नतावुन्नतांगुली ।
तलान्तर्मिलितांगुष्ठौ मुद्रैषा पद्मसंज्ञिका ॥ ४३ ॥
ओष्ठे वामकरांगुष्ठो लग्नस्तत्र कनिष्ठिका ।
दक्षिणांगुष्ठसंलग्ना तत्कनिष्ठा प्रसारिता ॥ ४४ ॥
तर्जनीमध्यमानामाः किञ्चित् सङ्कोच्य चालिताः ।
वेणुमुद्रा भवेदेषा सुगुप्ता प्रेयसी हरेः ॥ ४५ ॥
अन्योन्यस्पृष्टकरयोर्मध्यमानामिकांगुली ।
अंगुष्ठेन तु बध्नीयात् कनिष्ठामूलसंश्रि(स्थि)ते ॥ ४६ ॥
तर्जन्यौ कारयेदेषा मुद्रा श्रीवत्ससंज्ञिका ।
अनामिकापृष्ठलग्नां दक्षिणस्य कनिष्ठिकाम् ॥ ४७ ॥
कनिष्ठयाऽन्यया बद्ध्वा तर्जन्या दक्षया तथा ।
वामामनामां बध्नीयाद्दक्षिणांगुष्ठमूलके ॥ ४८ ॥
अंगुष्ठमध्यमे वामे संयोज्य सरलाः पराः ।
चतस्रोऽप्यग्रसंलग्ना मुद्रा कौस्तुभसंज्ञिका ॥ ४९ ॥
स्पृशेत् कण्ठादिपादान्तं तर्जन्यांगुष्ठनिष्ठया ।
करद्वयेनमालावन्मुद्रेयं वनमालिका ॥ ५० ॥
तर्जन्यंगुष्ठकौ सक्तौ वक्रतौ हृदि विन्यसेत् ।
वामहस्तानु(म्बु)जं वामजानुमूर्द्धनि विन्यसेत् ॥ ५१ ॥
ज्ञानमुद्रा भवेदेषा रामचन्द्रस्य प्रेयसी ॥ ५२ ॥
अंगुष्ठं वाममुद्दण्डितमितरकरांगुष्ठकेनापि बद्ध्वा ।
तस्याग्रं पीडयित्वांगुलिभिरपि च ता वामहस्तांगुलीभिः ।
बद्ध्वा गाढं हृदि स्थापयतु विमलधीर्व्याहिरन्मारबीजं ।
विल्वाख्या मुद्रिकैषा स्फुटमिह कथिता गोपनीया विधिज्ञैः ॥
हस्तौ तु विमुखौ कृत्वा ग्रथयित्वा कनिष्ठिके ।
मिथस्तर्जनिके श्लिष्टे श्लिष्टावंगुष्ठकौ तथा ॥ ५४ ॥
मध्यमानामिके द्वे तु द्वौ पक्षाविव चालयेत् ।
एषा गरुडमुद्रा स्याद्विष्णोः सन्तोषवर्द्धिनी ॥ ५५ ॥
जानुमध्ये करौ कृत्वा चिबुकौष्ठौ समाकृतौ ।
हस्तौ तु भूमिसंलग्नौ कम्पमानौ पुनः पुनः ॥ ५६ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

The fore-finger and the middle finger—these two are the Netra Mudrā. When one has to perform Nyāsa of three Eyes the ring-finger is also included along with the fore and the middle to exhibit the Netra-traya (Three-eyes). The knowers of the ritualistic methodology call this as Ṣaḍaṅga Mudrā. 35-36

Mantras without organs be imagined according to their organs. Now are being descrided the characteristics of the Mudrās popular amongst Vaiṣṇavas. 37

Catch the left thumb in the right fist. The right fist should face upwards and its thumb extended. All the left hand fingers should, compactly touching each other, be extended. Now the extended fingers of the left hand should be turned right to touch the right thumb. This is called Śaṅkha Mudrā. 38-39

Place both the hands side by side, palm up. Close the fingers of both the hands to form fists. Now bend the thumbs to touch each other, and spread the fingers of both hands except the little fingers which should remain touching each other along with the thumbs. This is Cakra Mudrā. 40-41a

Place both hands so that their palms face and touch each other. Now the fingers of both hands be interwooven in clasped position. In this position only the middle fingers should be extended forward but touching each other. This is the Gadā Mudrā which pleases Viṣṇu. 41b-42

Place both hands side by side with palms upwards and the fingers in clasped fist position. Now the thumbs be made to touch each other across their palms. This is Padma Mudrā.

Thumb of the left hand should touch the lips and its little finger should touch the thumb of the right hand; the little finger of the right hand should remain in extended position. Now the other three fingers of the right hand (fore, middle and ring fingers) should be bent a little and slowly moved forward and backward. This is Veṇu Mudrā which, besides being very secret, is very much loved by Śrī Kṛṣṇa. 44-45

Place the palms of both hands facing each other; bend the middle and ring fingers and clasp them with the thumbs of

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

मुखं निवृत्तकं कृत्वा लेलिहानां च जिह्विकाम् ।
नारसिंही भवेदेषा मुद्रा तत्प्रीतिवर्द्धिनी ॥ ५७ ॥
अंगुष्ठाभ्याञ्च करयोरथाक्रम्य कनिष्ठिके ।
अधोमुखीभिः सर्वाभिर्मुद्रेयं नृहरेः स्मृता ॥ ५८ ॥
दक्षोपरि करं वामं कृत्वोत्तानमधः सुधीः ।
आ(न)मयेदिति संप्रोक्ता मुद्रा वाराहसंज्ञिका ॥ ५९ ॥
दक्षहस्तञ्चोर्द्धमुखं वामहस्तमधोमुखम् ।
अंगुल्यग्रन्तु संयुक्तं मुद्रा वाराहसंज्ञिका ॥ ६० ॥
वामहस्ततले कृत्वा दक्षांगुलिमधोमुखीम् ।
संरोप्य मध्यमानामे मुखस्याधो विकुञ्चयेत् ॥ ६१ ॥
हयग्रीवप्रिया मुद्रा तन्मूर्तेरनुकारिणी ।
वामस्य मध्यमाग्रन्तु तर्जन्यग्रे तु योजयेत् ॥ ६२ ॥
अनामिकां कनिष्ठाञ्च तस्यांगुष्ठेन पीडयेत् ।
स्पर्शयेद्वामके स्कन्धे धनुर्मुद्रेयमीरिता ॥ ६३ ॥
दक्षमुष्टेस्तु तर्जन्या दीर्घया बाणमुद्रिका ।
तले तलन्तु करयोस्तिर्य्यक् संयोज्य चांगुलीः ॥ ६४ ॥
संहताः प्रसृताः कुर्यान्मुद्रेयं पर्शुसंज्ञिका ।
ऊर्द्धस्थांगुष्ठमुष्टी द्वे मुद्रा त्रैलोक्यमोहिनी ॥ ६५ ॥
हस्तौ तु सम्पुटौ कृत्वा प्रसृतांगुलिकौ तथा ।
तर्जन्यौ मध्यमापृष्ठे अंगुष्ठौ मध्याश्रितौ ॥ ६६ ॥
काममुद्रेयमुदिता सर्वदेवप्रियङ्करी ।
सदाशिवप्रियाणाञ्च कथ्यन्ते लक्षणानि च ॥ ६७ ॥
उच्छ्रितं दक्षिणांगुष्ठं वामांगुष्ठेन बन्धयेत् ।
वामांगुलीर्द्दक्षिणाभिरंगुलीभिश्च बन्धयेत् ॥ ६८ ॥
लिङ्गमुद्रेयमाख्याता शिवसान्निध्यकारिणी ।
मिथः कनिष्ठिके बद्ध्वा तर्जनीभ्यामनामिके ॥ ६९ ॥
अनामिकोर्द्धसंश्लिष्टदीर्घमध्यमयोरधः ।
अंगुष्ठाग्रद्वयं न्यस्येद्योनिमुद्रेयमीरिता ॥ ७० ॥
अंगुष्ठेन कनिष्ठान्तु बद्ध्वा दक्षांगुलीत्रयम् ।
प्रसारयेत् त्रिशूलाख्या मुद्रैषा परिकीर्त्तिता ॥ ७१ ॥
अंगुष्ठतर्जन्यग्रे तु ग्रन्थयित्वांऽगुलित्रयम् ।
प्रसारयेदक्षमाला-मुद्रेयं परिकीर्त्तिता ॥ ७२ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

respective hands. Now the fore fingers of both hands should touch the root portions of their respective little fingers. This is Śrīvatsa Mudrā. 46-47a

The Ring finger and the little finger touching the thumb of the right hand be tied with the little finger of the left hand. Right fore finger should tie the left ring finger. The left thumb and the Middle fingers should now be made to touch the root portion of the right thumb. Rest of the fingers should remain straight. The tips of all the four fingers touching each other should remain in contact with each other. This is Kaustubha Mudrā. 47b-49

With the fore fingers and thumbs of each hand in contact touch the body from throat to feet. This is Vanamālā Mudrā.

The fore finger and thumb of the right hand should be made to touch each other and the rest of the fingers be bent a little. The hand in this position be then placed over the heart. The left hand be placed on the left thigh with palm facing upwards. This is the Jñāna Mudrā loved by Śrī Rāmacandra.

'Making the left thumb erect clasp it with the thumb of the right hand. Clasp the thumb of the right hand so clasping the left thumb, with all the fingers of the right hand. Now clasp with all the fingers of the left hand the fingers of the right hand which are already in clasping position. Simultaneously the Kāmabīja Klīṁ be recited. This has been called secret of all, the Bilva Mudrā. 50-53

Let the backs of both hand touch each other. Now facing the palms downwards the little and fore fingers of both hands be entwined respectively with each other. In this position the remaining middle and ring fingers of both hands should be moved in opposite directions up and down like the wings of a bird. This is the Garuḍa Mudrā which satisfies Lord Viṣṇu.

Sitting on the ground place both the hands between the thighs. The chin and lips should touch each other. Now the hands so placed be shaken repeatedly. Bringing the mouth in normal position the tongue should be extended forward like Lelihānā Mudrā. This is called Nārsiṁhī Mudrā loved by Viṣṇu. 54-57

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अधःकृतो दक्षहस्तः प्रसृतो वरमुद्रिका ।
ऊर्ध्वीकृतो वामहस्तः प्रसृतोऽभयमुद्रिका ॥ ७३ ॥
मिलितानामिकांगुष्ठे मध्यमाग्रन्तु योजयेत् ।
शिष्टांगुल्युच्छ्रिते कुर्यान्मृगमुद्रेयमीरिता ॥ ७४ ॥
पञ्चांगुल्यो दक्षिणास्तु मिलिता ऊर्ध्वमुन्नताः ।
खट्वांङ्गमुद्रा विख्याता शिवस्यातिप्रिया मता ॥ ७५ ॥
पात्रवद्वामहस्तञ्च कृत्वा वामांसके तथा ।
निधायोच्छ्रितवत् कुर्यान्मुद्रा कापालकी मता ॥ ७६ ॥
मुष्टिञ्च शिथिलां बद्ध्वा ईषदुच्छितमध्यमाम् ।
दक्षिणामूर्द्धमुत्तोल्य कर्णदेशे प्रचालयेत् ॥ ७७ ॥
एषा मुद्रा डमरुका सर्वविघ्नविनाशिनी ।
ततो गणेशमुद्राणामुच्यन्ते लक्षणानि च ॥ ७८ ॥
उत्तानोर्ध्वमुखी मध्या सरला बद्धमुष्टिका ।
दन्तमुद्रा समाख्याता सर्वागमविशारदैः ॥ ७९ ॥
वाममुष्टेस्तु तर्जन्या दक्षमुष्टिस्थतर्जनीम् ।
संयोज्यांऽगुष्ठकाग्राभ्यां तर्जन्यग्रे स्वके क्षिपेत् ॥ ८० ॥
एषा पाशाह्वया मुद्रा विद्वद्भिः परिकीर्त्तिता ।
ऋज्वीञ्च मध्यमां कृत्वा तर्जनीं मध्यपर्वणि ॥ ८१ ॥
संयोज्याकुञ्चयेत् किञ्चिन्मुद्रैषांऽकुशसंज्ञिका ।
तर्जनीमध्यमासन्धिनिःसृतांगुष्ठमुष्टिका ॥ ८२ ॥
अधोमुखी दीर्घरूपा मध्यमा विघ्नमुद्रिका ।
पर्शुमुद्रा निगदिता प्रसिद्धा लड्डुमुद्रिका ॥ ८३ ॥
बीजपूराह्वया मुद्राऽप्रसिद्धत्वादुपेक्षिता ।
शाक्तेयानाञ्च मुद्राणां कथ्यन्ते लक्षणानि च ॥ ८४ ॥
पाशांकुशवराभीतिधनुर्बाणाः समीरिताः ।
कनिष्ठानामिके बद्ध्वा स्वांगुष्ठेनैव दक्षतः ॥ ८५ ॥
श्लिष्टांगुली च प्रसृष्टे खड्गमुद्रिका ।
वामहस्तं तथा तिर्यक् कृत्वा चैव प्रसारयेत् ॥ ८६ ॥
आकुञ्चितांगुलीः कुर्याच्चर्ममुद्रेयमीरिता ।
मुष्टिं कृत्वा तु हस्ताभ्यां वामस्योपरि दक्षिणाम् ॥ ८७ ॥
कुर्यान्मूषलमुद्रेयं सर्वविघ्नविनाशिनी ।
मुष्टिं कृत्वा कराभ्याञ्च वामस्योपरि दक्षिणाम् ॥ ८८ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

With palms facing downwards, both the thumbs and the little fingers be extended downwards. Thus are performed all the Nṛsiṁha Mudrās. 58

Place the left palm over the back of the right hand. Turn the fingers of the left hand so as to touch the down facing palm of the right hand. Now clasp the fingers of the left hand so turned, with the fingers of the right hand. This is called the Varāha Mudrā. 59

Put the left palm over the up facing palm of the right hand The tips of respective fingers of each hand should touch each other. This is also Varāha Mudrā. 60

Put the right hand fingers under the palm of the left hand; the fingers of the right hand facing downwards. Now raise the fingers and with the left hand middle and ring fingers raise the fingers of the right hand and bringing them near the mouth open them. Representing the form of Hayagrīva, this is the Hayagraivī Mudrā. 61

Join the middle finger of the left hand with the fore fingers of the right haud. Join the ring finger of the left hand with the little finger of the right hand. Press the so joined ring and little fingers with the thumb and touch both the shoulders with them. This is Dhenu Mudrā 62-63

Binding a fist with the right hand raise its fore finger straight. This is the Vāṇa Mudrā. 63b

Join both the palms; raise the hands so joined and move them as if operating an axe. This is Parśu Mudrā. 64

Bind fists with both the hands; join both the fists and then raise both the thumbs while they should remain touching each other. This is Trailokyamohinī Mudrā. 65

Make a cavity with both the hands and keep the fingers extended forward. Now put both fore fingers on the back of their respective : middle fingers. Both the thumbs be placed on the respective middle fingers. Loved by all the Devatas this is the blissful Kāma Mudrā. 66

Now the Mudrās loved by Sadāśiva are being dèscribed.

Raising the right thumb upwards tie it with the left thumb.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

कृत्वा शिरसि संयोज्य दुर्गामुद्रेयमीरिता ॥
चक्रमुद्रां तथा बद्ध्वा मध्यमे द्वे प्रसार्य च ॥ ८९ ॥
कनिष्ठिके तथानीय तदग्रेऽङ्गुष्ठकौ क्षिपेत् ।
लक्ष्मीमुद्रा तथा ह्येषा सर्वसम्पत्प्रदायिनी ॥ ९० ॥
मुद्गरं पाशजिह्वे चाऽप्रसिद्धत्वादुपेक्षिते ॥ ९१ ॥
वामांगुष्ठमधः कृत्वा अंगुलीभिर्निरुध्य च ।
ब्राह्मीमुद्रेति विख्याता ब्रह्मास्त्रजपकर्मणि ॥ ९२ ॥
वीणावादनबद्धहस्तौ कृत्वा सञ्चालयेच्छिरः ।
वीणामुद्रा समाख्याता सरस्वत्याः प्रियङ्करी ॥ ९३ ॥
वाममुष्टिः स्वाभिमुखी बद्धा पुस्तकमुद्रिका ॥ ९४ ॥
दक्षिणांगुष्ठतर्जन्यावग्रलग्ने परांगुलीः ।
प्रसार्य संहतोत्ताना एषा व्याख्यानमुद्रिका ॥
रामस्य च सरस्वत्या अत्यन्तप्रेयसी मता ॥ ९५ ॥
मणिबन्धस्थितौ कृत्वा प्रसृतांगुलिकौ करौ ।
कनिष्ठांगुष्ठयुगले मिलित्वान्तः प्रसारयेत् ॥
सप्तजिह्वाख्यमुद्रेयं वैश्वानरप्रियङ्करी ॥ ९६ ॥
कनिष्ठांगुष्ठकौ सक्तौ करयोरितरेतरम् ।
तर्जनीमध्यमानामाः संहता भुग्नवर्जिताः ॥
मुद्रैषा गालिनी प्रोक्ता शङ्खस्योपरि चालिता ॥ ९७ ॥
दक्षांगुष्ठं परांगुष्ठे क्षिप्त्वा हस्तद्वयेन तु ।
सावकाशामेकमुष्टिं कुर्यात् सा कुम्भमुद्रिका ॥ ९८ ॥
मुष्टयोरूर्द्ध्वी कृतांगुष्ठौ तर्जन्यग्रे तु विन्यसेत् ।
सर्वरक्षाकरी ह्येषा कुम्भमुद्रा समीरिता ॥ ९९ ॥
प्रसृतांगुलिकौ हस्तौ मिथः श्लिष्टौ च सम्मुखौ ।
कुर्यात् स्वहृदये चेयं मुद्रा प्रार्थनासंज्ञिका ॥ १०० ॥
अञ्जल्याऽञ्जलिमुद्रा स्याद् वासुदेवप्रियैव सा ॥ १०१ ॥
अंगुष्ठावग्रतौ कृत्वा मुष्टयोः संलग्नयोर्द्वयोः ।
तावेवाभिमुखौ कुर्यात् मुद्रैषा कालकर्णिका ॥ १०२ ॥
दक्षिणमुष्टिर्निविडा नासिकार्पिततर्जनी ।
मुद्रा विस्मयसंज्ञा स्याद् विस्मयावेशकारिणी ॥ १०३ ॥
मुष्टिरूर्द्धीकृतांऽगुष्ठा दक्षिणा नादमुद्रिका ।
तर्जन्यंगुष्ठसंयोगादग्रतो बिन्दुमुद्रिका ॥ १०४ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

thereafter join the fingers of both hands and make them clasp each other. This is the Liṅga Mudrā which brings the person near Lord Śiva. 67-68

Join both the little fingers; bind the fore and ring fingers; and keeping the ring fingers slightly joined with middle fingers the latter should be straightened downwards. Now place both the thumbs on each other. This is called Yoni Mudrā. 60-70

Binding the little fingers with the thumbs the rest of the three fingers be straightened. This is the Triśūla Mudrā. 71

Join the tips of the thumb and the fore fingers. Rest of the three fingers of each hand should now be interwooven, and extended forward. This is Akṣamālā Mudrā. 72

Turn the right palm downwards and extend the hand. This is the Vara Mudrā. 73a

Raise the left hand and keep the palm open. This is the Abhaya Mudrā. 73b

Join the ring finger and the thumb and place the tip of the middle fingers also on them. The remaining two fingers should be extended upwards. This is the Mṛga Mudrā. 74

Keep all the five fingers of the right hand closed and then raise them upwards. This is the famous Khaṭvāṅga Mudrā loved very much by Lord Śiva. 75

Making the left hand into a shape of a pot one should imitate like raising and putting into it some thing from his left side. This is the Kāpālakī Mudrā. 76-77a

Bind slightly the fist and then raise the middle fingers a little. The right should then be raised up to the ear. This is called the Damaru Mudrā which destroys all obstacles. 77-78a

Now the characteristics of the Gaṇeśa Mudrā are being described. 78b

Bind fists of both hands and then raise the middle fingers straight. This has been said to be the Danta Mudrā by persons versed in Āgamas. 79

Binding fists of both the hands the left fore finger should be anchored with the right fore finger. Both the fore fingers should then be pressed by their respective thumbs. Thereafter

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

अधोमुखे वामहस्ते ऊर्द्धास्यं दक्षहस्तकम् ।
क्षिप्त्वांऽगुलीभिः संयोज्य हस्तौ तु परिवर्त्तयेत् ॥
एषा संहारमुद्रा स्याद्विसर्जनविधौ मता ॥ १०५ ॥
दक्षपाणिपृष्ठदेशे वामपाणितलं न्यसेत् ।
अंगुष्ठौ चालयेत् सम्यङ्मुद्रे मत्स्यरूपिणी ॥ १०६ ॥
वामहस्तस्य तर्जन्या दक्षिणस्य कनिष्ठिकाम् ।
तथा दक्षिणतर्जन्यां वामांगुष्ठं नियोजयेत् ॥ १०७ ॥
उन्नतं दक्षिणांगुष्ठं वामस्य मध्यमादिकाः ।
अंगुलीर्योजयेत् पृष्ठे दक्षिणस्य करस्य च ॥ १०८ ॥
कूर्मपृष्ठसमं कुर्याद् दक्षपाणिञ्च सर्वतः ।
कूर्ममुद्रेयमाख्याता देवताध्यानकर्मणि ॥ १०९ ॥
अन्तरांगुष्ठमुष्टि तु कृत्वा वामकरस्य च ।
मध्यमाद्या दक्षिणस्य तथानम्य प्रयत्नतः ॥ ११० ॥
मध्याङ्केनाऽथ तर्जन्या अंगुष्ठाग्रं तु योजयेत् ।
दक्षिणं योजयेत् पाणिं वामुमुष्टौ तु साधकः ॥
दर्शयेद् दक्षिणे भागे मुण्डमुद्रेयमुच्यते ॥ १११ ॥
योनिमुद्रा च वक्तव्या बीजाख्यापि च भूतिनी ॥ ११२ ॥
परिवर्त्य करौ स्पृष्टौ कनिष्ठाकृष्टमध्यमे ।
अनामायुगलं चाधस्तर्जनीयुगलं पृथक् ॥ ११३ ॥
अन्योन्यं निविडं बद्ध्वांऽगुष्ठाग्रेऽनामिके ततः ।
पुटाकारौ करौ कृत्वा तर्जन्यावंकुशाकृती ।
दानवधूमकेत्वाख्या मुद्रैषा कथिता प्रिये ॥ ११४ ॥
वक्त्रं विस्तारितं कृत्वाऽप्यधो जिह्वां च चालयेत् ।
पार्श्वस्थं मुष्टियुगलं लेलिहानेति कीर्त्तिता ॥ ११५ ॥
योनिर्मायाऽधरः सेन्दुर्वधूः कूर्चं क्रमाद् विदुः ।
बीजानि चोच्चरन् मन्त्री मुद्राबन्धनमाचरेत् ॥ ११६ ॥
तर्जनीमध्यमानामाः समं कुर्यादधोमुखीः ।
अनामायां क्षिपेद् वृद्धामृज्वीं कृत्वा कनिष्ठिकाम् ॥
लेलिहा नाम मुद्रेयं जीवन्यासे प्रकीर्त्तिता ॥ ११७ ॥
तर्जन्यनामिकामध्याकनिष्ठाक्रमयोगतः ।
करयोर्योजयत्येव कनिष्ठामूलयोगतः ॥
अंगुष्ठाग्रे तु निःक्षिप्य महायोनिः प्रकीर्त्तिता ॥ ११८ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

the fore part of the right fore finger should be separated a little. This is called Pāśa Mudrā by the erudites. 82

The middle fingers should be kept straight and both the fore fingers be anchored with each other at the middle joints. The fore fingers should be bent a little and pulling each other. This is the Aṅkuśa Mudrā. 81

Bind fists and put the thumbs between the fore and middle fingers in such a manner that the thumbs are peeping out. Now the middle fingers should be made to point downwards. This is the Vighna Mudrā. 82b 83a

The Parśu Mudrā described above is also famous as Laddūka Mudrā. 88b

The Vījapūra Mudrā has remained neglected because it could not become famous. 84a

Now the Śākta Mudrās are being described. 84b

The Pāśa, Aṅkuśa, Vara, Abhaya, Dhanu and Vāṇa Mudrās have already been described above. 85a

The little and the ring fingers should be tied with each other and the thumbs should be joined with them. The remaining fingers be joined together and extended. Thus form the Khaḍga Mudrā. 85b-86a

The extended left hand should be bent a little and the fingers be also curved. This is the Carma Mudrā. 36b-87a

Both the hands should be bound into fists. The right fist should then be placed on the left. This is the Muṣala Mudrā which removes all obstacles and disturbances. 87b-88a

Bind fists of by both hands, place the right fist on the left, and then touch them with the head. This is Durgā Mudrā.

First of all make the Cakra Mudrā and then extend the middle fingers. Now extend the thumbs a little beyond through the ring and little fingers. This is the Lakṣmī Mudrā which gives all prosperity. 88b-90

Mudgara, Pāśa, and Jihvā Mudrās are omitted because they are not famous. 91a

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वामकेश्वरतन्त्रोक्ताः प्रकाश्यन्तेऽत्र मुद्रिकाः ॥ ११९ ॥

श्रीशिव उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि मुद्राः सर्वार्थसिद्धिदाः ।
याभिर्विरचिताभिस्तु सान्निध्या त्रिपुरा भवेत् ॥ १२० ॥
परिवर्त्य करौ स्पृष्टावंगुष्ठौ कारयेत् समौ ।
अनामान्तर्गते कृत्वा तर्जन्यौ कुटिलाकृति ॥ १२१ ॥
कनिष्ठिके नियुञ्जीत निजस्थाने महेश्वरि ।
त्रिखण्डेयं समाख्याता त्रिपुराह्वानकर्मणि ॥ १२२ ॥
मध्यमामध्यगे कृत्वा कनिष्ठेंगुष्ठरोधिते ।
तर्जन्यौ दण्डवत् कृत्वा मध्यमोपर्यनामिके ॥
एषा तु प्रथमा मुद्रा सर्वसंक्षोभकारिणी ॥ १२३ ॥
एतस्या एव मुद्राया मध्यमे सरले यदा ।
क्रियेते परमेशानि तदा विद्राविणी भवेत् ॥ १२४ ॥
मध्यमा तर्जनीभ्यान्तु कनिष्ठानामिके समे ।
अंकुशाकाररूपाभ्यां मध्यमे परमेश्वरि ॥ १२५ ॥
अंगुष्ठं तु नियुञ्जीत कनिष्ठानामिकोपरि ।
इयमाकर्षिणी मुद्रा त्रैलोक्याकर्षिणी मता ॥ १२६ ॥
पुटाकारौ करौ कृत्वा तर्जन्यावंकुशाकृतौ ।
परिवर्त्य क्रमेणैव मध्यमे तदधोगते ॥ १२७ ॥
क्रमेण देवि तेनैव कनिष्ठानामिके तथा ।
संयोज्य निविडाः सर्वा अंगुष्ठस्याग्रदेशतः ॥
मुद्रेयं परमेशानि सर्ववश्यकरी मता ॥ १२८ ॥
सम्मुखौ तु करौ कृत्वा मध्यमा मध्यगेऽन्त्यजे ।
अनामिके तु सरले तद् बहिस्तर्जनीद्वयम् ॥ १२९ ॥
दण्डाकारौ ततोऽङ्गुष्ठौ मध्यमानखदेशगौ ।
मुद्रैषोन्मादिनी नाम क्लेदिनी सर्वयोषिताम् ॥ १३० ॥
अस्यास्त्वनामिकायुग्ममधः कृत्वांकुशाकृति ।
तर्जन्यावपि तेनैव क्रमेण विनियोजयेत् ॥
इयं महांकुशा मुद्रा सर्वकामार्थसाधिनी ॥ १३१ ॥
सव्यं दक्षिणदेशे तु सव्यदेशे तु दक्षिणम् ।
बाहुं कृत्वा महादेवि हस्तौ संपरिवर्त्य च ॥ १३२ ॥

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Point the left thumb downwards and then all the fingers below the thumb as if stopping it. This is the Brāhmī Mudrā used in the ritual of the Brahmāstra Japa. 92

Both the hands be positioned as if holding the Vīṇā and for a while imitate playing on the Vīṇā. This is the Vīṇā Mudrā loved by Sarasvatī. 93

Bind the left fist and place it in front of you. This is the Pustaka Mudrā. 94

Join the tips of the fore finger and thumb of the right hand; rest of the fingers touching each other be raised upwards. This is the Vyākhyāna Mudrā loved very much by Śrī Rāma and Sarasvatī. 95

Raise all the fingers of both hands on their wrists. Tips of the thumbs and little fingers be joined and extended forward. This is the Saptajihvā Mudrā loved by Vaiśvānara. 96

Place the palms one on the other; bend the little fingers so that they may touch the respective palms. The fore, middle and the ring fingers should be straight and closed to touch each other. This is the Gālinī Mudrā used for blowing the Conch Shell (Śaṅkha). 97

Placing the right thumb over the left both the hands should bind a fist in such a manner that there remains a little space in the fists. This is the Kumbha Mudrā. 98

Make a single fist by joing both hands, and then joining both the thumbs they should be placed on the tip of the fore finger. This is the Kumbha Mudrā which protects a Sādhaka in every manner. 99

Both the hands be placed on the heart in extended form. This is Prārthanā Mudrā. 100

Make a cavity by joining both the hands. This is the Añjali Mudrā loved by Vāsudeva. 101

With bound fists of both hands touching each other raise both thumbs upwards, and thus place the hands in front of you. This is Kālakarṇī Mudrā. 102

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

कनिष्ठानामिके देवि युक्ते तेन क्रमेण च ।
तर्जनीभ्यां समाक्रान्ते सर्वोर्ध्वमपि मध्यमे ॥ १३३ ॥
अंगुष्ठौ तु महेशानि सरलावपि कारयेत् ।
इयं सा खेचरी नाम्ना मुद्रा सर्वोत्तमा मता ॥ १३४ ॥
परिवर्त्य करौ स्पृष्ट्वावर्द्धचन्द्राकृतौ प्रिये ।
तर्जन्यांगुष्ठयुगलं युगपत् कारयेत्ततः ॥ १३५ ॥
अधः कनिष्ठावष्टब्धे मध्यमे विनियोजयेत् ।
तथैव कुटिले योज्ये सर्वाधस्तादनामिके ॥
बीजमुद्रेयमचिरात् सर्वसम्पद्विवर्द्धिनी ॥ १३६ ॥
मध्यमे कुटिले कृत्वा तर्जन्युपरि संस्थिते ।
अनामिके मध्यगते तथैव हि कनिष्ठिके ॥ १३७ ॥
सर्वा एकत्र संयोज्या अंगुष्ठपरिपीडिताः ।
एषा तु प्रथमा मुद्रा योनिमुद्रेयमीरिता ॥ १३८ ॥
अन्योन्याभिमुखौ हस्तौ कृत्वा तु ग्रथितांगुली ।
अंगुष्ठ-मध्यमे भूयः संलग्ने सुप्रसारिते ॥
महामुद्रेति विख्याता परा मुक्तिकरी तथा ॥ १३९ ॥
एता मुद्रा महेशानि त्रिपुराया मयोदिताः ।
पूजाकाले प्रयोक्तव्या यथानुक्रमयोगतः ॥ १४० ॥
बामहस्तेन मुष्टिन्तु बद्ध्वा कर्णप्रदेशके ।
तर्जनीं सरलां कृत्वा भ्रामयेन्मनुवित्तमः ॥
सौभाग्यदण्डिनी मुद्रा न्यासकालेऽपि सूचिता ॥ १४१ ॥
अन्तरंगुष्ठमुष्ट्या तु निरुध्य तर्जनीमिमाम् ।
रिपुजिह्वाग्रहा मुद्रा न्यासकाले तु सूचिता ॥ १४२ ॥
बद्ध्वा तु योनिमुद्रां वै मध्यमे कुटिले कुरु ।
अंगुष्ठौ च तदग्रे तु मुद्रेयं भूतिनी मता ॥ १४३ ॥
वाममुष्टिं विधायाथ तर्जनी-मध्यमे ततः ।
प्रसार्य तर्जनीमुद्रा निर्दिष्टा वज्रपाणिना ॥ १४४ ॥
इतीदं कथितं भद्रे मुद्राणां लक्षणं स्फुटम् ।
पूजाकाले जपे स्नाने देवतासन्निधायकम् ॥
गोप्यं कुरु महादेवि न देयं कितवे शठे ॥ १४५ ॥

इति श्रीवामकेश्वरतन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे मुद्रानिघण्टुः समाप्तः ।

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Binding a tight fist by the right hand its fore finger should be placed on the nose slightly pressing it. This is Vismaya Mudrā depicting the feeling of surprise. 103

The right thumb be bound within the left fist. This is Nāda Mudrā. 104a

The forefinger and the thumb be joined at the tips. This is Vindu Mudrā. 104b

Left hand facing downwards be placed on upward facing right hand, the fingers of both hands should clasp each other, and the entire formation then be turned upside down. This is Saṁhāra Mudrā formed at the time of requesting the Deity to depart. 105

Place the left palm on the back of right hand and then join both the thumbs across the hands so placed. This is Matsya Mudrā. 106

Join the fore finger of left hand with the little finger of right hand. Again join the fore finger of right hand with the thumb of the left hand and raise the thumb of right hand. Now take the middle and ring fingers of the left hand and touch them with the right palm of right hand. Now the right hand be positioned like the back of a tortoise. This is the Kūrma Mudrā exhibited at the time of Concentration upon the Deity.

Bind a fist of the left hand enclosing the thumb inside. Bend the middle, ring and little fingers of right hand and the tip of the thumb be placed on the middle joint of the fore finger. Now the left fist be placed on the right hand so formed, and the Sadhaka should fix his eyes on the right of the hands so positioned. This is the Muṇḍa Mudrā. 107-111

Yoni, Bīja and Bhūtinī Mudrās also deserve description.

Place both palms facing downwards one on the other. The little and middle fingers should be entwined with each other. Both the ring fingers should be joined with each other. Keep both the fore fingers separate. Now with the thumbs and ring fingers of both hands tightly bind the rest of the fingers so

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

English Translation of Mudrānighaṇṭu continued—

that they touch at their tips. This is Dānava-dhūmaketu Mudrā. 113-114

Open the mouth, extend the tongue forward and move it bending downwards. Keep both the fists by the sides. This is Lelihānā Mudrā. 115

Those who know the Yoni, Māyā, Adhara, Indra, Vadhū and Kūrca in the order, should at the time of pronouncing Bīja also exhibit the Mudrās. 116

Fore, middle and ring fingers be made equal and face downwards. The little finger be kept straight. This is Lelihānā Mudrā exhibited at the time of Consecration of the Deity.

The fore, middle, ring and little fingers of both hands be joined with each other and then both palms be so joined that they perfectly touch at the lower end. Now both the thumbs be placed at the roots of the respective little fingers. This is Mahāyoni Mudrā. 117-118

Now the Mudrās described in the Vāmakeśvara Tantra are being elaborated. 119

Śrī Śiva said : Listen O Devi, I am now describing the Mudrās which provide all the Siddhis. Now listen to the Mudrā which brings the Sādhaka near Tripurā Devī. 120

Placing both the hands on the back cross-wise the thumbs be joined equally. The ring fingers be extended inside and fore fingers bent. Little fingers be joined at their own places. This is Trikhaṇḍa Mudrā exhibited at the time of Invocation of the Tripurā Devī. 121-122

Keeping the middle finger in the middle, the thumbs and little fingers be joined. Fore finger should be kept straight and ring finger placed over the middle. This is the first Saṁkṣobhakāriṇī Mudrā. 123

When in the above-mentioned Saṁkṣobhakāriṇī Mudrā the middle finger is released it becomes Vidrāvaṇī Mudrā. 124

Little and ring fingers along with the middle and fore fingers be joined and made equal at the tips. Then making a

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

hook of the middle finger it should be placed on the little and ring fingers, and the thumb should also be joined with it. This is the Ākarṣiṇī Mudrā which attracts all the three worlds. 125-126

Make a cavity by joining both hands and then the fore fingers be bent like a hook. Similarly the middle, little, and ring fingers be bent in this order and then all of them should tightly be joinded with the tip of the thumb. O Parameśvarī ! this is the Vaśyakarī Mudrā. 127-128

Placing both hands in front, the middle finger should be joined with the middle, and the little with little. Ring finger-should be kept straight and joined and both fore fingers be kept outside so that the thumbs may be kept straight on the nails of the middle fingers. This is the Unmādinī Mudrā wich excites the women. 129-130

Both the ring fingers be bent like hooks and joined together facing downwards. Again, both the fore fingers, in the same order be bent and joined similarly. This is the Mahāṅkuśā Mudrā which fulfills all desires. 131

O Devi ! The left hand be placed on the right and right on the left; then the little and ring fingers in the same order be joined. The fore fingers be place one upon the other. Both the middle fingers be raised upwards above all. Thumbs should be kept straight. This is the best of all, the Khecarī Mudrā.

Crossing both the hands in a crecent form, both the thumbs be joined with the fore fingers. From below both the little fingers be joined with the middle fingers. In the same manner ring fingers be joined at the bottom in slightly bent form. This is the Bīja Mudrā which quickly increases all kinds of wealth. 135-136

Bent middle fingers be placed over the fore fingers. In the same manner the ring and little fingers be also bent and then all be joined together and pressed by the thumb. This is the first Yoni Mudrā. 137-138

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

Placing both hands forward all their fingers be entwined with each other. Thumb and middle fingers be then joined and extended. This is Mahā Mudrā, which provides supreme emancipation. 139

O Maheśāni ! Mudrās of Tripurā described by me should be exhibited at the time of worship in their mentioned order.

Making a fist of the left hand it should be taken near the ears. Making fore finger straight, a high Sādhaka who knows the Mantras, should turn it in a circular manner. Euhibited at the time of Nyāsa also, this is the Saubhāgyadāyinī Mudrā.

Keeping the thumb inside the fist it should be pressed by the fore finger. Exhibited at the time of Nyāsa is this, the Ripujihvā Mudrā. 142

Making the Yoni Mudrā one should bend the middle fingers. The tips of the thumbs be placed at the tips of the middle fingers. This is the Bhūtinī Mudrā. 143

Pressing the fore and middle fingers one should bind a fist by the left hand. The fisted right hand should then be hardened and its fore finger point forward. This is Tarjanī Mudrā. 144

The characteristics of each of the Mudrās have been described separately, which at the time of Worship, Japa and Bathing when exhibited bring the Sādhaka nearer to the Deity. These should be kept secret and not disclosed to a treacherous person. 145

End of the Mudrā Nighaṇṭu
described in the Vāmakeśvara Tantra
during a discourse between
Umā and Maheśvara.

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

वर्णबीजकोषः

शब्द — अर्थ

अंशु:—उ
अंशुमान्—अ।ऐ
अंशुकम्—ह्सौम्
अकुलम्—हं
अकूपार:—रूँ
अक्रूर:—ठ
अक्षति:—ट।य।यँ
अक्षम्—ऊँ।ब्री
अक्षरात्मिका—:(अ:)
अग:—द।रूँ
अगस्त्य:—औ
अँगिर:—र।रँ
अगुण:—ॐ
अग्नि:—इ।ऋ।ए।ऐ।र।रँ।हं
अग्निक्रान्ता—स्वाहा
अग्निवधू:—स्वाहा
अग्निबीजम्—रं
अग्निवल्लभा—रं
अग्निशुद्ध:—ई
अग्निसुन्दरी—ई
अघोर:—ओ।अं।हं
अंकुश:—भ्न।ट।क्रौँ
अंकुशज:—ऋ
अंकुशी—अ।ञ
अंकुशम्—ई।क्रों
अङ्गद:—औ
अङ्गिरा:—ए।ऐ

शब्द — अर्थ

अंगुलि:—ञ
अंगुलिमूलम्—घ
अंगुष्ठम्—आ
अचल:—द।ब।रूँ
अचलकीला—ल।लँ
अचला—ई।ल।लँ
अच्छासिनी—न
अच्युत:—आ।उ।क्लीं
अजर:—अ।हं
अजगत्प्राण:—ट।य।यँ
अजरामर:—ग
अज:—ऐ।स।ठं।द्रौं
अजागल:—ॡ
अजित:—अ।इ।उ।ग।क्लीं
अजेश:—ज।भ्न
अजेश्वर:—भ्न
अञ्जनम्—ङ।ज
अञ्जनी—ङ
अटवी—ज
अट्टहास:—ए।ग।स।ह।भ्न
अट्टहासिनी—न
अण्डज:—क।म।कँ
अतिथीश:—ॠ
अतिकाल:—म
अत्रि:—द
अतीता—ख
अत्रिनेत्रज:—ऐ।ठं।स।द्रां

शब्द — अर्थ

अतुला—ग
अत्रीश:—द
अत्यय:—घ्रुं
अदिति:—ल।लँ
अत्युग्र:—ख्रीं
अथर्वदेहजा—ॡ
अद्धा—ठ।न
अद्रि:—द।रूँ
अद्रीश्वर:—द
अद्रिसुता—ॠ
अधर:—ए।ऐं।ऐँ
अधरोष्ठ:—ऐ
अधिघण्टिका—:(अ:)
अधोक्षज:—अ।उ।क्लीं
अधिरूढ़ा—इ
अधोदन्त:—ओ
अधोदन्तग:—औ
अध्यर्णम्—ए
अनङ्ग:—ई।क।ख।ह।क्लीं।हँ
अनङ्गमदनातुरा—त
अनङ्गमालिनी—लँ
अनङ्गमेखला—च
अनङ्गवादिनी—यँ
अनङ्गरुत्—आ
अनङ्गा—ज
अनङ्गांकुशा—श
अनन्तम्—आ।क्ष।ख

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ

अनन्त:—आ।ऋ।लृ।औ।लँ ं(अ)।:(अ:)ह।क्ष
अनन्तक्षय:—क्ष
अनन्ता—:।ल।लँ
अनन्तेश:—आ
अनन्यज:—इ।क।क्लीं
अनलमण्डल:—क्ष
अनल:—र।रँ
अनलवल्लभा—स्वाहा
अनुग्रहेश:—औ
अनादिक:—ए।त
अनामिका—ॠ
अनिरुद्ध:—अ।:।वं
अनिल:—ट।ढ।य।यँ
अनुम्निनी—भ
अनुग्रहेश्वर:—औ
अनुस्वार्या:—(अ:)
अनुत्तर:—अ
अनुत्तरवर्णक:—ॐ
अनुत्तराक्षर:(रो)—अ
अनुनासिक:—।ं।ङ।ञ।न
अन्तम्—म
अन्तक:—क।ग।ण।म।ष
अन्तविता—न
अन्तस्थिता—ऋ
अन्तिकम्—क
अन्तिमस्वर::—(अ:)
अन्त्य—क्ष
अन्त्यवाण:—स:
अन्धकार:—ङ
अन्धकारिणी—ओ

शब्द अर्थ

अन्तरिक्षम्—आ।क्ष।ख।ह।हँ
अन्तिम:—क्ष।ए
अन्धकरिपु:—ए।ग।स।ह
अन्धतम:—औ
अन्धम्—व।वँ
अन्य:—न
अपगारिक:—र।रँ
अपराजिता—लृ।वँ
अपर्णा—च
अपार:—ॐ
अपांनाथ:—रूँ
अपांपति:—रूँ
अप्पितम्—र।रँ
अबलम्—व।वँ
अब्ज:—ऐ।ं।स।द्राँ
अब्जयोनि:—क।म
अब्धिद्वीपा—ल।लँ
अब्धिबीजम्—रूँ
अब्धिमेखला—ल।लँ
अब्धिरूपा—इ
अब्धिशयन:—अ।उ।क्लीं
अभाव:—ठ
अभ्रम्—आ।ख।व।ह।वँ।हँ
अभिख्या—ए
अभ्रपुष्पम्—व।वँ
अमति:—ऐ।ं।स।द्राँ
अमरनायक:—उ
अमर:—क्ष
अमरेश:—इ।उ।ल।:
अमर्त्यकृत्—स
अमृतदीधिति:—ऐ।ं।स।द्राँ

शब्द अर्थ

अमृतबीजम्—वं
अमृतम्—अ।लृ।ए।ओ।:।व।जूँ।वँ
अमृता—ए।ऐ।:
अमृताकर्षिणी—ं(अ)
अमृताक्ष:—स।वँ
अमृताद:—ट
अमृताधरा—:(अ:)—
अमृताधारशायिनी—ऐ
अमृताद्य:—ठ
अमोघा—ठ।लँ
अम्बरम्—आ।ख।ह।औं।हँ।हसौम्
अम्बा:—ऋ।लृ।ं(अ)
अम्बिका—ध
अम्बु—व।वं
अम्बुजन्मा—ऋ
अम्बुजम्—ठ
अम्बुद:—ॠ।वं
अम्बुधि:—आ।थ
अम्बुभृत्—वं
अम्बुसू:—ऋ
अम्बुधा—व।वँ
अम्भ:—व।वँ
अम्भोजम्—ठ
अम्भोधि:—रूँ
अम्भोनिधि:—रू
अम्भोराशि:—रूँ
अरणि:—र।रँ
अरियुक्—लँ
अरिसूदन:—अ।उ।क्लीं

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द	अर्थ
अरुः	न
अरुणः	उ।म।ह
अरुणा	ङ।ठ।त।हँ।ज्म्रीं। म्क्ष्मूं
अर्क	ॠ।लृ।ॡ।म।ह।हं
अर्कबन्धुः	घ
अर्कमण्डलः	ञ
अर्चिः	उ
अर्चीशः	ऊ।लृ
अर्णः	व।वँ
अर्णवः	रूँ
अर्वगण्डो	ख
अर्थः	श
अर्धः	ए।ङ
अर्धचन्द्रः	ट
अर्धनारीशः	ढ
अर्धनारीश्वरः	ढ
अर्धबन्धुकः	ओ
अर्धमात्रा	ः।(अः)।ए
अर्धमात्रिका	लृ
अर्धेन्दुः	ं(अं)।ः(अः)।ट
अर्धचंः	लृ।लृ
अर्बुदः	ॠ
अर्यमा	आ।म
अर्हः	इ।ल
अलकनन्दा	लृ
अवनिः	ल।लँ
अवनी	ल
अवनीधरः	द।रूँ
अवलम्बिनी	च
अवहारिता	लं
अवमः	झ।आवँ।हं
अव्यक्तः	न।ॐ
अश्वः	ः(अः)
अश्वरः	न
अश्मकः	नमः
अश्मरी	नमः
अश्मरीशः	ओ
अश्विनी	स
अश्वी	अ
अष्टकः	ॠ।ए।ट
अष्टकर्णः	क।म।कँ
अष्टमी	ॠ
अष्टमूर्तिः	ए।ग।स।ह
अष्टसिद्धिभूः	ॐ
अष्टाक्षरः	ॐ
अष्टाशब्दः	ॐ
असिता	ल।लँ
असिताङ्गः	इ।ग
असिभीषणा	ओ
असिः	झ
असितः	लृ।झ
असुरा	ः(अः)
अस्त्रम्	फट्
अस्थिधातुः	श
अस्थिमाली	ए।ग।स।ह
अहम्	हं
अस्थिसंज्ञः	श
अहर्पतिः	म
अहङ्कारः	फ, ड
अहङ्काराकर्षिणी	इ
अहस्करः	म।घ
अहार्यः	द।रूँ
अहिद्विट्	इ।ल

॥ आ ॥

शब्द	अर्थ
आः	क।म।कँ
आकर्षणम्	वषट्
आकल्पितः	झ
आकारः	अ
आकाशम्	आ।ख।ग।हँ
आकाशः	आ।ख।ह
आकाशतरः	ङ
आकांक्षा	आ।ॐ।झ
आकूलबीजम्	रमरलमरक्षइहसई
आकृतिः	झ
आखण्डलः	इ।ल
आखुगः	गँ
आगममालिनी	ण
आग्नेयः	य।र
आज्ञाचक्रेश्वरः	क्ष
आज्यपा	क्ष
आत्मकम्	प
आत्मज्ञाना	ऐ
आत्मज्ञः	झ
आत्मबीजम्	अ
आत्ममुखी	ट
आत्मशक्तिः	च।छ।ज
आत्मभूः	इ।क।कँ
आत्मा	अ।आ।ऊ।ं(अं)हूं

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ

ह्सौ:
आत्माकर्षिणी—ए।ओ
आत्मानाभिक:—ङ
आत्मान्तकेश्वर:—ऋ
आत्मिकभू:—ओ
आदरसू:—ऊ
आदर:—:(अ)
आदि:—ॐ।क
आदित्य:—ऋ।ङ
आदित्यवर्णा—ठ
आदिदेव:—आ।ऊ।क्लीं
आदिबिन्दु—ङ
आदिभूता—ठ
आदिशक्तिभू:—:(अ:)
आदिस्वर:—अ
आदिम—ध
आदिमा—ल।लँ
आद्य:—अ
आद्या—ज।ट।ल।लँ
आद्याबीजम्—क्रीं
आराधामभू:—ध
आधारशक्ति:—ए
आनन्दम्—ड।हं
आनन्द:—उ
आनन्दा—ऋ।ठ
आनन्दाकर्षक:—ओ
आन्त:—इ
आन्वीक्षिकी—ज
आप:—व।वं
आपसन्धि:—ऊ

शब्द अर्थ

आपूर्णम्—ऋ
आप्त:—अ
आप्ततम:—आ
आप्यायनी—ओ
आमुक्ति:—थ
आमोदा—झ
आम्नातकेश्वर:—लृ
आयुधं—फट्
आलापिनी—च
आलय:—क्ष
आवक:—ट।य।यँ
आशयाश:—र।रँ
आशुग:—ट।ढ।ण।य।यँ
आशुशुक्षणि:—र।रँ
आश्रयाश:—र।रँ
आषाढी—त
आषाढीश:—ण
आसिका—ऐ
आसुर:—म
आस्यराट्—आ
आस्फुजित्—ब्रीं
आह्लादिनी—द

॥ इ ॥

इक्षु:—ष
इच्छा—झ
इड़ा—ल।लँ
इडिका—ल।लँ
इन्दिरा—इ।लॄ।श्रीं
इन्दु:—ऐ।ठं।स।द्रां
इन्द्र:—इ।ल

शब्द अर्थ

इन्द्रचाप:—ऊ
इन्द्रजनक:—क्लीं।रूँ
इन्द्रधनु:—झ
इन्द्रधाम—ऊ
इन्द्रबीजम्—इ।लं
इन्द्रसू:—इ
इन्द्राक्षी—प
इन्द्राणी—इ।ऐ।च।प
इन्द्रादि:—ॐ
इन्द्रावरज:—ग्र।उ।क्लीं
इन्द्रियम्—ख
इन्धिका—उ
इर:—य
इरा—य।ल।व।लँ।वँ
इरेश:—आ।उ।क्लीं
इला—ल।लँ
इलिका—ल।लँ
इषु—:(अ:)

॥ ई ॥

ईकार:—श्रीं
ईर:—य
ईरा—ल।लँ
ईश:—ए।ऋ।लॄ।(अं)।ग।न।स।सौ।ह।हं
ईशनेत्रम्—झ
ईशान:—(अं)।ए।ग।स।ह।:
ईशानपति:—ङ
ईशानबीजम्—हं
ईशानवल्लभा—ह्रीं
ईशानी—ई

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ

ईश्वरः—आ।ई।ऊ।ए।ओ।ग।न।प।म।स।ह
ईश्वरी—ढ।र।ह्रीं
ईहा—ॐ

॥ उ ॥

उः—ए।ग।स।ह
उग्र—उ।ए।(अं)।ग।ढ।स।ह।हूं
उग्रकालः—म
उग्रगन्धिकः—ग्लौं
उग्रदर्पः—ह्रूं
उग्रबन्धनम्—म
उग्रभैरवी—ऐ।ऐं
उग्रशूलधृक्—ध
उग्रशेखरा—ऌ
उग्रहासिनी—ॡ
उग्रा—आ।ऋ।क।ख।म।रं
उग्रायुधः—ख
उच्चसंहर्ता—न
उच्चाटनम्—ज
उच्छूनकम्-च्छ्रीं
वर्ण-ख
उज्जयिनी—थ
उज्जयिनीपतिः—थ
उडु—त्रीं
उडुपः—ए।द्रीं
उडीशेशः—प
उत्कारी—व
उत्तमः—ज।ट
उत्तरभैरवः—ऐ

उदकम्—व।वं
उदजः—आ
उदरम्—म
उदर्चिः—र।रँ
उदारकेशः—ड
उदितात्मा—ङ
उद्गारिणी—व
उद्गारी—व
उद्दाली—त्र
उद्देश्यः—ओ
उद्भिज्जरूपिणी—ओ
उद्यानपदेश्वरी—ल
उन्नतिः—त
उन्मत्तः—ऐ।स
उन्मत्तभैरवः—ॡ।ङ।ॐ
उन्मत्तभैरवी—ऐ
उन्मत्तोन्मत्तकः—इ।क।क्लीं
उन्मादनम्—स
उन्मादिकः—ध
उन्मादिनी—ई।ॡ।छ
उपधात्मिका—ओ
उपध्वनिः—ड
उपलम्—क्रूं
उपलः—क्रुं
उपशान्तिकृत्—ॡ
उपस्थः—म
उपस्थाना—च
उपहारकः—प
उपान्त्यः—ल
उपान्त्यगः—लु

उपेन्द्रः—अ।उ।क्लीं
उभयदः—ॐ
उमा—इ।उ।:(अः)ख।द।फ
उमाकान्तः—ए।ग।ण।स
उमापतिः—ए।ग।स।ह
उमेशः—आ
उरगः—द
उरोजः—ज।जँ
उरोरुह—ज
उर्वरा—ल।लँ
उर्वशी—आ
उर्वी—ल।लँ
उल्कामुखी—औ
उशनाः—भ्रौं
उषर्बुधः—र।रँ
उषर्बुधप्रिया—स्वाहा
उषा—त्र
उष्मा—र
उष्मादः—ऊ
उष्णरश्मिः—औ।म
उष्मवर्ण—र
उष्माणः—श।ष।स।ह
उष्माहृदयः—र

॥ ऊ ॥

ऊकारान्त—ऋ
ऊरुद्वयात्मकः—त
ऊरुमूलम्—त
ऊर्जम्—व।वँ
ऊर्ध्वम्—ए।ऐं
ऊर्ध्वकेशिनी—उ।ऊ।ग।भ

For Private and Personal Use Only

शब्द — अर्थ

ऊर्ध्वकेशी—ए
ऊर्ध्वग:—ए
ऊर्ध्वदन्त:—ए।ओ
ऊर्ध्वदेव:—अ।उ।क्लीं
ऊर्ध्वबीजम्—ऐ
ऊर्ध्वमातृका—औं:
ऊर्ध्वमुखा—त
ऊर्ध्वमुखी—ॠ।ओ।त
ऊर्ध्वमुखम्—ॅ(अं)
ऊर्ध्वमूर्त्ति:—ऋ
ऊर्ध्वरेता:—ए।ग।स।ह
ऊर्ध्ववापी—न
ऊर्ध्वबिन्दु—ँ
ऊर्ध्वोष्ठ—ए।ओ
ऊर्मि:—व।वँ।प्लूं
ऊर्मिमाली—हूँ
ऊर्मी—ब

॥ ऋ ॥

ऋक्प्रदा—ञ
ऋक्य:—अ
ऋक्षम्—त्रीं
ऋच्छम्—त्रों
ऋतम्—व।वँ
ऋतधामा—क्लीं
ऋद्धि:—उ।ऋ।लृ।क।ख।ढ।ल
ऋद्धिदा—ए
ऋद्धिराट्—ऋ
ऋपु:—ऋ
ऋभुक्षा:—इ।ल
ऋषिकुल्या—लॄ
ऋषिसूदन:—ऋ
ऋषीश्वर:—ऊ
ऋष्या—ऋ

॥ ए ॥

एक:—ओ।ॐ
एककर्त्तरी—ग
एककृत्—भ
एकदन्त:—ऋ।लृ।गँ
एकदन्ता—ॠ
एकदृष्टक:—ए
एकनेत्र—छ।गँ
एकनेत्रान्त:—ज
एकनेत्रेश्वर:—छ
एकपात्—ऋ।ए।ङ
एकपाद:—ऋ।छ।ज।ठ।ड
एकबुद्बुद:—ॅ(अं)
एकमात्र:—अ
एकमात्रा—ऊ
एकरुद्र:—औ।ङ
एकरूप:—च
एकवाम:—छ
एकशृङ्ग:—अ।उ।क्लीं
एका—ज
एकांघ्रि:—लृ
एकादशी—ए
एकाम्र:—लॄ
एकाम्रपीठिका—लॄ
एणतिलक:, एणाङ्क:—ऐ।ँ।स।द्रां
एलापुरनिवासिनी—ढ
एलापुर:—ढ

॥ ऐ ॥

ऐन्दवम्—ऊ
ऐन्दवी—ई
ऐन्द्रम्—ई।र
ऐरावत:—ऐ
ऐश्वरी—उ।ढ
ऐश्वर्यम्—ए

॥ ओ ॥

ओङ्कारपीठग:—ख
ओषधीश:—य।ँ।स।द्रां
ओष्ठ:—ए।ओ
ओष्ठनामा—ओ

॥ औ ॥

औदार्यम्—क्षौ
औरस:—औ
औषधात्मिका—औ

॥ क ॥

कम्—ज।ब।वँ
कंसाराति:—अ।उ।क्लीं
कंसारि:—अ।उ।क्लीं
क:—ए
ककुत्—ल।व
ककुद्गत:—ल।व
ककुद्व्रज:—ल
ककुत्ति:—क
कङ्कणम्—ग।भ।व
कङ्कली—ए।ग।स।ह

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ	शब्द अर्थ	शब्द अर्थ
कचङ्कल:—रूँ	कपालिनी—ऊ।:(अ:)।का ङ	करादिग:—क
कचम्—ज	कपाली—ए।का।ख।घ।ट।ठ	कराल:—आ।घ
कचबीजम्—ऊ	कपिल:—र।ह।रँ	कराला—औ
कचसू:—अ	कपिललोचना—ट	करालिनी—आ।इ।ॡ।ं(अं)
कच्छप:—च।फ	कपिला—ट।य	कराली—ग
कच्छेश:—च	कपिलामल:—ह	करिणी—ठ
कज्जज:—का।म।कँ	कपिली—ट	करी—क्राँ
कटकी—क्राँ	कपीश्वर:—ख	करुण:—व
कटप्रू:—ए।ग।स।ह	कफोणि:—ख	करुणा—ख।ज।ह्रीं
कटि:—ट।त	कबन्ध:—व।वँ	करुणाकरा—उ
कटी—क्राँ	कमठ:—च।फ	करेणु—क्राँ
कटु:—इ	कमण्डलु:—ठ	कर्कट:—फ
कटुकपत्रा—ॡ	कमनु:—ख	कर्कशात्मा—ञ
कठिनपृष्ठग:—च	कमलम्—व।वँ	कर्ण:—उ।ऋ
कण्ठ:—:(अ:)	कमला—इ।उ।ॡ।का।ख।श्रीं	कर्णदक्ष:—उ
कण्ठक:—उ।:(अ:)	कमलाक्षी—स्त्रीं	कर्णबिन्दु:—उ
कण्ठेकाल:—ए।ग।स।ह	कमलाप्रिया—उ	कर्णिकी—क्राँ
कण्ठोष्ठम्—ओ।औ	कमलावती—च	कर्पूरान्त:—ग
कदा—घ	कमलावेश:—उ	कर्तृकाधरा—ज
कन्द:—ल	कमलासन:—का।म।कँ	कर्बुरम्—व।वँ
कन्दर्प:—इ।क।क्लीं	कमलोद्भव:—का।म।कँ	कर्बुरा—क
कन्दर्पाश्रम्—ऐं	कम्बलम्—त्र।वं	कर्मजम्—छ
कन्धि:—रूँ	कर:—ं(अं)।क	कर्मप्रिया—सौ
कन्या—ं(अं)	करकम्—क्रुं	कर्मसाक्षी—ॡ
कन्यास्तन:—:(अ:)	करका—क्रं	कर्षिणी—आ।ॡ।ओ।अं
कन्यास्तननिभ:—:(अ:)	करटी—क्राँ	कलम्—क
कपन्धम्—व।वँ	करण:—उ।औ	कलकण्ट:—स
कपर्दिनी—ऋ।ब।भ	करतल:—ठ	कलकण्ठा—ष
कपर्दी—ए।ऐ।ओ।ग।ण।स।ह	करभी—क्राँ	कलत्रम्—छ।दे
कपाल:—ॡ	करमूलं—व	कलभा—स

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द — अर्थ

कलशः—म।व
कलशध्वनिः—व
कलहप्रिया—ज
कलहंसप्रिया—झ
कला—ई।:(अः)।क।ॐ।ह्लौं
कलात्मा—ठ
कलाद्यं—क्रों
कलानिधिः—ऐ।ॐ।स।द्रां
कलापूर्णा—अः
कलामयी—ई
कलावती—ॠ।क।च
कलावाणी—ॐ
कलावान्—ऐ।ॐ।स।द्रां
कलाशक्तिः—क
कलिका—ह
कलोत्तरीयः—ई
कल्पः—ध्रुं
कल्पना—ए
कल्पलता—ॠ
कल्पान्तः—ॠ।छ।ध्रुं
कल्मषम्—ॠ
कल्मषा—ऌ
कल्याणम्—श
कल्याणी—क।ख
कवचम्—हुं
कवलकम्—क
कविः—ऌ।ह।ब्रौं
कविबीजम्—ब्रों
कवोस्कः—ह
कव्यवहा—क्ष

काकिनी—ओ
काकिनीबीजम्—क
काकोदरः—द
काकोदरी—ण।त
कांक्षा—झ
काण्डम्—व
कात्यायनी—द
कान्तः—इ।उ।ऌ।ऐ।ॐ।क।ख।ग।स।क्लीं।द्रां
कान्ता—:(अः)।ग।स्त्रीं
कान्तिः—आ।उ ऌ।ॡ।ङ फ।श।प।ह।हँ
कान्तिगुह्या—ङ
कान्तिदा—घ
कान्तिमान्—इ।ई।क।क्लीं
कान्यकुब्जकः—ऊ
कान्यकुब्जभूः—ऊ
कापीशम्—ॐ।ब्रीं
कामः-अ।इ।ं(अं)।क।छ।ड क्ष।क्लीं
कामकूटम्—ऐ।ह्स्रौं
कामगः—इ।क।क्लीं
कामगुह्यकः—:(अः)
कामगोलकः—उ
कामघ्न—उ
कामचारः—इ।ऊ।क।क्लीं
कामचारविहारिणी—छ
कामदः—आ।इ।क।क्लीं
कामदा—क।छ
कामधुक्—प

कामधूमकः—ष
कामधेनुः—क।की
कामध्वजा—ॡ
कामनाशः—उ
कामप्रिया—ङ
कामबीजम्—क।क्लीं।क्रीं ह्स्क्ल्रीं
काममर्ता—छ
काममाता—छ
कामराजः—आ।क्लीं
कामरूपम्—ऐ
कामरूपः—अ।ए।क।श
कामरूपा—क।श
कामरूपिणी—क
कामरूपी—ख।घ।श
कामवर्धनः—इ।ॡ।क।क्लीं
कामवाणः—द्रां।द्रीं। क्लींब्लु।सः
कामा—क्ष
कामाकर्षिणी—अ
कामाख्यः—घ
कामाख्या—घ
कामास्त्रम्—ह्लीं
कामिकः—त
कामी—इ।ॠ।क।त।।क्लीं
कामुकः—इ।क।क्लीं
कामिका—क।त
कामिनी—अ।इ।क।ख।ग।स्त्रीं
कामिनीमध्यकर्णकः—त
कामिनीमध्यवर्तकः—त

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द	अर्थ
कामेशी	अ।इ।आं।क्लीं क्लह्रीं
कामेश्वरी	आ।ख।ङ क्लह्रीम्
कामेश्वरीवाण:	यांरां लांवांशां
कामेश्वरपीठोपसेवन:	ण
कामोद:	ज
कामोदरी	त
काम्यिनी	क्लीं
काम्या	घ
काय:	क्ष
कायिनी	झ
कारखाग्नि:	ख
कार्त्तवीर्यार्जुन:	फ्रों
कार्त्तिकेय:	ङ
कार्मुकम्	ॠ
कालम्	हूँ
काल:	लृ।:।ॐ।ख।छ।भ।म।ष।क्ष।हूं
कालकर्षिणी	ऐ
कालकल्पा	च
कालकारिका	ई
कालकूटा	उ।ओ
कालकृष्ण:	प
कालजिह्वा	आ।ल।क्ष
कालञ्जर:	ए।ग।स।ह
कालनिशा	आ
कालनेमिरिपु:	अ।उ।क्लीं
कालपूर्णा	अ:
कालपोता	ञ
कालबीजम्	ञ
कालभद्र:	म
कालभैरवी	आ
कालरात्रि:	आ।लृ।ऐ।औ।का।छ।प।फ।र।ह्र।म्
कालरात्र्याग्रा	आ
कालरूप:	घ
कालरूपा	ग
कालरूपी	ख
कालवक्त्रा	उ
कालसंकर्षा	ख
काला	:(अ:)
कालसुन्दरी	ं(अं)
कालाग्नि	क।ह्स्रौं
कालादि:	भ
कालानल:	हूं
कालिका	ॠ।त।क्रीं
कालान्तक:	उ
काली	अ।क।ख।ङ।क्रीं
कालेश:	म
काव्यम्	भ्रों
काव्य:	लृं।बौं
काशिका	आ
काश्यपी	ल।लँ
काशीनाथ:	ए।ग।स।ह
काष्ठा	ट
काष्ठरूपा	घ
किल्विषम्	ॠ
किङ्कर:	झ
किङ्करी	ऊ
किङ्करीबीजम्	ॠ।दीं
किङ्किणी	ॠ।घ।ह्लीं
किञ्जल्क:	झ
किन्नर:	नम:
किन्नरी	ज
कीनाश:	ञ
कीर्त्ति:	अ।इ।ॠ।ए।घ
कीलालम्	व।वँ
कु:	ठ।ल।लँ
कुक्कुटी	ङ
कुक्षम्	क्ष
कुक्षि:	झ।प
कुच:	ज
कुचमण्डलम्	झ
कुटिलरूप:	द
कुज्ञानी	ञ
कुञ्जर:	क्रौं।पां
कुब्जा	फ
कुटिल:	उ।ल
कुटिला	ट।द
कुटिलारूप:	द
कुटिलाश्रोत्रं	उ
कुट्टार:	द।रूँ
कुण्डलम्	:(अ:)।ठ।स
कुण्डलद्वयम्	:
कुण्डलवक्त्रम्	:
कुण्डली	ग।स।ह्लीं
कुण्डलीश:	ॐ
कुण्डिका	क

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द — अर्थ

कुण्डोदरी—ॡ
कुत्सनःक
कुत्सितावेषः—क
कुन्ती—क्रौं।क्रों
कुबेरः—द
कुबेरदृक्—ॣ।ॡ
कुबेरबीजम्—रां
कुब्जः—ं(अं)
कुब्जा—ं(अं)
कुब्जाभा—छ
कुब्जिनी—न
कुमारः—ङ।श
कुमारसूः—ॣ
कुमुदः—ट
कुमुदिनीपतिः—ऐ।द्रां
कुमुददेशः—ऐ।ॐ।सा।द्रां
कुमोदकः—अ।उ।क्लीं
कुम्भः—ॡ।प
कुम्भतृतीयकः—य
कुम्भी—क्रां
कुरङ्गाक्षी—अ।।क्लीं
कुरुकुल्ला—आ।ऐ
कुलम्—ए।श।स।ह।हं
कुलकौलिनी—श
कुलनायकः—ऋ
कुलमार्गस्थितः—ग
कुलमालिनी—क
कुलशालिनी—ट
कुलसुन्दरी—ॣ।घ
कुलाचलः—ए
कुलीरः—फ
कुलोद्भवा—ए
कुलान्तकनिवासिनी—ग।द
कुलान्तर्क्षम्—ङ
कुलान्तालयवासिनी—ङ
कुलेश्वरः—ए।ग।स।ह
कुल्ला—इ।ख
कुल्लुका—ं(अं)
कुशम्—व।वँ
कुसुमम्—क
कुसुमायुधः—श।क्लीं
कुसुमी—ॡ
कुसुमेषुः—इ।क।क्लीं
कुहूः—ऊ।भ
कूजिनी—ब
कूटम्—श।क्लीं
कूटः—ह
कूटत्रयम्—ऐं।क्लीं।ह्रीं
कूटपाणिः—ट
कूर्चम्—हूं
कूर्दिनी—ब
कूर्परः—ख।छ
कूर्मः—च।फ
कूर्मेश्वरः—च
कूलङ्कषः—ॡ
कूष्माण्डी—औ
कृत्—घ।ज
कृतरूपिणी—ह्रीं
कृतान्तः—ज
कृतान्तकः—ं(अं)
कृतान्तकृत्—ठ
कृतिः—ं(अं)
कृती—ॡ
कृतीशः—ॣ
कृत्तिवासाः—ए।ग।स।ह
कृपा—ऋ।ऐं
कृपाद्वैतः—क
कृपीटम्—व।वं
कृपीटयोनिः—र।रँ
कृशा—ह्रीं
कृशाङ्गिनी—ऐ
कृशानुः—ण।र।रँ
कृशानुरेता—ए।ग।स।ह
कृषा—ए
कृष्णः—अ।उ।थ।द।र।क्लीं
कृष्णगतिः—र
कृष्णबीजम्—क्लीम्
कृष्णवर्त्मा—र।रँ
कृष्णा—थ।र।क्रीं
कृष्णार्चिः—र।रँ
केसराक्षी—भ
केतुः—हुं।ल
केदारः—ं(अं)
केदारपीठः—ं(अं)
केनः—फ
केलिनी—ं(अं)
केलिवल्लभः—औ
केवलः—ं(अं)
केशः—उ।थ।प
केशरी—ठ

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द	अर्थ	शब्द	अर्थ	शब्द	अर्थ

केशवः—अ।उ।क्लीं
केशी—अ।उ।क्लीं
कैटभजित्—अ।उ।क्लीं
कैटभारिः—ख
कैरवी—क
कैलासः—ओ
कैलासनिकेतनः—ए।ग।स।ह
कैलासेशः—ओ
कोकः—ॠ
कोटरः—इ।ई
कोटरा—क
कोटराक्षी—ए।ऐ
कोटरी—इ।ण
कोटरीश्रोत्रम्—ण
कोपः—क्ष
कोपतत्त्वम्—क्ष
कोपनिवारणः—ह
कोमलम्—ॠ।व।वँ
कोलवक्त्रा—उ
कोलगिरिः—उ
कोलगिरिपीठनिवासिनी—उ
कोशः—ष
कोष्ठपीशः—ऐ
कौमारी—उ।ऐ।ओ।घ।च।ञ।ड
कौमुदी—आ
कौमुदीपतिः—ऐ।ऌं।स।द्रां
कौलिनी—ओ।ं(अं)।क।श।क्ष्म्रों
कौशिकी—आ
क्रतुध्वंसी—ए।ग।स।ह

क्रिया—ॠ।ल
क्रुद्धः—म
क्रूटकूपरिरावणः—ह
क्रूरः—ः(अः)
क्रूरतरः—ं(अं)
क्रूरेशः—ं(अं)
क्रोङ्कारः—क्रों
क्रोडकान्ता—ल।लँ
क्रोडपुच्छः—ढ।त
क्रोडाङ्गः—च
क्रोधः—ॠ।ः।क्ष।क्रों।हुं।हूं
क्रोधनः—ऊ।क
क्रोधनायकः—क
क्रोधसंहारः—क्ष
क्रोधिनी—र
क्रोधीशः—क
क्लिन्ना—उ।भ
क्लीववक्त्रम्—ङ
क्लेदिनी—ऌ।ब।क्रों
क्लेदुः—ऐ।ऌं।स।द्रां
क्लेशितः—म
क्वाणः—भ्रौं
क्षणदा—त
क्षतजः—व
क्षतजोक्षितः—र
क्षत्रिणी—छ
क्षपा—त
क्षपाकरः—ऐ।ऌं।स।द्रां
क्षमा—उ।ट।ठ।ध।न।ल।लँ
क्षमावती—क्ष

क्षरम्—व।वँ
क्षरः—ऐ।फ
क्षयः—ऌ।क्ष।ध्रं
क्षया—ठ
क्षान्तिः—उ।ड
क्षान्तिदम्—ध्रुं
क्षामकम्—ध्रुं
क्षामखण्डा—ं(अं)
क्षामा—ह्रीं
क्षायिनी—ङ
क्षारम्—न
क्षारोदधिः—अ
क्षितिः—ज।ल।लं
क्षितिभृत्—द।रूं
क्षीरम्—व।वं
क्षीरसमुद्रजा—श्रीं
क्षीराब्धिः—रूँ
क्षीरिकापीठः—घ
क्षीरोदनन्दनः—ऐ।ऌं।स।द्रां
क्षीरोदसम्भवा—श्रीं
क्षुधा—व
क्षुरकः—ध्रुं
क्षेत्रपः—क्ष
क्षेत्रपालः—क्ष
क्षेत्रपालबीजम्—क्षं
क्षेत्ररूपिणी—ॠ
क्षोभणम्—द्रां
क्षोभिणी—म
क्षौद्रम्—ध्रुं
क्षोणिः—ल।लँ

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द — अर्थ

क्षोणि:—ल।लं
क्षोणिप्राचीरम्—रूँ
क्ष्मा—ला।क्षा।लं
क्ष्मात्मक:—ऐ
क्ष्माभृत्—द।रुँ

॥ ख ॥

खम्—ॡ।ह।हँ
खग:—आ।आं।ॡ।ख।ह
खगवती—ल।लँ
खगा—ट
खचमस:—ऐ।ॐ।स।द्राँ
खञ्जन:—झ
खड्गक:—ख
खड्गबीजम्—खं
खड्गिनी—ख
खड्गी(ण्डी)—घ।ल।व
खड्गीश:—घ।व
खण्डनम्—ल
खण्डनी—ल।लँ
खण्डपरशु:—ए।ग।स।ह
खण्डपर्शु:—ए।ग।स।ह
खद्योत:—ह्लं।ह्लां
खनदा—ट
खप्रबन्धक:—ं(अं)
खर:—ष
खरु—ए।ग।स।ह
खर्व—ङ
खल:—श
खश्वास:—ट।य।यँ
खसंस्थित:—क्ष
खसपर्ण:—का।म।कं
खान्त:—क।ग
खपगा—ॡ
खेचर:—ट
खेचरी—अ।उ।ऊ।ऋ।च।ट।ठ
खेचरीध्वनि:—ण
खेचरीबीजम्—ह्स्ख्फ्रें
खेजर:—ए।ग।स।ह
खेटमुखो—ट
खेरक:—ष
खेलक:—इ।क।क्लीं
ख्यातबीजम्—ख्यूं

॥ ग ॥

गगनम्—उ।ं(अं)।ख।भ।व।ह।हँ
गगनपति:—व
गगनरत्नम्—ग्लूं
गगनाम्बरधारिणी—ण
गङ्गा—ॡ।ग
गङ्गाधर:—ए।ग।स।ह।रू
गङ्गाबीजम्—ॡ
गज:—आ।क्रौं।प्राँ
गजकुम्भ:—ग
गजगामिनी—ॠ
गजमुख:—ग
गजवक्त्रक:—ए
गजसाधनम्—क्रों
गजांकुश:—उ।ट
गजास्य:—गं
गजानन:—ॡ।गँ
गजेन्द्र:—क।ख
गजेश्वरी—झ
गडव:—ॡ
गण्ड:—ॡ
गण्डनामा—ॡ
गणनाथ:—:(अ:)।क
गणनायक:—ॠ।क
गणपतिबीजम्—गँ
गणपालक:—ल
गणराट्—ख
गणाधिप:—ॡ।ढ़।गँ
गणाध्यक्ष:—ग
गणाम्बा—ए
गणेश:—:(अ:)।ग।क्षां।गँ
गणिकाबीजम्—ख्रीम्
गणेश्वर:—ग।क्ष
गणेश्वरी—ऐ
गत:—च।ल
गति:—ज।र
गदाग्रज:—अ।उ।क्लीं
गदाधर:—अ।उ।क्लीं
गदाभृत्—अ।उ।क्लीं
गदिनी—ङ
गदी—ख
गदीश:—ख
गन्ध:—ट।त।श
गन्धर्व—इ
गन्धवती—ल।लँ
गन्धव(वा)ह:—ट।य।यँ
गन्धकर्षिणी—ॠ

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ

गन्धिनी—न
गभस्तिमान्—म
गरुडः—ख।क्षि
गरुडध्वजः—अ।उ।क्लीं
गर्गः—भ्र
गर्जनम्—ह
गर्जितम्—ट
गर्जिनी—ड।ग
गर्भ(र्व)विमोचनः—स
गर्भशक्तिः—:(अः)
गलत्—च
गलः—स
गाथा—ग।ल
गाथागन्धर्वगः—स
गान्दिनी—लृ
गायकः—र
गायत्री—अ।ग।भ्र।ॐ
वर्ण—ग
गायत्रीबीजपञ्चांशः—ॐ
गायनः—इ।क।ज।ल।क्लीं
गारुडी—ॠ
गिरिः—उ।ट।द।व।रूँ
गिरिकर्णिका—ल।लँ
गिरिजः—ञ
गिरिजा—व
गिरिदर्शन—ग
गिरिनायकः—न
गिरिवरः—व
गिरि(री)शः—ए ग।स।ह
गिरिसुता—ह्रीं

शब्द अर्थ

गिरीश्वरः—ल
गिरिश्वरी—र
गीः—ग
गीतम्—ग
गीतिजः—इ।क।क्लीं
गीर्वाणः—क्ष
गुडाकेशः—अ।उ।ए।
गसह।क्लीं
गुणजीवकः—ॐ
गुणबीजकः—ॐ
गुणभूतेड्यः—ॐ
गुणसागरः—क।कँ
गुणाढ्या—ॐ
गुप्तकालीबीजम्—क्लीं
गुरुः—आ।ख।ग।ढ
गुरुपादुकामन्त्रः—ऐं।ह्रीं
श्रींह्स्ख्फ्रें ह्स्क्ष्
म्ल्व्र्यूं स्ह्क्ष्म्
ल्व्र्यी ह्सौः
गुरुबीजम्—ह्स्ख्म्ल्व्
र्य्ऊं
गुरुभावः—ठ
गुरुशक्तिबीजम्—स्ह्ल्
म्ल्व्र्य्ऊं
गुल्फा—द
गुह—भ्र
गुहा—ह्रीं
गुहाकृति—लृ
गुह्यः—त्र।थ
गुह्यकर्णः—प

शब्द अर्थ

गुह्यकर्त्ता—प
गुह्यनिद्रा—ऊ
गुह्यवार्ता—प
गूढाङ्ग—च
गृध्नुः—अ।उ।क्लीं
गृध्रः—लृ
गृध्रखः—ॠ
गोकर्णः—छ
गोकर्णेशः—छ
गोकुलेश्वरः—ग
गोचरः—ग
गोणी—ग
गोत्रभित्—ल
गोत्रा—थ
गोधनः—छ
गोधरा—त्र
गोपालबीजम्—क्लीं
गोपिनी—ग
गोपेन्द्रः—अ।उ।क्लीं
गोबिन्दः—ई
गोबीजम्—ग
गोभूः—ग
गोमुखः—ग
गोमुखी—ॠ
गोमुख्या—ॠ
गोवर्धनधरः—अ।उ।क्लीं
गोः—लृ।ग।ञ।ल।स।लँ
गौतमः—घ
गौरः—घ
गौरवम्—लृ

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द — अर्थ

गौरी—इ।ग।घ
ग्रन्थिः—थ
ग्रसिनी—क
ग्रहः—थ
ग्रहपतिः—म
ग्रहाधीशः—झ
ग्रामणीः—प।ब
ग्रावा—द
ग्रासः—क्ष
ग्रासिनी—ह्लं
ग्राहः—थ
ग्राहकः—थ।लौः
ग्लौं—ऐ।ठं।स।द्रीं

॥ घ ॥

घटाटिः—अं
घटिकात्मिका—छ
घटोदरः—ग
घण्टाटः—घ
घण्टाधारिणी—घ
घण्टाबीजम्—घ्रोम्
घण्टि—घ
घण्टिकः—:(अः)
घण्टिका—ॠ।ं(अं)।घ
घण्टी—म
घण्टेशः—घ
घनम्—व।वं
घनः—घ।वभँ
घनगर्जिनी—झ
घनरसः—व।वं
घनवर्त्म—न
घनस्मरः—घ
घनहारः—घ
घना—ए
घर्घरध्वनिः—ञ
घर्मटी—इ
घस्मरा—घ
घुरा—झ
घुर्घुरः—घ
घूर्णुकः—ठ
घृणा—ऐ
घृतम्—व।वं
घोणा—प्रीं
घोरः—घ
घोरतरः—ॠ
घोरदंष्ट्रः—घ
घोरनायकः—घ
घोरनिस्वना—घ्रौं
घोररूपा—उ।ख
घोरा—ॠ।:(अः)।क।ग।स
घोषः—ह
घोषा—च
घ्राणी—ट

॥ ङ ॥

ङराट्—ङ
ङेनामा—य

॥ च ॥

चकरः—श
चक्रम्—इ।ल
चक्रपाणिः—अ।उ।क्लीं
चक्रबालुकः—ख
चक्रबालुका—ख
चक्रभृत्—अ।उ।क्लीं
चक्राधारः—हुँ
चक्रिणी—च
चक्रिबीजम्—द
चक्री—अ।उ।क।क्लीं
चक्षूः—वौषट्
चक्षुषः—ं(अं)
चञ्चलः—च।झ।ट।य।यँ
चञ्चला—ध
चञ्चलाक्षी—र
चञ्चुः—:(अं)
चटी—ह्लीं
चण्डः—उ।ऊ।ओ।ख।ज।एँ
चण्डभैरवः—औ
चण्डभैरवी—औ
चण्डमुण्डधरः—च
चण्डमुण्डा—ए
चण्डलः—द
चण्डवल्लभः—उ
चण्डवारुणः—च
चण्डविक्रमः—च
चण्डा—इ।ग।ङ
चण्डांशुः—म
चण्डिका—आ।ओ।:(अः)।टंटं
चण्डिकेश्वरः—ए।ऐ।ऐं
चण्डी—इ।:(अः)।च।फ।वषट्
चण्डीभम्—ह्रां

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द — अर्थ

चण्डीशः—ख।श
चण्डोग्रा—ई
चतुराननः—क।ज।कँ
चतुरानना—ज
चतुर्थाद्यः—त
चतुर्दशी—औ
चतुर्मात्रः—ॐ
चतुर्मुखः—अ।ऐ।क।कँ
चतुर्मूर्त्तिः—छ
चतुष्कलम्—हुँ
चतुष्कलः—हूँ
चतुष्पादः—ॐ
चतुस्तनः—छ
चतुस्तारा—ञ
चत्वरा—ऐ
चन्दनः—म।घ।छ
चन्दिनी—न
चन्दिरा—ऐ।ं७।स।द्रां
चन्द्र—इ।ई।ऐं।(अं)।ं७।च।छ।ल।स।ऐं।ग्लौं।द्रां
चन्द्रकान्तः—ख
चन्द्रघण्टिका—ं(अं)
चन्द्रपुरपीठः—:(अः)
चन्द्रपुरी—:(अः)
चन्द्रबीजम्—स्वं।स्वौं
चन्द्रमण्डलम्—ठ
चन्द्रमाः—ए।ं७।ङ।च।स।द्रां
चन्द्रयुग्मम्—स्वाहा
चन्द्ररुक्—त

शब्द — अर्थ

चन्द्ररूपः—च
चन्द्रवसनम्—ऐ
चन्द्रविम्बम्—ठ
चन्द्रवेगः—च
चन्द्रशेखरः—ए।ग।स।ह
चन्द्राद्याघः—क
चन्द्रान्तः—ह
चन्द्रापीडः—ए।ग।स।ह
चन्द्रिका—लृ।थ
चन्द्री—म
चपला—ङ
चरः—ए।च
चरणः—ल
चरमा—ण।प
चरित्रा—च
चरित्रेशी—द
चरुः—घ
चर्म—ए।ऐ।च।द
चर्मण्यम्—ऐ
चर्मवसनम्—ऐं
चर्मार्णम्—ऐ
चलः—च
चलनः—च
चलापकः—ङ
चवर्गमः—झ
चापः—ऊ।क
चापबीजम्—घं
चापिनी—ट
चाणरसूदनः—आ।उ।क्लीं
चामी—थ

शब्द — अर्थ

चामुण्डा—आ।ए।औ।ं(अं):(अः)।च।छ।य।व।ब्रीं
चामुण्डाबीजम्—च्रीं
चारः—ण
चारणः—ऐ
चारी—छ
चारु—द।छ्रीं
चारुकम्—छ्रीं
चारुहासिनी—ञ
चार्वङ्गी—ऐ।ऐं।छ्रीं
चालकः—इ।च
चालुबाधा—त
चिच्छक्तिः—ओ
चित्—ऐं
चित्कारी—च
चित्तजन्मा—क।क्लीं
चित्ततर्जः—क्ष
चित्तवासिनी—ट
चित्तविद्राविणी—ऐ
चित्ताकर्षिणी—लृ
चित्तेन्द्राणी—ऐ
चित्रकूटः—लृ
चित्रकोणः—ए
चित्रचारी—च
चित्रधारी—च
चित्रभानुः—म।र।रं
चित्रमूर्त्तिः—ई
चित्रमूर्तीशः—ई
चित्रवसना—अ
चित्रा—ट

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द	अर्थ
चित्राटीरः	ऐ।ॐ।सा।द्रां
चित्रिणी	इ
चिन्ता	ध
चिन्तामणिः	क।कँ
चिन्तामणिबीजम्	र्क्ष्म्र्य्ऊं
चिह्नम्	हूँ
चूड़ा	वषट्
चूर्णितावुद्धिः	ञ
चूर्णितासिद्धिः	ञ
चेटिका	उ
चेटी	ह्रीं
चेतनः	च
चेष्टा	य
चैतन्यम्	ह
चैलम्	ह्सौम्
चोरकः	त

॥ छ ॥

शब्द	अर्थ
छगलण्डः	ब
छटाटोपः	छ
छत्रम्	छ
छर्दिनी	फ
छविः	फा।हा।हँ
छागलण्डः	ब
छागवाहनः	र।रं
छान्तः	ज
छाया	ओ।छ
छायाछत्रम्	क्ष
छायामृगधरः	ए।ॐ।सा।द्रां
छिदा	भ
छेदनम्	द
छिन्नमस्ता	श्रीं
छिन्ना	ण
छाटिकास्यः	फट्

॥ ज ॥

शब्द	अर्थ
जगती	जा।ला।लं
जगत्	लृ।न।नमः
जगत्कर्ता	ह्रीं
जगत्पार्श्वः	प
जगत्सारतरः	ल
जगदीशः	अ।उ।क्लीं
जगद्धात्री	श्र।ओ।ड।द
जगद्द्रावीन्द्र	व
जगन्नाथः	अ।उ।क्लीं
जगद्बीजम्	ल।म
जगद्द्रावी	व
जगद्योनिः	ऐ
जगद्रावी	व
जगन्मयी	लृ
जगन्माता	अं।ञ
जङ्घकः	ए
जङ्घजः	ए
जङ्घा	ए।प
जङ्घिनी	म
जटा	ऐ
जटाधरः	ए।क।ग।स।ह।कं
जटालः	ज
जटिनी	ट
जटिलः	त
जटीत।य।	र
जटेशः	ञ
जठरम्	म।ष
जठरगः	म
जठरसंस्थितः	म
जनः	ं(अं)
जनकः	ज
जनाधिपः	ढ
जनार्दनः	अ।उ।भ।क्लीं
जनेश्वरः	उ
जपजः	ज
जपादिः	फ
जम्भेशः	ष
जम्भादिः	स्त्रीं
जयः	जा।म
जयत्रः	ज
जयदा	ञ
जयन्तः	ए।ग।ज।स।ह
जयन्ती	जा।त
जयन्तीपुरम्	त
जयन्तीप्रदा	आ
जयश्रीऽ	ओ।श्रौं
जया	उ।लृ।क।ज।भ।य
जयाननः	क
जयापादः	फ
जयावहः	भ
जयावहा	ज
जयिनी	ग।ठ।थ।प। ह्स्ल्व्यूं
जरा	ख।ट
जराट्	ओ

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ

जरामरः—ख
जरायुरूपिर्णा—:(अः)
जराहरा—ट
जलम्—ऋ।ॠ।क।ठ।व।स स्वाहा
जलकङ्कः—क्रां
जलकाङ्क्षः—क्रां
जलदा—क्लीं।स्त्रीं
जलधिः—ॡँ
जलनिधि—ॡं
जलपीथम्—व।वं
जलमन्त्रः—वं
जलसंज्ञः—व।वं
जलस्थितिः—भ्र
जलात्मा—ख
जलेन्द्र.—व।वँ
जलेशयः—अ।उ।क्लीं
जलेश्वरः—म
जवनः—ज
जह्नु—अ।उ।क्लीं
जह्नुकन्या—ॡ
जह्नुतनया—ॡ
जह्नुसुता—ॡ
जागरलः—ॡ
जाठरः—म।ल
जाठराग्निः—ष
जातकः—त
जातवेदाः—र।रँ
जातिः—ज
जानः—ए

शब्द अर्थ

जानुः—ऐ।त
जानुशक्तिः—ए
जापः—ज
जाया—ज
जालन्धरपदाधिपः—ग
जालन्धरी—ठं
जाली—र
जाह्नवी—ॡ
जितामित्रः—अ।उ।क्लीं
जितेन्द्रियः—द
जिनः—अ।उ।घ।क्लीं
जिनबीजम्—घ
जिष्णुः—अ।इ।उ।क्लीं
जिह्वा—ई।ॡ।ठ।म।क्रीं
जीमूतः—य।व।वँ
जीवः—ठ।ल।स।ह
जीवनम्—ठ।व।स।वँ
जीवप्राणो—ह्सौं
जीवात्मा—ल
जुहूवारः(लः)—र।रँ
जृम्भिणी—ण
जेता—ज
जैत्री—ङ
जैवातृकः—ऐ।ठं।स।द्रीं
ज्ञनः—ए
ज्ञप्तिगः—ञ
ज्ञाता—ऐ
ज्ञानम्—ञ
ज्ञानदः—ग
ज्ञानदा—ञ

शब्द अर्थ

ज्ञानपुस्तकधारिणी—ॠ
ज्ञानशक्तिः—ए
ज्ञानामृतम्—ऐ
ज्ञानी—औ।ग।द
ज्या—ज
ज्येष्ठा—आ।ध
ज्योतिः—श्रां
ज्योतिर्मन्त्रः—ॐ।ह्लौं
ज्योतीः—श्रीं।ह्लौं
ज्योतीरूपः—ॐ
ज्योत्स्ना—ॡ।ए
ज्वलनः—र।व।रँ
ज्वलनसुन्दरी—स्वाहा
ज्वलनाक्षरम्—र
ज्वलिनी—ङ
ज्वाला—औ
ज्वालामाला—इ
ज्वालामालिनी—औ
ज्वालामाली—आ।घ
ज्वालामुखः—च
ज्वालामुखी—इ।ओ
ज्वालास्या—ओ
ज्वालिनी—अ।ऋ।ओ औ।छ।व
ज्वाली—र

॥ झ ॥

झङ्कारिणी—झ
झङ्कारी—घ।झ
झञ्झावायुः—झ
झण्टी—र।स

For Private and Personal Use Only

शब्द अर्थ

झण्टीशफा—झ
झष:—प
झषध्वज:—क्लीं
झिण्टीश:—ए।

॥ ञ ॥

ञान्त:—ट

॥ ट ॥

टङ्कहस्ता—ट
टङ्कारा—ट
टङ्कारी—ट
टादि:—ट।ठ
टान्त:—ठ

॥ ठ ॥

ठङ्कारिणी—ठ
ठद्वयम्—स्वाहा
ठान्त:—ट।ड

॥ ड ॥

डकारिणी—झ
डट्सु:—उ
डमरु:—ख
डाकिनी—ओ।औ।:(अ:) उ।फ।रूफ्रें
डाकिनीप्रिय:—फ
डामर:—ड
डामरी—ड
डिम्भ:—ह्रां

॥ ढ ॥

ढकारिणी—ढ

शब्द अर्थ

ढक्का—ढ
ढल:—ढ
ढान्त:—ण

॥ त ॥

तक्ष:—य
तक्षक:—च
तटम्—हूँ
तडित्—ष
तडिदाभ:—त
तडिल्लता—ऐ
तत्त्वरश्मि:—क्षीं
तदादि:—स
तनुक्रान्त:—न
तनून:—ट।य।यँ
तनूनपात्—र।रँ
तन्द्री—म
तपन:—ॠ।ऋ।न।म
तपस:—ऐ।छ्रं।स।द्रां
तपस्तक्ष:—इ।ल
तम:—ओ।त।न।ल।लँ
तमिस्रा—ङ।भ
तमी—त
तमोनुत्—र।रँ
तमोबीजम्—त।लँ
तमोहर:—ए।छ्रं।स।द्रां
तरङ्ग—व।प्लूं।वँ
तरणि:—ण।म
तरन्त:—रूँ

शब्द अर्थ

तरल:—त
तरयक्ति:—ॡ
तरि:—न
तरुण:—ल
तर्जनी—ई
तलम्—फट्
तस्कर:—ङ
तापन:—म
तापिनी—क।ख।ब।भ
तामरसम्—व।वँहू
तामसी—आ।ओ।च।त
तामालिनी—ऊ
तार:—ॠ।ॐ।त।त्रां
तारकम्—त्रां
तारक:—अं।त।क्ष।ॐ
तारत्रयम्—ऐं।ह्रीं।श्रीं
तारा—ट।ॐ।त्राँ।त्रों।त्रौं
ताराधिप:—ए।छ्रं।स।द्रां
ताराधीश:—ठं
तारापति:—ऐ।छ्रं।स।द्रां
तारापीड:—ऐ।छ्रं।स।द्राँ
तारिका—त्रां
तारिणी—हूँ
तारिध:—रूँ
तारिष:—रूँ
तार्क्ष्यध्वज:—अ।उ।क्लीं
तार्त्तीय:—ह्सौं।ह्सो:।सौं
ताव:—घ

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ

तालजङ्घा—ऊ
तिथिप्रणी:—ऐ।ॐ।स।द्रां
तिथीश:—ॠ
तिमि:—ॡ
तिमिकोश:—ॡँ
तिमिरम्—ल।लँ
तिमिरघ्नी—ॠ
तिर:—उ
तिरस्विनी—अ
तीक्ष्ण:—प।य
तीक्ष्णपयोधर:—ठं।ठ:
तीक्ष्णा—प
तीरद्—ं
तीव्र:—ए।ओ।ग।त।स।ह
तीव्रज्ञाना—ओ
तीव्रा—ओ
तुङ्गिनायक:—य
तुङ्गी—ऐ।ꣳ।स।द्रां
तुङ्गीपति:—ऐ।ꣳ।स।द्रां
तुण्डभूष:—त
तुण्डाक्षर:—क
तुम्बुक:—क्ष
तुम्बुरु:—क्ष
तुम्बुरुबीजम्—क्ष्म्य्रूं
तुम्बुरुशैवबीजम्—क्षम्य्रं
तुरग:—फट्
तुरीयम्—:(अ:)।फट्
तुराषाट्—इ।ल
तुर्य—ध
तुर्यवाण:—ब्लूं

तुला—इ।क
तुषारकिरण:—ऐ।ꣳ।स।द्रां
तुष्टि—इ।ई।०(अ)।:।ङ।छ
तूर्यस्वर:—ई
तृट्—ख
तृतीय:—ल
तृतीयक:—व
तृतीयकुलसुन्दरी—ॡ
तृतीयलोचन:—च
तृतीया—इ।ॡ
तृष्णा—ङ
तेज:—ख
तेजस:—ओ।क।र
तेजोवती—ग
तैजस:—ओ।क।व।रं
तोतला—ॠ।ठ
तोतलाबीजम्—भं
तोमर:—ं(अं)।उ
तोमा—ॐ
तोयम्—ं(अं)।द।ध।व।वँ
तोयनिधि:—ॡँ
तोष:—ध
त्रपा—ह्रीं
त्रयोदशी—ओ
त्राणात्मा—ञ
त्रास:—ड।ॐ
त्रिक:—ॐ
त्रिकण्टकीबीजम्—खों
त्रिकण्डकी—द
त्रिकूट:—ॡ।ॐ

त्रिकोण:—ए
त्रिग:—ऐ
त्रिगण्डकी—द
त्रिगुण:—ण।ॐ
त्रिगुणाकार:—ण
त्रिगुणात्मा—ॠ
त्रिजट:—त
त्रितत्त्वम्—ॐ।ह्रूं।हुँ।फें
त्रिदश:—क्ष
त्रिदशालय:—क्ष
त्रिदिव:—क्ष
त्रिदिवेश:—क्ष
त्रिदृक्—ध
त्रिदैवत:—ॐ
त्रिधातु:—श
त्रिनेत्र:—घ
त्रिपदा—ॠ
त्रिपात्—अ।उ।क्लीं
त्रिपुटा—ए।ह्रीं।श्रीं।क्लीं
त्रिपुर:—अ।उ।ऐ।ण
त्रिपुरघ्नी—उ
त्रिपुरमालिनी—ब्लू
त्रिपुरसिद्धा—ॠ
त्रिपुरसुन्दरी—इ।ए।र
त्रिपुरा—उ।ऐ।ञ
त्रिपुरान्तक:—ए।ग।घ।स।ह
त्रिपुराम्बा—ॠ
त्रिपुरेशी—ऊ
त्रिपुरेश्वरी—आ
त्रिबलिप्रिय:—व

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ

त्रिबिन्दुः—छ
त्रिमातृका(कः)—आ
त्रिमात्रः—ॐ
त्रिमात्रा—ऊ।ॠ
त्रिमूर्त्तिः—इ।क्लीं
त्रिमूर्त्तीशः—ई
त्रियात्रकः—ण
त्रिरण्डा—म
त्रिरामी—थ
त्रिरेखः—ण
त्रिलोका—ॠ
त्रिलोकीवश्यकारकः—ख
त्रिलोचनः—ए।ग।च।स।ञ
त्रिलोचनप्रियः—म
त्रिलोचना—:(अः)
त्रिवक्रः—उ
त्रिवर्णा—द
त्रिवर्णिका—उ
त्रिविक्रमः—अ।इ।ॠ।ए।क्लीं
त्रिवृत्—ॐ
त्रिशिखः—ॐ
त्रिशूलः—औ
त्रिशूली—ज
त्रिस्रोताः—ए
त्रैपुरकामबीजम्—ह्स्क्ल्रीं
त्रैपुरवाग्भवम्—ह्स्क्ल्रैं
त्रैपुरशक्तिबीजम्—ह्स्क्ल्रौं
त्रैलोक्यप्रसनात्मकः—क्ष
त्रैलोक्यमोहनः—क्लीं
त्रैलोक्यविजया—आ
त्र्यैलोक्यविद्या—घ।ङ
त्रैलोक्यहर्ता—घ
त्र्यक्षः—ॐ
त्र्यक्षरः—ॐ
त्र्यङ्कः—ॐ
त्र्यम्बकः—ए।ग।स।ह।ॐ
त्र्यर्णः—ॐ
त्र्यैगुण्यः—ॐ
त्वक्—य
त्वरा—ऐ
त्वरिता—ऐ
त्वष्टा—इ।ई।(अ)
त्विषाम्पतिः—म

॥ द ॥

दंष्ट्रिका—छ
दंष्ट्रिणी—:(अः)
दकम्—व।वं
दक्षकटिः—ट
दक्षकपोलः—लृ
दक्षकर्णः—उ
दक्षकारः—घ
दक्षकूर्परः—ख
दक्षगण्डः—लृ
दक्षगतः—लृ
दक्षगुल्फः—ड।ध
दक्षगुल्मगः—ड
दक्षजङ्घा—ओ।ड
दक्षजा—ठ
दक्षजानुः—ए।ठ
दक्षजान्वग्रगः—ठ
दक्षदारणः—द
दक्षनादः—हं
दक्षनासः—ॠ
दक्षानासाधिपः—थ
दक्षनासिका—इ
दक्षनेत्रम्—इ
दक्षपदाग्रहः—ण
दक्षपादः—ढ।ण।द।स
दक्षपादगः—ट
दक्षपादांगुलः—ट
दक्षपादांगुलिः—ण
दक्षपादांगुलिमूलगः—ढ़
दक्षपादादिः—ट
दक्षपादामृतः—स
दक्षपार्श्वः—प।त
दक्षबाहुः—क्ष
दक्षबाहुमूलम्—क
नक्षमखः—ङ
दक्षस्कन्धः—क
दक्षस्फिक्—ट
दक्षहस्तः—श
दक्षहृत्—श
दक्षा—ए।ऐ
दक्षांगुल्यग्रजः—ङ
दक्षास्यः—ट
दक्षिणः—ॠ।क
दक्षिणकूर्परः—ख
दक्षिणबाहुः—क

For Private and Personal Use Only

शब्द	अर्थ
दक्षिणहस्तगः	श
दक्षिणांशगः	र
दक्षिणाकालो	ठ
दक्षिणांगुलिमूलगः	घ
दक्षिणांगुल्यग्रः	ङ
दक्षिणी	ञ
दक्षिणोखः	झ
दण्डः	ं(अं)।नमः
दण्डनः	द
दण्डविधायकः	ढ
दण्डिनी	ख
दण्डी	ं(अं)।थ
दण्डीशः	थ
दण्डोदरी	ऌ
दण्ड्यः	ं(अं)
दनुजः	ऌ
दनुजप्रभुः	ऌ
दनुजातीशः	ख
दन्तः	द
दन्तनामा	ॐ
दन्तान्तः	ऐ
दन्ताबलः	क्रौं
दन्तिका	घ
वर्ण	घ
दन्तिशीर्षविभेदनः	क्रों
दन्ती	क्रौं
दन्तुरः	द।न
दमा	द
दमुना	र।रँ
दया	ऋ।ज।द
दर्दुरः	म
दर्पः	ह्रूं
दर्पकः	इ।क।क्लीं
दर्शकः	ओ
दर्शनम्	ध।च
दर्शविपत्	ऐ।ॐ।स।द्रां
दशमो	ऌ
दशाश्वः	ऐ।ॐ।स।द्रां
दहनः	न।र।रँ
दाक्षायणी	उ।द
दात्री	द
दानम्	ण।द।र
दानवेज्यः	ब्रोम्
दान्तः	घ।ध
दामोदरः	अ।उ।ऐ।ः।क्लीं
दारकः	ड
दारदः	रूँ
दारुणा	ं(अं)
दावः	र।रँ
दाशार्हः	अ।उ।क्लों
दाहः	र।रँ
दिक्	झ
दिगम्बरः	ए।ख।ग।स।ह
दिगम्बरा	ओ।घ
दितिः	ङ।च।ल
दिनकरः	म
दिनमणिः	म
दिनरूपा	ञ
दिवस्पतिः	म
दिवाकरः	ए।थ।म
दिवानाथः	क
दिवौका	क्ष
दीनः	द
दीनदः	ध
दीपिका	उ।ऊ।ऋ।ए
दीप्तः	म
दीप्ता	रँ
दीप्तिः	ऌ।म
दीर्घः	आ।ई।ं(अं)।न
दीर्घघोरणा	उ।ऊ
दीर्घजिह्वा	ऌ।न
दीर्घतनुच्छदः	हूं
दीर्घद्रोणा	न
दीर्घनासावती	ओ
दीर्घप्रणवः	ओम्
दीर्घबाहुः	छ।भ
दीर्घबाहुकः	च।ज
दीर्घमारुतः	क्रौं
दीर्घमुखी	ऋ।ॠ
दीर्घवक्त्रा	औ
दीर्घबाहा	ज
दीर्घसूः	भ
दीर्घा	अ।इ।ठ।न
दीर्घायुः	ऊ।झ
दीर्घास्यवृत्तकः	आ
दीर्घी	आ
दीर्घेशः	ऊ
दुर्ग	ख
दुर्गनिवासिनी	ओ
दुर्गा	आ।ऐ।ं(अं)।ख।द।ध

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir
For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ	शब्द अर्थ	शब्द अर्थ
स।हं	दैवज्ञः—ऋ।ॠ	द्विरूपा—आ
दुर्गाबीजम्—दुः।दुम्	दोग्धी—ऋ।हूं	द्विपा—ऋ
दुर्द्धरा—ॠ	दोला—फें	द्विपेज्यः—क्रों
दुर्भगा—ल	दोषाकरः—ए।ठं।सः।द्रीं	द्विभुजा—ऊ
दुली—म	दौर्गमाता—ॠ	द्विमात्रा—ऋ
दुश्च्यवनः—इ।ल	द्युतिः—छ।ज।क्ष।क्लीं	द्विरण्डः—न।प।भ
दुःखप्रवर्त्तकः—ं(अं)	द्युभङ्गी—ङ	द्विरण्डेशः—न।ब।भ
दुःखसञ्चयः—ः(अः)	द्युमणिः—म	द्विरदः—क्रां
दुखापहारी—ं(अं)	द्योः—अ।ख।ह।हँ	द्विरदनः—क्रां
दृढः—ल	द्यौ—अ।ख।ह।हँ	द्विरेफः—ण
दृश्यकेतुः—प	द्रावणबाणः—क्लीं	द्विशीर्षकः—छ
देवः—च।ट।क्ष	द्राविणी—उ।ग।झ।ञ।ण।द	द्विस्वः—छ
देवकीनन्दनः—अ।उ।क्लीं	द्रुघणः—क।कँ	द्वीपवान्—ॠँ
देवकीसूनुः—अ।उ।क्लीं	द्रुमः—(अं)।ल	द्वैमातुरः—गँ
देवतरुः—ऊ	द्रुमारि।—क्रां	॥ ध ॥
देवताधिपः—इ।ल	द्रुहिणः—क।कँ	धनम्—क।घ।र
देवदेवः—ए।ग।स।ह	द्लूद्लू—झ	धनञ्जयः—र।रँ
देवमाता—ऋ।ॠ	द्वयम्—ः(अः)	धनदः—ढ
देवराजः—इ।न।ल	द्वन्द्वः—ह	धनदा—ग
देवी—ऋ।फ।हं।ह्रीं	द्वादशात्मा—म	धनार्थ—ध
देवीकोटः—च	द्वारकेशः—अ।उ।क्लीं	धनी—घ
देवीपीठाधिपः—ष	द्विजः—ओ।ग	धनुः—ट।ॐ
देवीप्रणवः—ह्रीं	द्विजपतिः—ऐ।ठं।स।द्रीं	धनुर्धरः—प।ल
देवीबीजम्—स	द्विजराजः—ऐ।ठं।स।द्रीं	धनेश्वरी—ॡ
देशः—ष	द्विजा—ट	धन्या—ॡ।ऐ
देहिनी—ल।लँ	द्विजिह्वा—ड	धरणा—ध
दैत्यगुरुः—ॡँ।ब्रौं	द्विट्स्तम्भनः—ल	धरणिः(णी)—ल।लँ
दैत्यमान्यः—ॡ।ब्रौं	द्वितारी—ह्रीं।श्रीं	धरणीकीलकः—द
दैत्यमात्यः—ब्रौं	द्विनेत्री—ण	धरणीधरः—आ।उ।द।क्लीं
दैत्यारिः—अ।उ।क्लीं	द्विपः—क्रां।प्रां	धरणीध्र—ष

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ	शब्द अर्थ	शब्द अर्थ

धरणीपूरः—रूँ
धरणीशः—ध
धरन्धरा—ध
धरा—ग।ल।व।क्ष।लँ
धराधरः—च।द
धराबीजम्—ग्लौं
धरारुहः—ं(अं)
धरित्री—ल।लँ
धर्म—ञ।ध
धर्मकृत्—ध
धर्मगृहः—ञ
धर्मदः—ञ
धर्मद्रवी—ॡ
धर्मैकपादः—ञ
धवलम्—व।वँ
धातकर्तरी—ज
धातरी—द
धाता—क।द।ध।कँ
धातुः—र
धातृभृत्—द
धात्री—ञ।ल।लँ।ह्लीं
धानः—य
धान्तः—न
धाम—ऐ
धामिनी—फ
धारणशक्तिः—ए
धारणा—ध
धारिणी—ट।ढ।ल।लँ
धारयित्री—ल।लँ
धीबीजम्—

धीमती—ई
धीरः—ङ
धीरा—ए
धुनीनाथ—रूँ
धूः—ध
धूपभाजनमन्त्रः—फट्
धूमः—ग
धूमध्वजः—स
धूमनेत्रा—आ
धूमरः—ब
धूमा—ए
धूमावती—आ।धूं
क्ह्ल्ऐंह्लीं
धूम्रभैरवी—इ।ई।ट।ह्लीं
धूम्र—ॡ।य
धूम्रा—ओ।ग।ज।ब।य
धूर्जटी—ए।ग।स।ह
धूलिध्वजः—ख।ट।य।यँ
धृतः—य
धृतपीठकः—फ
धृतिः—इ।उ।ऊ।ॠ
धेनुः—ग।व
धेनुकारिः—अ।उ।क्लीं
धैर्याकर्षिणी—ॡ
ध्रुवः—अ उ।ए।ग।क्लीं
ध्रौवम्—ः(अः)
ध्रौव्यम्—ः(अः)
ध्वजी—त
ध्वनिः—ट।ड।न
ध्वांक्ष—प्रीं

ध्वान्तम्—ल।लँ

॥ न ॥

नकुली—ह
नकुलीशः—हँ
नक्तम्—म।त्रौ।म्
नक्षत्रम्—म।त्रीं।त्रों
नक्षत्रनेमिः—ऐ।ॐ :स।दीं
नक्षत्रेशः—ऐ।ॐ।स।द्रीं
नखराधिपः—ङ
नगः—द
नगात्मा—ढ
नगोत्तमः—ङ
नटः—च।हूं
नटी—खीम्
नदी—न
नदीनः—न
नन्दकः—इ।क।ग।क्लीं
नन्दजः—ट।ठ
नन्ददः—ठ
नन्दनः—इ।क।ग।घ।ठ।क्लीं
नन्दनन्दनः—अ।उ।क्लीं
नन्दनेचरः—ग
नन्दयिता—इ।क।च।क्लीं
नन्दसन्दोहः—ख
नन्दा—उ।औ।ठ।न
नन्दात्मजः—अ।उ।क्लीं
नन्दि—ङ
नन्दितेजः—ज
नन्दिनी—ॠ।ॡ।ं(अं)।ठ।व
नन्दिपादः—फ

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द	अर्थ	शब्द	अर्थ	शब्द	अर्थ
नन्दिवर्धनः—ए।ग।स।ह		नवः—ं(अं)		नादी—न	
नन्दी—इ।उ।क।ड।क्लीं		नवदुर्गा—ॡ		नादेशकुम्भमण्डलः—झ	
नन्दीरूपा—ए		नवमी—लृ		नाभसः—हं	
नन्दीशः—ड।न		नव्यः—ओ		नाभावः—ध	
नन्दीश्वरः—ए।ग।स।ह		नष्टः—झ		नाभिगतः—म	
नन्देशः—घ		ना—द		नाभिजन्मा—क।कँ	
नपुंसकमन्त्र—नमोऽन्तः		नाकम्—आ।ख।ह।हँ		नाभिदेशः—ब	
नभः—आ।ऌ।ख।ह।नमः।हं		नाकनाथः—इ।ल		नारम्—व।वँ	
नभःप्राणः—ट।य।यँ		नाकवापी—ॡ		नारकजित्—ण	
नभःस्वरः—ट।य।यँ		नाकिनी—ॡ		नारदः—न	
नभश्चमसः—ऐ।ं।स।द्रीं		नाकीशः—ल		नारसिंहः—क्ष	
नभसम्—आ।ख।ह।हँ		नाक्षरी—ण		नारसिंही—ऊ।क्ष	
नभस्वान्—ट।य।यँ		नागः—ओ।औ।अः।क्रौं		नारायणः—अ।आ।ण।ऌ।क्लीं	
नभोबीजम्—ख।हँ		नागबीजम्—ः(अः)			
नमुचिसूदनः—इ।ल		नागबुद्धा—ः(अः)		नारायणप्रिया—श्रीं	
नयवान्—न		नागमाता—छ		नारायणी—उ।ओ।क।ठ	
नरः—ट।ढ।थ।ध।न		नागरत्नम्—ग्लूं		नारी—ठ	
नरकजित्—अ।उ।ण।क्लीं		नागरी—अ।ट		नाशा—भ	
नरकान्तकृत्—ढ		नागलोकः—थ		नाशिनी—औ	
नरभैरव—ऊ		नागहन्त्री—च		नासा—ं(अं)।भ	
नरसिंह—अ।उ।क्लीं		नागिनी—ज		नासिका—इ।ऋ	
नरायणः—अ।उ।क्लीं		नागेशः—ल		निःश्वासकः—ट।य।यँ	
नरुहः—ड		नाट्यम्—घ।चँ		नित्यः—इ।ओ	
नरेश्वरः—ध		नादः—ओं(अं)।ः(अः)।झ।ट।भ।ल।हँ।ं		नित्यक्लिन्ना—आ।इ।ई।उ	
नरेश्वरप्रियः—ध				नित्यचारी—च	
नर्तकम्—चँ		नादका—ई		नित्यतृप्तः—झ	
नर्तकः—इ।क।च।व।क्लीं		नाददेवः—न		नित्यपुष्टा—ग	
नर्तकी—ऊँ।खीं।ब्रीं।खीं		नादरूपः—न		नित्यमदद्रवा—आ	
नलः—ग।थ		नाददेवः—झ।ॐ		नित्या—ऌ।क।ङ।छ।त	
नलिनी—ट।ठ।ल		नादिनी—ए।न		नित्यायजनरूपिणी—उ	

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द — अर्थ

निद्रा—ब।भ्क
निधनः—क।कँ
निधिः—प
निमेषात्मकः—ङ
निरक्षरः—ं(अं)।उँ
निरञ्जनः—ए।ञ।भ्क।प।न।ॐ।हूं
निरन्तरा—:(अः)
निरामयः—भ
निरालस्या—भ्क
निरीह—प
निरीहेशः—ष
निर्ऋतिः—क्ष
निर्गुणः—ढ।र
निर्जया—ए
निर्जरः—क्ष
निर्झरः—क्रौं
निर्झरी—द
निर्णयः—न
निर्णेता—न
निर्दीपकः—र
निर्धनः—ढ
निर्बलः—छ
निर्वाणः—ण
निर्वाणबीजम्—औ।उँ
निर्भरः—भ्क
निर्मला—ग
निवृत्तात्मा—व
निवृत्तिः—आ।ॠ
निवृत्तिकला—ह्लीं

शब्द — अर्थ

निशठः—ज
निशा—त।ह्लं
निशाकरः—ऐ।:(अः)।७ं।स।दां।द्रां
निशाचरः—इ।क।ख।क्लीं
निशाचरी—ठ
निशानाथः—ॠ
निशापतिः—इ।क।क्लीं
निशामणिः—ऐ।७ं।स।द्रीं
निशीथनीनाथः—ऐ।७ं।स।द्रीं
निशम्भुमथिनी—७ं।छ
निश्रयः—ण
निश्चला—ख।लँ
निषिधिका—ठ
निष्फलम्—ण।फ
निष्कला—:(अः)।य
निष्ठुरा—ञ
नीतिः—ठ।ध
नीरम्—व।वँ।स्वाहा
नीरजम्—ठ।ठः
नीरुजा—ञ
नीलः—त।न
नीलकण्ठः—ए।ग।स।ह
नीलकण्ठबीजम्—ग्रीम्
नीलकेतुः—भ्क
नीलचरणः—ॡ
नीलपताका—भ्क।ञ
नीलपदः—ॡ।न।फ
नीललोहितः—ए।ग।स।ह

शब्द — अर्थ

नीलसरस्वती—ओ
नुतिः—न।नमः
नृत्यम्—च
नृबीजम्—म
नृवाचकः—उ
नृसिंहः—क्ष
नृसिंहबीजम्—क्ष्रौं
नृसिंहाख्यम्—ई
नेता—न
नेत्रम्—इ।औ
नेत्रद्वयम्—ध
नेत्रयुग्मम्—वौषट्
नेत्राख्यः—इ
नेपालपीठः—इ
नौः—न

॥ प ॥

पक्षजः—ए।७ं।स।द्रीं
पक्षजन्मा—ऐ।७ं।स।द्रीं
पक्षधरः—ऐ।७ं।स।द्रीं
पक्षिवाहनः—ण
पङ्कजम्—ठठः
पंक्तिनामा—य
पंगुः—छ
पंगुपटः—व
पञ्चदशी—ं(अं)
पञ्चदेवः—उँ
पञ्चधन्वा—इ।क।क्लीं
पञ्चनखः—च।क्रौं
पञ्चनाराचः—छ
पञ्चपञ्चात्मिका—घ

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ	शब्द अर्थ	शब्द अर्थ
पञ्चप्रणवः—ॐ।औं।ऐं ह्रीं।ह्रूं	पद्मासनः—क।कँ	परायणा—आ।ल
	पद्मावती—:(अः)	पराविद्या—ॐ
पञ्चबाणः—इ।क।क्लीं	पद्मी—क्रां	पराशक्तिः—क्लीं
पञ्चमः—प।ॐ	पद्मालया—ऌ।श्रीं	परिज्ञा—ऐं।ठं।स।द्रां
पञ्चमी—उ	पद्मेशः—य।प	परेतराट्—न
पञ्चयज्ञः—ट	पपञ्चमः—ख	परोक्षः—स
पञ्चरश्मि—ॐ	पम्पा—ख	पर्जन्यः—औ
पञ्चराजः—छ	पयोदः—आ	पर्वतः—द
पञ्चशरः—इ।उ।क।क्लीं	पयोयोनि—ठः	पर्वतारिः—इ।ल
पञ्चसुतः—च	पयः—ओ।भ।स्वाहा	पर्वधिः—ऐं।ठं।स।द्रां
पञ्चाननः—ए।ग।स।ह	पयःसूः—म	पर्यण्यः—इ।ल
पञ्चान्तकः—ख।ग	परः—ं(अं)।क्ष	पर्णुपाणिः—गँ
पञ्चान्तकेशः—ग	परदः—फ	पल्वलावासः—च
पञ्चास्त्रम्—क्लीं	परनायिका—खीं	पवनः—क।ट।य।यँ
पंचेषुः—क्लीं	परब्रह्म—ऐ	पवनबीजम्—यँ
पण्यस्त्री—खीम्	परमः—अ	पवमानः—ट।य।यँ
पण्यात्मा—ज	परमा—ट।श्रीं	पशुद्युतिः—छ
पतनम्—औ	परमात्मा—क्ष।स।ह	पशुपतिः—छ।न।फ।ह
पताकः—ए	परमेश्वरः—क्ष	पशुप्रियः—छ
पताकिका—ए	परमेश्वरी—इ।ङ।ह्रीं।ह्लीं	पश्चिमः—ओ
पतिः—ङ	परमेष्ठी—क।ग।ष।कँ	पश्चिमास्यः—ओ
पत्नी—ण	परविद्या—ं(अं)	पांशुचन्दनः—ए।ग।स।ह
पथिनी—थ	परस्परनिबोधितः—ऐ	पाकशासनः—इ।ल
पद्मम्—इ।ठ।ठः	परा—उ।ऌ।ऐ।ं(अं)।ठं।स स्वाहा।क्लीं।ह्रीं।ह्लीं	पाचनः—र।रँ
पद्मगर्भा—ऌ		पाञ्चजन्यः—इ।ई
पद्मधारिणी—उ	पराजितः—घ	पाटला—ब
पद्मपाणि—क।कँ	पराजिता—ङ	पाणिनी—ढ
पद्मरेणुः—प	परापरः—ई	पाण्डु—स
पद्मा—उ।ए।ऐ।ओ।श्रीं	पराप्रासादमन्त्रः—हंसः	पाण्ड्यवायनः—आ।उ।क्लीं
पद्माक्षी—श्रीं	पराबीजम्—सौः	पातकः—र

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ

पाता—प
पातालरत्नम्—प्लूम्
पातिनी—प
पादपः—ं(अं)
पादपूरणम्—ह
पादमूलम्—ट
पाथः—व।वँ
पानम्—प
पानीयम्—व।वँ
पान्तिमः—फ।य
पापम्—उ।ऋ
पापघ्नी—प
पापहा—य
पाप्मबीजम्—ॠ
पायुः—म।स
पारकः—ई
पारद्विट्—उ
पारा—ल।लं
पारावारः—ॡं
पार्थिवः—ॠ।प
पार्वती—ओ।ठ।ध।प।ह्लीं
पार्श्वं—प
पालनम्—प
पालिनी—ठ।ङ
पालोशः—य
पावकः—ई।ॠ।न।र।रँ
पावकमण्डनम्—म
पावकसुन्दरी—स्वाहा
पावनः—प
पावनी—ध

शब्द अर्थ

पाशः—आं
पाशिनी—ज
पाशी—ज।झ।ब
पाशुपतबीजम्—श्लीं
पिङ्गलः—र।रँ
पिङ्गला—ङ।च
पिङ्गशठः—ज
पिण्डबीजम्—ग्लौं
पिण्डम्—स
पिङ्गलिका—ऊँ।ब्रीं
पिण्डपादः—क्रां
पिता—ख
पितामह—अ।का।ञ।म।कँ
पितृकाली—ॠ
पितृभूवासिनी—क्रीं।ह्रीं
पिनाकपाणिः—ए।ग।स।ह
पिनाकी—ए।ग।ल।स।ह
पिनाकीशः—ल
पिप्पलम्—व।वँ
पिशिताशनः—दूं।हुँ
पीठमध्यस्था—त
पीठराजितः—ए
पीठरूपा—उ
पीठस्था—य
पीठेशः—ऐ
पीतम्—ल
पीता—ल।ष
पीताक्षः—ल
पीताम्बरः—आ।उ।क्लीं
पीयुषम्—ओं।ॐ

शब्द अर्थ

पीयुषमहाः—ए।ठं।स।द्रीं
पीलुः—क्रां
पीवरः—च
पुच्छकः—त
पुण्डरीकम्—श
पुण्डरीकाक्षः—अ।उ।क्लीं
पुण्यवर्धिनी—प
पुनराशः—ओ
पुनर्नवः—ट
पुनर्भवः—ट
पुनर्वसुः—अ।उ।क्लीं
पुनः—अ।उ
पुगीता—:(अः)
पुन्नादः—ं(अं)
पुम्—स
पुमान्—ं(अं)।म।ह
पुम्मन्त्रः—हुफडन्तः
पुरदंशा—इ।ल
पुरद्विट्—ए।ग।स।ह
पुरन्दरः—इ।म।ल
पुरवेदी—घ
पुरस्थितः—उ
पुरहुतः—इ।ल
पुराणगः—क।म।कं
पुराणपुरुषः—अ।उ।क्लीं
पुरुषः—ं(अं)
पुरुषोत्तमः—अ।उ।प।य।क्लीं
पुलोमारिः—इ।ल
पुष्करम्—आ।ख।ब।ह।आं ग्लौं।वँ।हुँ

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ

पुष्करी—क्रौं
पुष्टिः—इ।ई।उ।ओ।च
पुष्पम्—ध
पुष्पचापः—ठ
पुष्पधन्वा—ज।झ।ञ।च
पुष्पपूरः—ब
पूज्यवंशः—व
पूतक्रतुः—इ।ल
पूतनारी—अ।उ।क्लीं
पूतना—त।ल
पूरणम्—ब
पूर्णगिरिः—ऋ
पूर्णचन्द्रः—ठ
पूर्णमण्डला—औ
पूर्णवान्—ऐ
पूर्णा—ं(अं)।ः(अः)
पूर्णिमा—ं(अं)
पूर्णोदरी—अ
पूर्वः—क।कँ
पूर्वदिक्पति—इ।ल
पूर्वबाहुकः—श
पूर्वफल्गुनी—छ
पूषणः—उ
पूषा—आ।इ।ओ।म।स
पूतना—थ
पृषणी—ऋ
पृतनाषाट्—इ।ल
पृथिवी—उ।ल।लँ
पृथुः—ग
पृथुशेखरा—द

शब्द अर्थ

पृथ्वी—ट।ल।क्ष।लँ
पृषताम्पतिः—ट।य।यँ
पृषदश्वः—ट।य।यँ
पृष्ठगतः—ब
पृष्ठपुच्छकः—त
पृष्ठवंशः—ब
पौण्ड्रवर्णः—ऋ
पेटकी—क्रौं
पेटलः—क्रौं
प्रकम्पन—ट।य।यँ
प्रकाशः—अ
प्रकाशकः—क
प्रकाशनः—र
प्रकाशिनी—ञ
प्रकृतिः—अ।ः(अः)।र।स
प्रचण्डः—उ।ख।झ।प
प्रचण्डकः—प
प्रचेताः—ब
प्रजा—ग।घ
प्रजापतिः—क।म।कँ
प्रजेशः—ऊ
प्रज्ञा—ष।ॐ
प्रणवादियुक्—अ
प्रणवादिः—अ
प्रण्या—प
प्रतिपन्नः—अ
प्रतिरञ्जनरूपिणी—ं(अं)
प्रतिष्ठा—आ।उ।ऋ।घ
प्रतिष्ठाकला—ह्लीं
प्रतिष्ठितः—ॠ

शब्द अर्थ

प्रत्यङ्गिरा—अ।क्ष्रौम्
प्रथमा—अ
प्रथमान्तः—आ
प्रदिष्टः—ट
प्रदीप्तः—झ
प्रद्युम्नः—इ।क।ं(अं)।आं।क्लीं
प्रध्वंसनः—ओ
प्रना—ग।च।छ।ट।य।स
प्रपञ्चरूपा—अ
प्रभञ्जनः—ट।ठ।प।य।यँ
प्रभाकरः—आ
प्रभुः—आ।उ।क।म।कँ।क्लीं।ॐ
प्रमत्तः—म
प्रमथवासिनी—ए
प्रमथाधिपः—ए।ग।स।ह
प्रमर्दनः—ए
प्रमाणम्—म
प्रमोदः—ट।ठ
प्रयागः—फ
प्रलम्बुषा—र
प्रलयः—ध्रुम्
प्रलयक्षयः—ध्रुं
प्रलयाग्नि—न।फ
प्रशस्तिका—ह्लीं
प्रसादः—हं।हौं
प्रसूतिः—ध
प्रसूनम्—ध
प्रसूनः—ध

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द	अर्थ	शब्द	अर्थ	शब्द	अर्थ
प्रस्थम्—म्लौं			ऋ।ख।घ।ञ।ध	बलम्—छ।ब	
प्रस्थः—म्लौं		प्रीतिदेवी—ऐ		बलरूपा—क	
प्रस्थवान्—द		प्रेतबीजम्—ह्सौः		बलवेदी—ल	
प्रहरूपिणी—क्ष		॥ फ ॥		बलाका—ऐ	
प्रहारः—ण		फट्कारः—फ		बलाकिनी—ऐ	
प्राचीनबर्हिः—इ।ल		फट्कारिणी—फ		बलाननः—ल	
प्राज्ञः—ऐ		फणाधरधरः—ए।ग।स।ह		बलानुजः—ल	
प्राणः—अ।क।य।स।ह।हँ		फणिप्रियः—ट।य।यँ		बलारातिः—इ।ल	
प्राणघोषः—हँ		फणी—द्र		बलिः—ए।र	
प्राणजीवः—ह्सौं		फरारः—फ		बलिध्वंसी—अ।उ।क्लीं	
प्राणधारकः—ओ		फलम्—फ		बलिप्रियः—ब	
प्राणबीजम्—प्रूं		फली—कौं		बलिभुक्—च	
प्राणरूपिणी—च		फादिः—प।ब		बलिभोजनम्—ह	
प्राणशक्तिः—क		फुत्कारः—फ		बलिभोजी—द	
प्राणसन्धिः—हँ		फेत्कारः—फ।न		बलियुद्धः—ब	
प्राणात्मा—भ		फेत्कारिणी—छ।स्फीं		बली—ब।य।र	
प्राणात्मिका—भ		फेत्कारी—हें।ह्स्ख्फ्रें		बहिः—ं(अं)	
प्राणिसेवकः—य		फेरुः—ङ		बहुरूपः—क।म।कँ	
प्राणेशः—हूँ		॥ ब ॥		बहुरूपी—म।ॐ	
प्रासादः—हँ।हौं		बकः—आ।लृ।ठ।श		बाणः—ण।द्रां	
प्रितिखातः—ॠ		बकेशः—श		बाणबीजम्—ण	
प्रितितास्या—ध		बकोदरी—स		बाधा—क्ष।व	
प्रियंवदः—अ		बगला—ध		बालः—व	
प्रियः—ध।न।ष		बधूः—स्त्रीं		बालकः—ह्रां	
प्रियकारकः—फ		बन्दनम्—नमः		बालमन्त्रः—ग्लौं	
	वर्ण—ङ	बन्धनम्—म		बाला—अ।ॠ।ऐ।यऐंक्लींसौं	
प्रियतमः—ए।ज।स।ह		बन्धुक्रान्तः—ठ		बालात्रिपुरा—ऊ	
प्रियदर्शिनी—ख		बन्धुपदन्यासा—छ		बालाद्यः—ऐं	
प्रिया—ओ।ञ।फ।ह।स्त्रीं		बभ्रुः—अ।उ।क्लीं		बालाप्रणकः—ऐं	
प्रीतिः—आ।उ।ओ।ं(अं)।		बर्हः—ध		बाली—उ।य	

For Private and Personal Use Only

शब्द	अर्थ
बालीश:	ष।ॐ
बालेन्दु:	ट
बाहु:	श
बाहुग:	लृ
बाहुमध्यग:	ख
बाहुमूलम्	क
बाहुश्रेष्ठ:	ष
बाह्लिकम्	ग्लौम्
बिन्दु:	इ।ं।(अं)।ठ।म।हं
बिन्दुक:	ं(अं)
बिन्दुगम:	न
बिन्दुबिन्दु:	ं(अ:)
बिन्दुभैरवी	ल
बिन्दुभ्रंश:	ङ
बिन्दुमयी	ई
बिन्दुमालिनी	ई।क
बिन्दुशक्ति:	ॐ
बिम्बम्	ड्रीम्
बिलम्	थ
बीजम्	ं(अं)
बीजप्रसू:	ल।लँ
बीजयोनिका	ं(अं)
बीजाकर्षिणी	औ
बुद्धि:	ख।ठ।त।थ।द
बुद्धिबीजम्	ई
बुद्धिवर्द्धन:	एँ
बुद्ध्याकर्षिणी	आ
बुद्बुदम्	ं(अं)
बुध:	च
बृहत्	ब
बृहद्भानु:	र।रँ
बृहस्पति:	ट
ब्रध्न:	म
ब्रह्म	अ।क।ख।घ।ज।द।म।य।ॐ
ब्रह्मबीजम्	ॐ।आम्
ब्रह्मविद्या	ट
ब्रह्मशक्ति:	ऐं
ब्रह्मशब्द:	र
ब्रह्मशङ्खी	ङ
ब्रह्मसू:	इ।क।क्लीं
ब्रह्मसूत्रम्	ओ
ब्रह्मा	क।म।क्ष।कँ।ॐ
ब्रह्माणी	आ।ऋ
ब्रह्मण:	अ
ब्राह्मी	आ।उ।लृ।:।स

॥ भ ॥

शब्द	अर्थ
भम्	त्रां।त्रीम्
भक्तप्रिय:	स
भक्ति:	द।म।नम:
भग:	ए।ऊ।ग।एँ
भगजिह्वा	च
भगनिपातिनी	ठ
भगमाला	ञ
भगमालिनी	आ।ह्र्ब्लेम्
भगलोला	ञ
भगवती	ए
भगवान्	:(अ:)
भगसर्पिणी	छ।ज
भगस्था	छ
भगा	ऐ
भगाक्षी	ञ
भगाली	ए।ग।स।ह
भगिनी	ङ
भगोदरी	घ
भद्रम्	भ।म।व।ष।स।सं
भद्र:	क्रौं
भद्रकालिका	ऊ।औ
भद्रकाली	थ।द।भ।गृं
भद्रपद्मम्	ऐ
भद्रा	इ
भद्रिका	भ।भँ
भद्रिणी	आ
भद्रेश:	ङ
भपति:	ऐ।ॡं।ड।द्रां
भयद:	ऐ
भयम्	ब।व्लोम्
भया	ए।व
भयानक:	थ
भयङ्कर:	ब
भयङ्करी	ऋ
भयावह:	भ
भरत:	म
भरदा	थ
भरद्वाज:	भ
भरु:	ए।ग।स।ह
भर्ग:	ए।ग।स।ह
भव:	ए।ग।घ।भ।स।ह।ं
भवघ्नी	ठ
भवनाशक:	ॐ

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ

भवनी—अ।इ
भवप्रीति:—ध
भवायना—ॡ
भवेश:—:(अ:)
भव्या—आ।इ।ग
भा—हं
भागीरथी—ॡ
भाग्यम्—:(अ:)
भाग्या—छ
भानु:—क।ट।म
भाभू:—र
भामिनी—ठ
भारभूति:—ॠ
भार्गव:—अ।ॡ।:(अ:)।ब्रीं
भार्गवी—ॠ
भालम्—अ
भालबद्ध:—ग
भावनम्—:(अ:)
भास्कर:—क।म
भास्वती—भ।भँम
भास्वरा—ॠ
भास्वान्—इ।च।म
भी:—ओ
भीम:—इ।ए।ग।च।ड भ।य।स।ह
भीमदंष्ट्रिका—घ
भीमनादिनी—घ्रीम्
भीमरूपिणी—म
भीमसेन:—भ
भीमा—ठ।म।भे

शब्द अर्थ

भीमाक्षी—ओ
भीरु:—ए।ग।स।ह
भीगण:—ए।ड।ब।भ।स।ह
भीषिका—ं(अं)
भीष्मजननी—ॡ
भीष्मसू:—ॡ
भुक्ति:—थ।द
भुजग:—द।य
भुजङ्ग:—र
भुजङ्गम:—द
भुजङ्गेश:—ट
भुजङ्गेशी—र
भुवनम्—ओ।औ।व।वँ।स्वाहा
भुवनमाता—ल।लँ
भुवना—भ।ह्लीं
भुवनेन्दु:—औ
भुवनेश:—ह।हम्
भुवनेशानी—आं।ह्लीं
भुवनेशी—उ।ह्लीं
भू:—ऊ।ॠ।ओ।ल।व।लँ
भूतम्—उ।फ्रें।स्फें
भूत:—उ।ख
भूतकम्पा—उ
भूतधात्री—ल।ॡँ
भूतधारिणी—ठ
भूतनाथ:—ए।ग।स।ह
भूतप:—ओ
भूतभव्यभवत्तिथि:—ॐ
भूतमाला—छ।ज
भूतरि:—छ

शब्द अर्थ

भूताधि:—ङ
भूति:—ॠ।ट।ह्लीं
भूतेश:—ए।ग।स।ह
भूतेश्वरमन्त्र:—ऐं
भूधर:—:(अ:)।द।ब
भूधरा—ठ
भूबीजम्—ल।ग्लौं
भूभृत्—द
भूमाता—छ
भूमि:—ग।ब।म।व।ल।क्ष।ल
भूरि:—ए।ग।स।ह
भूरुह:—ं(अं)
भूवाराह:—भू:
भूषणम्—म
भृगु:—औ।स
भृग्वीश:—स
भृङ्ग:—इ।क।थ।भ।र।क्लीं
भृङ्गीनायक:—य
भृङ्गीश:—ए।ग।स।ह
भृङ्गेश:—इ।क।क्लीं
भृति:—श
भेकी—म
भेरण्डा—ई
भैरव:—ए।ग।ङ।ड।स।ह
भैरवी—इ।ॠ।घ।ज।ठ
भोगदा—ज
भोगबीजम्—द
भोगिकान्त:—ट।य।यँ
भोगिनी—ं(अं)।ग
भौतिक:—ए।ऐं

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द - अर्थ

भौतिकासनः—ऐ
भौमजः—ड
भौवम्—:(अः)
भ्रमः—ढ।थ
भ्रमणः—इ।क।ठ।भ।क्लीं
भ्रमध्यः—इ
भ्रममाणः—इ।ड।क्लीं
भ्रमरः—ण।भ
भ्रमा—घ।भ।य
भ्रमावह—इ।क।क्लीं
भ्रान्तः—इ।क।क्लीं
भ्रान्तचारः—इ।क।क्लीं
भ्रान्तिवारकः—द
भ्रान्तिः—ड।ण।त
भ्रामकः—इ।क।त।भ।क्लीं
भ्रामणः—इ।क।ट।क्लीं
भ्रामरी—भ
भ्रामरीबीजम्—भ्र्ल्स् हईम्
भ्रामा—ओ
भ्रूकुटी—द।भ

॥ म ॥

मः—क।म।कँ
मकरः—त
मकरकेतनः—क्लीं
मकरध्वजः—इ।क।ग।ग।क्लीं
मकरध्वजा—ञ
मकरध्वजाख्यम्—क्लूम्
मखान्तकः—ङ

शब्द अर्थ

मघवा—इ।ल
मघा—घ
मघाभूः—लॄं।ब्रौं
मङ्गला—इ।लॄ।क
मङ्गली—ढ
मध्वा—ष
मध्वाषाढा—ष
मध्वास्था—ष
मञ्जरी—ठ।ड
मंजुघोषः—क।म।कँ
मठम्—ग्लौम्
मठसंज्ञः—ग्लौं
मथः—हम्
मणिबन्धगः(नः)—ग
मणिबन्धपदात्मकः—ज
मण्डलम्—म
मण्डलः—म
मण्डूकः—म
मतङ्गः—म।क्रौं
मतिदा—ए
मत्तः—ब।ग।हम्
मत्तकः—म
मत्तनाशनः—य
मत्तिः—ई।घ।ध।ब
मत्स्यः—प
मथुरेशः—अ।उ।क्लीं
मदनः—इ।क।ङ।भ।क्लीं
मदना—इ।ब्लू।ए।घ।च।ट
मदरेखा—ए
मदविह्वलः—ज

शब्द अर्थ

मदविह्वला—ङ।ज
मदालसा—ञ
मदिनी—ग
मधुजित्—अ।उ।क्लीं
मधुरिपुः—अ।उ।क्लीं
मधुव्रतः—लॄ
मधुसूदनः—अ।उ।ऊ।क्लीं
मध्यकर्णकः—त
मध्यभिन्ना—ष
मध्यलिङ्गः—ब
मनः—ढ।प
मनसिजः—इ।क।क्लीं
मनस्विनी—ं(अं)।ञ
मनुः—औ
मनोगतम्—अ
मनोज्ञम्—छ्रीं
मनोधृतिः—ॠ
मनोन्मनी—उ।भ
मनोभूः—क।क्लीं
मनोरथः—ॠ।भ
मनोरमा—ॠ
मनोहरी—ह्लीं
मनोहारी—छ्रीं
मन्त्रः—म
मन्त्रनाथः—ओ·औ
मन्त्रमनुः—स्वाहा
मन्त्रपूजा—छ
मन्त्रविद्याप्रसूनयुक्—ॐ
मन्त्रशक्तिः—आ।ङ।च।छ
मन्त्रसूः—ॐ

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द — अर्थ

मन्त्राद्यः—ॐ
मन्त्रादिशक्तिः—ङ
मन्त्रेशः—ओ।म
मन्दः—ध
मन्दगमा—आ
मन्दाकिनी—लृ
मन्दाक्षम्—ह्रीं
मन्दास्यम्—ह्रीं
मन्मथः—इ।उ।क।म।श।क्लीं
मन्मथस्था—भ
मन्मथा—ज
मन्मथाधिपः—उ
मन्मथास्त्रम्—क्लीं
मपरः—श
मरीचिः—लृ।घ।प
मरुत्—आ।ए।ट।ढ।त।य।ष।स।यँ
मरुत्वान्—इ।ल
मरुद्गणः—र
मर्त्यरत्नम्—म्लूम्
मलयः—य
मलिनम्—ड
मल्लवर्या—घ
मस्तकबीजम्—स्वाहा
मस्तिकः—त
महाकच्छः—रूँ
महाक्रान्ता—ल।लं
महाकामकला—लृ
महाकायः—ऊ

महाकालः—ए।ग।ङ।म।स।ह।हूं
महाकाली—क।ख
महाकूर्चम्—हूं
महाक्षोभः—क्ष
महांकुशबीजम्—क्रोम्
महाजीवः—म
महाज्वाला—आ
महाज्वाली—ट
महामनुः—च
महातेजाः—क्ष
महात्रिपुरभैरवी—लृ
महात्रिपुरसुन्दरी—:(अः)
महादेवः—क
महाधनः—अ
महाधन्वा—ट
महाध्वनिः—च
महानन्तः—ङ
महानरः—ए।ग।स।ह
महानलः—ऋ
महानादः—च।ॐ
महानिशा—आ
महापथः—ठ
महापरा—ॐ।स्हस्ह्ल्क् ल्ईस्र्व्र्व्ल्व्ऊईम्
महाप्रेतः—ह्स्हौम्
महाबाहुः—ब।म
महाबिलः—आ।ख।ह।हँ
महाब्राह्मी—अ
महाभैरवी—भ

महामतिः—न।श
महामाता—स्वाहा
महामायः—ई।म
महामाया—आ।ई।ठ।ह्रीं।ह्लीं
महायन्त्रा—ठ
महारथः—ठ
महारात्रिः—अ।ओ।ं(अं)
महारौद्री—ऋ
महालक्ष्मीः—औ।ं(अं)।श
महालक्ष्मीपुरेशः—ह
महाविजया—श्म्ल्रौम्
महाविद्या—ऊ
महाविद्येश्वरी—ऊ
महावेदसारः—ॐ
महाशक्तिप्रसादः—ह्स्रौम्
महाश्रीबीजम्—श्रूम्
महासरस्वतीबीजम्—क्ल्ड्र्स्ह्र्ह्क्ष्रईम्
महासिंहः—ह्स्क्ष्म्रौम्
महासेनः—:(अः।ङ।ट
महिषघ्नः—च
महिषघ्नी—ज
मही—उ।ल।लँ
महीध्रः—द
महीरुहः—ं(अं)
महेशः—आ।ई।ऊ।औ।ठ
महेशशक्तिः—ह्रीं
महेश्वरः—ऐ।:(अः)।क।ह।ॐ
महेश्वरी—इ।व

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द — अर्थ

महेन्द्रः—ॡ।श
महोत्सवा—उ
महोदरी—ए।ओ
मांसम्—ल।लँ
मांसात्मा—ल
मा—श्रीं
माग्रगः—क्ष
मातङ्गः—इ।क।ख।ज।म क्रीं।क्लीं
मातरिश्वा—ट।य।यँ
माता—ॡ।ल
मातृकः—ए।ऐ
मातृकन्टकी—द
मातृकला—:(अः)
मातृका—ऐ
मातृकाद्यः—अ
मातृकान्तः—क्ष
मातृकासूः—ॐ
मातृकेश्वरः—ऐ
मात्रा—अ।द
मात्राकर्षिणी—औ
मात्राद्वादशी—ऐ
मात्रान्तजीवनः—ठ
मादः—इ।क।क्लीं
मादनः—क
मादना—ए
मादिनी—म
माधवः—अ।इ।उ।क्लीं
माधवी—घ।ल।व
मानजः—ज
मानदा—ॡ
मानदाकाशी—आ
मानवः—:(अः)
मानसी—उ
मानिनी—घ
मानी—म
मानुषी—ण
मान्या—म।ल।म्लह्रौं
मायवी—ल
माया—आ।इ।ई।उ।ॠ।ॡ ॡ।:(अः)।ख।भ।य क्ष।ह्लीं।ह्लीं
मायाकला—ई
मायात्मजः—घ
मायापुरम्—भ
मायापुरहरः—भ
मायापुरेश्वरी—भ
मायावी—ॡ
मायी—औ।व
मयोत्तरम्—उ
मारः—इ।क।क्लीं
मारजा—छ
मारसम्—अ
माराग्निः—ॠ
मारुतः—इ।क।ट।ठ।य।यँ
मारुतेश्वरः—ज
मारुतेश्वरपीठस्था—ज
मार्गणः—ण
मार्जः—आ।उ।क्लीं
मार्तण्डः—ञ।म।ह्लघौं। ह्र्यौं(ह्र्यूं
मालवप्रिया—थ
मालवः—घ
मालवेश्वरः—घ
माला—ई
मालामयी—य
मालिनी—ऐ।ओ।:(अः) घ।म।ह्लीं
मालिनीबिन्दुः—म
मालूरः—क्षों
माहेन्द्राद्रिनिवासिनी—श
माहेशी—थ
माहेश्वरी—इ।उ।ए।क।ख
मितानन्दा—ं(अं)
मित्रम्—इ।ए
मित्रः—म
मिथुनोदया—ॠ
मीनः—ध।प।य
मीनकेतनः—इ।क।क्लीं
मीनकेतुः—क्लीं
मीनकेरवल्लभम्—ब्लौं
मीनेश्वरः—ध।प
मुकुटम्—ट
मुकुरः—इ
मुकुन्दः—अ।उ।ट।क्लीं
मुक्तः—ॠ
मुक्तकेशी—औ।ञ
मुक्तिः—औ।थ।ह।ॐ
मुखम्—:।(अः)।क।ट।ध। य।व।क्ष

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ	शब्द अर्थ	शब्द अर्थ
मुखजः—आ	मृगाः—ऊ	मेदिनी—चा।ल।लं
मुखदः—अ	मृगपिप्लुः—ऐ।७।सा।द्रां	मेधा—आ।ई।ॠ।ऌ।ॡ।ध
मुखनिष्ठुः—व	मृगलोचना—स्त्रीम्	मेघः—ॠ।न
मुखबिन्दुः—ब	मृगवाहनः—टा।य।यँ	मेरुः—ल।ष।क्ष, मेरुगिरिः—ल
मुखविष्णुः—ब	मृगाङ्कः—ं(अं)	मेरुबन्धः—क्ष
मुखवृत्तम्—आ	मृडः—ए।ग।स।ह	मेषः—आ।ॠ।न।ह
मुखवेष्टनम्—आ	मृणालिनी—फ	मेषादिः—अ
मुखी—ए।ओ।क	मृत—ह्लीं	मेषेश्वरी—न
मुखेश्वरी—:(अः)	मृतदेवी—ल	मेष्ठसोमः—ष
मुख्यः—क्ष, मुग्धा—ण	मृता—ओ	मोक्षम्—ॐ
मुञ्जकेशी—अ।उ।क्लीं	मृत्तिका—ह्लीं।ह्लीं	मोक्षः—औ
मुण्डम्—ओ	मृत्युः—फ।ज।श	मोक्षदः—ॐ
मुण्डधरः—च	मृत्युकारकः—श	मोक्षबीजम्—ए।औ
मुण्डमालिनी—ओ	मृत्युदेवः—श	मोचा—ध।ल
मुण्डी—र।ल	मृत्युञ्जयः—ए।ग।स।ह।जूँ	मोचिका—ॠ
मुत—ट	मृत्युञ्जयप्रणवः—हं	मोदकः—ब
मुद्रा—औ	मृत्स्ना—ह्लीं	मोदनः—क
मुरलीधरः—अ।उ।क्लीं	मृद्वीका—ह्लीं	मोदवर्धनः—फ
मुरारिः—औ	मेखला—च	मोदा—ठ।ल
मुसली—त्र	मेघः—ॠ।ऌ।न।म।ल।व	मोदिकः—ऌ
मुहूर्तादिरूपा—ज	मेघधूम्रः—ॡ	मोदिनी—आ।क
मुह्यकः—इ	मेघनादः—ॡ।च।ह	मोषणः—न
मूकः—ङ	मेघपुष्पम्—वा।वँ	मोहकः—उ।प
मूर्च्छा—प	मेघवान्—इ।ल	मोहः—इ।क।फ।य।ल।रँ।लँ
मूर्त्तिः—ई।स	मेघवेश्म—आ।ख।ह।हँ	मोहघ्नी—(अः)
मूर्धजः—ऊ।थ	मेघश्यामः—ह	मोहनः—इ।उ।क।न।क्लीं
मूर्द्धबीजम्—ऐं	मेघश्यामा—ल	मोहनास्त्रा—ओ
मूर्धा—आ।ऐ।स्वाहा	मेघानन्दा—घ	मोहिनी—ई।ऊ।ल।ए।ऐ।ग
मूलम्—भ	मेचकः—न	मोहरूपिणी—ओ
मूला—प	मेदा—व	मोहवर्धनः—इ।क।फ।ब।क्लीं

शब्द — अर्थ

मोहवासिनी—ज

॥ य ॥

यकारान्त:—र
यक्षेश:—ढ
यक्षेश्वर:—ह
यजु:क्रिया—ज
यज्ञ:—ञ।य
यज्ञकर:—ञ
यज्ञक्रिया—ट
यज्ञसूत्रम्—भ
यज्वनाम्पति:—ऐ।छं।स।द्रां
यति:—ख
यदि—ख
यदुनाथ:—अ।उ।क्लीं
यम:—ओ।ञ।म।श।ष
यमबीजम्—मम्
यममुखी—त
यमसाधन:श
यमान्तक:—ए।ग।स।ह
यमेश्वर:—म
यमोजेश:—य
यश:—:(अ:)
यशस्करी—य
यशस्विनी—य
याकिनी—:(अ:)
यात्रानिवारक:—र
याद:पति:—ॡँ
यादव:—अ।उ।क्लीं
यादवेश:—क
यादसाम्पति:—ॡँ
यादि:—म
यामिनी—न।फ
यामिनीपति:—ऐ।छं।स।द्रां
यामुन:—य
यामुनेय:—य
याम्या—:(अ:)
युक्—:(अ:)
युक्त:—क्ष
युक्ति:—च
युगम्—फट्
युगन्धंर:—ब
युगान्त:—य।क्ष
युगान्तकारक:—स्फ्रें
युवति:—स्त्रीं
युवा—ल
योगगम्या—ऊ
योगमाता—ऌ
योगिनी—ॠ।:(अ:)।झ।द।ध।यां।छ्रीं
योगिनीप्रिय:—ड।ण
योगिनीप्रियकृत्—ण
योगिनीप्रियजन्म्—ड
योगेश्वर:—उ
योद्धा—ब
योनि:—ए।ऐ।ऐं
योनिबीजम्—ह्सौ:
योनिमन्त्र:—इं।ह्रीं
यौनवेश:—ॡ

॥ र ॥

रक्तम्—य।र।श।रं
रक्तप्रकाशक:—र
रक्तदंष्ट्र:—छ
रक्तपट:—ब
रक्तमुखी—क्रीं
रक्ता—ह
रक्ष:—न।ष।क्ष
रक्षणाधिप:—उ
रक्षोपधारिणी—स
रक्षोविदारिणी—स
रज:—ट
रजोगिरि:—ट
रञ्जिनी—ए।(अं)
रणत्काञ्चीविभूषणा—:
रति:—अ।इ।ई।ऊ।ॠ।ऐ।ओ।:(अ:)।ख।ग।झ।ढ।ण।प।ष।क्रीं।क्लीं
रतिज्ञानम्—ण
रतिनाथ:—इ।ओ।क।क्लीं
रतिपति:—इ।क।क्लीं
रतिप्रद:—औ
रतिप्रिय:—इ।ओ।क।क्लीं
रतिसुख:—ज
रतीश:—ज
रतीश्वर:—ओ
रत्नम्—ई
रत्नकृष्णा—र
रत्नगर्भा—ल।लँ
रत्नजातीश:—ख
रत्नदा—ए
रत्नमालिका—ड

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ	शब्द अर्थ	शब्द अर्थ
रत्नाकरः—रूँ	रसनायकः—ए।ग।स।ह	रायः—छ
रत्नावली—ल।लँ	रसा—ल।क्रीं	रावः—ण।क्रौं।फें
रथः—थ	रसाकर्षिणी—ॠ	रावणः—ह
रदनी—क्रां	रसाङ्का—क्रीं	राहुः—ऐ
रन्तिदेवः—अ।उ।क्लीं	रसाला—क्रीं	राहुभेदी—अ।उ।क्लीं
रन्धिनी—ए	रसिका—क्रीं	रिन्धिका—उ
रमः—इ।क।र।व।क्लीं	रसितम्—ट	रुक्—फ
रमणः—इ।ए।क।क्लीं	राकिनी—ए	रुक्मिणी—श्रीं
रमणी—श	राकिनीबीजम्—र	रुचिरम्—र।छ्रीं
रमणीयकबीजम्—व	रागः—ज	रुट्—ख
रममाणः—इ।क।क्लीं	राजकः—म	रुण्डी—ए
रमा—ई।उ।ए।ं(अं)।ग।ज। ठ।प।फ।र।श्रीं	राजगृहेश्वरः—ट	रुतिः—उ
	राजबीजम्—भ्रूम्	रुद्रः—ए।क।ग।म।स।ह
रमाकान्तः—इ।ः।क।क्लीं	राजभूतिः—ट	रुद्रकः—ल
रमेशः—ट	राजमन्दिरम्—ट	रुद्रचण्डी—ॡ
रम्भा—स्त्रौं	राजसी—ओ	रुद्रडाकिनी—ं(अं)
रम्योषित्—ए	राजा—ऐ।ॐ।ट।स।द्रीं	रुद्रदर्शी—ए
रम्या—छ्रीं	राजीवः—क्रीं	रुद्रभयङ्करी—इ
रयः—छ	रात्रिः—त।ब	रुद्रमूर्तिः—ॠ
वर्ण—च	रात्रिनाथः—इ।क।क्लीं	रुद्रयोगिनी—म
रया—ज	रात्रिरूपिणी—ठ	रुद्रशेखरा—ॡ
रवः—व	रात्रिवासः—ं(अं)	रुद्राणी—इ।ज
रवगीः—घ	रामः—ए।ज	रुरुः—ः(अः)
रविः—ं(अं)।ख।ग।फ।र	रामः—ए।ज	रुषोन्मत्ता—क्ष
रविबीजम्—उ	रामजास्यः—ए	रूपम्—भ।द।ल
रविमत्—ं(अं)	रामठः—ग्लौं	रूपवर्षिणी—ऊ
रविस्वरः—अ	रामबीजम्—रां	रूपिणी—ड।ढ
रण(स)ना—ः(अः)।क्रीं	रामरुद्रः—ए	रेखा—प
रसः—भ।भ।व	रामा—स्त्रौं	रेचिका—ॠँ।ॠ
रसज्ञा—क्रीं	रामात्मजः—अ	रेणुका—ड

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ	शब्द अर्थ	शब्द अर्थ

रेत:—क्लीं
रेरिहाण:—ए।ग।स।ह
रेवती—ं(अं)।र।ल
रोगनाशिनी—ट
रोगी—ज
रोचिष्मती—लृ
रोधिनी—ञ
रोमहर्षा—:(अ:)
रोहिणीपति:—ऐ।छं।स।द्रीं
रोहिणीश:—ऐ।छं।स।द्रीं
रोहिताश्व:—र।रँ
रौद्र:—थ।हौं।ह्लीं
रौद्री—ऋ।न।फ
रौरवेश:—र

॥ ल ॥

लकुली—ह
लकुलीश:—ह
लक्ष्मण:—ई
लक्ष्मी:—अ।ऋ।ख।ल।व।श्रीं
लक्ष्मीगणेश:—ग्रीं
लक्ष्मीरूपा—झ
लक्ष्मीवान्—म
लक्ष्मीसहज:—ऐ।छं।स।द्रीं
लघुप्रयत्न:—ल
लज्जा—आ।ऐ।ध।ष।ह्लीं।स्त्रीं
लता—ए
लताबीजम्—ए
लम्बपयोधरा—:(अ)
लम्बवक्षोजा—ञ
लम्बोदर:—घ।ङ।ष।गँ
लम्बोदरी—ज।ञ
लम्बोष्ठ:—ल
लम्बोष्ठी—ऊ।ओ
ललना—क्रीं।स्त्रीं
ललवाक्—ल
ललाट:—अ।ठ।ह
ललाटज:—ञ
ललितम्—छ्रीं
ललिता—स्त्रीं
ललिताबीजम्—स्वलह्रीं
लवकाधि:—अ
लवणम्—ध।न।ल
लवा—ं(अं)
लहरी—ब।वँ
लाकिनी—ऐ।ल
लाङ्गली—लॄ।छ।ट
लापक:—ड
लिङ्गम्—ख।ऐं
लिप्स:—व
लिप्सा—झ।ऊँ
लुत्कधारिणी—ढ
लुप्तकेश:—लृ
लूनक:—लॄ
लेख:—क्ष
लेखक:—ओ
लेखर्षभ:—इ।ल
लेखा—ह्लीं
लेलिहा—ऐ
लोकनाथ:—क।म।कँ
लोकबन्धा—लीं
लोकेश:—क।म।कँ
लोमवर्धन:—इ।क।क्ष।क्लीं
लोमशा—ओ
लोमहारिणी—औ
लोला—य।क्रीं
लोल:—थ।द
लोलाक्षी—ई।प।फ
लोहित:—प।क्ष।ह्लीं
लोहिता—ऐ

॥ व ॥

वंश:—ट
वक्त्रम्—लृ।:।क
वक्रतुण्ड:—ध
वच:—ञ
वज्र:—म।ल
वज्रकाय:—क्ष
वज्रदण्ड:—लृ
वज्रधृक्—ल
वज्रपाणि:—इ।ल
वज्रप्रस्तारिणी—ं(अं)
वज्राक्षी—व
वज्रांग:—ग
वज्रायुध:—ल।ए
वज्रिणी—ऋ।छ।ट
वज्री—इ।औ।म।ल।फट्
वज्रेशी—ऊ
वज्रेश्वरी—ङ।फ
वटुकबीजम्—वां
वनम्—व।स्वाहा
वनमाली—अ।उ।क्लीं

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ	शब्द अर्थ	शब्द अर्थ
वन्दिमोचनम्—भ्रि	वह्नि:—र।रँ	वागुरा—प्रीं
वपु:—श	वह्निशुष्मा—रूँ	वाग्मी—य।प्रीं
वर:—द	वलक्षगु:—ऐ।ꣳ।स।द्रां	वाङ्क:—रूँ
वरदा—थ।व	वल्लभ:—फ	वाचाल:—य
वरा—ए।ख।ञ	वल्ली—ए	वाणी—उ।ऐ:।ग।च।ऐं।ह्रीं
वराक:—ए।ग।स।ह	वश:—र	वाणीश:—य
वराकी—ए	वशिनी—आ।ओ।क्लूं	वात:—अ।ई।ढ
वरादर:—ज	वशी—य	वातबीजम्—उ
वरानुज:—ल	वश्यत्रिवराटकी—हें	वातवर्त्ति—ह्लीं
वरायुधा—ए	वश्यम्—वौषट्	वालुदा—प्रीं
वरारोहा—ऐ	वश्या—उ	वादनी—ं(अं)
वराह:—न	वषट्कारा—ङ	वाद्य:—ल।स
वरि:—ह	वषट्कारी—च	वानर:—य
वरुण:—ई।क।वँ	वष्टम्—व	वान्त:—ऊ
वरुणेश:—स	वसनम्—ऐ	वान्तदा—प्रीं
वरेण्य:—व।स	वसु:—ए।ग।स।ह	वापी—य
वरेण्या—ट	वसुधा—म।य।ल।ह्रीं	वामक:—लृ
वरेश्वर:—ए।ग।स।ह	वसुधात्री—ज	वामकर्ण:—ऊ
वर्णान्त:—क्ष	वसुन्धरा—ॠ।ल।लँ	वामकङ्कण:—ज
वर्चिक:—ङ	वसुमान्—ऐ	वामकरोटिका—ट
वर्णकर्ण—ण	वसुस्वर:—ऐ	वामकपोल:—लृ
वर्णतरणि—न	वज्रम्—ऐं।ह्सौम्	वामकुक्षि:—फ
वर्णराट्—क्ष	वज्रबीजम्—क्षां	वामगण्ड:—लृ।लॄ।ए
वर्णान्त:—क्ष	वह्निजाया—स्वाहा	वामजङ्घा—ऐ
वर्णिनी—ऐ	वह्नीश:—ङ	वामजङ्घिका—ओ
वर्त्त:—ऐ	वा:—व।वँ	वामजानुवास:—थ
वर्तक:—उ	वाक्पति:—आ	वामदेव:—ए।क।ग।ध।स।ह
वर्धमान:—आ।उ।क्लीं	वाक्प्रदा—ॠ।ञ	वामदोर्मणिबन्धग:—ज
वर्धिनी—ण	वागीश्वर:—क्ष	वामदोर्मूलम्—च
वर्हा—थ	वागीश्वरी—इ।ऊ।ऐ	वामन:—आ।उ।ॠ।ऐ।ष।क्लीं

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ

वामनीकः—वीं
वामपद्मूलम्—त
वामपादस्थितः—ह
वामपादंगुलितलगः—ज
वाममणिमध्यगः—न
वामलोचनम्—ई
वामलोचना—ॠ
वामशक्तिः—त
वामशाखामूलः—झ
वामश्रुतिः—ऊ
वामस्कन्धः—च।ल
वामहस्ताग्रगः—ञ
वामहस्तांगुलितलगः—झ
वामहस्तांगुलिमूलम्—झ।द
वामहस्तांगुल्यग्रगः—ञ
वामा—ञ।औ।स्त्रीं
वामाक्षी—ई।ओ
वामांसगतः—व
वामी—झ।न
वामोदः—ज
वामोरुः—थ।स
वामोरुनिलयः—त
वामोरुमूलगः—त
वायवी—ऐ।ओ।श।ष
वायुः—ख।ङ।झ।ट।ढ।स।यं
वायुपूज्या—प्रीं
वायुवेगी—य
वायुसखः—र।रं
वारणः—ख।क्रां
वारणम्—ऐ।ऐं।क्रां

शब्द अर्थ

वारणा—आ
वारणार्णम्—ह्रीं
वारणी—ॠ
वारांनिधिः—रूँ
वाराही—अ।औ।ए।च।त
वारि—व।वं
वारिचारकः—व
वारिजम्—ठः
वारिजा—ऐ
वारिदः—व
वारिधि—रूँ
वारिनिधिः—रूँ
वारिराशिः—रू
वारुणः—क
वारुणम्—क।व
वारुणिकः—व
वारुणी—ॠ।र।श
वार्त्ता—द।ध
वार्त्तादा—प्रीं
वार्धिः—रूँ
वार्षः—क्रं
वार्षिकः—क्रूं
वासः—व।ह्र।सौः
वासंकरी—ओ
वासना—ई।ए।ऐ।एँ
वासवः—इ।ल
वासिनी—लृ
वासुः—अ।उ।ओ।क्लीं
वासुदेवः—अ।उ।ओ।क्लीं
वास्तुदेवता—ं(अं)

शब्द अर्थ

वास्तोष्पति—इ।ल
वास्या—ट
वाहनम्—घ
वाहिनीपतिः—रूँ
वाह्लिकम्—ग्लौं
विः—ः(अः)
विकटम्—छ
विकरालः—ं(अं)
विकराली—ं(अं)
विकामा—उ
विकृतः—ओ
विकृतमुखी—ऐ
विकृता—क्ष
विकृताकृतिमण्डलः—झ
विकृतिः—आ।ऐ।ः।क।ख
विघ्नम्—इ
विघ्नपः—ञ
विघ्नराजः—आ।उ।ऋ
विघ्नवारणम्—फट्
विघ्नहर्ता—उ।क्ष
विघ्नहारिणी—क्ष
विघ्नहृत्—उ
विघ्नेशः—अ।ढ
विचित्रा—ः(अः)।च।क्रोम्
विजया—आ।ऋ।ह्स्ख्फ्रेम्
विजयाबीजम्—स्क्ष्रौ
विजयी—उ
विज्ञानात्मा—ं(अं)
विदुषी—ओ
विद्या—आ।इ।ऊ।ऋ।ग।च

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द	अर्थ
विद्याधरः	ऌ
विद्याबीजम्	क्ष्र्स्र्ह्सीं
विद्यामुखी	ं(अं)
विद्युज्जिह्वा	आ।ग।ञ
विद्युत्	ट।ष
विद्युतिः	प
विद्येश्वरी	ओ
विधाता	आ।क।ॐ
विधिः	क।म।कँ।वँ
विधुः	इ।लम्
विनदा	ट।ठ
विनसः	न
विनायकः	आ।:(अः)घ।ष
विन्ध्याद्रिशिखरस्थिता	ठ
विपुलम्	श
विपुला	ल।लँ
विप्रचित्ता	ऊ
विप्रियः	फ
विभावसुः	ग।र।रँ
विभूतिः	ऊ।ऐ।ट।ठ।ह्रीं
विमत्तः	म
विमलाधितः	ऌ
विमला	क।च।ल।ष।ग्लूं
विमलाकृतिः	ट
विमुक्तकः	भ
वियत्	:(अः)।ङ।ञ।म।श।ह
विरजतिः	ज
विरजा	आ।झ।ञ
विरजेशः	झ
विरतिः	ए
विरला	ट
विराट्	झ।ॐ
विराविणी	ष
विरुद्धधीः	न
विरूपा	इ।ॡ
विरूपाक्षी	ॠ
विरोधिनी	उ
विलः	थ
विलासिनी	उ।ॡ।क्लीं
विवरम्	थ
विवर्णा	ज
विवस्वान्	ए
विशल्या	ठ
विशाखी	ड
विशालः	ल
विशालाक्षी	ऐ।ख
विशालार्घा	क
विशिखः	छ।द्रीं
विशिष्टरी	ऋ
विशुद्धिमान्	ऋ
विश्वम्	ॡ।:।ॐ।म।न।नमः
विश्वगर्भा	ध
विश्वतोमुखी	ल
विश्वप्सा	र।रँ
विश्वबीजम्	ॡ
विश्वमर्दनः	ओं
विश्वमाता	ग
विश्वमातृका	ॠ।ऐ
विश्वमूर्तिः	म
विश्वमोहिनी	ऐ।भ
विश्वम्भरा	क।ल।लँ
विश्वयोनिः	ख
विश्वरूपः	ञ
विश्वरूपिणी	ङ।च
विश्वहा	म
विश्वा	ॠ।ए।ञ
विश्वात्मकः	आ
विश्वात्मिका	ॡ
विश्वाद्यः	:(अः)
विश्वान्तः	ज
विश्वेशो	औ
विश्वेश्वरी	ॠ।ञ
विषम्	ङ।म
विषघ्नी	इ
विषयेच्छाभोगवती	ङ
विष्टराङ्गी	ज
विष्णुः	इ।:(अः)।ह।क्लीं
विष्णुमाया	ऐ
विष्णुशक्तिः	श्रीं
विष्णुशयनम्	आ।:(अः)
विसुः	ध
विस्मिता	ॡ
विहगः	फ
विह्वलः	ढ
वोधिः	म।ग्लूं
वीतिहोत्रः	र।रँ
वीरः	ई।य।ह्रौं
वीरकः	त।श
वीरपीठः	ञ

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ

वीरसन्धः—ब
वीरा—ट
वीरिणी—ढ
वीरेशः—य
वृणा—ं(अं)
वृकः—न
वृकोदरी—हं
वृक्षः—ं(अं)।ः(अः)
वृत्तम्—ठ
वृत्रघ्नः—श
वृद्धिः—ऋ
वृश्चिकः—छ
वृषः—श।ष
वृषा—उ।छ
वृषाकपिः—र।रँ
वृष्टिः—क्रँ
वृष्टिबीजम्—क्रूं
वेदः—र
वेदधारा—ॐ
वेदमस्तकः—ॐ
वेदमाता—इ।ठ
वेदमूर्त्तिः—लृ
वेदमूर्द्धा—ॐ
वेदसंज्ञकः—व
वेदादि—र।ॐ।ॐ
वेदाश्वः—ल
वेधाः—क।म
वेश(ष)वती—स
वेश्या—ऊँ।व्रीं
वेषा—क

शब्द अर्थ

वैकुण्ठः—लृ।म
वैतालिकः—प्लें
वैद्युतः—ए, वैवस्वतान्तकः—क्रूं
वैश्वः—य
वैश्वानरः—र।रँ
वैष्टरश्रवाः—ख
वैष्णवी—उ।ऋ।ॠ।औ।र
स।क्लृ।ह्रीं
वैष्णवः—आ
व्यक्तः—लृ
व्यक्ता—ं(अं)
व्यग्रा—ओ
व्याकृतम्—ह
व्याघ्रपादः—उ।ङ
व्यापिका—ल
व्यापिनी—ई।औ।ख।प।ल
व्याप्तिः—अ
व्यामोहदः—भ
व्यालः—द
व्योम—आ।उ।लृ।ं(अं)।ख।
ण।ह।क्ष।आं।हं
व्योमनामिका—द
व्योमवक्त्रा—ऊ
व्योमरूपा—ऋ
व्योमरूपिणी—उ
व्योमाकारः—ग
व्योमातीता—ॠ
व्योषम्—ह्रां।ह्रीं

॥ श ॥

शक्तः—ल

शब्द अर्थ

शक्तिः—आ।ई।ऋ।लृ।ऐ।
ं(अं)।क।ख।क्लीं।
हसौः।हसौं
शक्तिखेचरी—ख्फ्रें
शक्तिप्रणवः—फ्रें
शक्तीशः—त
शक्त्याकर्षिणी—औ
शक्रः—इ।लृ।ं(अं)।ल
शङ्करः—उ।ए।ग।ङ।श।स।ह
शङ्का—स।सौः
शंकुः—औ।य।फ्रें
शंकुभद्रः—य
शङ्खं—श
शङ्खभृत्—अ।उ।क्लीं
शङ्खिनी—ए।घ।ण।न।म
शची—ए
शचीपतिः—इ।ल
शतक्रतुः—इ।ल
शतघ्नी—घ्रीं
शतधामा—अ।उ।क्लीं
शतधृतिः—इ।क।म।ल।कं
शतपर्वनिवासः—क।म।कं
शतपर्वेशः—लूँ।व्रीं
शतमन्युः—इ।ल
शतह्रदा—ष
शतानन्दः—क।म।कँ
शतावर्तः—अ।उ।क्लीं
शतावर्त्ती—अ।उ।क्लीं
शत्रुः—त
शत्रुघ्नः—उ

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द — अर्थ

शनिः—छ।त।प
शनिकुम्भः—ब
शफरी—प
शब्दः—य
शब्दब्रह्म—ॐ
शमना—ऊ
शम्पा—ष
शम्बरारिः—इ।क।क्लीं
शम्भुः—ए।ग।ष।श।स।ह।हं
शम्भुदः—हं
शम्भुस्त्री—ए
शयः—ब
शय्यास्वरः—आ
शरः—फट्
शरजन्मा—ङ।णं
शरणार्तिभिदा—एं
शरत्—स।सोः
शरभी—इ
शरीराकर्षिणी—ः(अः)
शर्म—ए।स।आं
शर्मा—श।स।शं।सोः।हं
शर्व—ज।म
शर्वरीपतिः—ऐ।७।स।द्रां
शर्वरीशः—ऐ।७।स।द्रां
शलमली—इ।ई
शवबीजम्—द्रीं
शशः—ं(अं)
शशधरः—ऐ।७।स।द्रां
शशबिन्दुः—अ।उ।क्लीं
शशाङ्कः—अ।व
शशाङ्कधारिणी—औ
शशिनी—ॠ।ए।ऐ।श
शशिप्रभः—म
शशिप्रियः—फ
शशी—ं(अं)।न।ठ।फ।स
शसीनः—ट।य।यँ
शस्तम्—ं(अं)
शस्त्रम्—य।फट्
शस्त्रादिः—फट्
शाकिनी—औ।र।स
शाङ्करी—ॠ
शाङ्कुला—घ्रों
शाखा—ज।हं
शाखान्तराकृतिः—ढ
शखिनीप्रियः—न
शाखी—ं(अं)
शाखोक्ता—ज
शाणः—ह
शान्तः—औ
शान्तिः—इ।ई।उ।ऊ।क।ड
शान्तिकः—औ
शान्तिकृत्—लृ
शान्तिबीजम्—स्वाहा
शान्दुलः—व
शान्त्यतीताकला—ह्रूं
शाम्भवम्—हूँ
शारदा—ऐं
शार्ङ्गभृत्—अ।उ।क्लीं
शार्ङ्गी—अ।उ।ग।क्लीं
शार्ङ्गीशः—ग
शाम्भवः—ङ।ण
शाम्भवी—अ।लृ।ङ
शालाक्षी—ऊ
शालिका—घ्रीं
शालिकी—घ्रों
शालिगीः—ङ
शालिनी—णं
शाम्मली—इ।ङ
शाश्वतः—ध
शास्ता—श
शिखण्डिका—वषट्
शिखण्डिनी—ष
शिखण्डी—क
शिखरम्—म्लौं
शिखरी—द
शिखा—न
शिखाबीजम्—वषट
शिखावान्—र।रँ
शिखिवाहः—व
शिखी—त।फ।र।ल।रँ
शितिकण्ठः—ए।ग।[illegible]।ह
शिनी—उ।र
शिपिविष्टः—ए।ग।स।ह
शिरः—ं(अं)।क।ह।स्वाहा
शिरसिजः—य
शिरा—नमः
शिरोबीजम्—स्वाहा
शिरोभ्रमः—घ
शिरोमाला—ॠ
शिरोरुहः—क

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ

शिरोऽन्त्यगम्—स्वाहा
शिली—थ।म
शिलोच्चय:—थ।द
शिव:—अ।इ।उ।ए।ं।क।ग
ङ।न।प।म।ष।स।ह।ल
शिवकीर्त्तन:—अ।उ।क्लीं
शिवखेचरी—ह्स्खफ्रों
शिवदर्शनम्—ग
शिवदा—ल
शिवदूती—ॠ।ॡ
शिवप्रणव:—हौं
शिवप्रसाद:—हौं
शिवप्रिया—ॡ।ह्लीं
शिववल्लरी—ह्लीं
शिवशक्तिमयम्—ह्सौं
शिवा—इ।उ।ऊ।ॡ।ञ
ट।ढ।द।ष।ह्लीं
शिवात्मक:—ध
शिवादि:—आ
शिवेश:—ं(अं)।ल
शिवोत्तमा-उ, शिवोत्तमेश:-घ
शिवोत्तम:—इ।च।घ
शिशुप्रिय:—ङ
शिष्टम्—य
शिष्य:—फ
शीघ्रम्—ऐ।य
शीघ्रपाणि:—य
शीतभानु:—ए।ठं।स।द्रां
शीतमरीचि:—ए।ठं।स।द्रां
शीतरश्मि:—ए।ठं।स।द्रां

शब्द अर्थ

शीतल:—ए।ठं।स।द्रां
शीतांशु:—ए।ठं।स।द्रां
शुक्र:—श।स
शुक्ति:—ट
शुक:—स।ॡँ।ब्लौं
शुक्रबीजम्—श्रोम्
शुक्ल:—ॡ।स।ॐ
शुक्ला—ल।ध्रीं
शुचि:—ॡ।ऐ।छ।र।व।श।रँ
शुचिस्मिता—ॡ
शुद्ध:—ॡ।ॡ
शुद्धगामी—त
शुद्धतरु:—ॡ
शुद्धबुद्धिप्रवर्त्तक:—ऍं
शुद्धि—त
शुद्धिमाता—ओ
शुभम्—श।शं
शुभा—ए।ट
शुभांघ्रि:—ड
शुभ्रा—ॡ।ण
शुभ्रांशु:—ऐ।ठं।स।द्रां
शुम्भमर्दिनी—ओ
शुष्कला—ध्रीं
शुष्मा—र।व।रँ
शूकर:—ण।न
शूकरबीजम्—हूं
शूद्र:—ऊ।ॡ।प
शूद्रप्रणव:—औं
शून्यम्—आ।ं(अं)।ख।ठ।ह
बां।ह्सौं

शब्द अर्थ

शूर:—ढ।ण।प।म।व
शूर्पक:—ग।गँ
शूर्पकर्ण:—ख।ग।क्रां
शूल:—द।फट्
शूलधर:—ए।ग।स।ह
शूलधात्री—ध
शूलिनी—ई।ॡ।ऐ।ख
शूली—ए।न।ज।द।स।ह।क्रों
शृङ्गम्—स्लौं
शृङ्गारी—क्रां
शृङ्गी—त।द
शृणि:—क्रों
शेखर:—ई
शेम:—क्ष
शेष:—आ।:।न
शेषक:—य
शेषदर्शन:—ओ
शेषबीजम्—आं
शेषा—ख
शैल:—द
शैलशिविरम्—रूँ
शैलेन्द्रजा—ॡ
शैवम्—ई
शोचिष्केश:—र।रँ
शोभा—फ।हँ
शोषिणी—ओ
शौक्रम्—ॡ
शौरि:—छ।थ।ध।न
शौर्यम्—उ
श्मरी—नम:

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ	शब्द अर्थ	शब्द अर्थ
श्मशानम्—आ	श्रीश:—आ।उ।क्लीं	षण्मुख:—उ।ऊ।थ।प।टँ
श्मशानवासिनी—क्रीं	श्रीशा—र	षष्टिहायन:—क्रौं
श्मश्रु:—हूं	श्रीशैलवासिनी—र	षष्ठगोचरा—ख
श्याममुखी—ॠ	श्रीहरि:—आ।उ।क्लीं	षष्ठी—उ
श्यामा—ॠ।ल।क्रीं।ध्रीं।लँ	श्रुति:—उ।ओ।ं(अं)।ॐ	षष्ठीशपुरवासिनी—व
श्रद्धा—आ।उ।ए।ख	श्रुतिपथ:—ॐ	षोडशांशु:—लृँ।व्रीं
श्रम:—घ	श्रुतिबीजम्—ॐ	षोडशात्मा—ॐ
श्रव:—उ	श्रेष्ठ:—ई।ॠ	षोडशार्चि:—लृ।व्रीं
श्रवण:—उ	श्रेष्ठा—ए।प	॥ स ॥
श्रवणा—म	श्रोता—उ	संक्रन्दन:—इ।ल
श्री:—आ।उ।ऐ।छ।र	श्रोत्रम्—त	संज्ञा—क।ङ
श्रीकण्ठ:—आ।ए।ग।श।स।ह	श्वसन:—ट।य।यँ	संमोहन:—लृ
श्रीकर:—आ।उ।क्लीं	श्वापद:—आ	संयोगज:—क्ष
श्रीकरी—र	श्वासरूपिणी—च	संयोजक:—क्ष
श्रीकान्त:—अ।उ।क्लीं	श्वेत:—:।ष।स।लृँ।व्रीं	संवर्त्तनम्—ध्रुं
श्रीगर्भ:—अ।उ।क्लीं	श्वेतरथ:—स।लृँ।व्रीं	संवर्त्तिका—श
श्रीगृहम्—श्रीं	श्वेतवाहन:—ऐ।ॐ।स।द्रीं	संस्थिनी—ङ
श्रीधर:—अ।उ।लृ।ओ।क्लीं	श्वेता—:(अ:)।स	संहारबीजम्—फट्
वर्ण—छ	श्वेताक्ष:—स	संहारिणी—लृ।ट
श्रीनिकेतन:—अ।उ।क्लीं	॥ ष ॥	संहारी—ण
श्रीनिवास:—अ।उ।क्लीं	षट्कर्ण:—ओ	संहृति:—ं(अं)
श्रीपति:—अ।उ।क्लीं	षट्चक्र:—उ	सकला—आं।ह्रीं
श्रीपुरपीठम्—क	षट्तर्क:—भ	सङ्कर्ण:—व
श्रीमान्—आ।उ।क्लीं	षट्पदा—औ	सङ्क्षयक:—ङ
श्रीवत्स:—आ।उ।क्लीं	षड्दीर्घ:—आं।ईं।ऊँ ऐं।औं।अ:	सङ्खिनी—ं(अं)
श्रीवत्सभृत्—आ।उ।क्लीं	षड्भिज्ञ:—घ	सत्—ऐ।औ।म।द।य
श्रीवत्सलाञ्छन:—आ।उ।क्लीं	षड्वर्ण:—ॐ	सती—ड।द
श्रीवराह:—अ।उ।क्लीं	षडानन:—ङ।ष।टँ	सत्यम्—ओ।ॐ
श्रीविद्या—र	षण्डल।—ष	सत्यक:—क।म।कँ
		सत्यान्त:—औ

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द — अर्थ

सत्वात्मिका—ं(अं)
सदनम्—वा|वँ
सदा—ठ
सदागतिः—ट|य|यँ
सदानन्दः—क|म|कँ
सदायोगी—आ|उ|क्लीं
सदाशिवः—ः|ग|प|व|फ्रों|स्फ्रों
सद्यान्तः—ङ
सद्योजातेशः—ओ
सनत्—का|म|कँ
सनन्दः—स
सनहा—सा|घीं
सनातनः—अ|उ|क्लीं
सनादः—ं(अं)
सन्ध्या—झ|ट|श
सन्ध्यानटी—ए|ग|स|ह
सन्ध्यारामः—का|म|कँ
सन्नति—ं(अं)|नमः
सन्मनाः—ॠ
सपरः—ह
सप्तजिह्वः—र|रँ
सप्ततुरगः—छ
सप्तमात्रः—ॐ
सप्तार्चिः—र|रँ
सप्ताश्वः—म
सप्तिकः—छ
सफरी—फ
समवर्त्ती—ञ
समस्ता—ह्लीं
समा—लृ|चा|छ
समाश्वरा—लृ
समासनम्—टंठंठःठः
समीरः—ट|ढ|य|यँ
समीरणः—ट|ढ|य|यँ
समुद्रः—स्रूँ|वँ
समुद्रजा—ऊ|श्रीं
समुद्रनवतातः—ए|ॐ|सा|द्रीं
समुद्रसुभगा—लृ
सम्पत्तिबीजम्—नमः
सम्पूर्णमण्डला—औ
सम्बलम्—वा|वँ
सम्मूढा—ः(अः)
सरः—वा|वँ
सरम्—वा|वँ
सरसी—उ
सरस्वती—अ|उ|का|खा|च|ञ|स|ए
सरस्वान्—रूँ
सरित्पतिः—रूँ
सरिदाम्पतिः—रूँ
सरिद्वरा—लृ
सरिलम्—वा|वँ
सरोजी—का|म|कँ
सरोरुहनिवासिनी—श्रीं
सर्पः—थ|द
सर्पाकारः—द
सर्वः—ए|ग|ट|ञ|स|ह
सर्वक्रमः—ञ
सर्वगः—ग|ङ
सर्वगतिः—क्ष
सर्वजृम्भिणी—ज
सर्वज्ञः—ए|ग|स|ह
सर्वतर्कविवर्जिता—ट
सर्वतोमुखम्—वा|वँ
सर्वतोमुखी—ञ|र
सर्वदाहकः—प
सर्वदोषः—द
सर्वदेहाश्रयः—ह
सर्वपाचकः—ण
सर्वपीठेश्वरी—ठ
सर्वप्रियः—त
सर्वप्रियतमः—च
सर्ववर्गान्तः—क्ष
सर्ववर्णान्तः—क्ष
सर्ववागीश्वरी—च
सर्वबीजकः—ह्सौः
सर्वभावनी—ज
सर्वभुजमध्यम्—छ
सर्वमङ्गला—अ|औ|स्वौं
सर्वमन्त्रेश्वरी—ङ
सर्वमित्रम्—ट
सर्वयोनिकः—स
सर्वरक्षिता—घ
सर्वरञ्जिनी—ञ
सर्वला—घ
सर्ववशङ्करी—झ
सर्वविद्येश्वरी—घ
सर्वविद्राविणी—ग

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ	शब्द अर्थ	शब्द अर्थ
सर्ववीरेश्वरी—ञ	सलिलम्—व।वँ	सामगः—स
सर्वव्यापी—ऊ	सवः—व।वँ	सामगर्भः—अ।उ।क्लीं
सर्वशः—ग	सवकर्ता—क।म।कँ	सामयोनिः—क्रीं
सर्वसंक्षोभिणी—क।घ	सवमुखः—र।रँ	साम्बुः—रूँ
सर्वसंज्ञः—ञ	सवरम्—व।वँ	साम्राज्यबीजम्—ह्सौम्
सर्वसमर्थः—ढ	सविलासिनी—ऊ	सारः—ट।य।ल।यँ
सर्वसमुद्भवः—ए	सव्यचन्द्रः—थ	सारङ्गद्युतिः—ग
सर्वसम्मोहिनी—च	सव्यबाहुमूलम्—च	सारणकः—स
सर्वसिद्धीश्वरी—ज	सव्यस्वरः—ऊ	सारसः—ऐ।ॡ।स।द्रीं
सर्वस्तम्भिनी—छ	सशिखा—फ	सारस्वतः—ञ
सर्वश्रोताः—ठ	सहजात्मा—स	सार्धबला—ध्रीं
सर्वस्वामी—ड	सहस्रभुजः—ख	सार्धशृङ्गम्—क्रौं
सर्वहरः—घ	सहस्रवदनः—अ।उ।क्लीं	सिंहनादः—न
सर्वहिंसकः—प	सहस्रांशुः—म	सिंहनादिनी—औ
सर्वाकर्षिणी—घ।क्ष	सहस्राक्षा—ल	सिंहबीजम्—ह्स्ख्फ्रीं
सर्वाङ्कागमः—भ	सह्या—ल।लँ	सिंहभैरवी—म
सर्वाङ्गसागरः—क्ष	साक्षी—ल	सिंहास्या—अ
सर्वांगुलिः—न	शागमः—श	सिंहिका—ड।ढ
सर्वात्मा—क्ष	सागरः—व।रूँ	सिंहिनी—ब
सर्वादिः—ग	सागरमेखला—ल।लँ	सितभानुः—ं।(अं)
सर्वान्तकः—क्ष	सागरा—ॠ।ञ	सितसिन्धुः—ॡँ
सर्वार्थसाधिनी—ग	सांख्ययोगोद्भवा—ज	सितजिह्वकः—ः(अः)
सर्वालङ्कारसंयुतः—च	सागराम्बरम्—र।रँ	सिद्धदेवः—ए।ग।स।ह
सर्वाह्लादिनी—ङ	साञ्चला—ऊ	सिद्धलक्ष्मीः—०(अं)।ज
सर्वेश्वरीबीजम्—भ्म्य्रूँ	साट्टहासपदेश्वरी—भ	सिद्धसिन्धुः—रूँ
सर्वेष्टः—थ	साण्डिपुष्पम्—त	सिद्धापगा—ॡँ
सर्वोत्कचटनावली—ज	साधुः—छ	सिद्धाम्बा—छ
सर्वोन्मादिनी—ट	सानुबीजम्—म्लौं	सिद्धिः—ख।ग।ञ।ढ
सर्वोपकारकः—क्ष	सानुमान्—द	सिद्धिदा—ढ
सलम्—व।वँ	सानुलोमाग्रसन्धिका—उ	सिद्धिप्रदः—ग

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ

सिद्धेश्वरी—ट
सिद्धयर्णवः—ढ
सिद्धयाकर्षिणी—आ
सिन्धुः—ॠँ
सिन्धुजन्मा—ऐ।ं७।स।द्रां
सिन्धुरः—क्रां।प्रां
सिन्धुरतिलकः—क्रां
सिन्धुसुता—श्रीं
सिप्रः—ऐ।ं७।सा।द्रां
सीता—ठ
सुकेशी—:(अः)
सुखम्—व
सुखाशः—ट।य।यँ
सुगम्—य
सुगन्तः—त
सुग्रीवः—व
सुघोरबीजम्—व
सुत्रामा—इ।ल
सुदृशा—ङ
सुधन्या—लृ
सुधा—०(अं)य।लृ
सुधाकरः—ऐ।ं७।सा।द्रां
सुधाधारः—ऐ।ं७।सा।द्रां
सुधानिधिः—ऐ।ं७।सा।द्रां
सुधाबीजम्—वँ।ह्रीं
सुधारश्मिः—द्रां
सुधारसमयी—स
सुधावर्षी—क।म।कँ
सुधासूतिः—ऐ।ं७।स।द्रां
सुधास्रवा—क्लीं

शब्द अर्थ

सुधांशुः—ऐ।ं७।सा।द्रां
सुधीः—ठ
सुनन्दा—ठ
सुनासीरः—ल
सुन्दरः—इ।छ
सुन्दरी—अ।औ।:।त
सुपूज्या—प्रीं
सुप्रसादः—ए।ग।सा।द
सुभगः—श
सुभगा—अ।उ।ए।:।श
सुमनाः—इ
सुमालिनी—लृ
सुमुखः—ञ।ट।भ
सुमुखी—ं(अं)।ज।ञ
सुमुखेश्वरी—य।र
सुयुक्तिः—छ
सुयुक्तिका—च
सुरः—भ।ह
सुरज्येष्ठः—क।म।कँ
सुरता—ऊ
सुरदीर्घिका—लॄ
सुरनदी—लॄ
सुरनिम्नगा—लॄ
सुरपतिः—इ।ल
सुरपुरम्—ध
सुरभिः—ठ।व
सुरभी—ॠ
सुरवर्त्म—आ।ख।ह।हँ
सुरश्रेष्ठः—ङ
सुरसा—:(अः)।ड

शब्द अर्थ

सुरासिद्धा—लृ
सुरान्तकः—हूं
सुरापगा—लॄँ
सुरारिहा—प
सुरूपिणी—च
सुरेश्वरः—अ।ई
सुरेश्वरी—अ।ञ।ष
सुलापिनी—च
सुलोचनः—ङ
सुवर्णबिन्दुः—अ।उ।क्लीं
सुवासा—स
सुशक्तिः—ए
सुशिखा—फ
सुषमा—ह
सुषिरम्—थ
सुसती—ड
सुसुता—छ
सुस्मिता—ञ
सुस्वनः—य
सूः—ऐं
सूकरः—न
सूक्ष्मः—इ।लृ।लॄ
सूक्ष्मा—आ।ई।लॄ।ए।ऐ।ओ।व
सूक्ष्मेशः—ई
सूतिः—छ
सूतेशः—ओ
सूत्रम्—ऊ
सूत्रात्मा—य
सूरः—क।ढ।म

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ	शब्द अर्थ	शब्द अर्थ
सूर्य:—ॡ।म।र।ष	स्तम्भनम्—नम:	स्वनम्—ट
सूर्यमण्ला-ॡ, सूर्यास्त:—ष	स्तरम:—क्रीं	स्वनितम्—ट
सृष्टि:—अ।उ।ॡ।क	स्तम्भिनी—म।अ	स्वप्नावती—ह्व्ल्एह्रीं
सृष्टिकर्मा—उ	स्त्रीप्रणव—ओं	स्वभू:—अ।उ।क।म।कँ।क्लीं
सेन्दुवत्—घ	स्त्रीबीजम्—प्रीं	स्वयम्भू:—क।म।कँ
सेवक:—य	स्थाणु:—ॡ।झ।थ।ध।त्र।ह	स्यंवरा—प्रीं
सेवका—उ	स्थानदेवी—थ	स्वर:—:।य।यँ
सैन्धवम्—न	स्थायी—ट।ठ	स्वराट्—च।ण।ॐ
सोम:—ऐ।ॐ।:।ध।य।स।द्री	स्थावर:—ए।ग।स।ह	स्वरादि:—अ।ॐ
सोमम्—व।वं	स्थिति:—छ।झ	स्वरापगा—ॡ
सोमपा:—क ण	स्थिर:—ण।ज द	स्वरूपा—स
सोमप्रिया—ङ	स्थिरप्रसाद:—स्ह्लौं	स्वरेश्वर:—अ
सोमसिन्धु:—अ।उ।क्लीं	स्थिरा—औ।ग।ज।झ।ल।लँ	स्वगरत्नम्—स्लू
सौख्यदा—त।स	स्थूलदन्त:—र	स्वर्ग्यापगा—ॡ
सौख्यदु:खप्रबन्धक:—ं(अं)	स्नुही—च	स्वर्णरेतसोवल्लभा—स्वाहा
सौपर्णी—घ	स्पर्श:—र।ष	स्वर्णवेध:—ं(अं)
सौमगभ्रू:—ं(अं)	स्पर्शन:—ट।य।यँ	स्वर्धुनी—ॡ
सौभाग्यबीजम्—सौं	स्पर्शाकर्षिणी—उ	स्वर्नदी—ॡ
सौभाग्या—ं(अं)	स्पृहा—ऊं	स्ववापी—ॡ
सौम्या—ॠ।ए।:(अ:)	स्मर:—इ।:।क।ट।थ।ह।क्लीं	स्वस्ति—उ
सौर:—छ	स्मरणम्—ग	स्वातीता—ङ
सौरानन्द:—उ	स्मरहर:—ए।ग।स।ह	स्वात्मवेदिनी—ए
सौष्मकम्—नम:	स्मित:—थ	स्वात्मशक्ति:—ज
स्कन्द:—ठ टँ	स्मृति:—ऊ।ग।ज।ड।लँ	स्वान्तनम्—अ
स्कन्दम्—ह्रीं	स्मृत्याकर्षिणी—ए	स्वायम्भुवमनुपिता—क।म।कँ
स्तनम्—ज।ठठम्	स्यन्दनम्—व।वँ	
स्तन:—ज।जँ	स्रष्टा—क य।कँ	स्वराट्—इ।ल
स्तनद्वयम्—ठ:ठ:	स्वगुह्य:—इ	स्वाहा—ओ।ङ
स्तनबीजम्—ज	स्वच्छन्द:—क	स्वाहामाला—ॠ
स्तम्बेरम:—क्रीं	स्वधा—औं।ं(अं)।त्र	स्वेदजात्मा—ओ

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

शब्द अर्थ	शब्द अर्थ	शब्द अर्थ
॥ ह ॥	हरितम्—ह्सौं	हिमारातिः—र।रँ
हंसः—म।य।र।स।ह	हरिदश्व—म।य	हिरण्यमयी—क
हंसगा—ऊ	हरिद्रा—ष।ह्सौः।ह्सौं	हिरण्यपुरवासिनी—स
हंसदा—ॠ	हरिसर्गः—ः(अः)	हिरण्यपुरम्—स
हंसरथः—क।म।कँ	नरिहयः—ड।ल	हुङ्कारः—लॄ
हंसवाहनः—क।म।कँ	हर्षकामिनी—लॄ	हुतभुक्—र।रँ
हंसिनी—य।र	हविः—ः(अ)	हुतभुक्—र।रँ
हङ्कारी—क्ष	हव्यवासिता—ल	हृच्छाली—य
हनुः—ह।स्वाहा	हव्यवाहनः—र।रँ	हृज्जः—ज।क्ष
हन्ध्रः—हं	हस्तः—क्ष	हृत—ऐ।य।श।ष।ह।नमः
हयग्रीवः—ह्सौं	हस्तिनापुरनायकः—न	हृदयम्—ग।न।य।र।नमः
हरः—ए।ग।घ।स।ह।स्वाहा ह्रौं।फट्	हस्ती—श।क्षौं।प्रौं	हृदयात्मा—नमः
हरम्—फट्	हाकिनी—०(अं)।द	हृद्यम्—यं
हरचूड़ामणिः—ऐ।छ्रे।स।द्रौं	हान्तः—ह	हृद्बीजम्—ः(अः)
हरजाया—ह्रीं	हारः—ॠ	हृन्मडलः—क्ष
हरध्वनिः—ठ	हारिणी—ज	हृषितः—म
हरप्रिया—ह्रीं	हासितः—म	हृषीकेशः—अ।उ।लॄ।ओ।क्लीं
हररूपः—ए।ग।स।ह	हिंसा—ॠ	हृष्टिः—औ
हरशेखरा—लॄँ	हिंगुबीजम्—ग्लौं	हेतिः—फट्
हरिः—अ।उ।लॄ।त।ह।क्लीं	हिण्डी—ए।ग।स।ह	हेमशङ्कुः—क्लीं
हरिणः—ह्सौं	हितः—ऊ	हेरम्बबीजम्—गुं
हरिणाङ्कः—ऐ।छ्रे।स।द्रौं	हिमद्युतिः—ऐ।छ्रे।स।द्रौं	ह्लादिनी—श।ष
हरिणाक्षी—श्रीं	हिमाद्रितनयापतिः—ए।ग।स।ह	ह्रीः—आ।ह्रीं
हरिणी—ह्सौं		ह्लादिगः—च

वर्णबीजकोषः समाप्तः

For Private and Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

कुछ प्रमुख प्रकाशन

तन्त्रग्रन्थमाला

१. शिवस्वरोदय (मूल एवं अंग्रेजी अनुवाद सहित) १५.००
२. मन्त्र महोदधि (नौका संस्कृत एवं मोहिनी हिन्दी टीका) १५०.००
३. मन्त्र महोदधि (मूल, नौका टीका, अंग्रेजी अनुवाद) शीघ्र
४. कामरत्न तन्त्र (मूल एवं हिन्दी अनुवाद) पेपर बैक २०.००
सजिल्द २५.००
५. कुलार्णव तन्त्र (मूल एवं अंग्रेजी अनुवाद) ६०.००
६. हिन्दी मन्त्र महार्णव (मूल एवं हिन्दी अनुवाद)
देवता खण्ड, मिश्र खण्ड, शीघ्र
देवी खण्ड १७५.००

वाराणसी तान्त्रिक टेक्स्ट्स सीरीज

१. मातृकाभेद तन्त्र (मूल एवं संस्कृत टिप्पणी सहित) १५.००
२. त्रिपुरासारसमुच्चय (नागभट्ट कृत एवं गोविन्दाचार्य को संस्कृत टीका) ८.००

धनवन्तरि ग्रन्थमाला

१. वङ्गसेन संहिता (मूल, हिन्दी अनुवाद एवं परिशिष्ट सहित) १५०.००

कतिपय अन्य प्रकाशन

शृङ्गार तिलक (रुद्रट) सहृदयलीला (रुय्यक) १५.००
(मूल एवं हिन्दी अनुवाद)
बौद्ध तर्कभाषा (मूल एवं हिन्दी अनुवाद सहित) ८.००
स्वप्न कमलाकर (मूल एवं हिन्दी) ६.००
अद्भुत रामायण (महर्षि वाल्मीकि कृत) सजिल्द १६.०० पेपर बैंक १२.००
शनिस्तोत्रावलि २.००
त्रिपुरतापिन्युपनिषद और त्रिपुरोपनिषद (मूल एवं हिन्दी अनुवाद) ३.००
Complete works of Gosvami Tulsidas (Set of 6 Volumes)
A Metrical English Translation Per Set 250.00

Indological Reference Series

1. Encyclopedia of Yoga : Ram Kumar Rai 100.00
(With 8 colour plates, numerous line drawings and charts etc.)
2. Dictionaries of Tantraśāstra (Tantrābhidhānam)
Text with English Translation : Ram Kumar Rai 50.00
3. Encyclopedia of Indian Erotics : Ram Kumar Rai 80.00

प्राच्य प्रकाशन

७४ - ए, जगतगंज, वाराणसी-२२१००२

For Private and Personal Use Only